

TAMMERKOSKEN LUKION KOULUKOHTAINEN
OPETUSSUUNNITELMA 2021

Tampereen kaupunkiseudun lukioden
yhteinen opetussuunnitelma 2021

Sisällysluettelo

Esipuhe	1
1 Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö	3
1.1 Opetussuunnitelman laatiminen	3
2 Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta	6
2.1 Lukiokoulutuksen tehtävä	6
2.2 Arvoperusta	8
3 Opetuksen toteuttaminen	9
3.1 Opintojen rakenne	9
3.2 Oppimiskäsitys	14
3.3 Opiskeluympäristöt ja -menetelmät	14
3.4 Toimintakulttuuri	16
3.5 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö	20
3.6 Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys	22
4 Opiskelijan ohjaus ja tukeminen	27
4.1 Ohjaus	27
4.2 Erityisopetus ja muu oppimisen tuki	33
4.3 Opiskeluhoito	37
4.3.1 Opiskeluhoitoon keskeiset periaatteet	39
4.3.2 Opiskeluhoitoon suunnitelmat ja niiden laatiminen	41
4.4 Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä	46
4.5 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä	49
5 Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi	53
5.1 Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa	53
5.2 Opintojakson arviointi	54
5.2.1 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät	55
5.2.2 Itsenäisesti suoritettavat opinnot	57
5.2.3 Suullisen kielitaidon arviointi	59
5.2.4 Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa	59
5.2.5 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen	59
5.2.6 Laaja-alaisen osaamisen arviointi	62
5.3 Oppiaineen oppimäärän arviointi	62
5.4 Lukion oppimäärän suoritus	64

5.5 Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus	65
5.6 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot	65
5.7 Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat	68
6 Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt	68
6.1 Opetuksen yleiset tavoitteet	68
6.2 Laaja-alainen osaaminen	70
6.2.1 Tampereen kaupungin lukioden oppiaineita integroivat opintojaksot	74
6.3 Äidinkieli ja kirjallisuus	85
6.3.1 Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä	87
6.3.2 Ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärä	99
6.3.3 Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä	106
6.3.4 Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärä	113
6.3.5 Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärä	120
6.3.6 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä	127
6.3.7 Ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä	140
6.3.8 Suomi saamenkielisille -oppimäärä	148
6.3.9 Ruotsi saamenkielisille -oppimäärä	149
6.3.10 Suomi viittomakielisille -oppimäärä	149
6.3.11 Ruotsi viittomakielisille -oppimäärä	149
6.3.12 Muu opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärä	150
6.4 Toinen kotimainen kieli	150
6.4.1 Ruotsi	150
6.4.1.1 Ruotsi, A-oppimäärä	156
6.4.1.2 Ruotsi, B1-oppimäärä	169
6.4.1.3 Ruotsi, B3-oppimäärä	175
6.4.1.4 Ruotsi, äidinkielenomainen oppimäärä	179
6.4.1 Suomi (Finska)	183
6.4.1.1 Suomi, A-oppimäärä	188
6.4.1.2 Suomi, äidinkielenomainen oppimäärä	193
6.4.1.3 Suomi, B1-oppimäärä	198
6.4.1.4 Suomi, B3-oppimäärä	203
6.5 Vieraat kielet	206
6.5.1 Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä	217

6.5.2 Vieraat kielet, A-oppimäärä.....	225
6.5.3 Vieraat kielet, B1-oppimäärä.....	232
6.5.4 Vieraat kielet, B2-oppimäärä.....	232
6.5.5 Vieraat kielet, B3-oppimäärä.....	238
6.5.6 Vieraat kielet, Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	244
6.5.7 Vieraat kielet, Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä	244
6.5.8 Vieraat kielet, saame, A-oppimäärä	248
6.5.9 Vieraat kielet, saame, B2-oppimäärä	253
6.5.10 Vieraat kielet, saame, B3-oppimäärä	256
6.5.11 Vieraat kielet, latina, B2-oppimäärä.....	260
6.5.12 Vieraat kielet, latina, B3-oppimäärä.....	263
6.6 Matematiikka.....	267
6.6.1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus.....	270
6.6.2 Matematiikan pitkä oppimäärä	272
6.6.3 Matematiikan lyhyt oppimäärä	281
6.7 Biologia	288
6.8 Maantiede	299
6.9 Fysiikka	309
6.10 Kemia	322
6.11 Filosofia.....	334
6.12 Psykologia	342
6.13 Historia	353
6.14 Yhteiskuntaoppi.....	365
6.15 Uskonto	374
6.15.1 Evankelisluterilainen uskonto.....	380
6.15.2 Ortodoksinen uskonto	385
6.15.3 Katolinen uskonto.....	389
6.15.4 Islamin uskonto	393
6.15.5 Juutalainen uskonto	397
6.15.6 Muut uskonnot	401
6.16 Elämäkatsomustieto	401
6.17 Terveystieto	412
6.18 Liikunta	420
6.19 Musiikki.....	430

6.20 Kuvataide	438
6.20.1 Valtakunnallinen kuvataide ja design -erityistehtävä Tammerkosken lukiossa	447
6.20.2 Perusopinnot, kaikille yhteiset	450
6.20.3 Perusopinnot, valinnaiset	452
6.20.4 Syventävät opinnot, valinnaiset	454
6.21 Opinto-ohjaus	460
6.22 Temaattiset opinnot	467
6.23 Lukiodiplomit	470
6.24 Tampereen lukiokoulutuksen yhteiset opintojaksot	475
6.25 <i>Draama ja teatteri</i>	477
LIITTEET	480
Liite 1 Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta	481
Liite 2 Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko	491
Liite 3 Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi	501
Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi	502
Liite 4 Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi	508
Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi	509
Liite 5 Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi	515
Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi	516
Liite 6 <i>Tampereen seudun lukiokoulutuksen ohjaussuunnitelma 2021</i>	522
Liite 7 <i>Tampereen lukiodien kielivalikoima lukuvuonna 2020-21</i>	527
Liite 8 <i>Korkea-asteen opintojaksoja</i>	528
Liite 9 <i>Opintojen etenemisen seuraaminen ja poissaoloihin puuttuminen Tampereen kaupungin lukiokoulutuksessa</i>	529

Esipuhe

Lukiokoulutuksen laaja uudistushanke käynnistettiin vuonna 2017. Se sisältää lukiolain uusimisen ja lukion toiminnallisen uudistamisen, kuten myös lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen ja ylioppilastutkinnon säädösten muuttamisen. Nämä lukion opetussuunnitelman perusteet perustuvat lukiolakiin (714/2018) ja valtioneuvoston asetukseen lukiokoulutuksesta (810/2018).

Näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaiset opetussuunnitelmat otetaan paikallisesti käyttöön 1.8.2021. Uusi lukiolaki astui voimaan 1.8.2019, mutta kaikki paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkemmin kuvattavat eli opetukseen, oppimisen tukeen, ohjaukseen sekä yhteistyöhön liittyvät asiat velvoittavat koulutuksen järjestäjiä elokuusta 2021 alkaen.

Lukiouudistuksen tavoitteena on nostaa kansakunnan koulutustasoa, jotta Suomi menestyisi mahdollisimman hyvin tulevana vuosikymmeninä. Korkeakoulutettujen osuus 25–34-vuotiaiden ikäluokasta halutaan nostaa vuoteen 2030 mennessä 50 prosenttiin lain laatimishetken 41 prosentista. Tulevaisuudessa tarvitaan vahvaa asiantuntijaosaamista ja nykyistä enemmän korkeakoulutettua työvoimaa varsinkin kasvualoilla. Siksi uudistuksella halutaan lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa yleissivistävänä, korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Yksilöllisemmät ja joustavammat opintopolut, niiden vaatima ohjaus ja tuki, oppiainerajat ylittävät opinnot sekä korkeakouluyhteistyö ovat keskeisiä keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lukiokoulutus on edelleen kolmivuotinen koulutus, jota järjestetään erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuina oppimäärinä. Oppimäärien ja niihin kuuluvien opintojen mitoituksen perusteena käytetään kurssien sijaan opintopisteitä: yksi entinen kurssi (esimerkiksi 38 x 45 minuutin tai 22,8 x 75 minuutin oppituntia) on laajuudeltaan kaksi opintopistettä, eli yhden opintopisteen laajuus on 19 x 45 minuutin oppituntia tai 11,4 x 75 minuutin oppituntia. Lukion oppimäärän laajuus on nuorille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa vähintään 150 opintopistettä ja aikuisille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa vähintään 88 opintopistettä. Nuorten lukiokoulutuksessa lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja.

Lukiokoulutuksessa paitsi edistetään oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallintaa myös kehitetään laaja-alaista osaamista. Lukiokoulutuksen eheyttämiseksi lukion opetussuunnitelman perusteisiin on muotoiltu laaja-alaisen osaamisen osa-alueet, jotka muodostavat kaikkien oppiaineiden yhteiset tavoitteet: 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen. Laaja-alainen osaaminen auttaa suuntaamaan oppiaineissa opittuja tietoja ja taitoja käytännön elämään. Laaja-alainen osaaminen viittaa oppimisen ja osaamisen perustana oleviin kognitiivisiin taitoihin, metataitoihin sekä ominaisuuksiin, joita tarvitaan opiskelussa, työssä, harrastuksissa ja arjessa. Se luo myös edellytykset tiedoille ja taidoille, joiden avulla voidaan hallita muutosta digitalisoituvassa ja monimutkaistuvassa maailmassa.

Eheyttämistä edistää myös opintojen uudenlainen rakenne. Pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset

opinnot on jäsenneilty lukion opetussuunnitelman perusteisiin 1–3 opintopisteen moduuleiksi, joista paikallisesti rakennetaan joko oppiaineiden omia tai yhteisiä opintojaksoja. Nämä entisten kurssien sijaan laadittavat opintojaksot voivat olla laajuudeltaan ja muodoltaan erilaisia. Opinnot arvioidaan opintojaksoittain. Mikäli opintojakso koostuu useasta oppiaineesta, arvosanat annetaan oppiaineittain.

Tavoitteena on edistää opiskelijoiden hyvinvointia ja tukea heitä opinnoissaan yhä paremmin. Lukioden toimintakulttuurissa painotetaan vahvemmin opiskelijoiden osallisuutta, yhteistyötä, yhteisöllisyyttä ja monimuotoisuutta yksilölliset tarpeet samalla huomioon ottaen. Lisäksi lukio-opintojen opiskelijälähtöisyys ja opintojen henkilökohtaistaminen vahvistuvat, jolloin opiskelumotivaatio ja opintojen mielekkyys kasvavat.

Opiskelijalla on oikeus saada säännöllisesti tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintoihin ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta. Oppilaitoksesta pois siirtyvällä opiskelijalla on oikeus myös jatko-ohjaukseen. Sitä annetaan opiskelijoille, joiden opiskeluoikeus on päättymässä tai jotka ovat eroamassa oppilaitoksesta, sekä henkilöille, jotka lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamisen jälkeen eivät ole saaneet jatko-opiskelupaikkaa. Opiskelijalla on oikeus jatko-ohjaukseen oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Opiskelijalla, jolla on oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea.

Lukiokoulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoitteita vahvistetaan erityisesti lukioden ja korkeakoulujen välisen yhteistyön osalta. Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa siten, että jokainen lukiolainen saa halutessaan mahdollisuuden saada kokemusta korkeakouluopiskelusta. Opetus on lisäksi järjestettävä niin, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Laadukas koulutus, monipuoliset yhteydet ympäröivään maailmaan, yhteisöllinen ja osallistava toimintakulttuuri sekä hyvinvointia ja itsetuntemusta tukevat elämänhallinnan taidot vahvistavat lukiolaisen sydämen sivistystä. Tavoitteena on lukiolain mukaisesti tukea lukiolaisen kasvua hyväksi, tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi sekä aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi. Yksilön ja yhteiskunnan kannalta tärkeänä yhteisenä tavoitteena on klassisten sivistysihanteiden toteuttaminen eli pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen.

1 Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

1.1 Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (714/2018)
- valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- vuosittain laadittava opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupa on liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä laatii vuosittain hyväksymäänsä opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoihin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Opetushallitus antoi nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet marraskuussa 2019. Opetussuunnitelman perusteiden pohjalta koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä opetusta varten paikallinen lukion opetussuunnitelma, jossa koulutuksenjärjestäjä linjaa perusteiden paikallisen toteutuksen. Tampereen kaupunkiseudulla paikallinen opetussuunnitelma on laadittu yhteisesti ja täydentäen lukiokohtaisena. Seudullisen ja oppilaitoskohtaisen opetussuunnitelman tulee täsmentää ja täydentää perusteissa esitettyjä tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Tampereen kaupunkiseudun lukioiden opetussuunnitelma on Kangasalan, Lempäälän, Nokian, Oriveden, Pirkkalan, Pälkäneen, Ylöjärven, Tampereen kaupungin lukioiden ja Tampereen yksityisten lukioiden koulutuksenjärjestäjien yhteinen opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia sekä oikeusturvaa koskevissa asiakokonaisuuksissa.

Oppilaitoskohtainen opetussuunnitelma täydentää ja täsmentää perusteiden ja seudullisen opetussuunnitelman sisältöjä niissä kohdin, jotka ohjautuvat oppilaitoksessa oman toimintakulttuurin mukaisesti. Tarkempi erittely seudullisen ja oppilaitoskohtaisen opetussuunnitelman suhteesta on esitetty luvussa 1.2 Opetussuunnitelman sisältö. Kaupunkiseudun yhteinen opetussuunnitelma on laadittu koulutuksenjärjestäjien yhteisissä työryhmissä.

1.2 Opetussuunnitelman sisältö

Tampereen kaupunkiseudun lukioden paikallisen toteutuksen tasot

Ohessa on kurstiivilla merkitty Tampereen kaupunkiseudun lukioden paikallisen toteutuksen taso kaupunkiseudun, koulutuksenjärjestäjän ja oppilaitoksen kanssa. Oppilaitoksen ja koulutuksenjärjestäjän osuudet ovat muissa kuin Tampereen lukiokoulutuksessa yksi ja sama asia. Tampereen lukiokoulutuksen opetussuunnitelman paikallisessa toteutuksessa erottuvat erikseen lukiokoulutuksen ja oppilaitoksen taso.

- oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja menetelmät (koulutuksenjärjestäjä)
- lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset (kaupunkiseutu, koulutuksenjärjestäjä ja oppilaitos)
- lukion toimintakulttuurin pääpiirteet (koulutuksenjärjestäjä ja oppilaitos)
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako (koulutuksenjärjestäjä ja oppilaitos)
- lukion kieliohjelma (koulutuksenjärjestäjä)
- itsenäisen opiskelun periaatteet (koulutuksenjärjestäjä)
- laaja-alaisen osaamisen osa-alueet (koulutuksenjärjestäjä)
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi (koulutuksenjärjestäjä)
- opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain (koulutuksenjärjestäjä ja oppilaitos)
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen (koulutuksenjärjestäjä ja oppilaitos)
- ohjaussuunnitelma (kaupunkiseutu)
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus (kaupunkiseutu)
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus (koulutuksenjärjestäjä)
- yhteistyö muiden lukioden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa (koulutuksenjärjestäjä)
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa (kaupunkiseutu ja koulutuksenjärjestäjä)
- kansainvälinen yhteistyö (koulutuksenjärjestäjä)
- työelämäyhteistyö (kaupunkiseutu ja koulutuksenjärjestäjä)
- opiskeluhuolto (kaupunkiseutu)
- opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi (kaupunkiseutu ja koulutuksenjärjestäjä)
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi (koulutuksenjärjestäjä)

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016] 1 mom.).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava oppilaitoskohtaiseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

2 Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

2.1 Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja

maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

Tampereen kaupunkiseudun lukioissa lukiokoulutuksen tehtävää täsmentävät seuraavat päämäärät:

- lukiokoulutus tukee opiskelijan kasvua tasapainoiseksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi*
- lukiokoulutus antaa jokaiselle opiskelijalle hyvät valmiudet jatko-opintoihin, työelämään ja jatkuvaan itsensä kehittämiseen*
- opetus ja oppimistulokset ovat kansallisesti ja kansainvälisesti korkeatasoisia*
- lukiokoulutus tarjoaa turvallisen, luovuutta ja sosiaalisia taitoja kehittävän oppimisympäristön sekä edistää yhteisöllisyyttä alueellaan*
- lukiokoulutus tukee opiskelijan kansainvälistymistä tarjoten kansainvälisiä projekteja ja yhteistyökumppaneita*
- lukiokoulutus kehittää opetusmetodeja ja oppimisympäristöjä*

Tammerkosken lukion tehtävää täsmentävät seuraavat Tammerkosken lukion kuvataiteen ja designin valtakunnallisen erityistehtävän päämäärät:

- vahvistaa identiteettiä ja monipuolista itsensä ilmaisua*
- auttaa ymmärtämään kulttuurin moninaisuutta ja sen merkitystä omassa elämässä ja yhteiskunnassa*

- *kasvattaa kriittisiä kulttuurin käyttäjiä ja myös tamperelaista kulttuuriperintöä arvostavia aikuisia*
- *kannustaa hyödyntämään opittuja tietoja ja taitoja monipuolisessa taiteellisessa ilmaisussa*
- *kannustaa ennakkoluulottomuuteen, rohkeuteen, toimeen tarttumiseen ja yritteliäisyyteen*
- *taata opiskelijoille mahdollisimman hyvät valmiudet hakeutua monipuolisesti eri alojen jatko-opintoihin*

2.2 Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävän elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua

arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

Tammerkosen lukion keskeisiä arvoja ovat oikeudenmukaisuus, yhteisöllisyys, yhdenvertaisuus ja kestävän kehityksen mukainen elämäntapa. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan omia arvojaan ja toimimaan vastuullisesti.

Lisäksi toimintamme perustana ovat totuus, tasa-arvo, tulevaisuudenusko, joustavuus ja kohtuullisuus. Arvostamme tietoa ja sivistystä sekä taitoa, taidetta, luovuutta ja monikulttuurisuutta. Erilaiset taustat, taidot ja kyvyt nähdään voimavarana. Kannustamme opiskelijoita aloitteellisuuteen, kriittisyyteen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn.

Opiskelijat ottavat vastuuta omasta opiskelustaan, ympäristöstään ja itsestään kouluyhteisön jäsenenä ja hyvän ilmapiirin rakentajina. Tavoitteenamme on yksilön ja ympäristön hyvinvointi ja ilmastonmuutoksen hillitseminen.

Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa.

3 Opetuksen toteuttaminen

3.1 Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin

opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

Opintojen rakenne Tampereen kaupunkiseudun lukioissa:

Pakolliset valtakunnalliset opintojaksot

Valinnaiset valtakunnalliset opintojaksot

Koulukohtaiset oppiaineiden opintojaksot

Koulukohtaiset temaattiset opintojaksot (koulukohtaiset, useamman oppiaineen yhteiset opintojaksot)

Muissa oppilaitoksissa suoritettut

Muut

Oppilaitokset päättävät minkä laajuisina opintojaksoina koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot tarjotaan opiskelijoille. Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot arvostellaan suoritusmerkinnällä (S/H). S/H arviointi ei koske välttämättä lukion erityistehtävään tai painotukseen kuuluvia opintojaksoja. Näiden arviointi määritellään erityistehtävän tai painotuksen omassa opetussuunnitelmassa. Opintojaksojen suoritusjärjestys määritellään oppilaitoskohtaisesti.

Tampereen lukiokoulutuksessa on myös valtakunnallisista pakollisista opintojaksoista muodostettuja oppiainerajat ylittäviä opintojaksoja. Tampereen lukiokoulutuksen integroidut opintojaksot on kirjattu lukuun 6.2 Laaja-alainen osaaminen. Lukiokoulutuksen yhteiset oppiainerajat ylittävät opintojaksot on kirjattu lukuun 6.24

Tampereen lukiokoulutuksen yhteiset opintojaksot. Eli Tampereen lukiokoulutuksen opintojen rakenteessa ovat myös:

- *Integroidut opintojaksot*
- *Tampereen lukiokoulutuksen yhteiset opintojaksot*

Tampereen lukiokoulutuksessa opiskelija voi suorittaa opintojaksoja myös lukiokoulutuksen verkkotarjottimelta.

Kuvataide- ja designpainotteinen opetus Tammerkosken lukiossa

Kuvataide- ja designpainotteinen opetus antaa mahdollisuuden valita monipuolisesti kuvataiteen ja designin opintojaksoja. Opinnot koostuvat yhteisistä perusopinnoista (10 op), valinnaisista opinnoista (vähintään 12 op) ja syventävistä opinnoista (vähintään 4 op). Erityistehtäväopiskelija suorittaa siis vähintään 26 opintopistettä, joista KU1 (2 op) on kaikille pakollinen valtakunnallinen opintojakso.

Opiskelijat, jotka suorittavat vähintään 24 opintopistettä oppilaitoksen opetussuunnitelmassa määriteltyjä erityisen koulutustehtävän mukaisia opintoja, ovat oikeutettuja vähentämään lukion oppimäärän pakollisista opinnoista 16 opintopistettä. Opiskelijan tulee kuitenkin suorittaa vähintään puolet lukion jokaisen pakollisen oppiaineen pakollisista opinnoista. Koulukohtaiset temaattiset opintojaksot eivät ole erityisen koulutustehtävän mukaisia opintoja. Ne eivät kerrytä erityistehtävän oppimäärään vaadittavia opintopisteitä. Koulukohtaiset oppiaineen opintojaksot arvioidaan numeroarvioinnilla.

Opiskelijat valitaan kuvataide ja design –linjalle valintakokeen ja perusopetuksen päättötodistuksen perusteella. Opiskelija ei voi tulla valituksi, jos hän ei osallistu valintakokeeseen.

Tammerkosken lukion kieliohjelma

A-kielet englanti, saksa, venäjä

B1-kielet ruotsi

B2-kielet ranska, saksa

B3-kielet espanja, italia, kiina, ranska, saksa, venäjä

Tammerkosken lukion tuntijako

	<i>Pakolliset opinnot</i>	<i>Valinnaiset valtakunnalliset opinnot</i>	<i>Valinnaiset koulukohtaiset opinnot</i>
<i>Äidinkieli ja kirjallisuus</i>	8	3	3
<i>Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus</i>	8	3	
A-kielet <i>Englanti</i> <i>Saksa</i> <i>Kiina</i>	6	2	6
B1-kieli <i>Ruotsi</i>	5	2	4
B2 -kieli <i>Saksa</i> <i>Ranska</i>		8 8	2
B3-kieli <i>Saksa</i> <i>Ranska</i> <i>Espanja</i> <i>Venäjä</i> <i>Kiina</i> <i>Italia</i>		8 8 8 8 8 1	2
<i>Matematiikka</i> <i>Yhteinen</i> <i>opintokokonaisuus</i> <i>lyhyt</i> <i>pitkä</i>	1 6 8	 2 3	 4 7
<i>Luonnontieteet</i> <i>Biologia</i> <i>Maantiede</i> <i>Fysiikka</i> <i>Kemia</i>	3 1 2 2	3 3 6 4	2 1 2 1
<i>Humanistis- yhteiskunnalliset opinnot</i> <i>Filosofia</i> <i>Psykologia</i> <i>Historia</i> <i>Yhteiskuntaoppi</i> <i>Uskonto</i> <i>Elämäkatsomustieto</i> <i>Terveystieto</i>	2 1 3 3 2 2 1	2 4 3 1 4 4 2	2 5 3 2 2 1 3
<i>Taito- ja taideaineet</i> <i>Liikunta</i> <i>Musiikki</i> <i>Kuvataide</i> <i>Kuvataide ja design</i> <i>Kuvataide</i> <i>Design</i>	2 1-2 1-2 5	3 2 2	19 4 27 14
<i>Opinto-ohjaus</i>	2		3
<i>Draama ja teatteri</i>			4
<i>Temaattiset opinnot</i>			15
<i>Lukiodiplomit</i>			7

Tammerkosken lukion opintosuunnitelma

LUKION OPPIAINEET			SUOSITELLAAN OPISKELTAVAKSI		
			1.vuosi	2.vuosi	3.vuosi
Äidinkieli		Äi	1 2 3 4 12 13 14	5 6 7 8 12 13 14	9 10 11 12 13 14
Suomi toisena kielenä		S2	1 2 3 4	5 6 7 8	9 10 11
A-kieli	Englanti	ENA1	1 2 3 9	4 5 6 7 11 12	7 8 10 11 12
	Saksa	SAA1	1 2 3	4 5 6	7 8
	Kiina	KIA1	1 2 3	4 5 6	7 8
B1-kieli	Ruotsi	RUB1	1 2 3 8 9 11	4 5 6 7 8 9 11	7 8 9 10
B2-kieli	Ranska	RAB2	1 2 9 10	3 4 5 6	7 8
	Saksa	SAB2	1 2	3 4 5 6	7 8
B3-kieli	Espanja	EAB3	1 2 3	4 5 6 7	8
	Ranska	RAB3	1 2 3 4	5 6 7 8	9 10
	Saksa	SAB3	1 2 3 4	5 6 7 8	9 10
	Venäjä	VEB3	1 2 3	4 5 6	7 8
	Kiina	KIB3	1 2 3	4 5 6	7 8
	Italia	IAB3	1	1	1
Matematiikka	Yhteinen	MAY1	1		
	pitkä	MAA	2 3 4 19	5 6 7 8 9 11 15 18	10 11 12 13 14 16
	lyhyt	MAB	2 3	4 5 6 7 8 9	8 9 10 11
Biologia		BI	1 2 3	2 3 4 5 6 8	6 7
Maantiede		GE	1	1 2 3 4	4 5
Fysiikka		FY	1 2 3 4	5 6 7	8 9
Kemia		KE	1 2 3	3 4 5 6	7
Filosofia		FI	1 2	2 3 4 5	3 4 5 6
Psykologia		PS	1 2 9	2 3 4 6 7 8 9	5 6 7 8 10
Historia		HI	1 2 4 5	3 4 5 6 7 8	4 5 6 7 8 9
Yhteiskuntaoppi		YH	4	1 2 3 4	3 4 5 6
Uskonto		UE/UO	1 2	3 4 5 6 7	3 4 5 6 7 8
Elämäntutkimustieto		ET	1 2	3 4 5 6	3 4 5 6 7
Terveystieto		TE	1	2 3 5 6	2 3 4 5 6
Liikunta		LI	1 3 4 5 6 7 8 13 14 16	2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 16	3 4 5 6 7 8 9 11 12
Musiikki		MU	1 3 7 8	2* 3 4 5 6 8	5 8
Kuvataide		KU	1 2	2*	
			Yleislukiolainen voi valita kaikkia erityislinjan opintojaksoja kaikkina lukuvuosina.		

Kuvataide ja design - linja	Perusopinnot kaikille yhteiset	KU	1 2 3 5	4	
	Perusopinnot, valinnaiset	KU	6 7 8 9 10 11	6 7 8 9 10 11	
	Perusopinnot, valinnaiset	DE	1 2 3 4	1 2 3 4	
	Syventävät opinnot	KU	12 13 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33		
	Syventävät opinnot	DE	5 6 7 8 9 10 11 12 13 14		
Opinto-ohjaus		OP	1 3 5	2 3 4 5	3 4 5
Temaattiset opinnot		TO	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15		
Draama ja teatteri		DT	1 2 3 4		
Muut					
			lkm	lkm	lkm

3.2 Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, keuhollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosessistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

3.3 Opiskelu ympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskelu ympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelu ympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestäväen kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä, että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomioon opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisuilla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa, että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja

muuttamiseen.

3.4 Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestävää tulevaisuutta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiiriin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista

päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiiriin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Opiskelijaruokailun tavoitteena on monipuolisten ruokatottumusten vahvistaminen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Opiskeluvuodet ovat otollinen vaihe vaikuttaa nuorten aikuisten ruokatottumuksiin. Valtaosa nuorista irtautuu kodin vaikutuspiiristä ja ottaa vastuun elintavoistaan opiskelujen aloittamisen myötä. Opiskelija-ateria voi toimia mallina opiskelijoiden ruokavalinnoille myös kotiloissa ja opiskeluajan jälkeisissä

elämänvaiheissa. Oikea-aikainen ja kiireetön opiskeljaruokailu edistää opiskelijan ravitsemusta, antaa energiaa opintoihin ja ylläpitää työvireyttä koko opiskelupäivän ajan. Henkilökunta rohkaisee opiskelijoita antamaan aktiivisesti päivittäispalautetta keittiöhenkilökunnalle ja oppilaitos innostaa osallistumaan vuosittaisiin asiakastyytyväisyyskyselyihin aktiivisesti. Opiskeljaruokailu tarjoaa mahdollisuuden luontevaan vuorovaikutukseen muiden opiskelijoiden kanssa. Tämä vahvistaa yhteisöllisyyttä ja edistää siten opiskelijan hyvinvointia ja jaksamista.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille, että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

Tammerkosken lukion arvoperusta konkretisoituu arjen toiminnassa. Toimintakulttuuri näkyy yhteisesti sovittuina toimintatapoina ja periaatteina. Sitä kehitetään yhdessä lukion koko henkilöstön, opiskelijoiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin muotoutumisessa ovat tärkeitä koulumme kuvataiteen ja designin valtakunnallinen

erityistehtävä, opiskelijakunnan toiminta, erilaiset työryhmät, projektit ja lukuvuosittain sovittavat kehittämiskohteet. Tammerkosken lukion kotisivuilta ja Wilmasta on luettavissa keskeisimmät asiat opintoihin, koulun arkiseen toimintaan ja opiskelijan ohjaukseen liittyen. Henkilökunnan käytössä on jatkuvasti päivittyvä Tamlu-opas, johon sovitut toimintatavat kirjataan.

Keskeisiä yhteistyökumppaneita Sampola-kampuksen toimintaympäristössä ovat Tampereen seudun työväenopisto, Sampolan kirjasto, ruokailusta ja kahvilatoiminnasta vastaava Pirkanmaan Voimia, siivouspalveluista vastaava yritys sekä Sampola-kampuksen vahtimestarit.

Tammerkosken lukio on turvallinen yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista muuttuvassa maailmassa. Lukiossamme opiskelijoita rohkaistaan tekemään, kokemaan ja oppimaan yhdessä. Kannustamme opiskelijoita sinnikkyytteen: yritän, teen, opin. Myönteinen asenne työskentelyyn luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa vahvistavat opiskelijälähtöinen pedagogiikka, oppiainerajat ylittävät opintojaksot ja monipuolinen yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tammerkosken lukio on mukana Liikkuva opiskelu -hankkeessa ja tekee paljon erilaista kansainvälistä yhteistyötä. #rajatontyöelämä-hankkeen kautta kehitetään lukioomme käytännön yrittäjyyskasvatusta.

Tammerkosken lukiossa opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Opiskelijaa ohjataan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden puolesta. Tammerkosken lukio on mukana Kestävä Tampere 2030 -hankkeessa ja sitoutunut edistämään ilmaston kannalta myönteisiä ratkaisuja omissa toimintatavoissaan. Sitä toteutetaan muun muassa henkilökunnan ja opiskelijoiden yhteisen Hiilineutraali Tamlu -työryhmän kautta.

Tammerkosken lukion opiskelijakunta toimii opiskelijoiden tärkeänä väylänä vaikuttaa koulun toimintaan, päätöksentekoon ja käytänteisiin. Opiskelijakunnan hallitus järjestää vuosittain tapahtumia, teemaviikkoja ja keskustelutilaisuuksia, jotka vahvistavat koulumme yhteisöllisyyttä ja opiskelijoiden osallisuutta. Koulun toimintaan kuuluu myös opiskelijoiden järjestämiä juhlia, joista vuosittain toistuvat Vanhojenpäivä ja penkkarit. Tammerkosken lukiossa tutortoiminta on vakiintunut käytäntö. Vuosittain koulutetaan tutoreita, jotka opastavat uusia opiskelijoita lukio-opintojen alussa ja toivottavat heidät tervetulleiksi kouluyhteisöön. Lisäksi koulussamme toimii digi-, kansainvälisyys- ja liikuntatutoreita.

Tammerkosken lukion toiminta on opiskelijälähtöistä ja se vahvistaa opiskelijan hyvinvointia ja jaksamista. Välittämisen ilmapiiristä huolehtiminen on työyhteisön kaikkien jäsenten yhteinen tehtävä. Tammerkosken lukion ohjaus- ja opiskeluhuoltosuunnitelmassa kerrotaan, miten opiskelijan hyvinvoinnista huolehditaan.

Lukiomme ilmapiiri on tiivistetty lauseeseen "Tamlu on pieni maailmankaikkeus". Tammerkosken lukiossa kaikki yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Moninaisuuden hyväksyvä kohtaaminen näkyy kaikessa toiminnassamme. Tamlussa on paikka jokaiselle.

Lukiomme on kulttuurimyönteinen opiskeluympäristö, jossa painottuu taiteellisuus ja luovuus sekä käytännönläheisyys. Kannustamme opiskelijaa ilmaisemaan itseään sekä soveltamaan opittua ja koettua ennakkoluulottomasti tieteen ja taiteen eri aloilla. Tammerkosken lukion kuvataiteen ja designin erityistehtävä auttaa yhteisöämme jäsentämään lähiympäristön ja globaalin maailman kuvallisen kulttuurin ja teknologian ilmiöitä. Lukiossamme kaikilla opiskelijoilla on oikeus osallistua erityistehtävän mahdollistamiin opintojaksoihin.

Tammerkosken lukion kulttuuripassi

Tammerkosken lukion yleislinjalla opiskelevia kannustetaan valitsemaan omaan opintosuunnitelmaansa kuvataide ja design -erityistehtävän mukaisia opintoja sekä muita kulttuurialan opintojaksoja. Näitä opintoja valitsevat opiskelijat voivat halutessaan koota opinnoistaan Tamlun kulttuuripassin. Tamlun kulttuuripassiin voi valita kuvataiteen, designin, musiikin, tanssin, teatterin ja draaman opintojaksoja. Opiskeltuaan kuusi opintojaksoa opiskelija saa erillisen Tamlun kulttuuripassi-todistuksen päättötodistuksensa yhteyteen.

3.5 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhuollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus.

Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta. Lukiolain (714/2018) 31 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

Yhteydenpito Tammerkosken lukion ja huoltajien kesken on monikanavaista Wilman kirjallisista tiedotteista puhelinkeskusteluihin.

Tärkeä osa yhteistyössä ovat yhteiset tilaisuudet. Opiskelun aikana huoltajille järjestetään kotiväeniltoja ja avoimien ovien päiviä, ja he voivat osallistua mm. vanhojen päivän tansseihin sekä ylioppilasjuhliin.

Jokaisella vuositasolla järjestettävät kotiväenillat ovat tilaisuuksia, joissa huoltajat saavat ajankohtaista tietoa opintovuoden tärkeimmistä asioista. Huoltajilla on mahdollisuus tavata ryhmänohjaajat, aineenopettajia, opinto-ohjaajan ja rehtorit. Huoltajilla on mahdollisuus tavata ryhmänohjaaja tai aineenopettajia myös henkilökohtaisesti.

Huoltajat voivat ottaa ryhmänohjaajaan yhteyttä kaikissa oman lapsensa koulunkäyntiin vaikuttavissa asioissa. Huoltajien yhteystiedot on syytä pitää ajan tasalla mahdollisimman hyvin Wilmassa.

Yhteydenpito koulun ja kodin välillä tapahtuu pääasiassa Wilma -viesteillä, jonka kautta huoltajat voivat ottaa yhteyttä myös suoraan aineenopettajiin. Koulun kotisivuilla on mahdollista jättää yhteydenottopyyntö myös koulun rehtorille.

Opiskelijoiden viikkotiedotteen asiat julkaistaan Wilmassa myös huoltajille. Näin huoltajat ovat koko ajan selvillä koulun tapahtumista ja käytänteistä sekä keskustelunaiheista.

Ryhmänohjaajalla on päävastuu seurata opiskelijan opintojen etenemistä ja poissaoloja. Ryhmänohjaajan tehtäviin kuuluu myös huoltajien informointi alaikäisen opiskelijan opiskelutilanteesta, eli ryhmänohjaaja on ensisijainen yhteydenottaja huoltajiin. Huolen herätessä ryhmänohjaaja keskustelee opiskelijan kanssa asiasta. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet on otettava huomioon häntä koskevilla toimenpiteillä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytysten mukaisesti (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18§). Huoltajat kutsutaan tarvittaessa opiskelijan antamalla luvalla osallisiksi myös monialaisen asiantuntijaryhmän työskentelyyn.

Opiskelijoiden opintojen seuranta on myös aineenopettajien tehtävä. Aineenopettaja merkitsee poissaolot Wilmaan, josta huoltaja voi sekä seurata ja selvittää poissaoloja. Täysi-ikäiset opiskelijat selvittävät poissaolonsa itse.

3.6 Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoihin koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakkointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakouluyhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytketään sekä laaja-alaiseen osaamiseen, että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakkoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opinto- ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja reflektovat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus, kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten

vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiseksi.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävän kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaalitekniikan avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Korkeakouluyhteistyö

Opinto-ohjauksen opetussuunnitelma ja opiskelijoiden ohjaussuunnitelma on tehty

kaupunkiseudun koulutuksenjärjestäjien yhteistyössä. Niissä on sovittu yhteiset tavoitteet ja toimintamallit korkeakouluyhteistyöstä, niin että opiskelijoille tarjotaan monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Korkeakoulun ja lukiokoulutuksen yhteistyötä ylläpitämään on perustettu työryhmät toteuttamaan yhteistyötä hakeutumisessa korkeakouluun, sekä edistämään opiskelijoiden korkeakouluopintoja osana lukio-opintoja.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytetään sekä laaja-alaiseen osaamiseen, että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin oppiaineiden opetussuunnitelmissa. Jatko-opintovalmiudet rakentuvat oppiaineiden tiedollista ja taidollisista tavoitteista sekä tulevaisuuden työelämävalmiuksien vahvistamisesta oppiaineissa.

Työelämäyhteistyö

Työelämä ja yrittäjyysosaaminen hajautetaan omanlaisiksi toimintamalleikseen Tampereen kaupunkiseudun lukioissa. Työelämäosaamisessa painotamme erityisesti tulevaisuuden työelämässä tarvittavien taitojen esiin nostamista oppiaineiden opintosuunnitelmien yhteydessä. Oppiaineiden tietosisältöjen ohessa taidot ovat merkittävässä roolissa. Laaja-alaisista osaamisaluista tulevaisuuden jatko-opintojen ja työelätaitojen kartuttaminen oppiaineen tietoineksen ohella nostetaan selkeästi esiin. Työelämäosaaminen on taito, jonka harjoittaminen edellyttää aitoa toimintaa. Jokaisessa oppiaineessa tulee määrittää, mitä työelämä ja jatko-opiskeluvalmiuksia oppiaine harjaannuttaa. Kaupunkiseudun lukioissa TET-jakso otetaan käyttöön opiskelijan kesätyön tai opintojen ohella suoritettuna työnteon tai muulla aktiivisella työelämään tutustumisella. Työelämään tutustumisesta voi kaupunkiseudun lukiossa saada 1-2 opintopisteen opintosuorituksen.

Kaupunkiseudun yhteisessä työelämä ja yrittäjyys ajatushautomossa koottiin elinkeinoelämän, eri teollisuudenalojen, teknologiateollisuuden, Pro akatemian ja kaupunkiseudun lukioiden yhteinen listaus tulevaisuuden työelämäosaamisesta, joita lukio-opintojen tulisi harjaannuttaa ja vahvistaa.

Kyky toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa	Kriittinen ajattelu ja luovuus	Sosiaaliset taidot
itseohjautuvaisuus palveluorientoituneisuus kieli- ja kulttuuritaidot vastuullisuus	päätöksentekokyky kyky tunnistaa ja kehittää omaa osaamistaan ongelmanratkaisukyky motivoituminen uuden oppimiseen	yhteistyö- ja tiimitaidot tunneälykyys ja empatia sopeutuvaisuus (resilienssi) neuvottelutaidot

Kansainvälisyys

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään koulutuksenjärjestäjän opetussuunnitelmassa.

Opiskelijan jatko-opintovalmiudet, työelämäosaaminen ja kansainvälinen osaaminen ovat keskinäisriippuvaisia ja tavoitteiltaan samansuuntaisia. Lukiolain mukaan jokaisen opiskelijalla pitää olla mahdollisuus vahvistaa kansainvälistä osaamistaan. Tampereen lukiokoulutuksessa tarjotaan kaikille kotikansainvälisyyttä omassa koulussa, vierailuilla sekä verkon välityksellä. Kouluilla on lisäksi liikkuvuusprojekteja. Myös työelämäosaaminen vahvistuu tutustumalla paikallisiin kansainvälisiin työpaikkoihin. Korkeakouluyhteistyöprojekteissa, -vierailuilla ja integroivilla opintojaksoilla opiskelijat harjoittelevat kieli-, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelijoita rohkaistaan toimimaan moninaisissa ympäristöissä lokaalissa ja globaalissa maailmassa. Tulevaisuustaidot karttuvat näitä kolmea osaamista vahvistamalla.

Tampereen kaupungin Globaali- ja kansainvälisyysuunnitelma

<https://www.tretasku.fi/web/lukiot/lukiot/hallinto-ja-henkilostoasiat>

Tammerkosen lukio kehittää kansainvälisyysosaamistaan monella eri tavalla, koska opiskelijoille täytyy taata mahdollisuus osallistua globaali- ja kansainvälisyyskasvatustoimintaan usealla tasolla. Tammerkosen lukion monipuolinen kieliohjelma on olennainen osa kansainvälisyyttä. Ulkomaille suuntautuvat opintomatkat ja läheinen yhteistyö eri maissa sijaitsevien ystävyyskoulujen kanssa syventävät opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutusosaamista sekä globaali- ja kulttuuriosaamista. Kansainvälistä yhteistyötä tukevat myös erilaiset EU:n ja Opetushallituksen rahoittamat kansainväliset hankkeet. Tuemme kansainvälisyyttä myös ilman liikkuvuutta tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuden osallistua esim. yhteistyöhankkeisiin eri opintojaksojen aikana tai osallistumalla kansainvälisyystutortehtäviin. Kaikki nämä tavat tukevat myös opiskelijan työelämäosaamista. Henkilöstöllä tulee olla valmiudet tukea opiskelijoiden kansainvälisen osaamisen kehittymistä ja heille tarjotaan mahdollisuutta osallistua kansainväliseen täydennyskoulutukseen. Koulumme pyrkii olemaan aktiivinen eurooppalaisessa yhteistyöverkostossa esimerkiksi tarjoamalla eurooppalaisille opettajille job shadowing-paikkoja ja ottamalla vastaan muita ulkomaalaisia vieraita. Tammerkosen lukion saama Erasmus-akkreditointi takaa hanketuen vuosille 2021-2027 ja mahdollistaa entistä paremmin kansainvälisyysuunnitelman tavoitteiden toteuttamisen.

4 Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

4.1 Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempänä yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää

tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- ohjauksen keskeiset käsitteet
- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen toimijat ja työnjako
- ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat
- ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa
- ohjaustoiminnan arviointi.

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisvaiheessa lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Ohjaussuunnitelma

Ohjauksen tavoitteena on nuoren kouluyhteisöön integroituminen, hänen hyvinvointinsa ja opiskelun tukeminen ja jatko-opintoihin siirtyminen. Ohjausta annetaan lukio-opintoihin siirtymiseen, lukio-opintojen alkuvaiheeseen, lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen sekä lukion jälkeisiin jatko-opintoihin ja työelämään. Koulutuksen järjestäjä tarjoaa ohjausta sitä tarvitsevalle opiskelijalle myös lukion suorittamisen jälkeen. Ohjausta on kuvattu tarkemmin seudullisessa ohjaussuunnitelmassa. Lukio-opintoihin siirryttäessä ohjauksessa tehdään yhteistyötä perusopetuksen kanssa. Lukio-opintojen alkuvaiheessa ohjaus keskittyy lukion eri käytänteiden ja toimintakulttuurin tuntemiseen, lukio-opinnoissa vaadittavien taitojen harjaannuttamiseen sekä lukio-opiskelijaksi ja lukioyhteisön jäseneksi kasvamiseen.

Opintojen edetessä ohjauksessa painottuu lukio-opintojen suunnitelmallinen eteenpäin vieminen, ylioppilastutkintoon valmistautuminen ja tutustuminen jatko-opintomahdollisuuksiin. Lukioaikana opiskelija saa ohjausta monipuolisesti eri toimijoilta. Henkilökohtaisen ohjauksen ja kaikilla oppitunneilla tapahtuvan opetuksen lisäksi opiskelijaa ohjataan koko ikäluokille pidettävissä infotilaisuuksissa, ryhmänohjaustuokioissa, viestinnällä ja tiedottamisella. Opiskelija ohjataan tarvittaessa erityisopettajalle tai opiskeluhoollon palveluihin.

Ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako. Työnjakoa täsmennetään oppilaitoskohtaisessa opiskeluhoollasuunnitelmassa.

Rehtori:

- vastaa esteettömyydestä lukio-opintoihin siirryttäessä ja opiskelijavalinnasta*
- koordinoi ja tukee ohjaustoimintaa*
- tiedottaa lukio-opintoihin ja ylioppilastutkintoon liittyvistä säännöistä ja määräyksistä*

Opinto-ohjaaja:

- vastaa opinto-ohjauksen kokonaissuunnittelusta koulussa*
- ohjaa ja auttaa opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman, jatko-opinto- ja urasuunnitelman laatimisessa sekä ylioppilaskirjoituksiin ilmoittautumisessa*
- ohjaa ja auttaa opintojaksovalintojen tekemisessä*
- ohjaa ja auttaa henkilökohtaisen lukujärjestyksen laatimisessa*
- organisoi jatko-opiskelupaikkoihin ja työelämään tutustumisia*
- ohjaa niveltäjävaiheissa ja opiskelijan siirtyessä oppilaitoksesta toiseen*
- tekee monialaista yhteistyötä opiskelijan hyvinvoinnin tukemiseksi*
- osallistuu tarvittaessa opiskeluhoollon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan*

Ryhmänohjaaja:

- on jäsenenä ryhmänohjaustiimissä, joka suunnittelee ja toteuttaa lukion oman vuositason ryhmänohjausta, tiimin toimintaa on kuvattu Tampereen seudun lukiokoulutuksen ohjaussuunnitelmassa*
- on oman ohjausryhmänsä opiskelijoiden lähiohjaaja*
- on ensisijainen yhdyshenkilö koulun ja huoltajien välillä*
- perehdyttää uudet opiskelijat lukio-opintojen käytänteisiin*
- on mukana ryhmäyttämässä omaa ohjausryhmäänsä lukio-opintojen alkaessa ja tukee ryhmänsä yhteisöllisyyttä myöhemminkin*
- käy henkilökohtaiset keskustelut ohjausryhmänsä opiskelijoiden kanssa*
- seuraa säännöllisesti ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä, poissaoloja ja opiskelijan kokonaistilannetta sekä puuttuu asiaan tarvittaessa*
- tekee säännöllistä yhteistyötä opinto-ohjaajan ja erityisopettajan kanssa*
- pitää ryhmänohjaustuokioita, joita on kuvattu tarkemmin Tampereen seudun lukiokoulutuksen ohjaussuunnitelmassa*
- tiedottaa ryhmällensä ajankohtaisista asioista*

- osallistuu tarvittaessa opiskeluhoollon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan

Aineenopettaja:

- ohjaa ja auttaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan
- seuraa ja merkitsee opiskelijan opintojakson aikaiset poissaolot ja tiedottaa niistä tarvittaessa ryhmänohjaajalle
- seuraa opiskelijan opintojen edistymistä omassa oppiaineessaan ja tiedottaa niistä tarvittaessa ryhmänohjaajalle
- tukee opiskelijoiden jatko-opintovalmiutta ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta
- osallistuu tarvittaessa opiskeluhoollon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan

Erityisopettaja:

- arvioi oppimisen ja opiskelun tuen tarpeen
- ohjaa ja opettaa opiskelijaa opiskelutaidoissa
- tekee luki-testit ja laatii tarvittaessa luki-lausunnon sekä mahdollisuuksien mukaan tekee muitakin opiskelijan oppimisvaikeuksiin liittyviä kartoituksia
- antaa lausunto- ja erityisjärjestelyohjausta lukioaikana ja yo-kirjoituksia varten
- tekee säännöllistä yhteistyötä opinto-ohjaajan, ryhmänohjaajien ja aineenopettajien kanssa
- osallistuu tarvittaessa opiskeluhoollon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan

LIITE 6 Tampereen seudun lukiokoulutuksen ohjaussuunnitelma

Ohjaussuunnitelmaa täsmennetään ja täydennetään oppilaitoskohtaisilla ohjeilla.

Oppivelvollisuuslain (13§) ja lukiolain uuden normiston pohjalta (26§) Tampereen lukiokoulutuksen ohjaussuunnitelmaa on täydennetty oheisella ohjeistuksella.

LIITE 9 Opintojen etenemisen seuraaminen ja poissaoloihin puuttuminen Tampereen kaupungin lukiokoulutuksessa.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
- opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

Tampereen seudun lukiokoulutuksen henkilökohtainen opintosuunnitelma

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista: opiskelusuunnitelma, ylioppilastutkintosuunnitelma ja jatko-opinto- ja urasuunnitelma. Opiskelija rakentaa henkilökohtaista opintosuunnitelmaansa koko lukio-opintojensa ajan. Hän saa apua ja ohjausta opintosuunnitelmansa eri osioiden päivittämiseen ryhmänohjaajalta, opinto-ohjaajalta, erityisopettajalta, aineenopettajilta sekä rehtorilta. Opiskelija päivittää henkilökohtaista opintosuunnitelmaansa koulutuksenjärjestäjän lomakkeille.

Opiskelusuunnitelma

Lukio-opintojen alussa tunnistetaan opiskelijan aikaisempi koulutus, opinnot ja muu osaaminen, jotka voidaan hyväksilukea hänen lukio-opintoihinsa. Tunnistamisessa ja hyväksiluvussa ovat opiskelijan apuna aineenopettajat, rehtori ja opinto-ohjaaja.

Opintojen alkuvaiheessa kartoitetaan myös opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet. Tässä kartoituksessa kielten opettajien osuus on merkittävässä asemassa.

Lukio-opintojen ensimmäisten jaksojen aikana opiskelijat tutustuvat lukion käytänteisiin ja opettelevat suunnittelemaan opintojaan. Opiskelijat tekevät ensimmäisen opiskeluvuotensa aikana opintosuunnitelman, jota he päivittävät opintojensa edetessä. Opiskelusuunnitelmaan kirjataan suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen ja opintojaksovalinnat sekä arvioitu opiskeluaika. Opiskelusuunnitelman päivittämisessä ovat apuna opinto-ohjaajat, ryhmänohjaajat ja tarvittaessa myös aineenopettajat sekä erityisopettaja.

Lukio-opintojen alussa on tavoitteena kartoittaa opintonsa aloittavien opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt sekä opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve. Apuna tässä on perusopetuksen kanssa tehtävä nivelvaiheen yhteistyö sekä yhteistyö huoltajien kanssa. Ryhmänohjaajien sekä opinto-ohjaajien osuus on kartoitusta tehtäessä merkittävässä roolissa. Erityisopettaja arvioi oppimisen ja opiskelun tuen tarpeen sekä ohjaa ja opettaa opiskelijaa opiskelutaidoissa. Tuen toteutumisen edellytys on säännöllinen yhteistyö ryhmänohjaajien, opinto-ohjaajan, erityisopettajan, aineenopettajien ja opiskeluhuollon toimijoiden kanssa.

Opiskelusuunnitelmaan sisällytetään opintojen edetessä korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot. Opiskelu- ja/tai tutustumisjaksojen tarjontaa suunnitellaan yhdessä korkeakoulujen ja toisen asteen oppilaitosten kanssa niin, että niiden valitseminen osaksi lukio-opintoja olisi mahdollista. Aineenopettajat ja opinto-ohjaajat ovat opiskelijan apuna jaksojen sisällyttämisessä opiskelusuunnitelmaan.

Työelämän tutustumisjaksoja pyritään sisällyttämään osaksi lukio-opintoja. Työelämään tutustutaan eri oppiaineiden opintojaksoilla. Opinto-ohjaajat ovat opiskelijan apuna jaksojen sisällyttämisestä opiskelusuunnitelmaan.

Ylioppilastutkintosuunnitelma

Opintosuunnitelmaan liitetään myös ylioppilastutkintosuunnitelma, jota päivitetään lukio-opintojen edetessä.

Jatko-opinto- ja urasuunnitelma

Opiskelijan ajatukset jatko-opinto- ja urasuunnitelmasta rakentuvat lukio-opiskelun aikana. Keskeisessä roolissa ovat ohjauskeskustelut opinto-ohjaajan kanssa ja opinto-ohjauksen opintojaksot. Opiskelijan jatko-opintosuunnittelua tukee myös eri oppiaineiden kautta saatu tieto eri ammattialoista ja työelämästä. Lukion aikana opiskelijan käsitys omasta itsestään, omista vahvuuksistaan ja taidoistaan syventyy. Näin opiskelijan valmiudet oman jatko- ja urasuunnitelman elinikäiseen kehittämiseen vahvistuvat.

4.2 Erityisopetus ja muu oppimisen tuki

Lukiolain mukaan opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti (lukiolaki 714/2018, 28 § 1 mom.). Erityisopetus ja muu oppimisen tuki mahdollistavat opiskelijoiden yhdenvertaisen aseman. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys ja saavutettavuus sekä oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa sekä edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Lisäksi tavoitteena on antaa valmiuksia jatko-opintoihin siirtymiseen

Opiskelijalla on oikeus saada tukea riippumatta siitä, mistä syistä oppimisvaikeudet johtuvat. Oppimisvaikeudet voivat johtua esimerkiksi luku- ja kirjoitusvaikeuksista, matemaattisista tai tarkkaavuuden vaikeuksista, sairaudesta, vammasta tai elämäntilanteesta.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 2 momentin mukaan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja.

Tukitoimien suunnittelu ja toteutus aloitetaan mahdollisimman varhain. Opiskelijaa opettavat opettajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet

kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (lukiolaki 714/2018, 28 § 2 mom.). Opettajat huolehtivat siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti, ja mahdolliset muutokset kirjataan edellä mainitulla tavalla.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 1 momentin mukaan tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Myönteinen ja kannustava palaute edistää opiskelijan käsitystä itsestään oppijana. Samalla opiskelijan itsearviointitaidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opettajat ohjaavat opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa, kantamaan vastuuta oppimisestaan ja työskentelystään sekä käyttämään kullekin oppiaineelle ominaisia opiskelustrategioita.

Oppimisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Oppimisen tukea voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiopeus ja muut pedagogiset ratkaisut. Lisäksi opiskelijaa voidaan tukea yksilökohtaisesti suunnitellulla monipuolisella opinto-ohjauksella ja ryhmänohjaajan tuen avulla sekä hyödyntämällä erilaisia opintojen valintamahdollisuuksia. Opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai matematiikan ja muiden oppiaineiden opiskeluun.

Erityisopetus on erityisopettajan antamaa opetusta. Erityisopetus tukee aineenopetusta. Se voidaan toteuttaa yhteisopettajuutena, ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukena. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopettaja tekee yhteistyötä muiden opettajien kanssa tukea tarvitsevan opiskelijan oppimiseen ja opetukseen liittyvissä kysymyksissä.

Lukiolain (714/2018) 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös erityisopetusta tai muuta oppimisen tukea tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen tarkoittaa, että opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja lukiokoulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ja paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä, ja ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Poikkeava järjestely voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuollon palvelujen tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Tukea tarvitsevan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Näin turvataan tukea tarvitsevalle opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Arvioinnissa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisääjän antaminen arviointitilanteissa, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Arvioinnissa voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä.

Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan opiskelijalle heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille
- tukitoimien tarpeen arviointi
- tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
- tuen toteuttaminen
- tuen toteutumisen seuranta ja arviointi
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

Kaupunkiseudun opetussuunnitelma

Tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille

Erityisopettaja kertoo erityisopetuksesta ja tuesta lukio-opintojen alussa. Opiskelijan oikeudesta tukeen tiedotetaan vanhempainilloissa, koulun kotisivuilla ja opiskelijahallinto-ohjelman kautta. Opinto-ohjaaja, ryhmänohjaaja ja aineenopettajat ohjaavat tuen tarpeessa olevaa opiskelijaa ja tarvittaessa opiskelija ohjataan erityisopettajalle. Erityisopettaja ohjaa opiskelijaa tarvittavien jatkoselvitysten ja lausuntojen hankkimisessa esimerkiksi ylioppilaskirjoitusten erityisjärjestelyhakemusta varten. Yhteistyötä tehdään muiden asiantuntijoiden kanssa.

Tukitoimien tarpeen arviointi

Seutukunnallisesti käytetään tiedonsiirtolomaketta, jolla lukio saa opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä tietoa perusopetuksesta. Lisäksi lukio voi käyttää taustatietolomaketta, jonka avulla saadaan täydentävää tietoa opiskelijasta ja hänen tuen tarpeestaan. Erityisopettaja järjestää kaikille lukiolaisille opintojen alussa lukivalmiuksia kartoittavat seulatestit ja kyselyn oppimisesta. Tarpeen mukaan pidetään palaveri, jossa on opiskelijan huoltaja mukana.

Tarvittaessa opiskelija voidaan ohjata laajempia oppimisvalmiuksia kartoittaviin tutkimuksiin, esimerkiksi tarkkaavuuden ja keskittymisen ongelmien selvitykseen kunnan virallisen hoitopolun mukaisesti.

Tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan

Erityisopettaja on sekä opiskelijan että opettajien tukena oppimisen tuen suunnittelussa. Sähköisen tukilomakkeen täyttäminen aloitetaan yhdessä opiskelijan kanssa. Lomakkeen tiedot ovat opiskelijaa opettavien opettajien saatavilla opiskelijan luvalla. Lomakkeen täydentämiseen voivat osallistua kaikki opiskelijaa opettavat opettajat, jotka kirjaavat siihen yhdessä opiskelijan kanssa tai opiskelijan suostumuksella oppimista tukevia pedagogisia ratkaisuja. Kaikki lomakkeeseen kirjattu tieto ilmaistaan siten, että se on konkreettinen opiskelijan apu ja toteutettavissa lukion arjessa.

Tuen toteuttaminen

Oppimisen tukea tarvitsevat tapaavat säännöllisesti opintojensa aikana erityisopettajaa, jonka kanssa arvioidaan lomakkeeseen kirjattujen pedagogisten ratkaisujen toimivuutta. Opiskelijaa kannustetaan olemaan aktiivinen ja avoin itseään koskevien tukitoimien suhteen. Keskusteleva ilmapiiri oppimisvaikeuksista mahdollistaa jatkuvan seurannan ja arvioinnin myös aineenopettajien kanssa.

Opiskelijan oppimisen tuki toteutetaan oppitunneilla, koetilanteissa ja henkilökohtaisena ohjauksena ja opetuksena. Oppimisen tuki edellyttää yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja. Niitä voivat olla esimerkiksi mahdollisuus rauhalliseen ja aistiärsykeettömämpään työtilaan tai aineenopettajien yhteisopettajuuteen. Opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen voi tarkoittaa esimerkiksi ohjeiden ymmärtämisen varmistamista tai kirjallisia ohjeita laajempien ja haastavampien tehtävänantojen yhteydessä. Muita oppimisen tukimuotoja voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiopetus ja muut pedagogiset ratkaisut. Tuen suunnittelussa huomioidaan, että opiskelijalle tulee oppimisvaikeuksista huolimatta riittävä määrä sellaisten taitojen harjoittelua, jotka ovat edellytyksenä ylioppilaskokeista suoriutumiselle.

Erityisopetus on opiskelutaitojen opettamista esimerkiksi yhdessä opiskellen. Erityisopetuksessa tuetaan opiskelijan itseyemmärryksen kehittymistä oppijana sekä ohjataan käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa.

Tuen toteutumisen seuranta ja arviointi

Tuen toteutumista seurataan ja arvioidaan jatkuvasti. Tässä arvioinnissa opiskelijan oma näkemys ja itsearviointitaidot ovat keskeisessä roolissa; tarvittaessa tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa. Tukitoimien toimivuutta seuraavat osaltaan ryhmänohjaaja, aineenopettajat, opinto-ohjaajat sekä erityisopettaja. Tukitoimien onnistunut seuraaminen edellyttää aktiivista yhteistyötä koulun henkilöstön välillä.

Oppimisen tukeen liittyvä työnjako. Työnjakoa voidaan täsmentää oppilaitoskohtaisessa opiskeluhoitosuunnitelmassa.

Rehtori

- vastaa koulun tukijärjestelyjen organisoinnista

- huolehtii lausuntojen ja hakemusten lähettämisestä Ylioppilastutkintolautakuntaan sekä erityisjärjestelyjen toteutumisesta ylioppilastutkinnon kokeissa

Opinto-ohjaaja

- huomioi opiskelijan tuen tarpeen opintojaksovalintoja tehtäessä, ylioppilastutkintoa suunniteltaessa sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen ohjattaessa

Ryhmänohjaaja

- seuraa oman ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä ja tuen tarvetta
- välittää pyydettyä tiedon tuen tarpeesta eteenpäin huoltajille, opettajille ja koulun muulle henkilöstölle.

Aineenopettaja

- välittää tiedon havaitsemastaan opiskelijan tuen tarpeesta ryhmänohjaajalle ja erityisopettajalle
- voi jakaa tietoa toimivista tukitoimista oman aineryhmänsä sisällä
- vastaa sovittujen tukitoimien toteuttamisesta opetuksessaan

Erytisopettaja

- osallistuu tuen tarpeen kartoittamiseen lukion alkaessa
- välittää tarvittaessa tiedon tuen tarpeesta eteenpäin opettajille, huoltajille ja koulun muulle henkilöstölle
- osallistuu pedagogisen tuen suunnitteluun ja toteuttamiseen
- osallistuu tarvittaessa huoltajapalaveriin ja opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan
- tapaa tukea tarvitsevaa opiskelijaa säännöllisesti ja seuraa tuen tarvetta ja sen toteutumista lukio-opintojen aikana
- ohjaa tukea tarvitsevaa opiskelijaa opiskelutaidoissa
- tekee lukitestit ja kirjoittaa lukitodistukset niitä tarvitseville
- antaa lausunto- ja erityisjärjestelyohjausta ylioppilastutkinnon kokeisiin sekä laatii tarvittavat hakemukset Ylioppilastutkintolautakuntaan yhdessä opiskelijan kanssa ja kertoo opiskelijalle lausuntojen muista hyödyntämismahdollisuuksista
- erityisopettajaa voidaan konsultoida jatko-opintoihin hakemiseen liittyvissä asioissa

4.3 Opiskeluhuolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhuolto.

Lukion opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja

turvallisuudesta. Opiskeluhoitoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoitona. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 2 ja 3 §.)

Lukion opiskeluhoitoon kokonaisuuteen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoito sekä opiskeluhoitoon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuoltoon palvelut. Opiskeluhoitoon palveluiden järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti oppilaitoksen sijaintikunta. Yksityinen koulutuksen järjestäjä tai valtio koulutuksen järjestäjänä voi päättää järjestää näitä palveluja kokonaan tai osittain omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoito, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää, lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhoitosta ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoitoon palveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 9 [muutettu lailla 1409/2014] ja 11 §.)

Opiskeluhoitoa toteutetaan monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoitossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhoitoon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhoito on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhoitopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 4 ja 9 §; lukiolaki 714/2018, 33 §.)

Kaupunkiseudun opetussuunnitelma

Opiskeluhoitoon toimintaa ohjaa koulutuksen järjestäjän asettama opiskeluhoitoon ohjausryhmä. Ohjausryhmä vastaa ennakoivasta ja pitkäjänteisestä yleisestä suunnittelusta, laaja-alaisesta kehittämisestä, ohjauksesta sekä arvioinnista. Opiskeluhoito jaetaan yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon.

Yhteisöllinen opiskeluhoito on ennaltaehkäisevää toimintaa. Sillä tarkoitetaan toimintakulttuuria ja sellaisia toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Jokaisella lukiolla on oma monialainen yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä, joka vastaa oppilaitoksen tasolla yhteisöllisen opiskeluhoitoon suunnittelusta, toteutuksesta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Ryhmä laatii työtään tukevan oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan ja tekee yhteistyötä myös kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että

suunnitelmassa tulee huomioiduksi paikallisen tason lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma.

Yhteisöllisessä opiskeluhollossa huomioidaan, että opiskelijoiden hyvinvointiin vaikuttaa myös se, miten heidät otetaan mukaan oppilaitoksen toiminnan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Nämä toimenpiteet kuvataan oppilaitoskohtaisessa opiskeluhollosuunnitelmassa. Kyselyt sekä keskustelutilaisuudet opiskelijoiden, johdon ja koulun muun henkilökunnan välillä vahvistavat avointa ja osallistavaa vuorovaikutusta. Opiskelijoille tulee antaa tietoa erilaisista mahdollisuuksista ottaa yhteyttä myös nimettömästi.

Oppilaitoksen ja kotien yhteisenä tehtävänä on tukea opiskelijaa opintojen aikana. Ryhmänohjaajalla on ensisijainen vastuu toimia yhdyshenkilönä kodin ja koulun välillä. Ryhmänohjaajan tulee olla yhteydessä uusien opiskelijoiden huoltajiin heti opintojen alussa. On hyvä, jos opiskelija täysikäisyydestään huolimatta antaa kodin ja koulun väliselle viestinnälle mahdollisuuden. Huoltajia kuullaan myös kyselyiden ja keskustelutilaisuuksien avulla tai vanhempainyhdistyksen kautta.

Yksilökohtaisella opiskeluhollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhollos palveluita (opiskeluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut), joista vastaa oppilaitoksen sijaintikunta, sekä yksittäistä opiskelijaa koskevaa monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaa. Huolen herätessä oppilaitoksen työntekijä ottaa asian puheeksi opiskelijan kanssa ja on alaikäisen kohdalla tarvittaessa yhteydessä huoltajiin. Tarvittaessa työntekijä ohjaa opiskelijan opiskeluhollos palveluihin. Työntekijä voi konsultoida toimintamahdollisuuksista opiskeluhollos henkilöstöä nimettömästi ilman opiskelijan lupaa. Opiskelijan suostumuksella voidaan koota monialainen asiantuntijaryhmä silloin, kun opiskelijan tilanteen ratkaisemiseksi tarvitaan useampaa asiantuntijaa. Jos opiskelijan suostumusta ei saada ja tilanne kuitenkin edellyttää toimenpiteitä, ollaan yhteydessä huoltajaan ja tarvittaessa konsultoidaan lastensuojelua. Ryhmän asiantuntijat voivat ovat koulun ja opiskeluhollos henkilökuntaa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöitä tai muita opiskelijan verkostoon kuuluvia henkilöitä. Kaupunki- ja oppilaitoskohtaiset ohjeet on kuvattu tarkemmin opiskeluhollosuunnitelmassa.

Tammerkosken lukion opiskeluhollosuunnitelma löytyy vuosittain täydennettynä Areenasta.

Tammerkosken lukion kriisitoimintasuunnitelma löytyy vuosittain täydennettynä Areenasta.

4.3.1 Opiskeluhollos keskeiset periaatteet

Näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrätään opiskeluhollos keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan opiskeluhollos tavoitteista sekä opetussuunnitelman ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhollosuunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018, 32 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki

Yhteisöllinen opiskeluhoolto

Opiskeluhooltoja toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhoollona. Opiskeluhoolto on osa lukion toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 ja 4 §.)

Yhteisöllisen opiskeluhoollon suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskevissa asioissa (lukiolaki 714/2018, 33 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 18 §). Huoltajien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhoollon kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös kunnassa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (lukiolaki 714/2018, 40 §). Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämisessä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa lukion toimintakulttuuria, ja se otetaan huomioon kaikessa lukion toiminnassa.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhoollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhoolto, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 5 §).

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhooltoja toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuisissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhooltoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhoollossa sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013,

Opiskeluhoitoryhmit monialaisessa yhteistyössä

Opiskeluhoiton monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhoitoryhmien toiminta on osa opiskeluhoiton kokonaisuutta. Opiskeluhoitoryhmiä ovat 1) opiskeluhoiton ohjausryhmä, 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä sekä 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016].)

Koulutuksen järjestäjä asettaa opiskeluhoiton ohjausryhmän ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhoitoryhmit ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä sekä opiskeluterveydenhuollon palveluja ja psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano.

Opiskeluhoiton ohjausryhmä vastaa koulutuksenjärjestäjäkohtaisen opiskeluhoiton yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla useamman koulutusmuodon yhteinen.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhoiton suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Koulutuksen järjestäjä ja opiskeluhoiton palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä sen kokoonpanosta sekä tehtäviin liittyvistä toimintatavoista. Opiskeluhoitoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisuuden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhoiton toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksen järjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen oppilaitoskohtainen ryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhoiton tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokooa se opetushenkilöstön tai opiskeluhoiton palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai, ellei opiskelijalla poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhoiton yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 19 §).

4.3.2 Opiskeluhoiton suunnitelmat ja niiden laatiminen

Paikallisella tasolla opiskeluhoiton suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa.

Suunnitelmat ovat 1) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhoitoa koskeva osuus, 2) paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhoollasta sekä 3) oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 12 ja 13 § [muutettu lailla 1501/2016]; lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013]; lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §.)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Se hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013].)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon, kun valmistellaan paikallisen opetussuunnitelman opiskeluhoitoa koskevaa osuutta sekä oppilaitoskohtaisia opiskeluhoitosuunnitelmia.

Opiskeluhoito opetussuunnitelmassa

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan käytännön tasolla lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjen asioiden toteutus, opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä linjaukset oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseksi.

Paikallinen opetussuunnitelma tulee opiskeluhoollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §). Opetussuunnitelman laatimisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §).

Osa oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyvistä asioista on tarkoituksenmukaista kuvata yhdenmukaisesti kaikissa koulutuksen järjestäjän oppilaitoksissa siten, että niitä täsmennetään ja täydennetään oppilaitoskohtaisesti. Tämä tukee oppilas- ja opiskeluhoitolaissa (1287/2013) mainittua opiskeluhoollon palvelujen yhdenvertaista laatua ja saatavuutta.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laadinta

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. Opiskeluhoitosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitoksen ja opiskeluhoollon henkilöstön sekä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016].) Suunnitelmaa laadittaessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan seuraavat asiat:

1. Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Opiskeluhoitosuunnitelmassa esitetään arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien opiskeluhoitopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arviossa otetaan huomioon opiskelijoiden terveyteen ja hyvinvointiin sekä opiskeluyhteisöön ja ympäristöön liittyvät tarpeet. Arviota laadittaessa hyödynnetään monipuolisesti näihin liittyviä selvityksiä ja seurantatietoja, opiskeluhoollossa muodostunutta tietoa sekä hoitajilta ja erityisesti opiskelijoilta saatavaa tietoa.

Opiskeluhoitohuitosuunnitelmaan sisällytetään arvio oppilaitoksen käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista, joita ovat opiskeluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut.

Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluhoollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako, palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö sekä palveluista tiedottaminen ja niihin ohjaaminen
- opiskeluhoollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin opiskelijoihin, oppilaitosyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä opiskeluhoollon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen opiskeluhoito ja sen toimintatavat

Oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen opiskeluhoollon järjestäminen opiskelijan ja opiskeluyhteisön terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi oppilaitosyhteisössä
- toimenpiteet opiskeluyhteisön sekä ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet opiskelijoiden osallisuuden vahvistamiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet hoitajien yhteistyön ja osallisuuden vahvistamiseksi
- oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän tai muun tehtävään soveltuvan monialaisen ryhmän toimintatavat ja käytännöt
- opiskeluhoollon kokonaisuudesta tiedottaminen
- yhteistyö nuorisotoimen, lastensuojelun ja poliisin sekä muiden opiskeluhoollon kehittämiseen tarvittavien tahojen kanssa
- terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö
- opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- toimenpiteet esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämiseksi opiskeluympäristössä
- tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

- yhteistyö ja käytänteet oppilaitoksen terveellisuuden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a) Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]). Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon sekä opiskelijoiden keskinäiset, että opiskelijoiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet oppilaitoksessa.

Suunnitelman tulee sisältää seuraavat kuvaukset:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän, että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

b) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskeluhoitosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös toimintavalmiudet ylioppilastutkinnon kokeiden aikana mahdollisesti tapahtuvassa äkillisessä uhka- ja vaaratilanteessa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset, kuten pelastussuunnitelma (pelastuslaki 379/2011, 15 §; valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 1 ja 2 §).

Suunnitelmassa kuvataan

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako erilaisissa kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu

- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestäminen

Opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteuttamistavat ja yhteistyö opiskelijan terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi ja seuraamiseksi sekä tarvittavien yksilöllisten tukitoimien järjestämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluterveydenhuolto- sekä kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestäminen, keskinäinen työn- ja vastuunjakoa sekä palvelujen järjestämisessä tarvittava yhteistyö
- monialaisen asiantuntijaryhmän toimintatapojen ja käytäntöjen sopiminen sekä yksilöllisten tukitoimien järjestämisen periaatteet
- opiskeluhuollon yhteistyö opiskelijan opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa
- opiskeluhuoltokertomuksen laatiminen ja säilytys
- sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksessa
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi
- tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (esimerkiksi erikoissairaanhoito, sosiaalitoimi, poliisi, nuorisotoimi).

4. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Suunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskeluhuollon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa
- opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annettava tieto yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä
- opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhuollon asiakkaana ja suostumuksen hakeminen opiskelijalta ja tarvittaessa tämän huoltajalta yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa
- käytänteet opiskelijan toiveiden huomioimisessa häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä
- käytänteet opiskelijan kehitystason ja edun toteutumisen arvioimiseksi opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluvan sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta
- menettelytavat yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelyssä monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

5. Opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa

(oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 26 §).

Opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).

Suunnitelmassa esitetään

- seurattavat asiat
- tietojen kokoamiseksi käytettävät menetelmät, seurannan aikataulu sekä vastuussa oleva taho
- seurantatietojen käsittely ja niiden hyödyntäminen opiskeluhuollon kehittämisessä
- seurannan keskeisistä tuloksista tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyökumppaneille.

4.4 Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttydyttävä muita kiusaamatta ja vältettävä toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa.

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
- henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
- menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

Tampereen kaupunkiseudun lukioiden järjestyssäännöt

Mukana olevat koulutuksenjärjestäjät tarkentavat järjestyssääntöjä oppilaitoskohtaisilla toimintaohjeilla.

Kurinpito (Lukiolaki 42§)

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Edellä mainitut toimenpiteet ovat kurinpitovälikkeitä.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua.

Koulutuksenjärjestäjällä on erillinen suunnitelma, jossa toimintaohjeet **kurinpitorangeistuksiin:**

- kirjallinen varoitus: opiskelijan ja huoltajien kuuleminen kirjallisesti (rehtori)
- 3 päivän opetuksesta epäminen: opiskelijan ja huoltajan kuuleminen kirjallisesti (lomake liitteeksi)
- määräaikainen erottaminen (erottaminen ja opiskelusta pidättäminen päätettävä monijäsenisessä toimielimessä)

Vilppi opintojen suorittamisessa, kuten esimerkiksi plagiointi tai luntaus, johtaa seuraamuksiin, joita teon törkeys ja toistuvuus huomioiden, ovat rehtorin puhuttelu, opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kuuleminen, kirjallinen varoitus tai määräaikainen erottaminen. Lisäksi seuraamuksena voi olla hylätty opintojakson osasuoritus tai opintojakson hylkäys.

Päihteiden hallussapito ja käyttäminen sekä niiden vaikutuksenalaisena esiintyminen oppilaitoksen tiloissa ja toiminnoissa on kielletty ja johtaa aina kirjalliseen varoitukseen. Väkivaltainen käytös johtaa aina vähintään kirjalliseen varoitukseen.

Oppilaitokseen ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä. Opettajalla ja rehtorilla on toimivalta tarkastaa opiskelijan tavarat ja ottaa haltuun esineitä ja aineet, jotka vaarantavat opiskelijan tai muiden turvallisuuden.

Koulutuksenjärjestäjällä on erillinen suunnitelma, jossa on tarkemmin toimintaohjeet vaarallisen tai kielletyn esineen tai aineen haltuun ottamisesta.

Kaikissa kurinpitokeinojen käyttötilanteissa noudatetaan hyvää hallintoa ja yleisiä oikeusturvaperiaatteita, joita ovat yhdenvertaisuus, tarkoitussidonnaisuus, puolueettomuus, suhteellisuus ja luottamuksensuoja.

Henkilökunnan osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä hoidetaan tiedottamisella ja tarvittavalla koulutuksella.

Koulu tiedottaa järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista. Opiskelijoille tiedottaminen tapahtuu ryhmänohjaajan tai muun opetushenkilöstön toimesta esimerkiksi ryhmänohjaajantunneilla.

Koulutuksenjärjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma sisältää kuvauksen yhteistyöstä eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa. Opiskeluhoitosuunnitelmassa on myös menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Kaikki säännöt voimassa kaikissa koulun tapahtumissa myös koulun ulkopuolella.

Tampereen lukiokoulutuksen järjestyssäännöt

<https://www.tretasku.fi/web/lukiot/lukiot/hallinto-ja-henkilostoasiat>

4.5 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuurista otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – Inarin saamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa.

Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyysyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelu- ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen, että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä

voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen kurssveja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

Tampereen seudun lukioissa opetuskielenä on suomi lukuun ottamatta Svenska samskolan i Tammerfors-lukion, jonka opetuskielenä on ruotsi ja joka tekee oman opetussuunnitelmansa. Tampereen lyseon lukion IB-linjalla opetuskielenä on englanti. Opiskelijan oman äidinkielen opetusta annetaan väestöpohjasta asettamien tarpeiden mukaisesti. Eri lukioissa toteutetaan joitakin opintojaksoja eri kielillä, pääosin englanniksi tai saksaksi. Nämä opintojaksot löytyvät lukiokohtaisista osista. Tampereen seudulla ja erityisesti Tampereen lukioissa eri kieli- ja kulttuuritaustoista tulevien opiskelijoiden osuus lisääntyy koko ajan. Myös lukiokoulutuksen tulee tukea heidän kielellisiä ja kulttuurillisia oikeuksiaan ja toisaalta rikastuttaa kaikkien opiskelijoiden kieli- ja kulttuuriopetusta heidän avullaan.

LIITE 7 Tampereen lukioiden kielivalikoima lukuvuonna 2020-21

Suomi toisena kielenä

Suomi toisena kielenä (S2) -opinnot ovat opiskelijoille, joiden äidinkieli on muu kuin suomi. Ylioppilaskokeena opiskelija voi suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suomi toisena kielenä, jos hän on opiskellut S2 lukion oppimäärän mukaiset opinnot ja väestörekisterissä äidinkieleksi on merkitty jokin muu kieli kuin suomi, ruotsi tai saame. Pakollisten opintojen laajuus on 12 opintopistettä. Tampereen kaupungin lukioissa suomi toisena kielenä -opetus opetetaan keskitetysti sovitussa lukioyksiköissä.

Katsomusaineiden opetus Tampereen lukiokoulutuksessa

Uskonnon opetus järjestetään Tampereen lukiokoulutuksessa opiskelijoiden enemmistön uskonnon mukaisesti eli evankelis-luterilaisen uskonnon opetuksena.

Ev.lut kirkkokuntaan kuuluvat opiskelijat osallistuvat oman uskontonsa opetukseen. Enemmistön uskontona se on kaikille avoinna oleva vaihtoehto, joten myös uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumaton opiskelija voi halutessaan osallistua ev-lut. uskonnonopetukseen.

Ortodoksiseen kirkkokuntaan kuuluvalla opiskelijalle järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta. Opetusta järjestetään vähintään kolmelle ortodoksiseen kirkkokuntaan kuuluvalla, elleivät he osallistu ev.lut. uskonnonopetukseen.

Uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomille opiskelijoille opetetaan elämäntietoa.

Muuhun kuin evankelisluterilaiseen tai ortodoksiseen kirkkokuntaan kuuluville opiskelijoille

- opetetaan hänen pyynnöstään elämänkatsomustiedon opetusta
- opetetaan hänen pyynnöstään oman uskontonsa opetusta, jos Tampereen lukiokoulutuksessa vähintään kolme opiskelijaa sitä pyytää.
- opiskelijat voivat olla osallistumatta mihinkään katsomusaineen opetukseen, jolloin on varmistuttava siitä, että opintopisteitä tulee muulla tavoin 150. Opiskelijaa ei siis vapauteta oppiaineesta, vaan todetaan ettei opiskelija osallistu katsomusaineen opiskeluun.
- opiskelijalla on mahdollisuus osallistua oman yhteisönsä järjestämään opetukseen. Tästä opiskelusta annetaan enintään neljän opintopisteen suoritus, joita ei merkitä todistukseen uskontoon kuuluvina opintoina, vaan opinnot muissa oppilaitoksissa opintoihin

5 Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

5.1 Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

- 1) Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.
- 2) Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltuihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on

oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

5.2 Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suoritusmerkintä opintojakson päättyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Kaupunkiseudun opetussuunnitelma

Opintojakson alussa opiskelijoille tulee ilmoittaa, millaisia näyttöjä vaaditaan arvioinnin edellytysten täyttämiseksi ja mitkä ovat vähimmäisvaatimukset opintojakson hyväksyttäväksi suoritukseksi. Opintojakson arviointiperusteissa tulee tiedottaa mahdollisesta puuttuvien näyttöjen arvosanaa alentavasta vaikutuksesta sekä opintojakson keskeytymisen perusteet. Opiskelija voi myös itse keskeyttää opintojakson opiskelun perustellusta syystä sovittuaan asiasta kyseisen opintojakson opettajan tai opinto-ohjaajan kanssa. Arviointi ei saa perustua ainoastaan kokeissa annettuihin näyttöihin. Myös arvosana 4 edellyttää aina, että arvioinnin edellytykset täyttyvät riittävästi.

Arvioinnin edellytyksiä ovat mm.:

- osallistuminen opetukseen*
- opintojaksoon liittyvien tehtävien suorittaminen*
- opintojakson koe ja/tai muut ilmoitetut näytöt*

Opiskelijalla on velvollisuus osallistua opetukseen, jollei hänen poissaololleen ole perusteltua syytä. Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijan poissaoloa koskevista menettelyistä.

(LL 30 §).

5.2.1 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksyttyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

Kaupunkiseudun opetussuunnitelma

Koulukohtaiset opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty) pois lukien erityisen koulutustehtävän saaneiden lukioiden tai painotuslukioiden tehtävään liittyvän oppiaineen arvioinnit, jotka päätetään paikallisesti.

Keskeytetystä opintojaksosta annetaan merkintä K (K = keskeytetty). Keskeytettyä opintojaksoa ei voi täydentää, vaan se on opiskeltava uudelleen saadakseen opintojakson arvioinnin.

Täydennettävästä opintojaksosta annetaan merkintä T (T = täydennettävä). Vaadittavat täydennykset on suoritettava viimeistään seuraavan periodin aikana.

Koulutuksen järjestäjä määrittelee K- ja T-arviointien perusteet tarkemmin.

Hylättyä opintojaksoa opiskelija saa yrittää uusia kerran. Hyväksytyn opintojakson uusimiseen käytännöt sovitaan koulutuksenjärjestäjä kohtaisesti. Arvioinnin tulee olla tällöinkin monipuolista. Lopulliseksi opintojakson arvosanaksi tulee kyseisistä suorituksista parempi.

Integroidun opintojakson oppiainekohtaisesta uusimisesta tai korottamisesta sovitaan koulutuksenjärjestäjä kohtaisesti.

Opintopistekertymään ei lasketa keskeytettyä (K), täydennettävää (T) eikä hylättyä (H) opintojaksoa. Arvosanalla neljä (4) suoritettu valtakunnallinen opintojakso lasketaan opintopistekertymään, jos oppiaineen oppimäärä täyttyy hyväksyttävästi.

Valinnaisten valtakunnallisten hylättyjä (4) arvosanoja voidaan jättää pois oppimäärästä opiskelijan pyynnöstä.

Myös arvosana 4 edellyttää aina, että arvioinnin edellytykset täyttyvät. Jos riittäviä näyttöjä arvosanan antamiseksi ei ole, opintojaksoa ei voida arvioida, vaan

opintosuorituksia pitää täydentää.

T= täydennettävä. Opintojaksoa ei pystytä arvioimaan vähäisten ja puuttuvien opintosuoritusten takia. Puuttuvat opintosuoritukset merkitään arviointirekisteriin (Wilmaan). Mahdollisuuksien mukaan arviointirekisteriin merkitään opintojakson alennettu arvosana. T-merkinnät muuttuvat opettajan harkinnan mukaan

- alennetuiksi arvosanoiksi*
- hylätyksi opintosuorituksiksi(H), koska arvioinnin edellytykset eivät ole täyttyneet annettuun määräaikaan mennessä.*

K = keskeytetty opintojakso.

Opiskelija voi itse keskeyttää opintojakson opiskelun perustellusta syystä sovittuaan asiasta aineenopettajan tai opinto-ohjaajan kanssa. Keskeytettyä opintojaksoa ei voi täydentää, vaan se on opiskeltava uudelleen saadakseen arvosanan. Opettaja voi keskeyttää opiskelijan opintojakson runsaiden poissaolojen vuoksi opiskelijaa kuultuaan. Poissaolomerkinnän yhteydessä olevaan huomioita-kenttään merkitään varoitus ja perustelu opintojakson keskeytymisvaarasta. Opintojaksoa ei voida keskeyttää lääkärintodistuksella todistetuilla terveydellisistä syistä johtuvista poissaoloista ilman asiasta sopimisesta opiskelijan kanssa. Opintojakson suorittaminen loppuun on sovittava näissä tapauksissa aina tapauskohtaisesti.

Integroitujen opintojaksojen arviointi tapahtuu osana oppiaineen oppimäärää. Integroidun opintojakson arviointi perustuu opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin sekä arvioinnin perusteisiin ja määräytyy näin ollen oppilaitoskohtaisesti integroidun opintojakson didaktisen toteutustavan mukaisesti. Integroitu opintojakso voidaan arvioida yhdellä arvosanalla, joka kirjautuu kunkin oppiaineen oppimäärään yhdenmukaisena tai osallisten oppiaineiden omina toisistaan poikkeavina arvosanoina. Arvioinnin lähtökohta on määriteltävä integroidun opintojakson opetussuunnitelmassa. Integroidun opintojakson uusinnassa arvioidaan opintojakson hylätty osuus.

Opiskelija voi yrittää korottaa hyväksyttyä arvosanaa suorittamalla opintojakson uudelleen.

5.2.2 Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksytty arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin

edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

Kaupunkiseudun opetussuunnitelma

Koulutuksen järjestäjä päättää niistä opintojaksoista, joiden ainoa suoritustapa on itsenäinen suoritus. Itsenäisen opiskelun käytänteistä määritellään koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa.

Lukiokoulutuksen verkkotarjottimelta suoritettavat opintojaksot eivät ole itsenäistä opiskelua. Verkkotarjottimella sanallisessa arvioinnissa käytetään lähiopetuksen kanssa samoja merkintöjä (numeerinen, sekä S-, H-, K- ja T-arviointi) sovellettuna verkko-opiskelun didaktiikkaan.

Itsenäisen opiskelun käytänteet Tammerkosken lukiossa

Ensisijainen tapa suorittaa opintojakso lähiopetukseen osallistumatta on valita opintojakso lukiokoulutuksen verkkotarjottimelta.

Jos tämä ei onnistu, lupaa opintojakson itsenäiseen opiskeluun voi hakea Wilmassa olevan lomakkeen kautta.

Itsenäisesti opiskeltavan opintojakson tavoitteet ovat samat kuin normaalisti suoritettavan opintojakson.

Opiskelija laatii opettajan antamien ohjeiden pohjalta itsenäisesti suoritettavan opintojakson opiskelusuunnitelman, jonka opettaja hyväksyy. Suunnitelmassa määritellään opintojakson suorittamisen menettelytavat ja aikataulu sekä selvitetään arviointikriteerit. Itsenäisesti opiskeltavaan opintojaksoon liittyvä koe suoritetaan sovittuna päivänä, esimerkiksi päättöperiodilla tai uusintakoepäivänä. Tärkeätä on, että

opiskelija ymmärtää oman vastuunsa merkityksen opintojakson itsenäisestä suorittamisesta.

Pääsääntöisesti itsenäisesti opiskeltavaksi hyväksytään yksi opintojakso ainetta kohti. Jos oppiaineessa on vain yksi pakollinen opintojakso, sitä ei suositella itsenäisesti suoritettavaksi. Opiskelijan on suositeltava suorittaa kunkin oppiaineen ensimmäinen opintojakso lähiopetuksessa, jotta aineen luonne ja työskentelytavat tulevat tutuiksi. Koulukohtaisia ja integroituja opintojaksoja ei voi suorittaa itsenäisesti opiskelemalla.

Jos itsenäisten opintojen suorituksia ei ole tehty määräaikaan mennessä ja opintojaksoa ei voida arvioida, katsotaan opintojakso keskeytyneeksi (K).

5.2.3 Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskevissa luvuissa lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

5.2.4 Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

5.2.5 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettut 11 §:ssä tarkoitetut opinnot hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettut opinnot vastaavat, ylempää vai alemmaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailta suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytysti suoritettut opinnot tai opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2-oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2-oppimäärän opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettut opinnot luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2-oppimäärän opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2-opintojen arvosanaksi. S2/SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärästä, mutta ei molemmista.

Kaupunkiseudun opetussuunnitelma

Vaihto-oppilasvuoden tai muun toisen maan koulutusjärjestelmän puitteissa suoritettujen opintojen hyväksi lukemisesta määritellään opetussuunnitelman perusteiden luvussa 5.2.5. Yksittäisten opintokokonaisuuksien hyväksi lukemisen arvioi opiskelijan esittämien todistusten tai kyseisen oppilaitoksen opetussuunnitelman perusteella rehtori. Tavoitteena on opiskelijan opintojen edistäminen.

Opiskelijan on suositeltavaa suorittaa kunkin oppiaineen ensimmäinen opintojakso opetusryhmässä, jotta aineen luonne ja työskentelytavat tulevat tutuiksi. Jos opiskelija on opiskellut opintojakson asiat jo ennen lukion aloittamista (esim. toisen maan koulutusjärjestelmässä), hänelle voidaan tarjota mahdollisuus osoittaa osaamisensa suorittamatta opintojaksoa.

Muualla suoritettavat opinnot ja niiden hyväksiluku

Osan lukio-opinnoista voi suorittaa muissa oppilaitoksissa. Opintojen tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen on oltava lukion opetussuunnitelman mukaisia. Muualla suoritettavista opinnoista sovitaan rehtorin kanssa ennen niiden aloittamista. Ensisijaista on keskittyminen perusosaamiseen. Toisen oppilaitoksen opintojaksoille hakeudutaan opinto-ohjaajan kautta. Sovitusti muualla suoritettavien opintojen hyväksiluvulla voidaan korvata lukion oppimäärän pakollisia ja valinnaisia opintoja. Tarvittaessa osaaminen osoitetaan oppilaitoksen päättämällä tavalla. Osaamista voi kertyä myös muodollisen koulutuksen ulkopuolella. Esimerkiksi ulkomailla asuttaessa omaksuttu kielitaito voidaan hyväksilukea lukio-opinnoiksi.

5.2.6 Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

5.3 Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti

opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valinnaisia opintoja	joista voi olla hylättyjä opintoja enintään
2–5 opintopistettä	0 opintopistettä
6–11 opintopistettä	2 opintopistettä
12–17 opintopistettä	4 opintopistettä
18 opintopistettä tai enemmän	6 opintopistettä

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimääristä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

5.4 Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämäntutkimustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät)-sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä teemaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

- 1) opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;*
- 2) lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;*
- 3) se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)*

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täyttyttävä.

5.5 Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) opiskelijaksi ottamista*
- 2) 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisäajan myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä*
- 3) suoritettujen opintojen hyväksi lukemista*
- 4) opiskelun poikkeavaa järjestämistä*
- 5) oikeutta saada uskonnon tai elämäncäkömustiedon opetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §.)*

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 § 2 mom.)

Jollei [lukio]laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (Lukiolaki 714/2018, 52 §.)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen aluehallintoviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

5.6 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka

opiskelu-oikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimääristä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

- 1) Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.
- 2) Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
- 3) Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä
 - S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä
 - A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä
 - B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä
 - B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä
 - B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä
 - ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä "uskonto/elämäkatsomustieto" erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus -kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelema oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritettut opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaismäärään lasketaan hylättyjä opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus

- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja-kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

5.7 Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

- opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi
- oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet
- arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet
- arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen
- kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt
- hyväksytyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä
- opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti
- opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely
- todistusten ulkoasu.

6 Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1 Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltujen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista,

eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolitietoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestävän elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä, että koko kielivarantoaan käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

6.2 Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

#LOPS2021

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittämissä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten

välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulle ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestäväälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmiansa sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muihin elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen

käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämäntilanteilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestäväan suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestävan toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävää elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestävä tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähteaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja refleктоimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

6.2.1 Tampereen kaupungin lukioden oppiaineita integroivat opintojaksot

Tampereen kaupungin lukioden opetussuunnitelmassa laaja-alainen osaaminen oppiaineiden opintojaksoissa on taulukoitu oppiaineen opetussuunnitelmaan. Lisäksi on muodostettu erityisesti ensimmäiselle vuodelle sijoittuviin pakollisiin opintoihin liittyviä oppiaineita integroivia opintojaksoja, joiden tavoitteena on huomioida laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueita. Opintojakson kohdalla on mainittu, mistä valtakunnallisista moduuleista opintojakso koostuu. Laaja-alainen osaaminen kytkeytyy myös työelämässä vaadittaviin taitoihin: resilienssiin eli muutosjoustavuuteen, kykyyn toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa, tunneälykkyyteen ja empatiaan, vuorovaikutustaitoihin ja yhteistyökykyyn, ongelmanratkaisutaitoon, kriittiseen ajatteluun, luovuuteen ja

itseohjautuvuuteen. Jokaisen oppiaineen kohdalla on kuvattu se, miten oppiaineessa huomioidaan työelämätaitojen opetus.

Oppiaineita integroivat opintojaksot:

1. Hyvinvoiva lukiolainen LI1+TE1+PS1 (2+2+2 = 6 op)
2. Hyvinvoinnin valmiuksia psykologiasta ja terveystiedosta TE1+PS1 (2+2 = 4 op)
3. Ihminen ja ympäristö muutoksessa GE1 + HI1 (2+2 = 4 op)
4. Ihminen – vuorovaikutuksessa oppiva ja tekstitietoinen olento PS1+ÄI2+ÄI3 (1+1+2 = 4 op)
5. Johdatus luonnontieteen menetelmiin MAY1+FY1+KE1 (2+1+1 = 4 op)
6. Kestävä kehitys, globalisaatio ja etiikka FI2+GE1 (2+2 = 4 op)
7. Kielen voima ja merkitys ENA2+ÄI2(3+1 = 4 op)
8. Kirjojen kautta kestävään elämäntapaan BI2+BI3+ÄI4 (2+1+1 = 4 op)
9. Kuvioita, kappaleita, pintoja KU2+MAA3 (2+2 = 4 op)
10. Kuvioita, kappaleita, pintoja KU2+MAB3 (2+2 = 4 op)
11. Luonnontiede ja kestävä tulevaisuus FY2+KE2 (1+1 = 2 op)
12. Silmät ja korvat auki! KU1+MU1 (2+2 = 4 op)
13. Sujuvaksi kulttuuriviestijäksi ENA3+ÄI3 (2+1 = 3 op)
14. Suomalainen tekstiyhteiskunta YH1 + ÄI5 (2+2 = 4 op)
15. Suomalainen yhteiskunta ja filosofinen ajattelu FI1+YH1 (2+2 = 4 op)
16. Taloutta ja matematiikkaa MAB6+YH2 (2+1 = 3 op)
17. Uskonnolliset ilmiöt ja kansainväliset suhteet - esimerkkinä Lähi-itä HI2+UE1 (2+2 = 4 op)

1. Hyvinvoiva lukiolainen LI1+TE1+PS1 (2+2+2 = 6 op)

Laaja-alainen osaaminen: hyvinvointiosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteet

- Tarkastelee hyvinvointia ilmiönä eri oppiaineiden näkökulmasta: biologinen ja fyysinen, psyykinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen.
- Tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä.
- Oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

Keskeiset sisällöt

Hyvinvoinnin osatekijät

- Biologinen: uni, liikunta, lepo, ravinto
- Psyykinen: tietoinen ja ei-tietoinen toiminta, stressi ja sen hallinta ja rentoutuskeinot, mielenterveys: keinoja kuormituksen hallintaan, minäkuvan vahvistuminen: myönteinen kehosuhde, voimavarojen tunnistaminen
- Sosiaalinen ja kulttuurinen: oppimisympäristöt ja niiden merkitys oppimiseen, liikkuva opiskelu, tilannetekijät toiminnan selittäjänä, sosiaalipsykologiset mallit ja teorial elintapojen omaksumisen selittämisessä

Arviointi

- Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia hyvinvoinnin etenemistä kuvaavia päiväkirjoja: esimerkiksi uni-, ravinto-, liikunta- ja tunnepäiväkirjat. Päiväkirjat arvioidaan eri oppiaineiden näkökulmasta.

2. Hyvinvoinnin valmiuksia psykologiasta ja terveystiedosta TE1+PS1 (2+2 = 4 op)

Laaja-alainen osaaminen: hyvinvointiosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteet

- Tarkastelee hyvinvointia ilmiönä oppiaineiden näkökulmasta: biologinen ja fyysinen, psyykinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen.
- Tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä.
- Oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

Keskeiset sisällöt

Hyvinvoinnin osatekijät

- Biologinen: uni, liikunta, lepo, ravinto
- Psyykinen: tietoinen ja ei-tietoinen toiminta, stressi ja sen hallinta ja rentoutuskeinot, mielenterveys: keinoja kuormituksen hallintaan, minäkuvan vahvistuminen: myönteinen kehosuhde, voimavarojen tunnistaminen
- Sosiaalinen ja kulttuurinen: oppimisympäristöt ja niiden merkitys oppimiseen, liikkuva opiskelu, tilannetekijät toiminnan selittäjänä, sosiaalipsykologiset mallit ja teorit elintapojen omaksumisen selittämisessä

Arviointi

- Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia hyvinvoinnin etenemistä kuvaavia päiväkirjoja: esimerkiksi uni-, ravinto-, liikunta- ja tunnepäiväkirjat. Päiväkirjat arvioidaan eri oppiaineiden näkökulmasta.

3. Ihminen ja ympäristö muutoksessa GE1 + HI1 (2+2 = 4 op)

Laaja-alainen osaaminen: eettisyys ja ympäristöosaaminen, globaali- ja kulttuuriosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen

Tavoitteet

- Luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutuksen havaitseminen
- Kielitietoisuus: opiskelija tarkastelee ilmiöitä kummankin oppiaineen käsitteiden kautta

Keskeiset sisällöt

- Aineistojen esim. tilastojen ja karttojen tulkinta
- Ihmiskunnan ja ympäristön muutokset

Arviointi

- *Opintojaksolla voidaan tehdä tutkimuksellisia ja prosessina tuotettuja töitä kuten erilaisia seminaaritöitä. Arvioinnissa hyödynnetään vertaisarviointia sekä kiinnitetään huomiota formatiiviseen arviointiin summatiivisen lisäksi.*

4. Ihminen – vuorovaikutuksessa oppiva ja tekstitietoinen olento PS1+ÄI2+ÄI3 (1+1+2 = 4 op)

Laaja-alainen osaaminen: vuorovaikutusosaaminen, hyvinvointiosaaminen

Tavoitteet

- *Kehittää kieli- ja tekstitietoisuutta*
- *Tutkia tekstejä, kielen luonnetta ja merkitystä sekä omaa kielellistä identiteettiä*
- *Tutkia identiteetin eri puolia kaunokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden kautta: esim. kulttuurien kohtaamisesta kertovat kirjat, toiseudesta kertovat kirjat, persoonallisuuksista kertovat kirjat (elämäkerrat), nuoren elämästä kertovat kirjat (nuoruus identiteetin etsimisen aikaa), psykologiaan liittyvät tietokirjat.*
- *Tiedostua pohtivan esseen ja reaaliavastauseseen eroista*

Keskeiset sisällöt

- *Kieli- ja tekstitietoisuus (tieteellinen tieto, arkitieto, tieteellinen teksti)*
- *Identiteetti*
- *Ryhmäviestintätaidot (roolit ja ryhmädynamiikka, tilannetekijät, nonverbaaliikka, koheesio)*

Arviointi

Arvioinnissa voidaan huomioida esimerkiksi

- *Kirjakeskustelut ja -esittelyt pienryhmissä ja koko ryhmälle*
- *Pohtiva essee (ÄI) ja reaaliavastaus (PS)*
- *Tutkimussuunnitelman tekeminen (PS)*
- *Lukutaitovastauksia liittyen identiteettiin, ryhmä- ja tilannerooleihin, vuorovaikutukseen (ÄI)*

5. Johdatus luonnontieteen menetelmiin MAY1+FY1+KE1 (2+1+1 =4 op)

Laaja-alainen osaaminen: Monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen

Tavoitteet

- *ymmärtää tieteenalojen välisiä yhteyksiä, mikä tukee monitieteisen ja luovan osaamisen laaja-alaisen osaamisen tavoitteita*
- *vahvistaa ymmärrystään luonnontieteellisen tiedon luonteesta ja luonnontieteellisen menetelmän käytöstä*
- *vahvistaa ymmärrystään verrannollisuudesta ja funktion käsitteestä*

- tunnistaa omia vahvuuksiaan kyseisten oppiaineiden opiskelussa, mikä tukee hyvinvointiosaamisen laaja-alaisen osaamisen tavoitteita
- oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä ja havainnoinnissa
- oppii kielitietoisuutta oppiaineiden käsitteistön samankaltaisuuksien ja erojen vertailulla
- tutustuu tieteen ja tekniikan yhteiskunnalliseen merkitykseen

Keskeiset sisällöt

- suure, yksikkö ja SI-järjestelmä - Yksikkömuunnokset ja suuruusluokat
- prosenttilasku, merkitsevät numerot, tarkka arvo ja likiarvo ja pyöristäminen
- funktion kuvaajan piirtäminen, kuvaajan tulkinta ja mittaustulosten esittäminen graafisesti
- lineaarinen malli ja suoran yhtälö
- ensimmäisen asteen yhtälön muodostaminen ja ratkaiseminen
- ohjelmistojen oppiaineisiin sopiva käyttö

Arviointi

- Arvioinnissa voidaan käyttää yhteistä tuotosta, esim. työselostusta tai mittaustulosten graafista esitystä, jota käytetään useamman oppiaineen opetuksessa ja arvioinnissa. Samassa kokeessa voidaan esittää eri oppiaineiden tehtäviä esim. prosenttilaskusta.

6. Kestävä kehitys, globalisaatio ja etiikka FI2+GE1 (2+2 = 4 op)

Laaja-alainen osaaminen: monitieteinen ja luova osaaminen, hyvinvointiosaaminen, eettisyys- ja ympäristöosaaminen, globaali- ja kulttuuriosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen

Tavoitteet

- Osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin
- Tuntee keinoja eriarvoistumisen hillitsemiseksi ja sen vaikutusten lieventämiseksi eri alueilla ja osaa arvioida niitä.
- Tuntee ja vertailee erilaisia kehitystrendejä ja kestävän kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana.
- Tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja sekä toimii kantaaottavana ja kestävää tulevaisuutta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena
- Opintojakso voi sisältää asiantuntijavierailuja.

Keskeiset sisällöt

- jaksossa yhdistyvät kestävän kehityksen ja globalisaation teemat: eriarvoisuus, pakolaisuus, ihmisoikeudet, vaikuttaminen ja aktiivinen kansalaisuus
- ympäristöä koskevat eettiset kysymykset kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet
- etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet

- *hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys, nälkä, pakolaisuus, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja kestävän kehityksen sitoumukset*

Arviointi

- *Opintojaksolla tuetaan opiskelijan eettisen ajattelun kehitystä formatiivisen arvioinnin keinoin.*
- *Voidaan tehdä yhteisestä teemasta projektityö. Aihe voi olla esim. ilmastonmuutos, pakolaisuus tms., jossa aihetta käsitellään sekä maantieteen että etiikan näkökulmista esimerkiksi laaja-alaisena mediatyönä. Projektityö arvioidaan molempien aineiden näkökulmasta.*

7. Kielen voima ja merkitys ENA2+ÄI2 (3+1 = 4 op)

Laaja-alainen osaaminen: globaali- ja kulttuuriosaaminen, vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen

Tavoitteet

- *Kieli- ja tekstitietoisuuden syventäminen*
- *Kielen sosiaalisen luonteen ymmärtäminen ja rakentavaan vuorovaikutukseen harjaantuminen*

Keskeiset sisällöt

- *Kieli vallankäytön välineenä*
- *Kieli rakenteena*
- *Kieli merkitysten rakentajana*
- *Kielten erilaisten roolien tarkastelua*

Arviointi

- *Arvioinnissa korostetaan kielten monipuolista hallintaa.*
- *Arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi opintojaksolla tehtävää työtä, jossa vertaillaan kieliä esimerkiksi rakenteen tai kielenkäyttötilanteiden näkökulmasta.*

8. Kirjojen kautta kestävään elämäntapaan BI2+BI3+ÄI4 (2+1+1 = 4 op)

Laaja-alainen osaaminen: eettisyys ja ympäristöosaaminen, hyvinvointiosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tavoitteet:

- *Ekologisesti kestävän kehityksen edistäminen*
- *Elämyksellisyyden ja kokemuksellisuuden korostaminen*
- *Kertomuksellisuus ja kirjallisuuden monitulkintaisuus*

Keskeiset sisällöt:

- *Kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*

- *Ekosysteemin rakenne ja dynaamisuus, populaatioiden ominaisuudet*
- *Luonnon monimuotoisuus ja sen merkitys*
- *Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja*
- *Tieto- ja kaunokirjallisuutta biologian teemojen pohjalta*
- *Elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen, esimerkiksi tekstin tuottaminen luontohetken pohjalta*
- *Ihmisen vaikutus ekosysteemiin erilaisten tekstien kautta: esimerkiksi dokumenttien, elokuvien ja teatteriesitysten katsomista, kirjoitustaidon tehtävä biologian sisältöjä hyödyntäen*

Arviointi:

- *Opintojaksolla käytetään esimerkiksi itsearviointia, yksilöarviointia ja vertaispalautetta*

9. Kuvioita, kappaleita, pintoja KU2+MAA3 (2+2 = 4 op)

Laaja-alainen osaaminen: monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteet

- *Harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa*
- *Monitieteinen ja luova osaaminen*
- *Tutustuminen käsitteisiin*

Keskeiset sisällöt

- *Prosessi ideasta toteutukseen*
- *Matemaattisten suureiden konkreettinen havainnollistaminen kuvataiteen keinoin*
- *Yhdenmuotoisuus, mittakaava, perspektiivi esim. arkkitehtuuri, muotoilu*

Arviointi

- *Osana opintojakson arviointia voi olla yhteisesti toteutetun työskentelyprosessin ja sen tuotoksen arviointi.*

10. Kuvioita, kappaleita, pintoja KU2+MAB3 (2+2 = 4 op)

Laaja-alainen osaaminen: monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteet

- *Harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa*
- *Monitieteinen ja luova osaaminen*
- *Tutustuminen käsitteisiin*

Keskeiset sisällöt

- *Prosessi ideasta toteutukseen*
- *Matemaattisten suureiden konkreettinen havainnollistaminen kuvataiteen keinoin*
- *Yhdenmuotoisuus, mittakaava, perspektiivi esim. arkkitehtuuri, muotoilu*

Arviointi

- *Osana opintojakson arviointia voi olla yhteisesti toteutetun työskentelyprosessin ja sen tuotoksen arviointi.*

11. Luonnontiede ja kestävä tulevaisuus FY2+KE2 (1+1 = 2 op)

Laaja-alainen osaaminen: hyvinvointiosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen, eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tavoitteet

- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun sekä ymmärtää luonnontieteen tarjoaminen ratkaisujen merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle, mikä tukee sekä yhteiskunnallisen sekä eettisyyden ja ympäristöosaamisen laaja-alaisen osaamisen tavoitteita*
- *ymmärtää tieteenalojen välisiä yhteyksiä, mikä tukee monitieteisen ja luovan osaamisen laaja-alaisen osaamisen tavoitteita*
- *oppii kielitietoisuutta fysiikan ja kemian käsitteistön samankaltaisuuksien ja erojen vertailulla*

Keskeiset sisällöt

- *ympäristöä koskevan tiedon hankinta ja käyttö*
- *luonnontieteen merkitys kestävästä elämäntavasta edistämässä*
- *yhteiskunnallisten ratkaisujen ympäristövaikutukset luonnontieteen näkökulmasta*

Arviointi

- *Opintojaksolla voidaan tehdä esim. pari- tai pienryhmätyöskentelynä tutkielma, jonka tekemisprosessia arvioidaan formatiivisesti ja summatiivisesti*
- *Opintojaksolla voidaan toteuttaa paneelikeskusteluja, jotka voidaan arvioida formatiivisesti ja summatiivisesti.*

12. Silmät ja korvat auki! KU1+MU1 (2+2 = 4 op)

Laaja-alainen osaaminen: Monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä hyvinvointiosaaminen

Tavoitteet

- *Oman identiteetin kehittäminen taiteen keinoilla*
- *Vuorovaikutustaitojen, kulttuurintuntemuksen ja monilukutaidon kehittyminen taiteidenvälisessä luovassa toiminnassa*
- *Eri taiteenalojen peruskäsitteiden oppiminen kehittää kykyä tehdä havaintoja ja*

keskustella kulttuurista

Keskeiset sisällöt

- *Tutkitaan erilaisia median ja kulttuurin ilmiöitä sekä visuaalisesta että äänellisestä näkökulmasta*
- *Kuvataidetta että musiikkia yhdistelevä projekti*
- *Yhteistyötä korkea-asteen viestintä- tai kulttuurialojen kanssa*

Arviointi

- *Opintojaksolla tehdään tehtäviä ja harjoituksia, jotka vaikuttavat kummankin aineen arviointiin. Yhteisistä osista arvioidaan sekä prosessia, ryhmätyötaitoja että taiteellisuutta kokonaisuutena.*

13. Sujuvaksi kulttuuriviestijäksi ENA3+ÄI3 (2+1 = 3 op)

Laaja-alainen osaaminen: vuorovaikutusosaaminen, hyvinvointiosaaminen, globaali- ja kulttuuriosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen

Tavoitteet

- *Viestintärohkeuden lisääminen ja viestijäkuvan syventäminen*
- *Ryhmäviestinnän analyysi, ryhmäviestintätaitojen syventäminen; nonverbaalisten keinojen analyysi ja ymmärtäminen*
- *Tekstien tulkinta ja tuottaminen erityisesti kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä*
- *Itsereflektio*

Keskeiset sisällöt

- *Erilaisten tekstien lukeminen*
- *Eri kulttuuritapahtumiin ja -kohteisiin tutustuminen*
- *Keskusteluja kulttuuriaiheista suomeksi ja englanniksi*
- *Kirjallisia ja suullisia tuotoksia, kuten analyysseja ja luovia tekstejä*
- *Oman kieli- ja viestijäidentiteetin pohtiminen*

Arviointi

- *Arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi opintojaksolla tehtävää laajempaa luova tuotosta tai viestintäportfoliota.*

14. Suomalainen tekstiyhteiskunta YH1 + ÄI5 (2+2=4 op)

Laaja-alainen osaaminen: yhteiskunnallinen osaaminen, vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteet

- *tukee yhteiskunnallisen osaamisen ja vuorovaikutusosaamisen tavoitteita*
- *kriittinen lukutaito*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*

- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta
- perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki ja mediaetiikka
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot
- median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen
- kansalaisen vaikuttamisen keinot, muun muassa vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- aktiivinen kansalaisuus, esimerkiksi puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysoiminen ja tuottaminen
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta

Arviointi

- Opintojaksolla voidaan toteuttaa esimerkiksi mediaseuranta ja -analysointi - tehtävä, kantaa ottavan tekstin kirjoittaminen, kantaa ottavan tekstin analysointi, väittely ja vertaisarviointi ja vaikuttamaan pyrkivä puheenvuoro.

15. Suomalainen yhteiskunta ja filosofinen ajattelu FI1+YH1 (2+2 = 4 op)

Laaja-alainen osaaminen: Vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen

Tavoitteet

- Osaa perustella väitteitä ja ymmärtää perustelujen pätevyyttä
- Osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista
- Osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa
- Opettaa kielitietoisuutta: tunnistetaan ja määritellään yhteiskunnallisia käsitteitä
- Osaa erottaa mielipiteen ja faktan

Keskeiset sisällöt

- Johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti mm. ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna

Arviointi

- Opintojaksolla kiinnitetään huomiota opiskelijan argumentaation ja päättelyn taitojen kehittymiseen formatiivisen arvioinnin keinoin.
- Opintojaksolla voidaan tehdä yhteinen, prosessina tuotettu työ.

16. Taloutta ja matematiikkaa MAB6+YH2 (2+1=3 op)

Laaja-alainen osaaminen: Yhteiskunnallinen osaaminen

Tavoitteet

- *tukee yhteiskunnallisen osaamisen laaja-alaista osaamisen tavoitetta*
- *ymmärtää talouteen liittyviä uutisia esim. kuvaajien ja tilastojen tulkinta*
- *osaa tulkita talouteen liittyviä tietolähteitä*
- *osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa käytettyjä argumentteja*
- *opettaa kielitietoisuutta yhteisten keskeisten käsitteiden omaksumisella*

Keskeiset sisällöt

- *verotus*
- *valuutat*
- *korko*
- *Indeksi*

Arviointi

- *Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.*

17. Uskonnolliset ilmiöt ja kansainväliset suhteet - esimerkkinä Lähi-itä HI2+UE1 (2+2=4 op)

Laaja-alainen osaaminen: yhteiskunnallinen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tavoitteet

- *tunnistetaan uskonnon ja politiikan keskinäinen vuorovaikutus yhteiskunnassa*
- *havaitaan ilmiöiden laajuus ja moniulotteisuus*
- *opettaa kielitietoisuutta: tunnistetaan yhteisten käsitteiden monitulkintaisuus ja omaleimaisuus*

Keskeiset sisällöt

- *uskonto ja politiikka*
- *kansanvainot*
- *Lähi-idän problematiikka*
- *ääri-ilmiöt*

Arviointi

- *opintojaksolla voidaan tehdä yhteinen arvioitava työ, esim. uskonnon ja politiikan vuorovaikutuksesta*
- *kiinnitetään huomiota opiskelijan ajattelun ja taitojen kehittymiseen formatiivisen*

Tammerkosken lukion koulukohtaiset oppiaineita integroivat opintojaksot

Johdatus fysiikan menetelmiin MAY1+FY1+FY2 (4 op)

Opintojaksossa keskitytään perusopetuksessa opiskeltujen matematiikan sisältöjen kertaamiseen ja syventämiseen. Opintojakson aikana kiinnitetään erityistä huomiota siirtymiseen luvuista symbolien käyttöön. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä. Opiskelija perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä ja saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta. Opiskelija oppii ymmärtämään tieteenalojen välisiä yhteyksiä, mikä tukee monitieteisen ja luovan osaamisen laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson aikana myös luodaan ne opiskelutottumukset, joihin myöhempien opintojaksojen opiskelu perustuu sekä otetaan käyttöön niitä ohjelmistoja, joita tullaan hyödyntämään myöhemmissä opinnoissa. Opintojakson arviointi on monipuolista. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kurssikokeena tai muuna kurssityönä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua. Molemmat oppiaineet arvioidaan erikseen.

Johdatus kemian menetelmiin MAY+KE1+KE2 (4 op)

Opintojaksossa keskitytään perusopetuksessa opiskeltujen matematiikan sisältöjen kertaamiseen ja syventämiseen. Opintojakson aikana kiinnitetään erityistä huomiota siirtymiseen luvuista symbolien käyttöön. Opintojakson aikana opiskelija syventää käsitystään kemiallisista sidoksista ja niiden merkityksestä aineen ominaisuuksille. Opiskelija oppii ymmärtämään tieteenalojen välisiä yhteyksiä, mikä tukee monitieteisen ja luovan osaamisen laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opinnoissa tutustutaan ainemäärän käsitteeseen, mikä esittelee kemiasta kvantitatiivisen puolen. Opintojakson aikana myös luodaan ne opiskelutottumukset, joihin myöhempien opintojaksojen opiskelu perustuu sekä otetaan käyttöön niitä ohjelmistoja, joita tullaan hyödyntämään myöhemmissä opinnoissa. Opintojakson arviointi on monipuolista. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kurssikokeena tai muuna kurssityönä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua. Molemmat oppiaineet arvioidaan erikseen.

6.3 Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskelu ympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita

kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa **monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen** sekä **yhteiskunnallinen osaaminen**. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa **eettisyyttä, ympäristöosaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.

6.3.1 Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisesta. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde, että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkeasteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja

- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietoaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen	Vuorovaikutusosaaminen
ÄI1, ÄI3, ÄI6, ÄI7, ÄI8 ja ÄI9 ÄI1+ÄI2+ÄI3 ÄI5+ÄI6+ÄI7 Hyvinvointiosaaminen konkretisoituu kirjallisen ja suullisen viestintärohkeuden tukemisessa. Käsiteltävät aiheet, aineistot ja opittavat taidot tukevat opiskelijan hyvinvointia ja identiteetin muodostumista.	ÄI1 - 11 ÄI1+ÄI2+ÄI3 ÄI5+ÄI6+ÄI7 ÄI10+ÄI11 Vuorovaikutusosaaminen näkyy kaikissa moduuleissa esimerkiksi monenlaisissa ryhmä- ja parityötavoissa, erilaisissa viestintätilanteissa, kuten palautteen antamisessa ja saamisessa ja kielitietoisuuden vahvistamisessa. Tunne- ja empatiataidot kehittyvät kaunokirjallisuuden, teatteriesitysten ja elokuvien avulla. Opintojaksot ÄI3, ÄI7 ja ÄI9 keskittyvät vuorovaikutukseen.
Monitieteinen ja luova osaaminen	Yhteiskunnallinen osaaminen
ÄI2, ÄI5, ÄI11 ÄI1+ÄI2+ÄI3 ÄI5+ÄI6+ÄI7 ÄI10+ÄI11 Monitieteinen ja luova osaaminen tulee esiin esimerkiksi monilukutaidon ja kriittisen lukutaidon kehittämisessä. Toisaalta kaikki oppiminen, kirjoittaminen ja vuorovaikutus vaativat luovuutta.	ÄI2, ÄI5, ÄI9, ÄI10 ÄI1+ÄI2+ÄI3 ÄI5+ÄI6+ÄI7 ÄI10+ÄI11 Yhteiskunnallista osaamista tukevat kriittinen lukutaito, yhteiskunnallisesti vaikuttaviin mediateksteihin tutustuminen, vaikuttamisen ja argumentoinnin erilaisiin keinoihin ja muotoihin perehtyminen sekä työelämän vuorovaikutustaitojen harjoittelu.
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Globaali- ja kulttuuriosaaminen
ÄI3, ÄI4, ÄI9 ÄI1+ÄI2+ÄI3 Eettisyys ja ympäristöosaaminen	ÄI2, ÄI3, ÄI5, ÄI7, ÄI8 ÄI1+ÄI2+ÄI3 ÄI5+ÄI6+ÄI7

<i>painottuu esimerkiksi eettisen vuorovaikutuksen tarkastelemisessa ja kirjallisuuden aihepiirivalinnoissa.</i>	<i>Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy esimerkiksi kielen ja identiteetin pohtimisessa, media- ja viestintäkulttuurin ymmärtämisessä, kielivähemmistöihin ja maailmankirjallisuuteen sekä Suomen kirjallisuuteen tutustumisessa.</i>
--	--

Työelämäosaaminen

Työelämäosaaminen huomioidaan äidinkielen ja kirjallisuuden sisällöissä ja opetustavoissa opintojen alusta alkaen. Oppiaineemme on elämänhallinnan väline. Kielitietoisuus, vuorovaikutustaidot ja monilukutaito ovat tärkeitä työelämässä. Muutosjoustavuutta harjoitellaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja esimerkiksi palautteen hyödyntämisessä omassa toiminnassa. Opiskelijoita kannustetaan itseohjautuvuuteen ja oman opiskelun suunnitteluun, aikatauluttamiseen ja arviointiin koko opintojen ajan. Kyky toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa kehittyy esimerkiksi monipuolisia oppimisympäristöjä käyttämällä. Erilaisten tekstien avulla lisätään ymmärrystä erilaisista ihmisistä, kulttuureista ja muuttuvasta yhteiskunnasta. Tunneälykkyyttä ja empatiaa harjoitellaan muun muassa kaunokirjallisuuden, teatteriesitysten ja elokuvien avulla sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Vuorovaikutustaidot, yhteistyökyvyt ja ongelmanratkaisutaidot kehittyvät niin kirjallisissa kuin suullisissakin viestintätilanteissa. Työelämän vuorovaikutustaidot painottuvat opintojaksossa ÄI9. Kriittinen ajattelu korostuu esimerkiksi lähdekritiikissä, monilukutaidossa, vaikuttamiskeinojen tuntemisessa ja tunnistamisessa, erilaisten tekstien kontekstoisuudessa sekä kirjoittamisprosessissa. Äidinkielen ja kirjallisuuden opinnoissa kannustetaan luovuuteen, itsensä löytämiseen ja rohkeuteen ilmaista itseään.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson

arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Pakolliset opinnot

ÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

ÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.

Keskeiset sisällöt

- erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä
- monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsite, tekstilajin käsite
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet

ÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkettaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

ÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja

ÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta
- perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

ÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin
- syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

ÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

ÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta

Valinnaiset valtakunnalliset opinnot

ÄI9 Vuorovaikutus 3 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

- opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot
- oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

ÄI10 Kirjoittaminen 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.

Keskeiset sisällöt

- kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen
- tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet
- kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu
- aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä
- tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa

ÄI11 Tekstien tulkinta 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinassa
- osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- erilaisia tapoja tulkita tekstejä
- tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa
- monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet

Moduuleista muodostetut opintojaksot

ÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Opintojakson tavoitteena on monipuolistaa opiskelijan tekstikäsitystä. Opiskelijan tekstitietoisuus syvenyy keskeisiä tekstilajeja analysoimalla. Opiskelija kehittää omaa kirjoittamisprosessiaan harjoittelemalla aineistopohjaista kirjoittamista. Opintojakson arvioinnissa keskitytään kirjoittamisprosessin hallintaan.

ÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Opintojakson tavoitteena on kehittää opiskelijan kieli- ja tekstitietoisuutta. Opiskelija oppii ymmärtämään kielen monimuotoisena sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä. Opintojakson arvioinnissa keskitytään kielen monipuoliseen hallintaan.

ÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Opintojakson tavoitteena on kehittää opiskelijan viestijäkuva, ryhmäviestintätaitoja ja viestintäroheutta erilaisissa tilanteissa. Opiskelija oppii kehittämään vuorovaikutusosaamistaan reflektoiden ja analysoimalla viestintätilanteita ja hyödyntämällä saamaansa palautetta. Opintojakson arvioinnissa keskitytään opiskelijan omien vuorovaikutustaitojen hallintaan.

ÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Opintojakson tavoitteena on syventää opiskelijan taitoa lukea, eritellä ja tulkita kauno- ja tietokirjallisuutta. Opiskelija laajentaa ja syventää elämyksellisiä ja kokemuksellisia lukemisen ja kirjoittamisen tapoja. Keskeisenä tarkastelun kohteena on kertomuksellisuus kirjallisuudessa, mediassa ja muissa taiteen lajeissa. Opintojakson arvioinnissa keskitytään opiskelijan kirjallisuuden analysoinnin ja tulkinnan taitoihin.

ÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Opintojakson tavoitteena on kehittää opiskelijan medialukutaitoa. Monimuotoisia tekstejä tutkitaan vaikuttamisen näkökulmasta. Opiskelija oppii ymmärtämään median vaikutuksen yksilöön ja yhteiskunnan toimintaan. Opiskelija harjoittelee argumentointitaitoja ja tuottaa sekä suullisia että kirjallisia kantaa ottavia tekstejä. Opintojakson arvioinnissa keskitytään esimerkiksi argumentoinnin analysointiin ja hallintaan.

ÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Opintojakson tavoitteena on syventää opiskelijan kirjoittamisen taitoja. Opiskelija oppii ymmärtämään kirjoittamisen prosessina ja harjoittelee tekstin tuottamisen eri vaiheita. Rohkeutta ja omaäänisyyttä tuetaan sanataideharjoituksilla. Opintojakson arvioinnissa keskitytään opiskelijan kirjoittamistaitoihin.

ÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Opintojakson tavoitteena on vahvistaa opiskelijan esiintymistaitoja lisäämällä esiintymisrohkeutta. Opiskelija oppii rakentamaan ja pitämään puheenvuoron. Lisäksi opiskelija harjoittelee analysoimaan ja arvioimaan puhuttuja ja audiovisuaalisia tekstejä. Opintojakson arvioinnissa keskitytään esimerkiksi puheen pitämisen taitoihin.

ÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Opintojakson tavoitteena on lisätä opiskelijan kirjallisuuden tuntemusta ja ymmärrystä kontekstien merkityksestä. Opiskelija tutustuu keskeisiin Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden teemoihin ja teksteihin. Opintojakson arvioinnissa keskitytään kirjallisuuden kontekstuaalisuuden ymmärtämiseen.

ÄI9 Vuorovaikutus 3 (2 op)

Opintojakson tavoitteena on monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja. Opiskelija harjoittelee ja oppii tarkastelemaan tietoisesti erilaisia vuorovaikutustilanteita sekä arvioimaan itseään ja muita esiintyjinä ja ryhmässä viestijöinä. Opintojakson arvioinnissa keskitytään monipuolisiin vuorovaikutustaitoihin.

ÄI10 Kirjoittaminen 2 (2 op)

Opintojakson tavoitteena on valmentaa kirjoitustaidon ylioppilaskokeeseen. Opiskelija vahvistaa laajan aineistoa hyödyntävän tekstin rakentamisen taitojaan. Opintojaksossa arvioidaan kirjoitustaidon harjoituksia.

ÄI11 Tekstien tulkinta 2 (2 op)

Opintojakson tavoitteena on valmentaa lukutaidon ylioppilaskokeeseen. Opiskelija

vahvistaa kriittistä, kulttuurista, analysoivaa ja tulkitsevaa lukutaitoaan ja oppii hyödyntämään keskeisiä tekstianalyysin käsitteitä. Opintojaksossa arvioidaan lukutaidon harjoituksia.

Moduuleista yhdistetyt opintojaksot

ÄI1+ÄI2+ÄI3 Kieli, tekstit ja vuorovaikutus (4 op)

Opintojakson tavoitteena on monipuolistaa opiskelijan kieli- ja tekstitietoutta ja viestintätaitoja. Opiskelija oppii ymmärtämään kielen monimuotoisena sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä. Analyysitaidot kehittyvät eri tekstilajeihin syventymällä. Omaa kirjoittamisprosessiaan opiskelija kehittää harjoittelemalla aineistopohjaista kirjoittamista ja vuorovaikutusosaamistaan refleктоimalla ja analysoimalla viestintätilanteita ja hyödyntämällä saamaansa palautetta. Opintojakson arvioinnissa keskitytään kielen monipuoliseen hallintaan sekä kirjallisissa että suullisissa tehtävissä.

ÄI5+ÄI6+ÄI7 Tekstit ja kirjoittaminen (4 op)

Opintojakson tavoitteena on syventää opiskelijan medialuku-, kirjoittamis- ja esiintymistaitoja. Opiskelija oppii ymmärtämään median vaikutuksen yksilöön ja yhteiskunnan toimintaan ja tutkii monimuotoisia tekstejä vaikuttamisen näkökulmasta. Opiskelija harjoittelee argumentointitaitoja ja prosessikirjoittamista sekä oppii rakentamaan ja pitämään puheenvuoron. Ilmaisurohkeutta ja omaäänisyyttä tuetaan sanataideharjoituksilla. Opintojakson arvioinnissa keskitytään esimerkiksi argumentoinnin analysointiin ja hallintaan, opiskelijan puhe- ja kirjoittamistaitoihin.

ÄI10+ÄI11 Kirjoittaminen ja tekstien tulkinta (4 op)

Opintojakson tavoitteena on valmentaa kirjoitus- ja lukutaidon ylioppilaskokeeseen. Opiskelija vahvistaa laajan aineistoja hyödyntävän ja analyttisen sekä tulkitsevan tekstin rakentamisen taitojaan. Opiskelija syventää kriittistä, kulttuurista, analysoivaa ja tulkitsevaa lukutaitoaan ja oppii hyödyntämään keskeisiä tekstin rakentamisen ja analyysin käsitteitä. Opintojaksossa arvioidaan kirjoitus- ja lukutaidon harjoituksia.

ÄI12 Minä luen! (2 op)

Opiskelija lukee lukioaikana 12 kirjaa opettajan antamasta kirjalistasta, ja niistä tehdään tehtäviä, joista opettaja antaa merkinnän. Kun on saanut merkinnän kaikista 12 kirjasta, on suorittanut opintojakson. Opiskelija saa opintojaksosta suoritusmerkinnän sekä erillisen diplomin. Opintojakso suoritetaan itsenäisesti, ja se noudattaa Pirkanmaan lukudiplomin suoritusohjeita. Kirjojen lukeminen ja analysoiminen tukee globaali- ja kulttuuriosaamista, hyvinvointiosaamista sekä vuorovaikutusosaamista.

ÄI13 Luova kirjoittaminen (2 op)

Luovan kirjoittamisen harjoitukset syventävät ja rikastuttavat opiskelijan käsitystä kielenkäytön mahdollisuuksista sanataiteen välineenä. Tavoitteena on, että opiskelija syventää käsitystään kaunokirjallisuuden lajeista, rohkaistuu luoviin ratkaisuihin ja kielellisiin kokeiluihin sekä oppii muokkaamaan omia tekstejään. Opiskelija harjoittelee monenlaisten tekstien tuottamista, omien vahvuuksiensa tunnistamista kirjoittajana sekä persoonallista ilmaisua, mikä tukee opiskelijan hyvinvointiosaamista. Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän S.

ÄI14 Tukea kirjoittamiseen (2 op)

Opintojakso on tarkoitettu kirjoittamisessa tukea tarvitseville. Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän kerta kirjoitetun kielen sääntöjä ja oppii soveltamaan niitä omiin teksteihinsä. Hänen ymmärryksensä hyvästä, selkeästä sekä havainnollisesta asiatylistä syvenee. Opiskelija vahvistaa oman kirjallisen ilmaisunsa taitoja, mikä tukee opiskelijan yhteiskunnallista ja hyvinvointiosaamista. Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän S.

6.3.2 Ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Oppimäärän erityinen tehtävä

Ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärä on saman laajuinen kuin suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä, ja myös tavoitteet ja sisältö ovat suurelta osin samanlaiset lukuun ottamatta joitakin kielikohtaisista ja kulttuurisista tekijöistä johtuvia poikkeuksia. Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine nähdään kehitysprosessina, joka antaa elämäntaitoja. Oppiaine edistää myös opiskelijan identiteetin rakentumista ja syventää opiskelijan historia- ja kulttuuritietoisuutta.

Oppimäärällä on keskeinen kulttuuria ylläpitävä ja identiteettiä luova tehtävä Suomen ruotsinkielisissä lukioissa. Ruotsin kielen ja kirjallisuuden opetuksella tuetaan jatkuvasti opiskelijan kielitietoisuutta ja kielenkäyttöä lukiossa sekä edistetään monikielisyyden käyttöä voimavarana. Opetuksessa on otettava huomioon opiskelijoiden vaihteleva kieli- ja kulttuuritausta. Opetuksessa ruotsin kieltä ja kirjallisuutta tarkastellaan pohjoismaiseen kontekstiin nähden.

Oppimäärän tehtävänä on syventää opiskelijan ruotsin kielen tuntemusta ja taitoa sekä vahvistaa opiskelijan osaamista erityisesti ruotsin kielen kulttuurista ja kirjallisuudesta Suomessa. Ruotsin kieli on sekä oppimisen kohde, että väline kaikissa oppiaineissa. Opetus lisää opiskelijan tietoisuutta hyvän kielellisen osaamisen merkityksestä myös jatko-opintojen kannalta. Opetuksessa yhdistyvät eri osa-alueet: lukeminen, kirjoittaminen, puhuminen, vuorovaikutus, kieli, tekstit, kirjallisuus, draama ja mediataidot. Eri osa-alueisiin kuuluvat tiedot ja taidot ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikissa moduuleissa kehitetään teksti-, vuorovaikutus- ja kirjoitustaitoja sekä luetaan ja käsitellään kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin moduulin näkökulmasta. Moduulien keskeiseen sisältöön kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Ruotsin kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet

Ruotsin kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä, niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet sekä osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan sekä antaa ja ottaa vastaan palautetta ja hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Ruotsin kielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana, tekstien tuottajana ja tulkitsejana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen

- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Pakolliset opinnot

MO1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

MO2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.

Keskeiset sisällöt

- erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä
- monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsite, tekstilajin käsite
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet

MO3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohketta ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

MO4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja
- suomenruotsalainen kirjallisuus osana pohjoismaista kirjallisuutta

MO5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan

niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta

- perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

MO6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin
- syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

MO7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

MO8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta

Valinnaiset valtakunnalliset opinnot

MO9 Vuorovaikutus 3 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

- opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot
- oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden ja niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

MO10 Kirjoittaminen 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.

Keskeiset sisällöt

- kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen
- tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet
- kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu
- aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä
- tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa

MO11 Tekstien tulkinta 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa analysoida tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinassa
- osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- erilaisia tapoja tulkita tekstejä
- tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa
- monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet

6.3.3 Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Oppimäärän erityinen tehtävä

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimääränä voidaan opettaa Suomessa puhuttuja saamen kieliä: inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea. Oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan saamen kielen taitoa, saamenkielisen kirjallisuuden ja saamelaisen kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Saamen kieli on sekä oppimisen kohde, että mahdollisesti myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa saamen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Saamen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana perehdytään vähintään kuuteen

kokonaisteokseen, jotka voivat sisältää kauno- ja tietokirjallisuutta, elokuvia, teatteriesityksiä, kuunnelmia sekä muita monimuotoisia tekstejä.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun

keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista

- tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen sekä ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Saamen kielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään saamen kielen puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien, analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- yleiskielen hallinta
- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisun keinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta

- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon hallinta, saamen kielten kokonaisuuden hahmottaminen
- oman asemansa ymmärtäminen saamen kielen säilyttäjänä

Pakolliset opinnot

ÄIS1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

ÄIS2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitte

ÄIS3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

ÄIS4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta
- kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja

ÄIS5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan

- oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

ÄIS6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

ÄIS7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet

- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

ÄIS8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- saamelaisen kirjallisuuden aikakausien keskeisiä piirteitä
- saamenkielinen, saamelaisten tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Valinnaiset valtakunnalliset opinnot

ÄIS9 Vuorovaikutus 3 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

- opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot
- oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- saamenkielisen puheenvuoron rakentamisen, esiintymisen ja ryhmäviestinnän taidot sekä kasvokkain että digitaalisissa ympäristöissä

ÄIS10 Kirjoittaminen 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu
- aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä
- kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen
- tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet
- tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa

ÄIS11 Tekstien tulkinta 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa
- osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- erilaisia tapoja tulkita tekstejä
- tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa
- monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet

6.3.4 Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Oppimäärän erityinen tehtävä

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan romanikielen taitoa, romanikielisen kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Romanikieli on sekä oppimisen kohde, että mahdollisesti myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa

romanikielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Romanikielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana perehdytään vähintään kuuteen kokonaisteokseen, jotka voivat sisältää kauno- ja tietokirjallisuutta, elokuvia, teatteriesityksiä, kuunnelmia sekä muita monimuotoisia tekstejä.

Romanikielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet

Romanikielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen, standardisoidun romanikielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan Suomen romanikielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu eri puolilla maailmaa puhuttaviin romanikielen murteisiin sekä ymmärtää oman asemansa Suomen romanikielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Romanikielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien, analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisun keinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon hallinta, romanikielten kokonaisuuden hahmottaminen
- oman asemansa ymmärtäminen Suomen romanikielen säilyttäjänä

Pakolliset opinnot

ÄIR1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- intertekstuaalisuus, tekstin moniäänisyys
- kielen- ja tekstinhuoltoa

ÄIR2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää Suomen romanikielen aseman muualla käytettyjen romanikielen murteiden ja maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- romanikieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsite

ÄIR3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohketta, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

ÄIR4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita romanikielistä, romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan romanien historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, romanien lauluperinne ja myyttiset kertomukset
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, musiikin, kuunnelman ja elokuvan kerronta
- kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja

ÄIR5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia romanikielisiä tekstejä sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta, myös romanikulttuurin näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

ÄIR6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää romanikielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita romanikielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

ÄIR7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- romanikielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

ÄIR8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää romanikielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- romanikielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- romanikielinen, romanien tuottama ja romaneista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Valinnaiset valtakunnalliset opinnot

ÄIR9 Vuorovaikutus 3 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

- opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot
- oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden

analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä

- romanikielisen puheenvuoron rakentamisen, esiintymisen ja ryhmäviestinnän taidot sekä kasvokkain että digitaalisissa ympäristöissä

ÄIR10 Kirjoittaminen 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu
- aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä
- kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen
- tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet
- tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa

ÄIR11 Tekstien tulkinta 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa
- osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- erilaisia tapoja tulkita tekstejä
- tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa
- monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet

6.3.5 Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Oppimäärän erityinen tehtävä

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan viittomakielen taitoa, viittomakielisen kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien

ja yhteisöjen rakentumisessa. Opiskelussa otetaan huomioon suomalaisen ja suomenruotsalaisen viittomakielen asema Suomen vähemmistökielinä. Viittomakieli on sekä oppimisen kohde, että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa viittomakielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Viittomakielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteoksiin perehtyminen ja laajojen tekstien tuottaminen. Pakollisten opintojen aikana perehdytään vähintään kuuteen kokonaisteokseen, jotka voivat sisältää kauno- ja tietokirjallisuutta, elokuvia, teatteriesityksiä sekä muita monimuotoisia tekstejä.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta sekä viitottuja ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa viittomakielen ja sen normien hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella

tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan viittomakielen rakenteista, sana- ja viittomavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu viittomakieliseen kulttuuriperintöön sekä ymmärtää oman asemansa viittomakielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Viittomakielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään viittomakielen käyttäjänä sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, viitotut ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen

- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisun keinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta

Pakolliset opinnot

ÄIV1 Tekstien tulkinta ja tekstien tuottaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia viitottuja tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu viitottujen tekstien tuottajana ja hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita viitottuja tekstejä oman tuottamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstin kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä viitottujen tekstien pohjalta tuottaminen, referointi ja kommentointi
- tekstin moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

ÄIV2 Kieli- ja tekstietietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstietietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina

- ymmärtää suomalaisen ja suomenruotsalaisen viittomakielen aseman maailman viittomakielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä
- viittomakieli ja identiteetti, yksi- ja monikielisyys, kielipolitiikka, kielenohjailun periaatteet, kielen elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsite, tekstilajin käsite

ÄIV3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintäroheuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, vuorovaikutuksen rakentuminen, vuorottelu, merkitysneuvottelu, viittomakieli ja nonverbaalinen viestintä sekä roolit, jännitteet ja koheesio ryhmäviestinnässä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

ÄIV4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa vastaanottamisen tapojaan
- tuntee viittomakielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan käsitellä tekstejä ja taitoaan analysoida ja tulkita viittomakielisten tuottamaa tai viittomakielisistä kertovaa kirjallisuutta huomioiden globaalit ulottuvuudet
- oppii tuntemaan viittomakielisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja tekstien käsittelemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen vastaanottaminen ja tuottaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus sekä kertomuksen rakenne kauno- ja tietokirjallisuudessa
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan, pelien tai sarjojen

- kerronta
- kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja

ÄIV5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia viitottuja tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta, myös viittomakielisen kulttuurin näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

ÄIV6 Tekstien tuottaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu tekstin tuottajana ja syventää tekstin tuottamisen prosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin
- osaa käyttää muita viittomakielisiä tekstejä oman tekstin tuottamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.

Keskeiset sisällöt

- tekstien tuottaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien tuottaminen viitotun tekstin pohjalta, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

ÄIV7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kykyään ymmärtää ja analysoida viittomakielisen vuorovaikutuksen haasteita sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa viitottuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- viittomakielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- viitotun puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- vuorovaikutustilanteiden analysointi ja arviointi

ÄIV8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viittomakielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista viitottua, viittomakielisten tuottamaa sekä viittomakielisistä kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta.

Keskeiset sisällöt

- viitottu, viittomakielisten tuottama ja viittomakielisistä kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä
- viittomakielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta

Valinnaiset valtakunnalliset opinnot

ÄIV9 Vuorovaikutus 3 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

- viitotun viestinnän ja vuorovaikutuksen kulttuurisia ja tilanteisia piirteitä, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka
- opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot
- oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä

ÄIV10 Tekstien tuottaminen 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.

Keskeiset sisällöt

- kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen
- tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet
- kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu
- aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä
- tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa

ÄIV11 Tekstien tulkinta 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinassa
- osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analysointi ja tulkinan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- erilaisia tapoja tulkita tekstejä
- tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa
- monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet

6.3.6 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

Oppimäärän erityinen tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisyyden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde, että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa

- osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita
- on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessa
- kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarantoaan
- syventää tietojään kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi.

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen	Vuorovaikutusosaaminen
S21, S23, S26, S27, S28 ja S29 S21+S22+S23 S25+S26+S27 Hyvinvointiosaaminen konkretisoituu kirjallisen ja suullisen viestintärohkeuden tukemisessa. Käsiteltävät aiheet, aineistot ja opittavat taidot tukevat opiskelijan hyvinvointia ja identiteetin muodostumista.	S21-11 S21+S22+S23 S25+S26+S27 S210+S211 Vuorovaikutusosaaminen näkyy kaikissa moduuleissa esimerkiksi monenlaisissa ryhmä- ja parityötavoissa, erilaisissa viestintätilanteissa, kuten palautteen antamisessa ja saamisessa ja kielitietoisuuden vahvistamisessa. Tunne- ja empatiataidot kehittyvät kaunokirjallisuuden, teatteriesitysten ja elokuvien avulla. Opintojaksot S23, S27 ja S9 keskittyvät vuorovaikutukseen.
Monitieteinen ja luova osaaminen	Yhteiskunnallinen osaaminen
S22, S25, S211 S21+S22+S23 S25+S26+S27 S210+S211 Monitieteinen ja luova osaaminen tulee esiin esimerkiksi monilukutaidon ja kriittisen lukutaidon kehittämisessä. Toisaalta kaikki oppiminen, kirjoittaminen ja vuorovaikutus vaativat luovuutta.	S22, S25, S29, S210 S21+S22+S23 S25+S26+S27 S210+S211 Yhteiskunnallista osaamista tukevat kriittinen lukutaito, yhteiskunnallisesti vaikuttaviin mediateksteihin tutustuminen, vaikuttamisen ja argumentoinnin erilaisiin keinoihin ja muotoihin perehtyminen sekä työelämän vuorovaikutustaitojen harjoittelu.
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Globaali- ja kulttuuriosaaminen
S23, S24, S29 S21+S22+S23 Eettisyys ja ympäristöosaaminen painottuu esimerkiksi eettisen vuorovaikutuksen tarkastelemisessa ja kirjallisuuden aihepiirivalinnoissa.	S22, S23, S25, S27, S28 S21+S22+S23 S25+S26+S27 Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy esimerkiksi kielen ja identiteetin pohtimisessa, media- ja viestintäkulttuurin ymmärtämisessä, kielivähemmistöihin ja maailmankirjallisuuteen sekä Suomen kirjallisuuteen tutustumisessa.

Työelämäosaaminen

Työelämäosaaminen huomioidaan äidinkielen ja kirjallisuuden sisällöissä ja opetustavoissa opintojen alusta alkaen. Oppiaineemme on elämänhallinnan väline. Kielitietoisuus, vuorovaikutustaidot ja monilukutaito ovat tärkeitä työelämässä.

Muutosjoustavuutta harjoitellaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja esimerkiksi palautteen hyödyntämisessä omassa toiminnassa.

Opiskelijoita kannustetaan itseohjautuvuuteen ja oman opiskelun suunnittelemiseen, aikatauluttamiseen ja arviointiin koko opintojen ajan. Kyky toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa kehittyy esimerkiksi monipuolisia oppimisympäristöjä käyttämällä.

Erilaisten tekstien avulla lisätään ymmärrystä erilaisista ihmisistä, kulttuureista ja muuttuvasta yhteiskunnasta. Tunneälykkyyttä ja empatiaa harjoitellaan muun muassa kaunokirjallisuuden, teatteriesitysten ja elokuvien avulla sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Vuorovaikutustaidot, yhteistyökyvyt ja ongelmanratkaisutaidot kehittyvät niin kirjallisissa kuin suullisissakin viestintätilanteissa. Työelämän vuorovaikutustaidot painottuvat opintojaksossa S29.

Kriittinen ajattelu korostuu esimerkiksi lähdekritiikissä, monilukutaidossa, vaikuttamiskeinojen tuntemisessa ja tunnistamisessa, erilaisten tekstien kontekstoisissa sekä kirjoittamisprosessissa. Äidinkielen ja kirjallisuuden opinnoissa kannustetaan luovuuteen, itsensä löytämiseen ja rohkeuteen ilmaista itseään.

Arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettujen moduulit luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös

paikallisesti määriteltäjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen
- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen
- kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta

Kielitietoisuuden kehittyminen

- tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Pakolliset opinnot

S21 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja

ilmaisutapoja

- oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan
- oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen
- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto
- kielen- ja tekstinhuoltoa
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

S22 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan
- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle
- oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa
- oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.

Keskeiset sisällöt

- suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaissuorkeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet
- eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot
- opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat

S23 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana
- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja

identiteetistä

- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekulttuurien näkökulmasta
- oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelemaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen
- kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot
- tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä
- ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio

S24 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä
- kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista
- kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielistä kaunokirjallisuutta.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- eläytyvää ja analyttistä kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta
- kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna

S25 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja
- osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana
- oppii perustelemaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.

Keskeiset sisällöt

- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- perustelemisen harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot
- kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli
- yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos

S26 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä
- oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot
- sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys
- asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet

S27 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja
- lisää viestintärohkettaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa
- hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta
- oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen
- yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa

- esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen

S28 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan
- kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.

Keskeiset sisällöt

- Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta
- eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

S29 Vuorovaikutus 3 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista
- syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.

Keskeiset sisällöt

- kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö
- vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden

sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi

- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

S210 Kirjoittaminen 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä
- kehittää omaäänistä kirjoittamista
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä
- syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta
- osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.

Keskeiset sisällöt

- aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi
- omaäänisten tekstien tuottaminen
- tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa
- luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen
- ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

S211 Tekstien tulkinta 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa.

Keskeiset sisällöt

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta
- analyysin ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- runokokoelma tai näytelmäteksti

Moduuleista muodostetut opintojaksot

S21 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Opintojakson tavoitteena on monipuolistaa opiskelijan tekstikäsitystä esimerkiksi havainnoimalla kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä. Opiskelija harjoittelee tekstin tuottamisen prosessia ja oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana. Opintojakson arvioinnissa painotetaan kirjoittamisprosessin hallintaa.

S22 Kieli ja tekstitietoisuus (1 op)

Opintojakson tavoitteena on kehittää opiskelijan kieli- ja tekstitietoisuutta. Opiskelija oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä. Opintojaksossa arvioidaan opiskelijan kieli- ja tekstitietoisuutta tai eri kielenkäyttötilanteiden hallintaa.

S23 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Opintojakson aikana opiskelija kehittää viestintätaitojaan ja -rohkeuttaan sekä syventää viestijäkuvaansa. Opintojaksossa arvioidaan lukio-opinnoissa tarvittavia viestintätaitoja.

S24 Kirjallisuus 1 (2 op)

Opintojaksossa perehdytään kaunokirjallisuuden lajeihin ja harjoitellaan kaunokirjallisuuden erittelyn taitoja sekä kirjallisesti että suullisesti. Tutustutaan esittävän taiteen ominaispiirteisiin ja ilmaisukeinoihin esimerkiksi teatteri- ja elokuvakäynnillä. Luetaan vähintään yksi suomenkielinen kokonaisteos, jonka avulla kehitetään kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa. Opintojaksossa arvioidaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja.

S25 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan. Opiskelija oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä argumentoinnin keinoja sekä oppii myös itse perustelevaan mielipiteitään yhä monipuolisemmin. Opintojakson aikana luetaan kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja. Opintojaksossa arvioidaan erityisesti vaikuttamisen ja argumentoinnin keinojen hallintaa.

S26 Kirjoittaminen (1 op)

Opiskelija rohkaistuu kirjoittajana, oppii hallitsemaan kirjoittamisprosessin vaiheet sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä. Tekstejä tuotetaan ja arvioidaan myös yhdessä muiden kanssa. Opintojakson arvioinnissa keskitytään opiskelijan kirjoittamistaitoihin.

S27 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Opintojakson aikana opiskelija kehittää viestintätaitojaan ja -rohkeuttaan sekä syventää viestijäkuvaansa. Opintojaksossa harjoitellaan kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategioita, kirjoitetaan vuorovaikutustilanteisiin liittyviä tekstejä ja perehdytään ryhmäviestinnän ilmiöihin. Opintojaksossa arvioidaan tavoitteellisen vuorovaikutuksen taitoja.

S28 Kirjallisuus 2 (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii tarkastelemaan kirjallisuutta eri konteksteissa ja ymmärtää kontekstin merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa. Opintojaksossa perehdytään suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin osana maailmankirjallisuutta ja tarkastellaan eri aikakausien kirjallisuutta eri näkökulmista. Opiskelija tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin ja oppii arvioimaan niiden merkitystä. Opintojakson aikana luetaan merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos. Opintojaksossa arvioidaan erityisesti suomalaisen kirjallisuuden tuntemusta syntykontekstissaan.

S29 Vuorovaikutus 3 (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä niin ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä kuin yhteiskunnassakin. Keskeistä on oppia analysoimaan vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä sekä erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin ja suhteisiin vaikuttavia tekijöitä. Opintojakson arvioinnissa painotetaan kykyä analysoida vuorovaikutusta eri näkökulmista. Opintojakson päätteeksi on mahdollista osallistua toisen asteen puheviestinnän päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen. Koe järjestetään ja arvioidaan valtakunnallisten kriteerien mukaan.

S210 Kirjoittaminen 2 (2 op)

Opiskelija kehittää opintojakson aikana kirjoitustaitoaan ja koko kirjoittamisprosessiansa aineiston käytöstä kielenhuollollisiin yksityiskohtiin. Opintojaksossa luetaan ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja. Opintojaksossa arvioidaan monipuolisesti kirjoitustaitoja.

S211 Tekstien tulkinta 2 (2 op)

Opintojaksossa harjoitellaan tekstien tulkintaa ja syvennetään kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa. Asia- ja mediatekstien analyysi- ja tulkintaharjoitusten lisäksi perehdytään fiktiivisiin teksteihin lukemalla näytelmäteksti tai runokokoelma. Opintojaksossa arvioidaan opiskelijan kykyä tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä.

Moduuleista yhdistetyt opintojaksot

S21+S22+S23 Kieli, tekstit ja vuorovaikutus (4 op)

Opintojakson tavoitteena on kehittää opiskelijan kieli- ja tekstitietoisuutta tutustumalla eri tekstilajeihin ja havainnoimalla kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä. Opiskelija harjoittelee tekstin tuottamisen prosessia ja oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana. Opiskelija harjaannuttaa opintojakson aikana viestintätaitojaan ja -rohkeuttaan sekä syventää viestijäkuvaansa. Opintojaksossa harjoitellaan kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategioita ja perehdytään ryhmäviestinnän ilmiöihin. Lisäksi tutustutaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen. Samalla erilaiset kielimuodot ja viestintätilanteet, kuten epävirallinen ja virallinen viestintä, tulevat tutuiksi ja opiskelija oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä. Opintojaksossa luetaan kaunokirjallinen teos tai tietokirja. Opintojakson arvioinnissa painotetaan kirjoittamisprosessin hallintaa ja viestintätaitoja. Arvioinnissa voidaan lisäksi ottaa huomioon kieli- ja tekstitietoisuuden osaaminen.

S25+S26+S27 Tekstit ja kirjoittaminen (4 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan. Opiskelija oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä argumentoinnin keinoja sekä oppii myös itse perustelemaan mielipiteitään yhä monipuolisemmin. Opiskelija rohkaistuu kirjoittajana, oppii hallitsemaan kirjoittamisprosessin vaiheet sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä. Tekstejä tuotetaan ja arvioidaan myös yhdessä muiden kanssa. Opintojaksossa keskitytään myös suullisen ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioihin ja taitoihin. Esiintymistaitoja harjoitetaan puheenvuoron rakentamisen, kohdentamisen ja esittämisen avulla. Opintojaksossa perehdytään argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin, kielellisten keinojen valintaan, tekstilajeihin sekä tyyliin. Opintojakson aikana luetaan yhteiskunnallisesti merkittävä kokonaisteos. Opintojaksossa arvioidaan erityisesti vaikuttamisen ja argumentoinnin keinojen hallintaa.

S210+S211 Kirjoittaminen ja tekstien tulkinta (4 op)

Opiskelija kehittää opintojakson aikana kirjoitustaitoaan ja koko kirjoittamisprosessiansa aineiston käytöstä kielenhuollollisiin yksityiskohtiin. Opintojaksossa harjoitellaan tekstien tulkintaa ja syvennetään kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa. Asia- ja mediatekstien analyysi- ja tulkintaharjoitusten lisäksi perehdytään fiktiivisiin teksteihin lukemalla näytelmäteksti tai runokokoelma ja ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja. Opintojaksossa arvioidaan monipuolisesti kirjoitustaitoja ja opiskelijan kykyä tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä.

6.3.7 Ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

Oppimäärän erityinen tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole ruotsi, suomi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä soveltuu opiskelijalle, mikäli hänen ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan kielitaito ei opettajien arvion mukaan anna edellytyksiä ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii ruotsia ruotsinkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen ruotsin kielen taito oman äidinkielen rinnalle. Ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun ruotsin kielen osaamiseen. Ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen ruotsin kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää ja kehittää opiskelijan monikielistä identiteettiä, ruotsin kielen tietoja ja taitoja, vuorovaikutustaitoja ja luku- ja kirjoitustaitoa, myös monilukutaidon näkökulmasta, sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on myös vahvistaa opiskelijan kulttuuri- ja kielitietoisuutta sekä ymmärrystä kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteiskunnalle kokonaisuutena.

Ruotsin kieli on sekä opetuksen kohde, että väline muissa oppiaineissa. Kieli- ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on keskeistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta. Pakollisten moduulien aikana opiskelija lukee vähintään neljä kokonaista teosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan hyvän kielitaidon merkitystä jatko-opintojen kannalta ja tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa ruotsin kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet

Ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja laajentaa vuorovaikutusosaamistaan siten, että pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen yksin ja ryhmässä sekä pystyy analysoimaan, arvioimaan ja kehittämään omaa vuorovaikutusosaamistaan
- ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita sekä vuorovaikutusvalmiuksia ja vuorovaikutustilanteiden etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissa
- kehittää sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä syventää käsitystään kirjoitetusta kielestä ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden elämyksellisen ja kokemuksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa tuottaa ja hyödyntää monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja eri tiedonalojen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille
- syventää tietojään kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettut moduulit luetaan hyväksi täysimääräisesti ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat ruotsin kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin

tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen
- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kielitietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen

- kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Pakolliset opinnot

SV21 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan ja kehittyy kirjoittajana
- käyttää erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan
- vahvistaa käsitystään itsestään tekstin tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstin, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

SV22 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.

Keskeiset sisällöt

- erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä
- monilukutaidon ja tekstilajin käsite, laaja tekstikäsite
- opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat

- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenhuolto

SV23 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- oppii viestimään ryhmässä sekä havainnoimaan, ymmärtämään ja analysoimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analysointi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

SV24 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan sekä kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta
- tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla ruotsinkielistä kaunokirjallisuutta.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä, erilaisia tapoja lukea ja kokea kirjallisuutta, lukeminen ja kirjoittaminen eri tarkoituksia ja elämyksiä varten
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä ja muissa mediateksteissä
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- suomenruotsalainen kirjallisuus osana pohjoismaista kirjallisuutta
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna

SV25 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan

- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden muotoja ja ilmaisutapoja
- oppii tarkastelemaan erilaisia vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja ja hankkii niihin liittyviä tietoja ja taitoja
- osaa tarkastella kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista
- yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos

SV26 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin
- syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: aiheen rajausta sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- sidosteisuus, asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

SV27 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kuullun ymmärtämisen ja kuuntelemisen taitoja ja strategioita sekä kehittää taitoaan analysoida erilaisia vuorovaikutustilanteita
- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen
- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä ja audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin ja havainnollistamisen taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

SV28 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin ja osaa arvioida niiden merkitystä.

Keskeiset sisällöt

- suomalainen kirjallisuus osana maailmankirjallisuutta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta
- merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

SV29 Vuorovaikutus 3 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia ja toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista
- syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.

Keskeiset sisällöt

- kuuntelemisen ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen
- opiskelussa ja vuorovaikutuksessa tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot
- oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot

- erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

SV210 Kirjoittaminen 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen
- syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta ja taitoaan valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopiva kielimuoto
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä.

Keskeiset sisällöt

- kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen
- tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet
- kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu
- aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä
- tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa
- ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

SV211 Tekstien tulkinta 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinassa.

Keskeiset sisällöt

- erilaisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinta tarkoituksenmukaisia käsitteitä hyödyntäen
- erilaisia tapoja tulkita tekstejä
- tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa
- runokokoelma tai näytelmäteksti sekä kulttuuri- ja mediailmiöt

6.3.8 Suomi saamenkielisille -oppimäärä

Lukioissa voidaan opettaa saamen kieltä ja kirjallisuutta äidinkielenä. Myös muiden aineiden opetus ja opiskelu voi kokonaan tai osittain olla saamenkielistä. Opiskelija voi silloin valita, opiskeleeko hän suomea suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan vai suomi saamenkielisille -oppimäärän mukaan. Opetuksen tavoitteena on tukea opiskelijan kaksikielisyyteen kasvamista ja luoda edellytyksiä

sille, että opiskelija voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja saamenkielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoama tuki opiskelijoiden suomen kielen kehittymiselle.

6.3.9 Ruotsi saamenkielisille -oppimäärä

Ruotsinkielisissä lukioissa voidaan opettaa saamen kieltä ja kirjallisuutta äidinkielenä. Myös muiden aineiden opetus ja opiskelu voi kokonaan tai osittain olla saamenkielistä. Opiskelija voi silloin valita, opiskeleeko hän ruotsia ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan vai ruotsi saamenkielisille -oppimäärän mukaan. Opetuksen tavoitteena on tukea opiskelijan kaksikielisyyteen kasvamista ja luoda edellytyksiä sille, että opiskelija voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä ruotsin- ja saamenkielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoama tuki opiskelijoiden ruotsin kielen kehittymiselle.

6.3.10 Suomi viittomakielisille -oppimäärä

Suomi viittomakielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille opiskelijoille, jotka opiskelevat viittomakieltä ja kirjallisuutta suomenkielisissä lukioissa. Opetuksen tavoitteena on opiskelijan kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että opiskelija voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja viittomakielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään suomen kieli ja kirjallisuus- tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Tekstit ja kirjallisuus valitaan siten, että ne tuovat esille viittomakielisen yhteisön sekä sen historian, kulttuurin ja perinteet. Paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan viittomakielisen opiskelijan yksilöllisiä tarpeita. Arviointi määräytyy sen mukaan, kumman oppimäärän pohjalta suomi viittomakielisille -oppimäärä on laadittu. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoama tuki opiskelijoiden suomen kielen kehittymiselle.

6.3.11 Ruotsi viittomakielisille -oppimäärä

Ruotsi viittomakielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille opiskelijoille, jotka opiskelevat viittomakieltä ja kirjallisuutta ruotsinkielisissä lukioissa. Opetuksen tavoitteena on opiskelijan kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että opiskelija voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä ruotsin- ja viittomakielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään ruotsin kieli ja kirjallisuus- tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Tekstit ja kirjallisuus valitaan siten, että ne tuovat esille viittomakielisen yhteisön sekä sen historian, kulttuurin ja perinteet. Opetussuunnitelmassa painotetaan viittomakielisen opiskelijan yksilöllisiä

tarpeita. Arviointi määräytyy sen mukaan, kumman oppimäärän pohjalta ruotsi viittomakielisille - oppimäärä on laadittu. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoama tuki opiskelijoiden ruotsin kielen kehittymiselle.

6.3.12 Muu opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielenä voidaan opettaa suomen, ruotsin, saamen, romanikielen ja viittomakielen lisäksi myös muuta koulutuksen järjestäjän tarjoamaa ja opiskelijan valitsemaa opiskelijan äidinkieltä. Tällöin mainittua äidinkieltä opetetaan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 määritellyllä tuntimäärällä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääränä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan kielikohtaisesti suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärään laadittuja lukion opetussuunnitelman perusteita soveltaen. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoama tuki opiskelijan äidinkielen kehittymiselle.

6.4 Toinen kotimainen kieli

6.4.1 Ruotsi

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kielyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä,

kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä

menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoa ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet opintojaksoittain B1-oppimäärän osalta

Laaja-alainen osaaminen

<i>Hyvinvointiosaaminen</i>	<i>Vuorovaikutusosaaminen</i>
<i>RUB11+RUB12 ja RUB12: teemoina mm. liikunta ja monipuolinen harrastaminen</i>	<i>Jokaisessa RUB-opintojaksossa käytetään kieltä vuorovaikutuksen välineenä yksin ja yhdessä.</i>
<i>RUB14: Huolenpito itsestä ja muista sekä omien vahvuuksien tunnistaminen ja käyttäminen ja identiteetin rakentaminen.</i>	<i>RUB11, RUB12 ja RUB11 +RUB12: opiskelutaidot ja niiden kehittäminen</i>
<i>RUB15: Opintojakson teemoissa näkyv omien vahvuuksien käyttäminen ja itsenäistyvän nuoren elämänhallinta</i>	<i>RUB13: Tunne- ja empatiataidot ovat keskeisiä kulttuuriperintöä käsiteltäessä ja omaan perintöömme kaksikielisyyden myötä liittyy kielitietoisuus.</i>
	<i>RUB15: työhaastattelutilanteen harjoittelu</i>

	RUB16 opintojaksolla syvennetään suullista viestimistä ja vaikuttamista RUB17: Suullisen vuorovaikutuksen lisäksi opiskelija voi tutustua myös vuorovaikuttamiseen sosiaalisessa mediassa
Monitieteinen ja luova osaaminen	Yhteiskunnallinen osaaminen
RUB13 Kulttuuri ja mediat: opintojaksossa kulttuuriharrastukset keskeisiä. RUB15: voidaan tutustua eri opintoaloihin RUB16: Opintojakson työskentelyssä voidaan monipuolisesti käsitellä eri aihepiirejä RUB17: Opintojakson aihepiireissä näkyy ekologinen, taloudellinen, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntapa	RUB11: opiskelija syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista RUB13: Opintojakson aikana voidaan esimerkiksi seurata eri medioita RUB15: Tietoisuus yhteiskunnassa toimimisen vaihtoehtoista kasvaa opiskelu- ja työmahdollisuuksia tutkiessa RUB17: Opintojakson sisältöihin sopivan mielipidekirjoituksen tai kantaaottavan puheen kirjoittaminen
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Globaali- ja kulttuuriosaaminen
RUB14: Eettinen toiminta yhteiseksi hyväksi sekä kestävän kuluttajuuden rakentaminen RUB17: Opintojakson keskeisenä sisältönä on kestävä kehitys ja elämäntapa	RUB11: Opiskelijan kieli- ja kulttuuritausta nousee esiin kieliprofiilin kautta RUB13: Opintojaksolla voidaan tutustua erilaisiin kulttuurin osa-alueisiin Suomalaisen kulttuuriperinnön tuntemus ja moninaisuuden ymmärtäminen. RUB14: Opintojakson teemoissa esillä kulttuurinen moninaisuus, maailman eri elinympäristöissä ja yhteiskunnissa. RUB15: Opiskelija tutustuu pohjoismaisiin opiskelu- ja työmahdollisuuksiin

Työelämäosaaminen

Ruotsin kielen opinnot ovat viestintäkeskeisiä ja kehittävät työelämässä vaadittavia taitoja monipuolisesti. Opiskelijan kyky toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa kehittyy opintojen edetessä samoin kuin vuorovaikutustaidot ja yhteistyökyky, jotka ovat olennainen osa jokaista kielten opintojaksoa.

Opiskelija oppii viestimään kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla aidon dialogin toteutumiseksi. Pari- ja ryhmätyöskentely kehittää myös tunneälykkyyttä ja yhteistyökykyä. Lisäksi vieraalla kielellä toimiminen kehittää ongelmanratkaisutaitoja tilanteissa, joissa pelkkä opiskelijan kielitaito ei riitä viestinnän onnistumiseen.

Erilaisia suullisia ja kirjallisia tuotoksia valmistellessaan opiskelijan itseohjautuvuus ja kriittinen ajattelu kehittyvät. Kriittistä ajattelua opiskelija tarvitsee esimerkiksi tuotoksiin liittyvässä tiedonhaussa ja myös erilaisia sanakirjoja käyttäessään. Erilaiset tuotokset

antavat opiskelijalle mahdollisuuden myös toteuttaa luovuuttaan.

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa <i>(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)</i>	Taito tulkita tekstejä <i>(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)</i>	Taito tuottaa tekstejä <i>(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)</i>
A-oppimäärä	B2.1 (A2.2)	B2.1 (A2.2)	B1.2 (A2.1)

B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvien osien eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2

momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

6.4.1.1 Ruotsi, A-oppimäärä

Pakolliset opinnot

Pakollisten opintojen moduulien 1–3 aikana painotetaan opiskelijan kielten opiskelutaitojen ja opiskelu- ja vuorovaikutusstrategioiden kehittämistä hänen omista lähtökohdistaan. Opiskelija tulee tietoiseksi vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan ja vahvistaa perusopetuksessa luotua pohjaa jatkuvalle kielten opiskelulle. Tätä tarkoitusta varten opiskelija laatii kieliprofiilin ensimmäisen moduulin yhteydessä tai täydentää sitä. Kieliprofiilia työstetään oppimisprosessin edetessä lukio-opintojen aikana.

Moduulien 1–2 aikana opiskelija luo kokonaiskuvan omasta kehitymisestään ruotsin kielen oppijana ja osaajana sekä ruotsista Suomen kansalliskielenä. Samalla tarkastellaan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta yhteisön, mutta myös opiskelijan henkilökohtaisesta näkökulmasta. Opiskelija tarkastelee kieliprofiilissaan itseään myös muiden kielten, mukaan lukien äidinkielen, käyttäjänä, osaajana ja oppijana.

Moduulista 3 lähtien kiinnitetään entistä enemmän huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen muodollisuusasteeltaan erityyppisissä kielenkäyttötilanteissa. Moduulien 4–6 opinnoissa painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä ottaen

huomioon ruotsin kielen kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tavoitetaso lukio-opinnoille.

Pakollisten opintojen loppuvaiheessa huomio kiinnittyy vahvistamaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Opintojen aikana varataan aikaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Kaikkien opintojen aikana harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta.

RUA1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

Moduulin tehtävänä on avata lukion ruotsin kielen opiskelun tavoitteita suhteessa jatkuvaan oppimiseen ja tulevaisuuden tarpeisiin muutosten monikielisessä maailmassa. Moduuli totuttaa opiskelijaa lukion kieltenopiskeluun, jossa ruotsin kieltä käytetään mahdollisimman paljon. Tehtävänä on kehittää opiskelijan kielitietoisuutta ja kieli-identiteettiä sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja sekä vahvistaa opiskelijan ja ryhmän hyvinvointiosaamista.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään ruotsin kielen taitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä
- soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitojaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B2.1 (taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä) ja B1.2 (taito tuottaa tekstejä).

Keskeiset sisällöt

- vertailua äidinkieleen ja muihin kieliin ruotsin näkökulmasta
- tavoitteiden asettelu lukion A-ruotsin opiskelulle
- oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen ruotsin kielen näkökulmasta
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyyliilajeihin tutustuminen
- toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

RUA2 Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen (3 op)

Moduulin tehtävänä on tarkastella ruotsin kieltä lähiympäristöstä käsin Suomessa laajentaen näkökulmaa Ruotsiin ja muihin Pohjoismaihin sekä globaalille tasolle. Tehtävänä on myös tarkastella, miten kieli ja kielitaito vaikuttavat eettisesti kestävään toimintaan kaikessa viestinnässä. Moduulissa avataan rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) käsitettä keskeisenä kielitaidon osa-alueena. Moduulissa harjaannutetaan vuorovaikutusta kieli- ja kulttuurirajoja ylittävissä tilanteissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittelee kielenkäyttöä monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa
- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan ruotsin kielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- pohjoismaiset ja kansainväliset suhteet arjessa ja lähiympäristössä, liikkuvuus
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- erilaiset ruotsin puhujat autenttisisä ympäristöissä, puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- ruotsin kielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen, ruotsin eri variantit ja vertailua muihin kieliin
- viestintätyylit eri medioissa

RUA3 Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää kulttuurista ymmärrystä tarkastelemalla suomenruotsalaisia, ruotsalaisia sekä muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä sekä yksilön ja yhteisön arvojen moninaisuutta. Kulttuurin ja taiteiden merkitystä tarkastellaan niiden vaikuttavuuden kautta. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään muita opintoja tai oppimisympäristöjä sekä omia kiinnostuksen kohteita. Opintoihin voidaan sisällyttää laajahko luovan ilmaisun tuotos.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä
- pystyy tuottamaan tekstejä itselle tärkeistä kulttuuriaiheista tai -ilmiöistä
- vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

- luova toiminta
- pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt
- ruotsinkieliset mediat
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle

RUA4 Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä (2 op)

Moduulissa kehitetään opiskelijan ajattelu- ja opiskelutaitoja harjoittelemalla kriittisiä luku- ja tiedonhankintataitoja sekä niihin pohjautuvia soveltamisen ja tuottamisen taitoja. Moduulissa tarkastellaan osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja demokratian rakentumista ruotsin kielellä pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan näkökulmasta kielellisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti monimuotoisessa maailmassa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ruotsiksi
- kehittää taitoaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella
- hyödyntää eri tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.

Keskeiset sisällöt

- pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta ja sen tausta
- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

RUA5 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan tiedonhankinnan taitoja, erityisesti lähteen luotettavuuden tarkastelun näkökulmasta, sekä vahvistaa hänen tekstin tulkitsemisen ja tuottamisen taitojaan. Tehtävänä on myös vahvistaa opiskelijan taitoja esittää kysymyksiä ja etsiä vastauksia tai hahmotella ratkaisuja itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.

Keskeiset sisällöt

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys
- esimerkkejä tieteellisistä teksteistä

RUA6 Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op)

Moduulin tehtävä on syventää opiskelijan käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Moduulissa pohditaan jatko-opinto- ja urasuunnitelmia sekä työntekoa ruotsin kielellä erityisesti pohjoismaisessa kontekstissa. Moduulissa käsitellään asioita, jotka liittyvät itsenäistyvän nuoren elämänpiiriin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää taitoaan ilmaista itseään ruotsiksi myös muodollisissa asiayhteyksissä.

Keskeiset sisällöt

- ruotsin kielen rooli jatkossa opiskelijan elämässä ja kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- pohjoismaiset yhteisöt tai yritykset työnantajina (vapaaehtoistoiminta, kansalaisjärjestöt)
- itsenäistyvän nuoren elämänhallinta

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Valinnaisten opintojen erityisenä tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaiskäsitys kielitaitonsa tasosta opintojen päättövaiheessa sekä auttaa opiskelijaa löytämään keinoja kehittää osaamistaan. Oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsiteltyjä aiheita kerrataan ja täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kieliprofiilia täydennetään tavoitteellisesti opiskelijan omien tarpeiden mukaan.

RUA7 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (2 op)

Moduulin tehtävä on valmistaa opiskelijaa maailmankansalaiseksi, jolla on tietoa, taitoa ja tahtoa osallistua globaaleista ympäristökysymyksistä käytäviin keskusteluihin ruotsin kielellä. Näkökulmia tarkastellaan opiskelijan omasta elinpiiristä käsin, mutta moduulissa tutustutaan myös kansainvälisten organisaatioiden tapoihin käsitellä kestävään elämäntapaan liittyviä kysymyksiä. Moduulissa pyritään hyödyntämään yhteistyökontakteja ruotsinkielisten tai pohjoismaisten koulujen kanssa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hakee aiheeseen liittyvää tietoa ja laajentaa ilmaisuvarastoaan
- osallistuu myös laajempiin suullisiin ja kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin
- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi.

Keskeiset sisällöt

- globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos
- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista
- ratkaisukeskeisyys

RUA8 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

Moduulin tehtävä on harjaannuttaa opiskelijan monipuolista suullista kielitaitoa, jota tarvitaan pohjoismaiseen ja kansainväliseen toimijuuteen, ja tarjota opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on myös vahvistaa neuvottelemisen taitoja sekä

toisen arvostamista ja huomioon ottamista. Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää puhuttua ruotsin kieltä ja sen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt

- puhumisen eri piirteet
- ruotsin puhujien taustojen tai äidinkielen vaikutus puhetilanteissa
- dialogisuus

Moduuleista muodostetut opintojaksot

RUA1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

Tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään ruotsin kielen taitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *soveltaa ja kehittää kielenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitojaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B2.1 (taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä) ja B1.2 (taito tuottaa tekstejä).*

Keskeiset sisällöt

- *vertailua äidinkieleen ja muihin kieliin ruotsin näkökulmasta*
- *tavoitteiden asettelu lukion A-ruotsin opiskelulle*
- *oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen ruotsin kielen näkökulmasta*
- *monikielisyyden voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen*

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija pohtii ruotsin kielitaidon merkitystä itselleen ja saa varmuutta tuleviin kieliopintoihinsa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija rohkaistuu osallistumaan keskusteluun ja oppii luottamaan omiin mahdollisuuksiinsa viestin välittäjänä. Itsearviointi ja vertaisarviointi toteutuvat jatkuvassa vuorovaikutuksessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu yhteiskuntamme kaksikielisyyteen ja vallitseviin kieliolosuhteisiin.

Arviointi

Numeroarviointi

Arviointi on monipuolista ja se kohdistuu kielitaidon eri osa-alueisiin sekä työskentelyyn ja opiskelutaitojen kehittymiseen opintojakson aikana. Opiskelija oppii arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

RUA2 Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen (3 op)

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittelee kielenkäyttöä monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa*
- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- syventää tietoaan ruotsin kielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

- pohjoismaiset ja kansainväliset suhteet arjessa ja lähiympäristössä, liikkuvuus*
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- erilaiset ruotsin puhujat autenttisisa ympäristöissä, puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- ruotsin kielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen, ruotsin eri variantit ja vertailua muihin kieliin*
- viestintätyylit eri medioissa*

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija pohtii ruotsin kielitaidon merkitystä itselleen ja saa varmuutta tuleviin kieliopintoihinsa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija rohkaistuu osallistumaan keskusteluun ja oppii luottamaan omiin mahdollisuuksiinsa viestin välittäjänä. Itsearviointi ja vertaisarviointi toteutuvat jatkuvassa vuorovaikutuksessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu yhteiskuntamme kaksikielisyyteen ja vallitseviin kieliolosuhteisiin.

Arviointi

Numeroarviointi

Arviointi on monipuolista ja se kohdistuu kielitaidon eri osa-alueisiin sekä työskentelyyn ja opiskelutaitojen kehittymiseen opintojakson aikana. Opiskelija oppii arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

RUA3 Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisuuden välineenä (2 op)

Tavoitteena on, että opiskelija

- tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- pystyy tuottamaan tekstejä itselle tärkeistä kulttuuriaiheista tai -ilmiöistä*
- vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

- luova toiminta*
- pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- ruotsinkieliset mediat*
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla korostuu luovuuden merkitys kielenoppimisessa ja vuorovaikutuksessa. Tutustuminen erilaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin auttaa opiskelijaa tunnistamaan ja ymmärtämään monimuotoisuutta ja kehittämään omaa ajatteluaan sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu suomenruotsalaisiin, ruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin. Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Opintojakso syventää kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoaa eri näkökulmia asioiden tarkasteluun. Opiskelija tutustuu ajankohtaisiin aiheisiin medioiden avulla ja oppii hyödyntämään ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa.

Arviointi

Numeroarviointi

Arviointi on monipuolista ja se kohdistuu kielitaidon eri osa-alueisiin sekä työskentelyyn ja opiskelutaitojen kehittymiseen opintojakson aikana. Opiskelija oppii arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

RUA4 Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä (2 op)

Tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ruotsiksi*

- *kehittää taitoaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää eri tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Keskeiset sisällöt

- *pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta ja sen tausta*
- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija uskaltaa ja osaa osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja esittää mielipiteensä ruotsiksi. Opiskelija on tietoinen rakentavasta tavasta keskustella ja vaikuttaa. Opiskelija osaa arvioida lukemaansa, kuulemaansa ja näkemäänsä kriittisesti. Opiskelija saa taidoistaan palautetta opintojakson aikana jatkuvassa vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija pohtii kuinka hän voi käyttää omaa ruotsin kielen taitoaan ja osaamistaan sekä omaksi että yhteiskunnan hyväksi. Opiskelija tiedostaa roolinsa aktiivisena kansalaisena ja yhteisön tärkeänä jäsenenä. Opiskelija ymmärtää ihmisoikeuksien, demokratian ja sananvapauden merkityksen globaalissa maailmassa. Opiskelija saa taidoistaan palautetta opintojakson aikana jatkuvassa vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Arviointi

Numeroarviointi

Arviointi on monipuolista ja se kohdistuu kielitaidon eri osa-alueisiin sekä työskentelyyn ja opiskelutaitojen kehittymiseen opintojakson aikana. Opiskelija oppii arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

RUA5 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2 op)

Tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.*

Keskeiset sisällöt

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*

- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys*
- *esimerkkejä tieteellisistä teksteistä*

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu eri tieteenaloihin ja pohtii niiden merkitystä itselleen ja tulevalle uralleen. Opiskelija ymmärtää, että ilmiötä voi tarkastella useasta eri näkökulmasta ja pystyy hahmottamaan yhteyksiä näiden välillä. Opiskelija saa taidoistaan palautetta opintojakson aikana jatkuvassa vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu tieteseen liittyviin eettisiin kysymyksiin ja tieteellisen tiedon merkitykseen arvovalintojen perustana. Opiskelija pohtii ympäristöön ja kestävään elämäntapaan liittyviä kysymyksiä eettisistä näkökulmista.

Arviointi

Numeroarviointi

Arviointi on monipuolista ja se kohdistuu kielitaidon eri osa-alueisiin sekä työskentelyyn ja opiskelutaitojen kehittymiseen opintojakson aikana. Opiskelija oppii arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

RUA6 Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op)

Tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työnteekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään ruotsiksi myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

- *ruotsin kielen rooli jatkossa opiskelijan elämässä ja kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *pohjoismaiset yhteisöt tai yritykset työnantajina (vapaaehtoistoiminta, kansalaisjärjestöt)*
- *itsenäistyvän nuoren elämänhallinta*

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii kertomaan omasta osaamisestaan kirjallisesti ja suullisesti ruotsiksi ja harjoittelee jatko-opintoihin ja työelämään liittyviä vuorovaikutustilanteita.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija perehtyy erilaisiin koulutusjärjestelmiin ja työelämään myös yhteiskunnallisesta ja globaalista näkökulmasta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija hahmottaa tulevaisuuden suunnitelmiaan ja valintojaan myös kestävän kehityksen näkökulmasta.

Arviointi

Numeroarviointi

Arviointi on monipuolista ja se kohdistuu kielitaidon eri osa-alueisiin sekä työskentelyyn ja opiskelutaitojen kehittymiseen opintojakson aikana. Opiskelija oppii arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

RUA7 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (2 op)

Tavoitteena on, että opiskelija

- hakee aiheeseen liittyvää tietoa ja laajentaa ilmaisuvaramiaan*
- osallistuu myös laajempiin suullisiin ja kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin*
- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi.*

Keskeiset sisällöt

- globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- ratkaisukeskeisyys*

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija pohtii ympäristöön ja kestävään elämäntapaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja hahmottaa tulevaisuuden suunnitelmiaan ja valintojaan myös kestävän kehityksen näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opitaan keskustelemaan ympäristökysymyksistä, esittämään omia näkemyksiä ja perustelemaan niitä osana yhteiskunnallista keskustelua.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan kestävään elämäntapaan ja kehitykseen eri tieteenalojen näkökulmista.

Arviointi

Numeroarviointi

Arviointi on monipuolista ja se kohdistuu kielitaidon eri osa-alueisiin sekä työskentelyyn opintojakson aikana.

RUA8 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

Tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*

- vahvistaa taitoaan ymmärtää puhuttua ruotsin kieltä ja sen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt

- puhumisen eri piirteet
- ruotsin puhujien taustojen tai äidinkielen vaikutus puhetilanteissa
- dialogisuus

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittaa suullista kielitaitoaan ja sen eri osa-alueita laajasti käytännönläheisissä tilanteissa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa rohkeutta ja tukea itsensä ilmaisemiseen ruotsin kielellä ja vahvistaa käsitystä itsestään osaavana ja kykenevänä ruotsin puhujana.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija käyttää kieltä luovasti erilaisissa tilanteissa ja keskustelee ilmiöistä erilaisista näkökulmista.

Arviointi

Numeroarviointi.

Arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin ja työskentelyyn opintojakson aikana sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta saatuun arvosanaan.

Moduuleista yhdistetyt opintojaksot

RUA1+RUA2 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (4 op)

Tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään ruotsin kielen taitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisydestä*
- *soveltaa ja kehittää kielenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitojaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B2.1 (taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä) ja B1.2 (taito tuottaa tekstejä).*
- *harjoittelee kielenkäyttöä monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa*
- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan ruotsin kielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta*

Keskeiset sisällöt

- *vertailua äidinkieleen ja muihin kieliin ruotsin näkökulmasta*
- *tavoitteiden asettelu lukion A-ruotsin opiskelulle*
- *oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen ruotsin kielen näkökulmasta*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyyllilajeihin tutustuminen*
- *toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen*
- *pohjoismaiset ja kansainväliset suhteet arjessa ja lähiympäristössä, liikkuvuus*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *erilaiset ruotsin puhujat autenttisissa ympäristöissä, puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *ruotsin kielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen, ruotsin eri variantit ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyyli eri medioissa*

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija pohtii ruotsin kielitaidon merkitystä itselleen ja saa varmuutta tuleviin kieliopintoihinsa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija rohkaistuu osallistumaan keskusteluun ja oppii luottamaan omiin mahdollisuuksiinsa viestin välittäjänä. Itsearviointi ja vertaisarviointi toteutuvat jatkuvassa vuorovaikutuksessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu yhteiskuntamme kaksikielisyyteen ja vallitseviin kieliolosuhteisiin.

Arviointi

Numeroarviointi

Arviointi on monipuolista ja se kohdistuu kielitaidon eri osa-alueisiin sekä työskentelyyn ja opiskelutaitojen kehittymiseen opintojakson aikana. Opiskelija oppii arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Tampereen kaupungin lukioiden valinnainen opintojakso

RUA9 Kohti ylioppilaskirjoituksia (2 op)

Tavoitteet

- *Opiskelija syventää ja kertaan A-oppimäärän pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen keskeisiä sisältöjä.*
- *Opiskelija saa valmiuksia ylioppilaskokeeseen ja jatko-opintoihin.*

Keskeiset sisällöt

- *sanaston kertausta aihepiireittäin*
- *rakenteiden kertausta ja syventämistä*

- kuullun ymmärtämisen ja suullisen viestinnän harjoituksia
- erilaisten tekstien ymmärtämistä ja laatimista
- valmistautuminen ylioppilaskokeeseen

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijalla saa hyvät kielelliset valmiudet toimia kaksikielisessä yhteiskunnassa. Opiskelijaa kannustetaan tunnistamaan ja sanallistamaan osaamisensa ja häntä ohjataan näkemään lukio-opintojensa aikana tekemänsä työn merkitys. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan osoittamaan oma osaamisensa mahdollisimman hyvin ylioppilaskokeessa ja hänen luottamustaan omiin kykyihin vahvistetaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija rohkenee käyttää ja soveltaa kielitaitoaan eri tieteenaloilla. Opintojakson aikana opiskelijalle jäsentyy kokonaiskuva lukion aikana hankitun kielitaidon laajuudesta ja omasta osaamisestaan. Opiskelija pystyy sekä kirjallisesti että suullisesti käsittelemään laajasti eri alojen ilmiöitä englannin kielellä. Opiskelija käyttää luovasti kaikkea oppimaansa haastavien tehtävien parissa.

Arviointi

Suoritusmerkintä (S/H)

Arviointi on monipuolista ja se kohdistuu kielitaidon eri osa-alueisiin sekä työskentelyyn opintojakson aikana.

6.4.1.2 Ruotsi, B1-oppimäärä

Pakolliset opinnot

Pakollisten opintojen moduulien 1–3 aikana painotetaan opiskelijan kielten opiskelutaitojen ja opiskelu- ja vuorovaikutusstrategioiden kehittämistä hänen omista lähtökohdistaan. Opiskelija tulee tietoiseksi vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan ja vahvistaa perusopetuksessa luotua pohjaa jatkuvalle kielten opiskelulle. Tätä tarkoitusta varten opiskelija laatii kieliprofiilin ensimmäisen moduulin yhteydessä tai täydentää sitä. Kieliprofiilia työtetään oppimisprosessin edetessä lukio-opintojen aikana.

Moduulien 1–2 aikana opiskelija luo kokonaiskuvan omasta kehitymisestään ruotsin kielen oppijana ja osaajana sekä ruotsista Suomen kansalliskielenä. Samalla tarkastellaan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta yhteisön, mutta myös opiskelijan henkilökohtaisesta näkökulmasta. Opiskelija tarkastelee kieliprofiilissaan itseään myös muiden kielten, mukaan lukien äidinkielen, käyttäjänä, osaajana ja oppijana.

Moduulista 3 lähtien kiinnitetään entistä enemmän huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen muodollisuusasteeltaan erityyppisissä kielenkäyttötilanteissa. Moduulien 4–5 opinnoissa painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä ottaen huomioon kohdekielen kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tavoitetaso lukio-opinnoille.

Pakollisten opintojen loppuvaiheessa huomio kiinnittyy vahvistamaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Opintojen aikana varataan aikaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Kaikkien opintojen aikana harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta.

RUB11 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

Moduulin tehtävä on johdattaa ja motivoida opiskelijaa lukion toisen kotimaisen kielen opintoihin ja kasvattaa opiskelijan tietoisuutta omasta kieli- ja kulttuuritaustastaan vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa. Moduulin tehtävänä on myös vahvistaa opiskelijan tietoisuutta ruotsin kielen taustasta, historiasta ja asemasta Suomessa sekä ohjata opiskelijaa löytämään ruotsin kielen vaikutuksesta kertovia kielellisiä ja kulttuurisia piirteitä omasta arjesta ja yhteiskunnasta.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan
- rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää
- kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja
- syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.

Keskeiset sisällöt

- opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen
- kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet
- omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen

RUB12 Ruotsin kieli arjessani (3 op)

Moduulin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa käyttämään ruotsia rohkeasti ja kehittämään omia vuorovaikutustaitojaan eri tilanteissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen
- kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi
- kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.

Keskeiset sisällöt

- ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö
- yksilön ja yhteisön hyvinvointi
- ääntämisen harjaannuttaminen

RUB13 Kulttuuri ja mediat (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa ja erilaisten tekstien tulkitsemis- ja tuottamistaitoja ruotsinkielisiä medioita hyödyntäen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä
- tuntee ruotsinkielisiä medioita
- osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa
- pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.

Keskeiset sisällöt

- suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt
- ruotsinkieliset mediat
- opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi

RUB14 Ympäristömme (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa ja erilaisten tekstien tulkitsemis- ja tuottamistaitoja hyödyntäen erilaisia oppimisympäristöjä. Opiskelija tutustuu moduulissa erilaisiin tekstityyppeihin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia
- harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu
- pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.

Keskeiset sisällöt

- kulttuurinen moninaisuus
- erilaiset elinympäristöt
- ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta

RUB15 Opiskelu- ja työelämä (2 op)

Moduulin tehtävänä on, että opiskelija tutustuu mahdollisuuksiin opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä ja tutustuu pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen
- pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.

Keskeiset sisällöt

- opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta
- tulevaisuuden suunnitelmat
- vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään
- itsenäistyvän nuoren elämänhallinta
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- erilaisten hakemusten laatiminen

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Valinnaisten opintojen erityisenä tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonais käsitys kielitaitonsa tasosta opintojen päättövaiheessa sekä auttaa opiskelijaa löytämään keinoja kehittää osaamistaan. Valinnaisissa opinnoissa kerrataan oppimäärän pakollisissa moduuleissa käsiteltyjä aihepiirejä tai täydennetään niitä opiskelijoiden mielenkiinnon ja tarpeiden mukaan. Kieliprofiilia täydennetään tavoitteellisesti opiskelijan omien tarpeiden mukaan.

RUB16 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan taitoa tuottaa ruotsin kieltä suullisesti, ymmärtää puhuttua ruotsin kieltä ja rakentaa dialogia. Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Tavoitteena

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vankentaa puhumisen sujuvuutta
- tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen
- tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen
- puhumisen eri piirteet
- aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä

RUB17 Kestävä elämäntapa (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää oppimäärän pakollisten moduulien teemojen käsittelyä ekologisen,

taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille
- laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä
- tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.

Keskeiset sisällöt

- kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta
- eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus

Moduuleista muodostetut opintojaksot

RUB11 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

Opintojaksolla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja arkielämään liittyvissä kielenkäyttötilanteissa. Vahvistetaan opiskelijan tietämystä hänen kieli- ja kulttuuritaustastaan. Opiskelija pyrkii löytämään omaa oppimista edistäviä työtapoja, asettamaan tavoitteita ja kehittämään opiskelustrategioitaan esim. täydentämällä kieliprofiliiaan. Voidaan käyttää itsearviointia auttamaan opiskelijaa ymmärtämään oman osaamisensa taso ja kielitaidon kehittyminen.

RUB12 Ruotsin kieli arjessani (3 op)

Opintojaksolla käsitellään ihmissuhteisiin ja arkielämään liittyviä teemoja. Aihepiireissä painotetaan yksilön ja yhteisön hyvinvointia. Kehitetään erityisesti suullista kielitaitoa eri viestintäkanavia käyttäen ja opetellaan toimimista aktiivisena keskustelijana ja kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Kiinnitetään erityistä huomioita ääntämiseen. Voidaan myös käyttää vertaisarviointia, jolloin opiskelijan kyky antaa ja vastaanottaa palautetta kehittyy.

RUB13 Kulttuuri ja mediat (2 op)

Opintojakso laajentaa opiskelijan tuntemusta suomenruotsalaisesta, ruotsalaisesta ja muusta pohjoismaisesta kulttuurista. Opintojakson tehtävänä on vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa ja erilaisten tekstien tulkitsemis- ja tuottamistaitoja ruotsinkielisiä medioita hyödyntäen. Arvioinnissa voidaan painottaa esimerkiksi erilaisten tekstien

tulkintaan.

RUB14 Ympäristömme (2 op)

Opintojakson aihepiireinä ovat kulttuurisesti moninainen elinympäristö sekä ajankohtaiset ilmiöt yhteiskunnassa. Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja erilaisten tekstien tulkitsemis- ja tuottamistaitoja. Opiskelija tutustuu erilaisiin tekstityyppeihin. Osana arviointia opiskelija voi kirjoittaa lyhyitä tekstejä opintojakson aihepiireistä, esimerkkinä mielipidekirjoitus.

RUB15 Opiskelu- ja työelämä (2 op)

Opintojakson teemoina ovat opiskelu ja työelämä sekä kielitaidon merkitys tulevaisuudennäkymissä. Opintojaksossa harjoitellaan jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja kirjallisesti ja suullisesti ruotsin kielellä. Osana arviointia voidaan laatia esimerkiksi työhakemus ja CV kirjallisena tai suullisena opiskelijan vahvuudet huomioiden. Kieliprofiilia täydennetään tulevaisuuden tarpeita varten.

RUB16 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan kykyä ymmärtää ja tuottaa puhuttua ruotsin kieltä. Opiskelijaa rohkaistaan kehittämään omaa suullista viestintäänsä opintojakson monipuolisilla harjoituksilla, jotka samalla kertaavat ja vahvistavat aiemmilla opintojaksoilla opittua. Itsearviointissa voidaan käyttää eurooppalaista taitotasoasteikkoa luomaan jatkumoa tulevaisuuden kieliopintoihin. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla erilaiset, myös valmistelua edellyttävät suulliset tuotokset. Opintojaksoon sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

RUB17 Kestävä elämäntapa (2 op)

Opintojaksolla täydennetään pakollisten kurssien teemoja kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opiskelija vankentaa taitoaan ymmärtää ja tuottaa erilaisia ruotsinkielisiä tekstejä. Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin, kuten kirjalliseen vuorovaikutukseen erilaiset yleisöt huomioiden.

Moduuleista yhdistetyt opintojaksot

RUB11 + RUB12 Opiskelutaidot, kieli-identiteetti ja ruotsin kieli arjessani (4 op)

Opintojaksolla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja arkielämään liittyvissä kielenkäyttötilanteissa. Vahvistetaan opiskelijan tietämystä hänen kieli- ja kulttuuritaustastaan. Opiskelija pyrkii löytämään omaa oppimista edistäviä työtapoja, asettamaan tavoitteita ja kehittämään opiskelustrategioitaan esim. täydentämällä kieliprofiiliaan. Opintojaksolla käsitellään myös ihmissuhteisiin ja arkielämään liittyviä

teemoja. Aihepiireissä painotetaan yksilön ja yhteisön hyvinvointia. Kehitetään erityisesti suullista kielitaitoa eri viestintäkanavia käyttäen ja opetellaan toimimista aktiivisena keskustelijana ja kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Kiinnitetään erityistä huomioita ääntämiseen. Voidaan käyttää itsearviointia auttamaan opiskelijaa ymmärtämään oman osaamisensa taso ja kielitaidon kehittyminen. Voidaan myös käyttää vertaisarviointia, jolloin opiskelijan kyky antaa ja vastaanottaa palautetta kehittyy.

RUB8 Ruotsin kielen perusteiden kertaus (2 op)

Vahvistetaan opiskelijan taitoja perusrakenteiden ja perussanaston hallinnassa opiskelijälähtöisesti ja monipuolisesti. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteena on vuorovaikutus. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

RUB9 Aktuellt på svenska -kirjoituskurssi (2 op)

Periodin aikana opiskelija kirjoittaa ruotsiksi 8-10 blogityyppistä tekstiä häntä kiinnostavista teemoista (esim. hyvinvointi, ruoka, muoti, asuminen, urheilu, some-maailma, elokuva) sekä tekee yhden laajennetun esityksen/tekstin. Aiheet valitaan ensimmäisellä tunnilla yhdessä. Arviointi: S-merkintä. Sopii kaikille vuositasoille.

RUB10 Abikertaus (2 op)

Harjoitellaan aikaisempien ylioppilaskokeiden pohjalta erilaisia tehtävätyyppejä monipuolisesti kuten kirjoitelmia, luetun ymmärtämisiä, kuunteluita sekä rakenneharjoituksia. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteena on monitieteinen ja luova osaaminen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

RUB11 Ruotsia Ruotsissa (2 op)

Intensiivijaksolla vieraillaan Norrköpingissä ja Tukholmassa, jossa päästään käyttämään ruotsin kieltä autenttisissa kielenkäyttötilanteissa. Ennen opintomatkaa olevissa lähitapaamisissa suunnitellaan matkaohjelma, valmistellaan materiaalia (esim. kohteiden esittelyjä) sekä harjoitellaan matkalla tarvittavia puhetilanteita. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteena on globaali- ja kulttuuriosaaminen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

6.4.1.3 Ruotsi, B3-oppimäärä

Opiskelijalle, joka on vapautettu lukiolain 29 §:n perusteella toisen kotimaisen kielen opiskelusta, voidaan järjestää toisen kotimaisen kielen opetusta B3-kielenä. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 13 § 2 mom.)

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset

vuorovaikutustilanteet. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Opintojen aikana varataan tarpeen mukaan aikaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Opintojen aikana edistetään monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa ja tutustutaan eri tekstilajeihin.

Moduulista 3 lähtien opiskelijalle voidaan antaa todistus suullisesta kielitaidosta Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintojen aikana opiskelija täydentää vieraiden kielten A-oppimäärän ensimmäisen moduulin yhteydessä laatimaansa kieliprofiiliaan.

RUB31 Perustason alkeet 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on motivoida pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa ruotsin kieltä ja kulttuuria kohtaan. Moduulissa tutustutaan ruotsinkieliseen kulttuuriympäristöön Suomessa ja Pohjoismaissa. Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan aktiivisesti, monenlaisia vähäistä kielitaitoa kompensoivia vuorovaikutusstrategioita käyttäen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ruotsin kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin ja hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella ruotsin kieltä
- hahmottaa ruotsin kielen aseman Suomessa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

RUB32 Perustason alkeet 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoaan vuorovaikutustilanteissa sekä hyödyntämään ruotsin kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin. Moduulissa tutustutaan suomenruotsalaiseen, ruotsalaiseen ja pohjoismaiseen kulttuuri- ja yleistietoon.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- oman lähipiirin ja arjen kuvailu
- vuorovaikutustilanteet arjessa
- erilaiset asiointitilanteet

RUB33 Perustason alkeet 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemyks perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä ruotsin kielen opinnoissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- nuorten elämä ja ihmissuhteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

RUB34 Perustaso 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään ruotsin kieltä tiedonhankinnan välineenä. Moduulissa tutustutaan erilaisiin elämäntilanteisiin ja elinympäristöihin Pohjoismaissa ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä ruotsiksi.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- erilaiset ruotsin puhujat
- tutustuminen Suomeen ruotsiksi
- suomalaiset tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

RUB35 Perustaso 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista ruotsiksi tuntemuksiaan ja mielipiteitään. Moduulissa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

RUB36 Perustaso 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelija keskeisten pohjoismaisten kulttuuri-ilmiöiden ja ruotsinkielisten medioiden pariin. Moduulissa harjaannutetaan opiskelijaa käyttämään rohkeasti ruotsin kieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa. Moduulin aikana opiskelija tekee oman ruotsinkielisen tuotoksen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt
- ruotsinkieliset mediat
- ajankohtaiset aiheet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

RUB37 Perustaso 4 (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa. Moduulissa selvitetään, millaista ruotsin kielen taitoa vaaditaan jatkossa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- lukio-opinnot, mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

RUB38 Perustaso 5 (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan eri tasoisia ja pituisia tekstejä oman kielitaitonsa mukaisesti. Moduulissa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa ruotsin kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 (taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä) ja taitotason A2.1 (taito tuottaa tekstejä) tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- ajankohtaiset aiheet
- ruotsinkieliset mediat
- lähdekritiikki

6.4.1.4 Ruotsi, äidinkielenomainen oppimäärä

Äidinkielenomaisen ruotsin kielen opetuksen tavoitteena on tarjota kaksikielisille suomenkielistä lukiota käyville opiskelijoille mahdollisuus kehittää edelleen sekä ruotsin että suomen kielen taitojaan ja vahvistaa omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Moduulit on jäsennetty samojen teemojen alle kuin A-oppimäärän mukaisessa opetuksessa.

Pakolliset opinnot

Pakollisten opintojen moduulien 1–3 aikana painotetaan opiskelijan kielenopiskelutaitojen ja opiskelu- ja vuorovaikutusstrategioiden kehittämistä hänen omista lähtökohdistaan. Opiskelija tulee tietoiseksi vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan ja luo vahvan pohjan jatkuvalla kielten opiskelulle. Tätä tarkoitusta varten opiskelija laatii kieliprofiilin ensimmäisen moduulin yhteydessä tai täydentää sitä. Kieliprofiilia työstetään oppimisprosessin edetessä lukio-opintojen aikana.

Moduulien 1–2 aikana opiskelija luo kokonaiskuvan omasta kehitymisestään ruotsin kielen oppijana ja osaajana sekä ruotsista Suomen kansalliskielenä. Samalla tarkastellaan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta yhteisön mutta myös opiskelijan henkilökohtaisesta näkökulmasta. Opiskelija tarkastelee kieliprofiilissaan itseään myös muiden kielten, mukaan lukien äidinkielten, käyttäjänä, osaajana ja oppijana.

Moduulista 3 lähtien kiinnitetään entistä enemmän huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen muodollisuusasteeltaan erityyppisissä kielenkäyttötilanteissa. Moduulien 4–6 opinnoissa syvennetään opiskelijan taitoa tarkastella ja käyttää kieltä kriittisesti tiedon hankkimiseen, työstämiseen ja jakamiseen.

Pakollisten opintojen loppuvaiheessa huomio kiinnittyy vahvistamaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Opintojen aikana varataan aikaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Kaikkien opintojen aikana harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta.

RUÄ1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetti (1 op)

Moduulin tehtävänä on avata lukion ruotsin kielen opiskelun tavoitteita suhteessa jatkuvaan oppimiseen ja tulevaisuuden tarpeisiin muutosten monikielisessä maailmassa. Tehtävänä on kehittää opiskelijan kielitietoisuutta ja kieli-identiteettiä sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja ja vahvistaa opiskelijan ja ryhmän hyvinvointiosaamista.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisydestä ja ymmärtää kaksikielisuuden merkityksen omalle identiteetilleen
- ymmärtää keskeiset kielelliset käsitteet ja sen, miten kieli rakentuu
- syventää ymmärrystään eri tekstilajeista ja monilukutaidosta
- kehittää kielenoppimisstrategioitaan
- kehittää valmiuksiaan eritellä puhutun ja kirjoitetun kielen vivahteita
- syventää taitoaan analysoida ja kehittää itse- ja vertaisarvioinnin taitojaan oppimisen tukena
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B2.2.

Keskeiset sisällöt

- oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen
- selkeiden ja realististen tavoitteiden asettaminen äidinkielenomaisen ruotsin opinnoille
- keskeiset tekstilajit, monilukutaito
- kielen eri rekisterit (puhekieli, kirjakieli, murteet ja slangi)
- kaksikielisyys ja monikielisyys voimavarana

RUÄ2 Kieli ja vuorovaikutus (3 op)

Moduulissa ohjataan opiskelijaa syventämään taitoaan toimia tarkoituksenmukaisesti ja tavoitteellisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija tarkastelee, mikä vaikutus kielellä ja kielitaidolla on erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eettisellä tasolla. Moduulissa avataan rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) käsitettä keskeisenä kielitaidon osa-alueena.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisumuotoja
- kehittää taitoaan antaa ja vastaanottaa palautetta sekä arvioida omaa puhe- ja kirjoitustaitoaan
- kehittää kielellistä itsetuntoaan ja empatiataitojaan vuorovaikutustilanteissa
- syventää ymmärrystään sosiaalisista verkostoista eri ympäristöissä
- kehittää tiedonhankinnan taitojaan
- syventää tietoaan ruotsin kielen asemasta kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- suulliset ja kirjalliset vuorovaikutusstrategiat
- tekstikokonaisuuden rakentuminen: tavoite, kohderyhmä, sisältö, rakenne, ilmaisutapa ja näkökulma; kirjoitusprosessi
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen, yhteys hyvinvointiin ja itsetuntoon
- itse- ja vertaisarviointi
- eettinen ajattelu

RUÄ3 Kieli ja kulttuuri (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan käsitystä kielen ja kulttuurin merkityksestä omalle identiteetille ja yhteiskunnalle. Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan monilukutaitoa ja ruotsinkielisen kulttuurin ja taidemuotojen tuntemusta, myös muissa Pohjoismaissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tuntemustaan ruotsin kielen rakenteista ja ilmaisutavoista
- kehittää taitoaan tehdä omia tulkintoja eri aihepiirien teksteistä
- ymmärtää kielen ja eri taidemuotojen merkityksen yhteiskunnalle, yhteisölle ja yksilölle
- lukee, analysoi ja tuottaa erilaisia tekstejä itseään kiinnostavista aiheista.

Keskeiset sisällöt

- kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden merkitys oman kaksikielisen identiteetin rakentumiselle
- kielen vivahteet ja tyyli, kieli esteettisenä ilmaisukeinona
- eri taidemuotojen kieli

RUÄ4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan eri medioiden tuntemusta, kriittistä lukutaitoa sekä taitoa tuottaa tekstejä näiden perusteella. Moduulissa tarkastellaan demokratian, osallisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden yhteyttä kieleen, kulttuuriin ja katsomuksiin kansallisesta, pohjoismaisesta ja globaalista näkökulmasta.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hyödyntää medioissa esillä olevia aiheita ja tekstilajeja ruotsiksi
- syventää taitoaan tarkastella ja arvioida erilaisia tekstejä sekä taitoaan ymmärtää niiden välittämiä merkityksiä
- syventää taitoaan arvioida ja ilmaista mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella
- hyödyntää eri tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä
- syventää taitoaan osallistua keskusteluun yhteiskunnallisista aiheista.

Keskeiset sisällöt

- yksilön ja yhteisön vastuut ja vaikuttamismahdollisuudet yhteiskunnassa
- pohjoismainen hyvinvointivaltio ja sen historia, hyvinvointivaltion kehitysnäkymät
- sananvapaus, sensuuri, lähdekriittisyys, tekijänoikeudet
- ihmisoikeuskysymykset

RUÄ5 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa häntä kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Opiskelija syventää taitoaan välittää tietoa ja argumentoida tieteelle ominaisilla käsitteillä ja tulkintatavoilla, myös digitaalisissa

ympäristöissä. Opiskelija kehittää ongelmanratkaisutaitojaan koskien tulevaisuuden haasteita ja syventää taitojaan toimia ympäristötietoisesti ja eettisesti kestävästi.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa taitoaan etsiä, analysoida, tulkita ja esittää tieteellistä informaatiota
- argumentoi tieteellisistä aiheista
- pohtii tapoja osallistua kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen.

Keskeiset sisällöt

- kestävää kehitystä edistävät innovaatiot yksilön tasolla ja globaalisti
- argumentaatiotekniikka
- digitaaliset ympäristöt ja tieteelliset tekstilajit

RUÄ6 Jatko-opinnot ja työelämä (2 op)

Moduulissa opiskelija syventää tietouttaan jatko-opiskelumahdollisuuksista ja työelämästä sekä kehittää jatkuvan oppimisen valmiuksiaan. Moduulissa käsitellään itsenäistyvän nuoren elämänpiiriin liittyviä asioita.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietämystään jatko-opinnoista ja työelämästä
- vahvistaa taitoaan ilmaista itseään muodollisissa yhteyksissä
- syventää taitoaan tulkita ja tuottaa muodollisia tekstejä
- kehittää luovaa ajatteluaan sekä yhteistyö- ja neuvottelutaitojaan
- osaa etsiä ja hyödyntää viranomaisinformaatiota.

Keskeiset sisällöt

- koulutus, ammatit ja elinkeinoelämä opiskelijan omasta ja yhteiskunnan näkökulmasta
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- opiskelu, työ ja aikuisuus sekä niihin liittyvät vuorovaikutustilanteet ja tekstit
- tiimityöskentely, yrittäjyys, innovaatiot

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Valinnaisten opintojen erityisenä tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonais käsitys kielitaitonsa tasosta opintojen päättövaiheessa sekä auttaa opiskelijaa löytämään keinoja kehittää osaamistaan. Oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsiteltyjä aiheita kerrataan ja täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kieliprofiilia täydennetään tavoitteellisesti opiskelijan omien tarpeiden mukaan.

RUÄ7 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tietoa globaaleista

ympäristökysymyksistä ja eettisestä toiminnasta sekä kestävien valintojen tekemisestä arkielämässä. Moduulissa hyödynnetään ruotsinkielisiä tai pohjoismaisia yhteistyökontakteja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osallistuu vaativampiin suullisiin ja kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin
- syventää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi.

Keskeiset sisällöt

- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos
- eettinen ajattelu
- kestävä kehitys edistävät innovaatiot

RUÄ8 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

Moduulin tehtävä on harjaannuttaa opiskelijaa abstraktiotasoltaan vaativampaan suullisen vuorovaikutukseen sekä tarjota jatkuvan oppimisen välineitä opiskelijan oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on myös vahvistaa neuvottelemisen taitoja sekä toisen arvostamista ja huomioonottamista vuorovaikutustilanteessa. Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietämystään tekijöistä, jotka vaikuttavat suulliseen vuorovaikutukseen
- vahvistaa taitoaan ymmärtää puhutun ruotsin kielellisiä variantteja
- syventää taitoaan rakentaa dialogia ja argumentoida sekä taitoaan ilmaista itseään ja kommunikoida tavoitteellisesti ryhmässä
- tuottaa valmistelua edellyttävän laajan suullisen tuotoksen valitsemastaan aiheesta.

Keskeiset sisällöt

- kielelliset piirteet vuorovaikutustilanteissa
- menettelytavat erilaisissa keskustelutilanteissa, kuten neuvottelussa, kokouksessa ja väittelyssä
- dialogisuus

6.4.1 Suomi (Finska)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli suomi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään

näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Toisen kotimaisen kielen suomen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Suomen kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan suomen kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Toisen kotimaisen kielen suomen opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sociolinguistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät

kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen suomen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kielenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen suomen opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen suomen opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat suomalaisen kulttuuriperinnön tuntemusta ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Suomen opetuksen yleiset tavoitteet

Suomen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu suomen kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa suomen kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään suomea puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- ymmärtää suomen kielen merkityksen kansalliskielenä
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään suomen kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista suomenkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
A-oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B1.2 (A2.2)

Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)
B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä suomessa on tukea opiskelijan kehittymistä suomen kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen suomen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen kielten taitotasosteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen

valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen suomen pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen suomen A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen suomen oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan suomen kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

6.4.1.1 Suomi, A-oppimäärä

Pakolliset opinnot

Pakollisten opintojen moduulien 1–3 aikana painotetaan opiskelijan kielten opiskelutaitojen ja opiskelu- ja vuorovaikutusstrategioiden kehittämistä hänen omista lähtökohdistaan. Opiskelija tulee tietoiseksi vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan ja vahvistaa perusopetuksessa luotua pohjaa jatkuvalle kielten opiskelulle. Tätä tarkoitusta varten opiskelija laatii kieliprofiilin ensimmäisen moduulin yhteydessä. Kieliprofiilia työstetään oppimisprosessin edetessä lukio-opintojen aikana.

Moduulien 1–2 aikana opiskelija luo kokonaiskuvan suomesta kansalliskielenä sekä omasta kehittymisestään suomen kielen oppijana ja osaajana. Samalla tarkastellaan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta yhteiskunnan, mutta myös opiskelijan henkilökohtaisesta näkökulmasta. Opiskelija tarkastelee kieliprofiilissaan itseään myös muiden kielten, mukaan lukien äidinkielen, käyttäjänä, osaajana ja oppijana.

Moduulista 3 lähtien kiinnitetään entistä enemmän huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen muodollisuusasteeltaan erityyppisissä moduulin sisältöihin kytkeytyvissä kielenkäyttötilanteissa. Moduulien 4–6 opinnoissa painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja

tiedon jakamisen välineenä ottaen huomioon suomen kielen kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tavoitetaso lukio-opinnoille.

Pakollisten opintojen loppuvaiheessa huomio kiinnittyy vahvistamaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Opintojen aikana varataan aikaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Kaikkien moduulien opintojen aikana harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta.

FINA1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

Moduulin tehtävänä on avata lukion kielten opiskelun tavoitteita suhteessa jatkuvaan oppimiseen ja tulevaisuuden tarpeisiin muutosten monikielisessä maailmassa. Tehtävänä on kehittää opiskelijan opiskelutaitoja, kielitietoisuutta ja kieli-identiteettiä sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu käyttämään kieltä
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisuudesta
- analysoi ja kehittää taitoaan käyttää itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä
- syventää kieltenopiskelustrategioitaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun välineitä
- pystyy suhteuttamaan suomen kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B2.1 (taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä) ja B1.2 (taito tuottaa tekstejä).

Keskeiset sisällöt

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- selkeiden ja realististen tavoitteiden asettelu suomen opiskelulle
- laaja tekstikäsitys ja suomen kielen opiskelun kannalta oleellisia tekstilajeja sekä erilaisten tekstien analysointiin, tulkintaan ja tuottamiseen tarvittavia strategioita
- kieli ja identiteetti, opiskelijan kielellinen repertuaari, kaksikielisyys, monikielisyys, eri kielten ja kielimuotojen suhde

FINA2 Ympäristö ja vuorovaikutus (3 op)

Moduulin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa käyttämään kieltä rohkeasti sekä kehittämään omia vuorovaikutustaitojaan toimien eettisesti eri ympäristöissä ja sosiaalisissa tilanteissa. Tehtävänä on tarkastella, mikä vaikutus kielellä ja kielitaidolla on erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eettisellä tasolla. Moduulissa avataan rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) käsitettä keskeisenä kielitaidon osa-alueena.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa suullista ja kirjallista osaamistaan ja taitoaan toimia vuorovaikutuksessa toisten kanssa sekä vahvistaa kielellistä itsetuntoaan
- syventää kielen rakenteiden hallintaa
- käyttää kieltä aktiivisesti erilaisissa autenttisissa kielenkäyttötilanteissa
- pystyy antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta.

Keskeiset sisällöt

- suulliset ja kirjalliset vuorovaikutusstrategiat
- kielen variantit ja suomen yleiskielen merkitys
- tilanteet ja toiminta arjessa ja lähiympäristössä
- itse- ja vertaisarviointi
- eettiset pelisäännöt vuorovaikutuksessa
- vuorovaikutuksen merkitys hyvinvoinnille ja itsetunnolle
- opiskeluun ja arkeen liittyvät tekstilajit sekä näiden tehtävät ja yhdistelmät

FINA3 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2 op)

Moduulin tehtävänä on, että opiskelija syventää taitojaan analysoida ja tulkita erilaisia tekstejä ja hakee tietoa lähdekriittisesti kiinnittäen huomiota lähteen luotettavuuteen. Tehtävänä on kehittää opiskelijan taitoja esittää kysymyksiä, etsiä vastauksia tai hahmotella ratkaisuja tulevaisuuden haasteisiin liittyviin ongelmiin yksin ja ryhmässä. Tehtävänä on myös kehittää ympäristöosaamista.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa ja syventää lukutaitoaan suomeksi ja oppii käyttämään eri tilanteissa tarkoituksenmukaisia lukustrategioita
- harjaannuttaa taitojaan tulkita löytäänsä tietoa ja esittää sitä edelleen sekä harjaannuttaa erilaisten tekstien tiivistämisen taitojaan
- pystyy osallistumaan aktiivisesti keskusteluihin
- kehittää taitoaan argumentoida ja muotoilla mielipiteitä.

Keskeiset sisällöt

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- omaa ja globaalia kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot
- kieli tieteellisen tiedon hankinnan, analysoinnin, tulkinnan, jakamisen ja esittämisen työkaluna
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- yleistajuiset tieteelliset tekstit, tieteellisen tekstin piirteet

FINA4 Mediat ja yhteiskunta (2 op)

Moduulin tehtävänä on kehittää opiskelijan monilukutaitoa sekä syventää mediaosaamista ja taitoja tarkastella ja hyödyntää kriittisesti erilaisia medioita ja tekstejä, joita myös tuotetaan. Moduulissa tarkastellaan osallisuutta, aktiivista kansalaisuutta ja demokratian rakentumista kielellisestä, kulttuurisesta ja katsomuksellisesta näkökulmasta kansallisesti ja globaalisti.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin
- kehittää taitoaan tarkastella kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja erottaa mielipide ja fakta toisistaan sekä ymmärtää erilaisten tekstien arvopainotukset
- kehittää taitoaan ilmaista, muotoilla ja perustella mielipiteitään suullisesti ja kirjallisesti sekä taitoaan viestiä tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- media- ja lähdekritiikki, sensuuri, sananvapaus, tiedonhankinta, tekijänoikeudet ja plagiointi
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- kansalaisaktiivisuus yksin ja ryhmässä
- mediassa käytetty kieli ajankohtais- ja asiakysymyksissä

FINA5 Koulutus ja työelämä (2 op)

Moduulin tehtävänä on tutustuttaa opiskelija erilaisiin opiskelumahdollisuuksiin ja työelämään sekä syventää opiskelijan käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Tehtävänä on auttaa opiskelijaa valmistautumaan jatko-opintoihin, vahvistamaan arjen hallintataitoja ja kehittämään jatkuvan oppimisen valmiuksiaan.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan tulkita ja tuottaa muodollisia tekstejä sekä ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä
- rohkaistuu käyttämään suomea erilaisissa opiskeluun ja työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- vahvistaa taitoaan käsitellä opiskelu- ja työelämään liittyviä aihepiirejä
- kehittää taitoaan ajatella luovasti, neuvotella ja tehdä yhteistyötä
- pystyy hakemaan ja hyödyntämään viranomaistietoja.

Keskeiset sisällöt

- koulutus, työ ja elinkeinoelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- tiimityöskentely, yritystoiminta ja innovaatiot
- opintoihin, työelämään ja itsenäistyvän nuoren elämään liittyvät vuorovaikutustilanteet sekä aihepiiriin liittyvät erilaiset tekstit

FINA6 Kieli ja kulttuuri (2 op)

Moduulin tehtävä on kehittää ja syventää opiskelijan tietämystä suomenkielisestä kulttuurista, kirjallisuudesta ja eri taidemuodoista sekä rohkaista opiskelijaa osallistumaan erilaisiin kirjallisiin tai kulttuurielämyksiin. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan ymmärrystä kirjallisuuden ja taiteen merkityksestä suomalaiselle yhteiskunnalle sekä laajentaa hänen ymmärrystään luovasta

kielenkäytöstä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää suomen kielen rakenteisiin ja ilmaisuihin liittyvää osaamistaan, erityisesti kaunokirjallisuuteen liittyen
- kehittää ymmärrystään suomenkielisen kirjallisuuden ja kulttuurin välittämistä arvoista sekä ymmärtää kirjallisuuden, kulttuurin ja taiteen merkityksen yhteiskunnalle, yhteisölle ja yksilölle
- tutustuu eri kaunokirjallisiin ja ei-fiktiivisiin kirjallisuudenlajeihin sekä näille tyypillisiin ilmaisumuotoihin
- kehittää taitojaan analysoida ja tulkita eri tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä
- laajentaa ja kehittää taitoaan lukea suomen kielellä.

Keskeiset sisällöt

- kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden merkitys identiteetin rakentumiselle
- sävy ja tyyli, kieli esteettisen ilmaisun välineenä
- sanataide
- suomenkielisen kaunokirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Valinnaisten opintojen erityisenä tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaiskäsitys kielitaitonsa tasosta opintojen päättövaiheessa sekä auttaa opiskelijaa löytämään keinoja kehittää osaamistaan. Kieliprofiilia täydennetään tavoitteellisesti opiskelijan omien tarpeiden mukaan.

FINA7 Viesti kirjoittaen (2 op)

Moduulin tehtävä on auttaa opiskelijaa syventämään eri tekstilajien tulkitsemisen ja tuottamisen taitojaan. Moduulin tehtävä on valmistaa opiskelijaa maailmankansalaiseksi, jolla on tietoa, taitoa ja tahtoa osallistua vaativampiin globaaleista ja ajankohtaisista kysymyksistä käytäviin keskusteluihin. Näkökulmia tarkastellaan opiskelijan omista mielenkiinnon kohteista ja tarpeista käsin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan valita oma näkökulmansa, käsitellä eri aiheita, valita lähteet ja löytää oma tapansa ilmaista itseään
- kehittää taitoaan rakentaa loogisesti eteneviä tekstikokonaisuuksia ottaen huomioon tekstin kohderyhmän
- etsiä itseään kiinnostavia tekstejä ja käyttää niitä edelleen vuorovaikutustilanteen pohjana.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittamisen prosessi; yhdessä kirjoittaminen ja tekstien kokoaminen, kirjoitusvastuiden jakaminen sekä tekstien jakaminen
- oikeakielisyys

- mediatekstit
- globaali vastuu
- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

FINA8 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

Moduulin tehtävä on harjaannuttaa ja syventää opiskelijan monipuolista suullista kielitaitoa sekä tarjota opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan ymmärrystä suullisen kielitaidon merkityksestä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä. Tehtävänä on myös vahvistaa neuvottelemisen taitoja sekä toisen arvostamista ja huomioon ottamista. Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- kehittää taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt

- puhumisen eri piirteet sekä kielelliset käytänteet ja ominaispiirteet
- neuvottelu, kokous, väittely, keskustelu ja erityyppinen esiintyminen sekä niissä käytetyt menettelytavat
- dialogisuus

6.4.1.2 Suomi, äidinkielenomainen oppimäärä

Äidinkielenomaisen suomen kielen opetuksen tavoitteena on tarjota kaksikielisille ruotsinkielistä lukiota käyville opiskelijoille mahdollisuus kehittää edelleen suomen kielen taitojaan ja vahvistaa omaa monimuotoista kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Lähtökohtana on opiskelijan useammasta äidinkielestä koostuva osaaminen. Moduulit on jäsennetty samojen teemojen alle kuin A-oppimäärän mukaisessa opetuksessa.

Pakolliset opinnot

Pakollisten opintojen moduulien 1–3 aikana painotetaan opiskelijan kielten opiskelutaitojen ja opiskelu- ja vuorovaikutusstrategioiden kehittämistä hänen omista lähtökohdistaan. Opiskelija tulee tietoiseksi vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan ja vahvistaa perusopetuksessa luotua pohjaa jatkuvalle kielten opiskelulle. Tätä tarkoitusta varten opiskelija laatii kieliprofiilin ensimmäisen moduulin yhteydessä. Kieliprofiilia työstetään oppimisprosessin edetessä lukio-opintojen aikana.

Moduulien 1–2 aikana opiskelija luo kokonaiskuvan suomesta kansalliskielenä sekä omasta kehitymisestään suomen kielen oppijana ja osaajana. Samalla tarkastellaan kulttuurista ja kielellistä

monimuotoisuutta yhteiskunnan, mutta myös opiskelijan henkilökohtaisesta näkökulmasta. Opiskelija tarkastelee kieliprofiilissaan itseään myös muiden kielten, mukaan lukien äidinkielen, käyttäjänä, osaajana ja oppijana.

Moduulista 3 lähtien kiinnitetään entistä enemmän huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen muodollisuusasteeltaan erityyppisissä moduulin sisältöihin kytkeytyvissä kielenkäyttötilanteissa. Moduulien 4–6 opinnoissa painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Pakollisten opintojen loppuvaiheessa huomio kiinnittyy vahvistamaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Opintojen aikana varataan aikaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Kaikkien moduulien opintojen aikana harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta.

FIM1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

Moduulin tehtävänä on avata lukion kielten opiskelun tavoitteita suhteessa jatkuvaan oppimiseen ja tulevaisuuden tarpeisiin muutosten monikielisessä maailmassa. Tehtävänä on kehittää opiskelijan opiskelutaitoja, kielitietoisuutta ja kieli-identiteettiä sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä ja ymmärtää monikielisyyden merkityksen omalle identiteetille
- ymmärtää keskeiset kielelliset käsitteet ja sen, miten kieli rakentuu, sekä kehittää taitoaan tunnistaa suullisen ja kirjallisen kielen eri vivahteita
- syventää ymmärrystään kielestä ja monimuotoisista teksteistä
- kehittää kieltenopiskelustrategioitaan
- soveltaa ja kehittää taitoaan käyttää itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä
- pystyy suhteuttamaan suomen kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B2.2.

Keskeiset sisällöt

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- selkeiden ja realististen tavoitteiden asettelu suomen opiskelulle
- laaja tekstikäsitys ja suomen kielen opiskelun kannalta oleellisia tekstilajeja sekä erilaisten tekstien analysointiin, tulkintaan ja tuottamiseen tarvittavia strategioita
- puhekieli, kirjoitettu kieli, murteet ja slangi
- kaksikielisyys ja monikielisyys voimavarana

FIM2 Ympäristö ja vuorovaikutus (3 op)

Moduulin tehtävä on ohjata opiskelijaa syventämään taitoaan toimia tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä toimimaan eettisesti erilaisissa ympäristöissä ja sosiaalisissa tilanteissa. Tehtävänä on tarkastella, mikä vaikutus kielellä ja kielitaidolla on erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eettisellä tasolla. Moduulissa avataan rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) käsitettä keskeisenä kielitaidon osa-alueena.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisumuotoja
- kehittää taitoaan antaa ja vastaanottaa palautetta sekä arvioida omaa puhe- ja kirjoitustaitoaan
- kehittää kielellistä itsetuntoa ja taitoaan ottaa huomioon muut osapuolet vuorovaikutustilanteessa
- syventää ymmärrystään sosiaalisista verkostoista ja eri ympäristöissä toimimisesta
- osaa hakea, koota ja antaa itseään koskevaa informaatiota.

Keskeiset sisällöt

- suulliset ja kirjalliset vuorovaikutusstrategiat
- tekstikokonaisuuden rakentaminen: tavoitteen asettelu, konteksti, sisältö, rakenne ja näkökulma; kirjoittaminen prosessina
- vuorovaikutuksen merkitys hyvinvoinnille ja itsetunnolle
- eettiset pelisäännöt vuorovaikutuksessa
- itse- ja vertaisarviointi

FIM3 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2 op)

Moduulin tehtävänä on, että opiskelija vahvistaa taitojaan hakea, analysoida, tulkita ja esittää luotettavaa tietoa. Opiskelija syventää tieteellisen tiedon jakamisen taitojaan digitaalisissa ja muissa ympäristöissä sekä taitoaan argumentoida. Tehtävänä on kehittää opiskelijan taitoja esittää kysymyksiä, etsiä vastauksia tai hahmotella ratkaisuja tulevaisuuden haasteisiin liittyviin ongelmiin yksin ja ryhmässä. Tehtävänä on myös kehittää ympäristöosaamista.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa ja syventää lukutaitoaan suomeksi ja oppii käyttämään eri tilanteissa tarkoituksenmukaisia lukustrategioita
- harjaannuttaa taitojaan hankkia, analysoida, tulkita ja esittää tieteellistä tietoa sekä taitojaan tiivistää erilaisia tekstejä ja haettua tietoa
- pystyy argumentoimaan tieteellisistä aiheista
- kehittää kestävään kehitykseen liittyvää osaamistaan.

Keskeiset sisällöt

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- omaa ja globaalia kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot
- argumentaatiotekniikka

- tieteellisiin teksteihin perustuva suullinen ja kirjallinen tuottaminen
- yleistajuiset tieteelliset tekstit, tieteellisen tekstin piirteet

FIM4 Mediat ja yhteiskunta (2 op)

Moduulin tehtävänä on laajentaa opiskelijan mediaosaamista ja taitoja tarkastella ja hyödyntää kriittisesti erilaisia medioita ja tekstejä, joita myös tuotetaan. Moduulissa tarkastellaan demokratian rakentumista, osallisuutta ja aktiivista kansalaisuutta kielellisestä, kulttuurisesta ja katsomuksellisesta näkökulmasta kansallisesti ja globaalisti.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan käyttää ja lukea kriittisesti lähdemateriaaleja, erityisesti mediatekstejä
- pystyy perustelemaan näkökulmiaan monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- pystyy tarkastelemaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä ja ymmärtämään niiden välittämät arvopainotukset
- kehittää taitoaan erottaa mielipide ja fakta toisistaan
- syventää taitoaan ymmärtää yhteiskunnallisista aiheista käytäviä keskusteluita sekä osallistumaan niihin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, lähdekritiikki, tiedonhankinta, mediakritiikki, tekijänoikeudet ja plagiointi
- kansalaisaktiivisuus yksin ja ryhmässä
- ihmisoikeudet
- vaikuttamisen ja kantaa ottamisen kielelliset strategiat
- kantaa ottavat ja argumentoivat tekstit

FIM5 Koulutus ja työelämä (2 op)

Moduulin tehtävänä on tutustuttaa opiskelija erilaisiin opiskelumahdollisuuksiin ja työelämään sekä syventää opiskelijan käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Tehtävänä on auttaa opiskelijaa valmistautumaan jatko-opintoihin, vahvistamaan arjen hallintataitojaan ja kehittämään jatkuvan oppimisen valmiuksiaan.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää opiskelu- ja työelämään liittyvää osaamistaan
- vahvistaa taitojaan ilmaista itseään muodollisemmissa yhteyksissä
- syventää taitojaan tulkita ja tuottaa muodollisia tekstejä
- kehittää taitoaan ajatella luovasti, neuvotella ja tehdä yhteistyötä
- pystyy hakemaan ja hyödyntämään viranomaistietoja.

Keskeiset sisällöt

- koulutus, työ, elinkeinoelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten

- opintoihin, työelämään ja itsenäistyvän nuoren elämään liittyvät vuorovaikutustilanteet sekä aihepiiriin liittyvät erilaiset tekstit
- tiimityöskentely, yritystoiminta ja innovaatiot

FIM6 Kieli ja kulttuuri (2 op)

Moduulin tehtävä on vahvistaa opiskelijan käsitystä kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin merkityksestä omalle identiteetille ja yhteiskunnalle. Tehtävänä on kehittää ja syventää opiskelijan tietämystä ja ymmärrystä suomenkielisestä kirjallisuudesta, kulttuurista ja eri taidemuodoista.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää suomen kielen rakenteisiin ja ilmaisuihin liittyvää osaamistaan, erityisesti kaunokirjallisuuteen liittyen
- kehittää taitoaan analysoida ja tulkita erilaisia tekstejä ja ymmärtää kirjallisuuden, kulttuurin ja taiteen merkityksen yhteiskunnalle, yhteisölle ja yksilölle
- tutustuu eri kaunokirjallisiin ja ei-fiktiivisiin kirjallisuudenlajeihin sekä näille tyypillisiin ilmaisumuotoihin
- laajentaa ja kehittää taitoaan lukea suomen kielellä, erityisesti kaunokirjallisia tekstejä.

Keskeiset sisällöt

- kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden merkitys identiteetin rakentumiselle
- sävy ja tyyli, kieli esteettisen ilmaisun välineenä
- sanataide
- suomenkielisen kaunokirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Valinnaisten opintojen erityisenä tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaiskäsitys kielitaitonsa tasosta opintojen päättövaiheessa sekä auttaa opiskelijaa löytämään keinoja kehittää osaamistaan. Kieliprofiilia täydennetään tavoitteellisesti opiskelijan omien tarpeiden mukaan.

FIM7 Viesti kirjoittaen (2 op)

Moduulin tehtävä on auttaa opiskelijaa syventämään eri tekstilajien tulkitsemisen ja tuottamisen taitoja. Moduulin tehtävä on valmistaa opiskelijaa maailmankansalaiseksi, jolla on tietoa, taitoa ja tahtoa osallistua vaativampiin globaaleista ja ajankohtaisista kysymyksistä käytäviin keskusteluihin. Näkökulmia tarkastellaan opiskelijan omista mielenkiinnon kohteista ja tarpeista käsin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan valita oma näkökulmansa, käsitellä eri aiheita, valita lähteet ja löytää oma tapansa ilmaista itseään
- kehittää taitoaan rakentaa loogisesti eteneviä tekstikokonaisuuksia ottaen huomioon tekstin

kohderyhmän

- vahvistaa taitoaan tuottaa tekstejä ajankohtaisista aiheista
- etsiä itseään kiinnostavia tekstejä ja käyttää niitä edelleen niistä käytävien suullisten tai kirjallisten keskustelujen pohjana.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittamisprosessi; yhdessä kirjoittaminen ja tekstien kokoaminen, kirjoitusvastuiden jakaminen sekä tekstien jakaminen
- kirjoittaminen lähdemateriaalin pohjalta
- oikeakielisyys
- mediatekstien analysointi ja tuottaminen
- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

FIM8 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

Moduulin tehtävä on syventää ja harjaannuttaa opiskelijan suullista kielitaitoa sekä tarjota opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan ymmärrystä suullisen kielitaidon merkityksestä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä. Tehtävänä on myös vahvistaa neuvottelemisen taitoja sekä toisen arvostamista ja huomioon ottamista. Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- syventää suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- kehittää taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt

- puhumisen eri piirteet sekä kielelliset käytänteet ja ominaispiirteet
- neuvottelu, kokous, väittely, keskustelu ja erityyppinen esiintyminen sekä niissä käytetyt menettelytavat
- dialogisuus

6.4.1.3 Suomi, B1-oppimäärä

Pakolliset opinnot

Pakollisten opintojen moduulien 1–3 aikana painotetaan opiskelijan kielten opiskelutaitojen ja opiskelu- ja vuorovaikutusstrategioiden kehittämistä hänen omista lähtökohdistaan. Opiskelija tulee tietoiseksi vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan ja vahvistaa perusopetuksessa luotua pohjaa jatkuvalle kielten opiskelulle. Tätä tarkoitusta varten opiskelija laatii kieliprofiilin ensimmäisen moduulin yhteydessä tai täydentää sitä. Kieliprofiilia työstetään oppimisprosessin edetessä lukio-

opintojen aikana.

Moduulien 1–2 aikana opiskelija luo kokonaiskuvan suomesta kansalliskielenä sekä omasta kehitymisestään suomen kielen oppijana ja osaajana. Samalla tarkastellaan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta yhteiskunnan, mutta myös opiskelijan henkilökohtaisesta näkökulmasta. Opiskelija tarkastelee kieliprofiilissaan itseään myös muiden kielten, mukaan lukien äidinkielen, käyttäjänä, osaajana ja oppijana.

Moduulista 3 lähtien kiinnitetään entistä enemmän huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen muodollisuusasteeltaan erityyppisissä kielenkäyttötilanteissa. Moduulien 4–5 opinnoissa painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä ottaen huomioon suomen kielen kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tavoitetaso lukio-opinnoille.

Pakollisten opintojen loppuvaiheessa huomio kiinnittyy vahvistamaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Opintojen aikana varataan aikaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Kaikkien moduulien opintojen aikana harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta.

FINB11 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

Moduulin tehtävänä on avata lukion kielten opiskelun tavoitteita suhteessa jatkuvaan oppimiseen ja tulevaisuuden tarpeisiin muutosten monikielisessä maailmassa. Tehtävänä on kehittää opiskelijan motivaatiota opiskella suomea sekä kehittää opiskelijan opiskelutaitoja, kielitietoisuutta ja kieli-identiteettiä sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu käyttämään kieltä
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyyydestä
- analysoi ja kehittää taitoaan käyttää itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä
- syventää kieltenopiskelustrategioitaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun välineitä
- pystyy suhteuttamaan suomen kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.

Keskeiset sisällöt

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- selkeiden ja realististen tavoitteiden asettelu suomen opiskelulle
- laaja tekstikäsitys ja suomen kielen opiskelun kannalta oleellisia tekstilajeja sekä erilaisten tekstien analysointiin, tulkintaan ja tuottamiseen tarvittavia strategioita
- kieli ja identiteetti, opiskelijan kielellinen repertuaari, kaksikielisyys, monikielisyys, eri kielten ja kielimuotojen suhde

FINB12 Ympäristö ja vuorovaikutus (3 op)

Moduulin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa käyttämään kieltä rohkeasti sekä kehittämään omia vuorovaikutustaitojaan toimien eettisesti eri ympäristöissä ja sosiaalisissa tilanteissa. Tehtävänä on tarkastella, mikä vaikutus kielellä ja kielitaidolla on erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eettisellä tasolla. Moduulissa avataan rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) käsitettä keskeisenä kielitaidon osa-alueena.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää suullisia ja kirjallisia vuorovaikutusstrategioita
- syventää taitoaan lukea, keskustella aktiivisesti ja kuunnella toisia
- käyttää kieltä aktiivisesti erilaisissa tilanteissa vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- pystyy antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteet ja toiminta arjessa ja lähiympäristössä
- itse- ja vertaisarviointi
- eettiset pelisäännöt vuorovaikutuksessa
- ihmissuhteisiin ja hyvinvointiin liittyvät aihepiirit
- luontoon, ympäristöön ja turismiin liittyvät tekstit

FINB13 Media, yhteiskunta ja kestävä tulevaisuus (2 op)

Moduulin tehtävänä on, että opiskelija syventää taitojaan analysoida ja tulkita monimuotoisia tekstejä sekä hakee tietoa lähdekriittisesti ja hyödyntää hankkimaansa tietoa. Opiskelija kehittää tietämystään eri tekstilajeista, näkökulmana erityisesti media, yhteiskunta ja kestävä tulevaisuus. Tehtävänä on kehittää opiskelijan taitoja esittää kysymyksiä, etsiä vastauksia tai hahmotella ratkaisuja tulevaisuuden haasteisiin liittyviin ongelmiin yksin ja ryhmässä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää taitoaan lukea suomeksi ja oppii käyttämään eri tilanteissa tarkoituksenmukaisia lukustrategioita
- analysoi ja tuottaa tekstejä kiinnittäen huomiota eri tekstilajeille ominaisiin kielellisiin piirteisiin
- kehittää taitoaan hakea tietoa yksin ja ryhmässä, esitellä erilaisia tekstejä ja hankkimaansa tietoa sekä keskustella tämän pohjalta
- harjoittelee erilaisten tekstien tiivistämistä
- kehittää taitoaan ilmaista omia mielipiteitään vuorovaikutuksessa toisten kanssa.

Keskeiset sisällöt

- media- ja lähdekritiikki, sensuuri, sananvapaus, tiedonhankinta, tekijänoikeudet ja plagiointi
- kieli tiedon hankinnan, analysoinnin, tulkinnan, jakamisen ja esittämisen työkaluna

- kansalaisaktiivisuus yksin ja ryhmässä
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot sekä erilaiset tulevaisuudenvisiot
- tekniikkaa, yhteiskuntaa ja kestävää kehitystä käsittelevät tekstit

FINB14 Koulutus ja työelämä (2 op)

Moduulin tehtävänä on tutustuttaa opiskelija erilaisiin opiskelumahdollisuuksiin ja työelämään sekä syventää opiskelijan käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Tehtävänä on auttaa opiskelijaa valmistautumaan jatko-opintoihin, vahvistamaan arjen hallintataitoja ja kehittämään jatkuvan oppimisen valmiuksiaan.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan tulkita ja tuottaa lyhyitä muodollisia tekstejä sekä ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä
- rohkaistuu käyttämään suomea erilaisissa opiskeluun ja työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- vahvistaa taitoaan käsitellä opiskelu- ja työelämään liittyviä aihepiirejä
- kehittää taitoaan ajatella luovasti, neuvotella ja tehdä yhteistyötä
- syventää tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä jatko-opinto- ja urasuunnitelmille
- pystyy hakemaan ja hyödyntämään viranomaistietoja.

Keskeiset sisällöt

- koulutus, työ ja elinkeinoelämä opiskelijan näkökulmasta
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- tiimityöskentely, yritystoiminta ja innovaatiot
- opintoihin, työelämään ja itsenäistyvän nuoren elämään liittyvät vuorovaikutustilanteet sekä aihepiiriin liittyvät erilaiset tekstit

FINB15 Kieli ja kulttuuri (2 op)

Moduulin tehtävä on kehittää ja syventää opiskelijan tietämystä suomenkielisestä kulttuurista, kirjallisuudesta ja eri taidemuodoista sekä rohkaista opiskelijaa osallistumaan erilaisiin kirjallisiin tai kulttuurielämyksiin. Tehtävänä on syventää opiskelijan ymmärrystä kielen, kirjallisuuden ja taiteen merkityksestä suomalaiselle yhteiskunnalle sekä laajentaa hänen ymmärrystään luovasta kielenkäytöstä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää suomen kielen rakenteisiin ja ilmaisuihin liittyvää osaamistaan, erityisesti kaunokirjallisuuteen liittyen
- syventää ymmärrystään kirjallisuuden ja taiteen välittämistä arvoista sekä ymmärtää niiden merkityksen yhteiskunnalle, yhteisölle ja yksilölle
- tutustuu erilaisiin tieto- ja kaunokirjallisiin teksteihin ja kehittää taitoaan ymmärtää, analysoida ja tulkita niiden eri ilmaisumuotoja

- laajentaa ja kehittää taitoaan lukea suomen kielellä.

Keskeiset sisällöt

- kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden merkitys identiteetin rakentumiselle
- sävy ja tyyli, kieli esteettisen ilmaisun välineenä
- suomenkielisen kaunokirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Valinnaisten opintojen erityisenä tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonais käsitys kielitaitonsa tasosta opintojen päättövaiheessa sekä auttaa opiskelijaa löytämään keinoja kehittää osaamistaan. Valinnaisissa opinnoissa kerrataan oppimäärän pakollisissa moduuleissa käsiteltyjä aihepiirejä tai täydennetään niitä opiskelijoiden mielenkiinnon ja tarpeiden mukaan. Kieliprofiilia täydennetään tavoitteellisesti opiskelijan omien tarpeiden mukaan.

FINB16 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

Moduulin tehtävä on harjaannuttaa ja syventää opiskelijan suullista kielitaitoa sekä tarjota opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan ymmärrystä suullisen kielitaidon merkityksestä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä. Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- kehittää suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- kehittää taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt

- puhumisen eri piirteet sekä kielelliset käytänteet ja ominaispiirteet
- dialogisuus
- kulttuurisidonnaiset, erityisesti suomen kielen suulliseen vuorovaikutukseen liittyvät piirteet
- autenttinen kielenkäyttö ja autenttiset kielenkäyttöympäristöt

FINB17 Viesti kirjoittaen (2 op)

Moduulin tehtävä on auttaa opiskelijaa syventämään eri tekstilajien tulkitsemisen ja tuottamisen taitoja. Moduulin tehtävä on valmistaa opiskelijaa maailmankansalaiseksi, jolla on tietoa, taitoa ja tahtoa osallistua globaaleista ja ajankohtaisista kysymyksistä käytäviin keskusteluihin. Näkökulmia tarkastellaan opiskelijan omista mielenkiinnon kohteista ja tarpeista käsin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan valita oma näkökulmansa, käsitellä eri aiheita, valita lähteet, ajatella itsenäisesti ja löytää oma tapansa ilmaista itseään
- kehittää taitoaan rakentaa loogisesti eteneviä tekstikokonaisuuksia ottaen huomioon tekstin kohderyhmän
- kehittää taitojaan käsitellä ajankohtaisia aiheita
- etsii itseään kiinnostavia tekstejä ja hyödyntää niitä edelleen vuorovaikutuksen pohjana.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittamisen prosessi; yhdessä kirjoittaminen ja tekstien kokoaminen, kirjoitusvastuiden jakaminen sekä tekstien jakaminen
- oikeakielisyys
- globaali vastuu
- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

6.4.1.4 Suomi, B3-oppimäärä

Opiskelijalle, joka on vapautettu lukiolain 29 §:n perusteella toisen kotimaisen kielen opiskelusta, voidaan järjestää toisen kotimaisen kielen opetusta B3-kielenä. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 13 § 2 mom.)

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Opintojen aikana varataan tarpeen mukaan aikaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Opintojen aikana edistetään monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa ja tutustutaan eri tekstilajeihin.

Moduulista 3 lähtien opiskelijalle voidaan antaa todistus suullisesta kielitaidosta Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintojen aikana opiskelija täydentää vieraiden kielten A-oppimäärän ensimmäisen moduulin yhteydessä laatimaansa kieliprofiiliaan.

FINB31 Perustason alkeet 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on motivoida pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa suomen kieltä ja kulttuuria kohtaan. Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan aktiivisesti, monenlaisia vähäistä kielitaitoa kompensoivia vuorovaikutusstrategioita käyttäen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa suomen kielen suhteen aiemmin opiskeleмиnsa tai osaamiinsa kieliin ja hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa suomen kielen aseman Suomessa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

FINB32 Perustason alkeet 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoaan vuorovaikutustilanteissa sekä hyödyntämään suomen kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin. Moduulissa opiskelija laajentaa yleistietoaan Suomesta ja suomalaisesta kulttuurista.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- oman lähipiirin ja arjen kuvailu
- vuorovaikutustilanteet arjessa
- vuorovaikutus erilaisissa asiointitilanteissa

FINB33 Perustason alkeet 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä suomen kielen opinnoissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asioimistilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- lukion arki

FINB34 Perustaso 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään suomen kieltä tiedonhankinnan välineenä. Moduulissa tutustutaan erilaisiin elämäntilanteisiin ja elinympäristöihin Suomessa ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä suomeksi.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- suomen kielen maantieteellinen levinneisyys, suomen eri variantit
- suomen kieli Suomessa opiskelijan näkökulmasta
- suomalaiset tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

FINB35 Perustaso 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista tuntemuksiaan ja mielipiteitään suomeksi. Moduulissa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

FINB36 Perustaso 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelija keskeisten suomenkielisten kulttuuri-ilmiöiden ja medioiden pariin. Moduulissa harjaannutetaan opiskelijaa käyttämään rohkeasti suomen kieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaihteita tutkiessa. Moduulin aikana opiskelija tekee oman suomenkielisen tuotoksen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- suomalaiset kulttuuri-ilmiöt
- ajankohtaiset aiheet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

FINB37 Perustaso 4 (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella suomen kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa. Moduulissa selvitetään, millaista suomen kielen taitoa vaaditaan jatkossa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1–A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- lukio-opinnot, mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

FINB38 Perustaso 5 (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan eri tasoisia ja pituisia tekstejä oman kielitaitonsa mukaisesti. Moduulissa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa suomen kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- ajankohtaiset aiheet
- suomenkieliset mediat
- lähdekritiikki

6.5 Vieraat kielet

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Vieraissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen

avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoa sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Laaja-alainen osaaminen

Englanti

<i>Hyvinvointiosaaminen</i>	<i>Vuorovaikutusosaaminen</i>
<i>ENA1: Hyvinvointiosaaminen näkyy esim. omien tavoitteiden asettamisessa, itsearvioinnin kehittämisessä ja tasapainoisen opiskelutekniikan löytämisessä. Esim. kieliprofiilin tekeminen tukee näitä tavoitteita.</i>	<i>ENA1: Vuorovaikutusosaaminen näkyy esim. toisiin tutustumisessa ja ryhmäytymisessä. Tämä näkyy esim. arkitiedon vaihtamiseen keskittyvissä harjoituksissa, vertaisarvioinnin kehittämisessä ja yhteistyötaitojen parantamisessa.</i>
<i>ENA6: Hyvinvointiosaaminen näkyy esim.</i>	

omien jatkotavoitteiden asettelussa. Opintojakson aihepiireissä korostuvat jatko-opinnot ja työelämä, ja omia vahvuuksia ja kehityskohteita voi tunnistaa ja tuoda esiin esim. motivaatiokirjeessä, ansioluettelossa ja työhakemuksessa. ENA8: Hyvinvointiosaaminen näkyy esim. toisen arvostamisessa ja huomioon ottamisessa. Opintojakson aihepiireissä korostuvat esim. suullisen kielitaidon kehittäminen ja oman epävarmuudensietokyvyn parantaminen. ENA1+ENA2: Hyvinvointiosaaminen näkyy esim. omien tavoitteiden asettamisessa, itsearvioinnin kehittämisessä ja tasapainoisen opiskelutekniikan löytämisessä. Esim. kieliprofiilin tekeminen tukee näitä tavoitteita.	ENA2: Vuorovaikutusosaaminen näkyy esim. rakentavan vuorovaikutuksen harjoituksissa. Opintojakson aihepiireissä korostuvat englanti lingua francana ja viestintätyylien tunnistaminen. ENA6: Vuorovaikutusosaaminen näkyy esim. erilaisissa vaativissakin kielenkäyttötilanteissa, kuten työpaikkahaastattelussa, tai kulttuurisesti monipuolisissa yhteyksissä. ENA8: Vuorovaikutusosaaminen näkyy esim. vaihtelevissa kielenkäyttötilanteissa, joissa harjoitellaan monipuolista suullista kielitaitoa huomioiden vuorovaikutustilanteeseen osallistuvien erilaiset kulttuuriset ja kielelliset taustat. ENA1+ENA2: Vuorovaikutusosaaminen näkyy esim. toisiin tutustumisessa ja ryhmäytymisessä sekä rakentavan vuorovaikutuksen harjoituksissa. Näitä ovat esim. arkitiedon vaihtamiseen keskittyvät harjoitukset, vertaisarvioinnin kehittäminen ja yhteistyötaitojen parantaminen. Opintojakson aihepiireissä myös korostuvat englanti lingua francana ja viestintätyylien tunnistaminen.
Monitieteinen ja luova osaaminen	Yhteiskunnallinen osaaminen
ENA3: Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy esim. monimediaisissa harjoituksissa, joissa opiskelija voi ilmaista itseään vapaamuotoisesti. ENA4: Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy esim. monilukutaitoa kehittäviin tekstilajeihin tutustumisessa ja niiden tuottamisessa. ENA5: Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy esim. opintojakson aihepiireihin liittyvissä harjoituksissa, joissa korostuvat tiedonhankinnan taidot, lähdekriittisyys ja tieteellisen tekstin piirteiden tunnistaminen.	ENA4: Yhteiskunnallinen osaaminen näkyy esim. harjoiteltaessa tiedonhankintaa, kriittistä lukutaitoa erilaisista medioista ja monimuotoisen, monikielisen, vaikuttamaan pyrkivän maailmankansalaisuuden kehittämistä. ENA5: Yhteiskunnallinen osaaminen näkyy esim. lähdekriittisyyden, tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen harjoitteluna ja yhteiskunnan kestävän tulevaisuuden hahmottamisena erilaisia lähteitä hyödyntämällä.
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Gloaali- ja kulttuuriosaaminen
ENA7: Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyvät esim. ympäristökysymyksiin ja kestäväan kehitykseen liittyvissä teksteissä ja tehtävissä.	ENA2: Gloaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy esim. harjoituksissa, joissa huomioidaan vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavat taustatekijät. Opintojakson

	aihepiireissä korostuvat englannin erilaisten roolien merkitys ja kansainvälisyys. ENA3: Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy esim. tarkasteltaessa kulttuureita ja kieliympäristöjä erilaisten kirjallisten ja suullisten tehtävien ja monimediaisten tekstien ja omien tuotosten kautta. ENA4: Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy esim. tarkastelemalla kielten ja kulttuurien ajankohtaisia kysymyksiä ja soveltamalla osaamista globaaleissa käyttöyhteyksissä. ENA7: Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy esim. vahvistettaessa tiedonhakutaitoja ja kielitaitoa kansainvälisissä yhteyksissä. Opintojakson aihepiirejä tarkastellaan globaalista näkökulmasta. ENA1+ENA2: Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy esim. Harjoituksissa, joissa huomioidaan vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavat taustatekijät. Opintojakson aihepiireissä korostuvat englannin erilaisten roolien merkitys ja kansainvälisyys.
--	--

Laaja-alainen osaaminen

Valinnaiset A-kielet

Hyvinvointiosaaminen	Vuorovaikutusosaaminen
VKA1: Hyvinvointiosaaminen näkyy esim. valinnaisen pitkän kielen pääoma-arvon ymmärtämisen ja laajan kielitaidon yhteiskunnallisen merkityksen tiedostamisen kautta. Tämä vaikuttaa jokaisen opiskelijan omalla kohdalla kohtuullisten tavoitteiden asettamiseen, itsearvioinnin kehittämiseen ja tasapainoisen opiskelutekniikan löytämiseen. Myös kieliprofiilin tekeminen tukee näitä tavoitteita. VKA2: Hyvinvointiosaaminen näkyy esim. siinä miten opiskelija kehittää ongelmanratkaisutaitojaan sekä kykyään	VKA1: Vuorovaikutusosaaminen näkyy esim. toisiin tutustumisessa ja ryhmäytymisessä. Tämä näkyy esim. omakohtaisten kokemusten vaihtamiseen keskittyvissä harjoituksissa, vertaisarvioinnin kehittämisessä ja yhteistyötaitojen parantamisessa. VKA2: Vuorovaikutusosaaminen näkyy esim. rakentavan vuorovaikutuksen harjoituksissa ja strategioiden löytämisessä. Opintojakson aihepiireissä korostuvat kyseisen kielen globaali asema ja merkitys sekä siihen liittyvät kulttuuri- ja viestintäkysymykset. VKA3: Vuorovaikutusosaaminen näkyy esim. siinä, että opiskelijaa ohjataan ja tuetaan

rakentavaan vuorovaikutukseen. Opiskelija oppii hahmottamaan merkitysten kielentämistä hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana. VKA3: Hyvinvointiosaaminen näkyy esim. kulttuurisen ymmärryksen syventämisessä. Tämä käsittää kielten ja kulttuurien moninaisuuden, arvojen ja merkitysten pohtimista, jotka välittyvät kulttuurin kautta yksilölle ja yhteisölle. Tuetaan opiskelijan itseilmaisua identiteetin rakentumisessa ja autetaan häntä ymmärtämään luovan toiminnan ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle. VKA4: Hyvinvointiosaaminen näkyy esim. vaikuttamisen taitoina kansalaisyhteiskunnassa ja ihmisoikeus kysymysten, kuten tasa-arvon, yksilön vastuiden ja velvollisuuksien sekä sananvapauden pohtimisena. Hyvinvointiin liittyy myös olennaisesti median rooli oman ihmiskuvan ja asenteiden muokkaajana. VKA6: Hyvinvointiosaaminen näkyy esim. omien jatkotavoitteiden asettelussa. Opintojakson aihepiireissä korostuvat jatko-opinnot ja työelämä, ja omia vahvuuksia ja kehityskohteita voi tunnistaa ja tuoda esiin esim. motivaatiokirjeessä, ansioluettelossa ja työhakemuksessa. VKA8: Hyvinvointiosaaminen näkyy esim. toisen mielipiteiden kunnioittamisessa, toisen arvostamisessa ja huomioon ottamisessa. Opintojakson aihepiireissä korostuvat esim. suullisen kielitaidon kehittäminen ja oman epävarmuudensietokyvynparantaminen. VKA1 + VKA2: Hyvinvointiosaaminen näkyy esim. valinnaisen pitkän kielen pääoma-arvon ymmärtämisen ja laajan kielitaidon yhteiskunnallisen merkityksen tiedostamisen kautta. Tämä vaikuttaa jokaisen opiskelijan omalla kohdalla kohtuullisten tavoitteiden asettamiseen, itsearvioinnin kehittämiseen ja tasapainoisen opiskelutekniikan	havainnoimaan ja tiedostamaan erilaisia ajatus- ja viestintätapoja sekä näkemään ja hyväksymään kulttuurien erilaisuus rikkautena. VKA4: Vuorovaikutusosaamista kehitetään esim. harjoittelemalla ajattelu- ja opiskelutaitoja, kriittisiä luku- ja tiedonhankintataitoja sekä argumentointitaitoja. Tuetaan osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja demokratian rakentumista kohdekielellä kielellisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti monimuotoisessa maailmassa. VKA6: Vuorovaikutusosaaminen näkyy esim. erilaisissa vaativissakin kielenkäyttötilanteissa, kuten työpaikkahaastattelussa, tai kulttuurillisesti monipuolisissa yhteyksissä. VKA8: Vuorovaikutusosaaminen näkyy esim. vaihtelevissa kielenkäyttötilanteissa, joissa harjoitellaan monipuolista suullista kielitaitoa huomioiden vuorovaikutustilanteeseen osallistuvien erilaiset kulttuuriset ja kielelliset taustat. VKA1 + VKA2: Vuorovaikutusosaaminen näkyy esim. toisiin tutustumisessa ja ryhmäytymisessä. Tämä näkyy esim. omakohtaisten kokemusten vaihtamiseen keskittyvissä harjoituksissa, vertaisarvioinnin kehittämisessä ja yhteistyötaitojen parantamisessa. Vuorovaikutusosaaminen näkyy myös rakentavan vuorovaikutuksen harjoituksissa ja strategioiden löytämisessä. Opintojakson aihepiireissä korostuvat kyseisen kielen globaali asema ja merkitys sekä siihen liittyvät kulttuuri- ja viestintäkysymykset.
---	--

löytämiseen. Myös kieliprofiilin tekeminen tukee näitä tavoitteita. Hyvinvointiosaaminen näkyy myös siinä, miten opiskelija kehittää ongelmanratkaisutaitojaan sekä kykyään rakentavaan vuorovaikutukseen. Opiskelija oppii hahmottamaan merkitysten kielentämistä hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana.	
Monitieteinen ja luova osaaminen	Yhteiskunnallinen osaaminen
VKA3: Luova osaaminen näkyy esim. monimediaisissa harjoituksissa, joissa opiskelija voi ilmaista itseään vapaamuotoisesti. VKA4: Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy esim. monilukutaitoa kehittäviin tekstilajeihin tutustumisessa ja niiden tuottamisessa. VKA5: Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy esim. opintojakson aihepiireihin liittyvissä harjoituksissa, joissa korostuvat tiedonhankinnan taidot, lähdekriittisyys ja tieteellisen tekstin piirteiden tunnistaminen.	VKA4: Yhteiskunnallinen osaaminen näkyy esim. harjoiteltaessa tiedonhankintaa ja kriittistä lukutaitoa eri medioissa. Monikielisellä argumentaatiotaidolla tavoitellaan vaikuttamaan pyrkivän maailmankansalaisuuden kehittämistä. VKA5: Yhteiskunnallinen osaaminen näkyy esim. lähdekriittisyyden, tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen harjoittamisena sekä yhteiskunnan tulevaisuuden hahmottamisena erilaisia lähteitä hyödyntämällä.
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Globaali- ja kulttuuriosaaminen
VKA2: Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyvät esim. sen ymmärtämisessä, miten kieli ja kielitaito vaikuttavat eettisesti kestävään toimintaan kaikessa viestinnässä ja globaalisten näkökulmien tarkastelussa. VKA7: Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyvät esim. omien valintojen, kulutustottumusten ja kestävä elämäntavan pohdinnassa sekä globaalien ympäristökysymysten, kuten ilmastonmuutoksen tarkastelussa.	VKA2: Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy esim. siinä että rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) käsitettä tarkastellaan keskeisenä kielitaidon osa-alueena. Tähän kuuluu esim. kieli- ja kulttuurirajoja ylittävien vuorovaikutustilanteiden harjoittelu. VKA3: Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy esim. tarkasteltaessa kulttuureita ja kieliympäristöjä erilaisten kirjallisten ja suullisten tehtävien ja monimediaisten tekstien ja omien tuotosten kautta. VKA4 Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy esim. tarkastelemalla ja pohtimalla kohdekielisen kulttuurin ja yhteiskunnan ajankohtaisia kysymyksiä ja argumentoimaan niihin liittyen. VKA7: Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy esim. vahvistettaessa tiedonhakutaitoja ja lähdekriittisyyttä monipuolista kielitaitoa vaativissa

Työelämäosaaminen

Englanti

Englannin kielen taito on jo itsessään työelämätaito ja mahdollistaa toimimisen erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa. Englannin kielen opinnot ovat viestintäkeskeisiä ja opintojaksojen aikana harjoitellaan monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueita. Opintojaksojen aihepiireihin sisältyy vaativia teemoja ja myös työelämään valmentautumista. Englannin opinnoissa kehitetään vuorovaikutustaitoja, yhteistyö- ja empatiakykyä sekä tunneälykkyyttä. Kielenkäyttäjän on osattava viestiä joustavasti huomioiden vuorovaikutustilanteeseen osallistuvien erilaiset kulttuuriset ja kielelliset taustat sekä tilanteen vaatima muodollisuusaste. Lukion englannin kielen opinnot kehittävät ongelmanratkaisutaitoja, muutosjoustavuutta ja luovuutta. Kompensaatiostrategioita hyödyntämällä kielenkäyttäjä pystyy toimimaan tilanteissa, joissa oma kielitaito ei riitä viestinnän onnistumiseen. Kirjallisissa, suullisissa ja monimediaisissa näytöissä kielenkäyttäjän itseohjautuvuus, luovuus ja kriittinen ajattelu kehittyvät.

Työelämäosaaminen

Valinnaiset A-kielet

Suomalaisen työelämän ja kielivarannon kannalta valinnaisten A-kielten opinnoilla on merkittävä rooli, koska tämän oppimäärän puitteissa on mahdollista saavuttaa varsin kattava kielitaito, jolla on todellista relevanssia kansainvälisessä vuorovaikutuksessa niin kaupan, kulttuurin, kansainvälisen politiikan kuin tekniikankin alalla. Erityisesti kansainväliset yhteistyöprojektit edistävät monikielisessä ja –kulttuurisessa työelämässä tarvittavia taitoja. Yhteistyötä tehdään sopivissa yhteyksissä alueen yritysten ja kulttuuritoimijoiden sekä korkeakoulujen kanssa tämän näkökulman vahvistamiseksi lukiolaisten opinnoissa. Lisäksi hyödynnetään etäyhteyksiä muualle kotimaahan ja maailmalle.

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
Englanti, A-oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)
Muut kielet, A-oppimäärä	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)
Englanti, B1-oppimäärä	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet, B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1(A1.3)	B1.1 (A1.3)
Englanti, B2-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1

Muut kielet, B2-oppimäärä	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.2)
Englanti, B3-oppimäärä	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1	A2.1

Arviointi

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasoasteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli
AR = arabian kieli
KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määritettyjä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

6.5.1 Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Pakolliset opinnot

Pakollisten opintojen moduulien 1–3 aikana painotetaan opiskelijan kielten opiskelutaitojen ja opiskelu- ja vuorovaikutusstrategioiden kehittämistä hänen omista lähtökohdistaan. Opiskelija tulee tietoiseksi vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan ja vahvistaa perusopetuksessa luotua pohjaa jatkuvalle kielten opiskelulle. Tätä tarkoitusta varten opiskelija laatii ensimmäisen moduulin yhteydessä henkilökohtaisen kieliprofiilinsa, jota työstetään oppimisprosessin edetessä lukio-opintojen aikana.

Moduulien 1–2 aikana opiskelija luo kokonaiskuvan englannin kielestä lingua francana sekä omasta kehittymisestään englannin oppijana ja osaajana. Samalla tarkastellaan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta yhteiskunnan, mutta myös opiskelijan henkilökohtaisesta näkökulmasta. Opiskelija tarkastelee kieliprofiilissaan itseään myös muiden kielten, mukaan lukien äidinkielen, käyttäjänä, osaajana ja oppijana.

Moduulista 3 lähtien kiinnitetään entistä enemmän huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen muodollisuusasteeltaan erityyppisissä kielenkäyttötilanteissa. Moduulien 4–6 opinnoissa painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä ottaen huomioon englannin kielen kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tavoitetaso lukio-opinnoille.

Pakollisten opintojen loppuvaiheessa huomio kiinnittyy vahvistamaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Opintojen aikana varataan aikaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Kaikkien opintojen aikana harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta.

ENA1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

Moduulin tehtävänä on avata lukion kieltenopiskelun tavoitteita suhteessa jatkuvaan oppimiseen ja tulevaisuuden tarpeisiin muutosten monikielisessä maailmassa. Moduuli totuttaa opiskelijaa lukion kieltenopiskeluun, jossa kohdekieltä käytetään mahdollisimman paljon. Tehtävänä on kehittää opiskelijan kielitietoisuutta ja kieli-identiteettiä sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja sekä vahvistaa

opiskelijan ja ryhmän hyvinvointiosaamista.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä
- analysoi ja kehittää taitoaan käyttää itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä
- monipuolistaa kielenopiskelustrategioitaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.

Keskeiset sisällöt

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- tavoitteiden asettelu kielen opiskelulle
- monikielisyyden voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyyliin tutustuminen
- toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

EN2 Englanti globaalina kielenä (3 op)

Moduulin tehtävänä on tarkastella englannin kielen aseman kehittymistä lingua francana globaaleissa konteksteissa ja vuorovaikutustilanteissa, joissa englanti ei välttämättä ole kenenkään äidinkieli. Tehtävänä on myös tarkastella, miten kieli ja kielitaito vaikuttavat eettisesti kestäväan toimintaan kaikessa viestinnässä. Moduulissa avataan rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) käsitettä keskeisenä kielitaidon osa-alueena.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä
- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- kansainväliset suhteet
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- äänneiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin

- viestintätäytyli erilaisissa medioissa

ENA3 Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää kulttuurista ymmärrystä. Moduulissa tarkastellaan kielten ja kulttuurien moninaisuutta sekä arvoja ja merkityksiä, jotka välittyvät kulttuurin kautta yksilölle ja yhteisölle. Taiteiden merkitystä tarkastellaan niiden vaikuttavuuden kautta. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään muita opintoja tai oppimisympäristöjä sekä elämänpiirejään. Opintoihin voidaan sisällyttää laajahko luovan ilmaisun tuotos.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä
- pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä
- vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

- luova toiminta
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle
- itseilmaisu identiteetin rakentumisessa

ENA4 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä (2 op)

Moduulin tehtävänä on kehittää ajattelu- ja opiskelutaitoja harjoittelemalla kriittisiä luku- ja tiedonhankintataitoja sekä niihin pohjautuvia soveltamisen ja tuottamisen taitoja. Moduulissa tarkastellaan osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja demokratian rakentumista englannin kielellä kielellisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti monimuotoisessa maailmassa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin
- kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä.

Keskeiset sisällöt

- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

ENA5 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan tiedonhankinnan taitoja, erityisesti lähteen luotettavuuden tarkastelun näkökulmasta, ja vahvistaa hänen tekstin tulkitsemisen ja tuottamisen

taitojaan. Tehtävänä on myös vahvistaa opiskelijan taitoja esittää kysymyksiä ja etsiä vastauksia tai hahmotella ratkaisuja itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.

Keskeiset sisällöt

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys
- englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet

ENA6 Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Moduulissa pohditaan jatko-opinto- ja urasuunnitelmia sekä työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.

Keskeiset sisällöt

- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina
- itsenäistyvän, työelämää astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Valinnaisten opintojen erityisenä tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaiskäsitys kielitaitonsa tasosta opintojen päättövaiheessa sekä auttaa opiskelijaa löytämään keinoja kehittää osaamistaan. Kieliprofiilia täydennetään tavoitteellisesti opiskelijan omien tarpeiden mukaan.

ENA7 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (2 op)

Moduulin tehtävänä on valmistaa opiskelijaa maailmankansalaiseksi, jolla on tietoa, taitoa ja tahtoa osallistua globaaleista ympäristökysymyksistä käytäviin keskusteluihin. Näkökulmia tarkastellaan opiskelijan omasta elinpiiristä käsin, mutta moduulissa tutustutaan myös kansainvälisten organisaatioiden tapoihin käsitellä kestävään elämäntapaan liittyviä kysymyksiä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta
- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi
- osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Keskeiset sisällöt

- globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos
- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista
- ratkaisukeskeisyys

ENA8 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

Moduulin tehtävänä on harjaannuttaa opiskelijan monipuolista suullista kielitaitoa, jota tarvitaan kansainväliseen toimijuuteen, sekä tarjota opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on myös vahvistaa neuvottelemisen taitoja sekä toisen arvostamista ja huomioon ottamista. Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt

- puhumisen eri piirteet
- englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin
- dialogisuus
- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Moduuleista muodostetut opintojaksot

ENA1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

Opiskelija perehtyy englantiin maailmankielenä ja kommunikation välineenä. Opintojaksolla kehitetään opiskelutaitoja itsenäisesti ja ryhmässä, aloitetaan oman kieliprofiilin rakentaminen sekä asetetaan tavoitteita jatkoa varten. Arviointi huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan hyödyntää itse- ja vertaisarviointia.

ENA2 Englanti globaalina kielenä (3 op)

Opintojaksolla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Opiskelija harjoittelee taitoa olla aktiivinen keskustelija ja toisia kuunteleva kielenkäyttäjä. Arviointi huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan arvioida esim. suullinen esitys.

ENA3 Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (2 op)

Opintojakson aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, mediat sekä luova toiminta. Opiskelija harjoittelee itseilmaisua esim. tuottamalla ja tulkitsemalla erilaisia tekstejä. Arviointi huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan arvioida esim. laajahko luovan ilmaisun tuotos tai projektityö.

ENA4 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä (2 op)

Opintojaksolla harjoitellaan kriittisiä luku- ja tiedonhankintataitoja, joita sovelletaan tuotoksiin. Opiskelija harjoittelee aktiivista toimijuutta ja kansalaisuutta sekä tutustuu vaikuttamisen keinoihin. Arviointi huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan arvioida esim. kantaottava tuotos.

ENA5 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2 op)

Opintojakson aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista. Opiskelija tutustuu tieteellisen tekstin piirteisiin ja harjoittelee tiivistämistä ja raportointia. Opintojaksolla syvennetään tiedonhankinnan taitoja ja kehitetään lukemisen strategioita. Arviointi huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan arvioida esim. tiivistelmä, raportti tai projektityö.

ENA6 Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op)

Opintojaksolla aihepiireihin kuuluvat jatko-opinnot ja työelämä, myös kansainvälisessä kontekstissa. Opiskelija perehtyy talousasioihin sekä nuoren omasta, että yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Opiskelija harjoittelee lukio-opintojen jälkeen tarvittavia viestintätaitoja ja täydentää kieliprofiliaan. Arviointi huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan arvioida esim. motivaatiokirje tai työhakemus.

ENA7 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (2 op)

Opintojaksolla käsitellään ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan teemoja ratkaisukeskeisestä näkökulmasta. Näitä tarkastellaan myös opiskelijan omasta elinpiiristä käsin. Opiskelija harjoittelee laajempia kielenkäyttötilanteita sekä vahvistaa analysointi- ja tiedonhakutaitojaan. Arviointi huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan arvioida esim. laajempi projektityö tai esitelmä.

ENA8 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

Opintojaksolla harjoitellaan monipuolista suullista kielitaitoa huomioiden vuorovaikutustilanteeseen osallistuvien erilaiset kulttuuriset ja kielelliset taustat. Opintojaksolla kerrataan oppimäärän pakollisilla opintojaksoilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Arviointi on monipuolista. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla erilaiset, myös valmistelua edellyttävät suulliset tuotokset. Opintojaksoon sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Moduuleista yhdistetyt opintojaksot

ENA1 + ENA2 Kieli-identiteettini ja monimuotoinen englannin kieli (4 op)

Opiskelija perehtyy englantiin maailmankielenä ja kommunikaation välineenä. Opintojaksolla kehitetään opiskelutaitoja itsenäisesti ja ryhmässä, aloitetaan oman kieliprofiilin rakentaminen sekä asetetaan tavoitteita jatkoa varten. Opintojaksolla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Opiskelija harjoittelee taitoa olla aktiivinen keskustelija ja toista kuunteleva kielenkäyttäjä. Arviointi huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan hyödyntää itse- ja vertaisarviointia ja arvioida esim. suullinen esitys.

ENA9 Englannin perusteiden kertaus (2 op)

Opintojakso on tarkoitettu opiskelijalle, joka on epävarma englannin kielen taidoistaan lukio-opintojen alussa. Opintojaksolla hän saa lisäharjoitusta englannin keskeisistä rakenteista ja sanastosta sekä kuuntelusta. Hyvinvointiosaaminen näkyy esim. itsearvioinnin kehittämisessä ja tasapainoisen opiskelutekniikan löytämisessä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

ENA10 Abikertaus (2 op)

Opintojakson keskeisenä sisältönä on kerrata englannin kielen eri osa-alueita, jotta opiskelijaan päättävä lukiolainen saa lisäharjoitusta ylioppilaskirjoituksia varten rakenteista, sanastosta, kuuntelusta, kirjoittamisesta ja tekstin ymmärtämisestä. Lisäksi tutustutaan ylioppilaskirjoitusten tehtävätyyppeihin. Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy esim. monilukutaitoa kehittämissä tekstilajien käytössä ja aiempien opintojaksojen aihepiireihin liittyvissä harjoituksissa. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

ENA11 Focus on writing (2 op)

Opintojaksolla keskitytään kirjoitelman kirjoittamiseen ja harjoitellaan erityyppisiä kirjoitelmia. Sanastoharjoituksilla vahvistetaan ylioppilaskirjoituksissa tarvittavia tietoja ja taitoja. Rakenteista harjoitellaan erityisesti kirjoittamisessa tarvittavia muotoja. Vuorovaikutusosaaminen näkyy esim. erilaisissa vaativissakin kielenkäyttötilanteissa, kuten argumentoivan kirjoitelman tekemisessä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

ENA12 English around the world (2 op)

Opintojaksolla käsitellään ajankohtaisia teemoja sekä englannin erilaisia rooleja ja aksentteja. Opiskelija tutustuu englanninkieliseen maailmaan tekemällä tutkielman esimerkkimaasta. Lisäksi hän esittelee Suomea ja/tai kotiseutuaan englanniksi kirjallisesti tai videon avulla. Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy esim. tarkastelemalla kulttuurin ja yhteiskunnan ajankohtaisia kysymyksiä globaalista näkökulmasta. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

ENA13 Kirjallisuus ja luova kirjoittaminen (2 op)

Opintojakson tavoitteena on englanninkieliseen kirjallisuuteen tutustuminen ja omien tekstien tuottaminen näiden otteiden perusteella. Lisäksi opiskelija esittelee valitsemansa englanninkielisen kirjailijan. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy esim. harjoituksissa, joissa opiskelija ilmaisee itseään vapaamuotoisesti. Erityistä: Kurssi on tarkoitettu itsenäisesti opiskeltavaksi.

ENA14 Väittelykerho (2 op)

Opintojaksolla opetellaan ilmaisemaan itseään ja väittelemään englanniksi World School-kilpailujen säännöillä. Opintojaksoa ei ole sijoitettu millekään periodille, vaan kerho kokoontuu lukuvuoden aikana erikseen sovittavina aikoina. Opintojaksoon liittyy myös osallistuminen valtakunnalliseen väittelykilpailuun. Vuorovaikutusosaaminen näkyy väittelyissä, joissa harjoitellaan monipuolista suullista kielitaitoa. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

6.5.2 Vieraat kielet, A-oppimäärä

Pakolliset opinnot

Pakollisten opintojen moduulien 1–3 aikana painotetaan opiskelijan kielten opiskelutaitojen ja opiskelu- ja vuorovaikutusstrategioiden kehittämistä hänen omista lähtökohdistaan. Opiskelija tulee tietoiseksi vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan ja vahvistaa perusopetuksessa luotua pohjaa jatkuvalle kielten opiskelulle. Tätä tarkoitusta varten opiskelija laatii kieliprofiilin ensimmäisen moduulin yhteydessä tai täydentää sitä. Kieliprofiilia työstetään oppimisprosessin edetessä lukio-opintojen aikana.

Moduulien 1–2 aikana opiskelija luo kokonaiskuvan omasta kehitymisestään kohdekielen oppijana ja osaajana. Samalla tarkastellaan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta yhteisön, mutta myös opiskelijan henkilökohtaisesta näkökulmasta. Opiskelija tarkastelee kieliprofiilissaan itseään myös muiden kielten, mukaan lukien äidinkielen, käyttäjänä, osaajana ja oppijana.

Moduulista 3 lähtien kiinnitetään entistä enemmän huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen muodollisuusasteeltaan erityyppisissä kielenkäyttötilanteissa. Moduulien 4–6 opinnoissa painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä ottaen huomioon kohdekielen kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tavoitetaso lukio-opinnoille.

Pakollisten opintojen loppuvaiheessa huomio kiinnittyy vahvistamaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Opintojen aikana varataan aikaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Kaikkien opintojen aikana harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta.

VKA1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

Moduulin tehtävänä on avata lukion kieltenopiskelun tavoitteita suhteessa jatkuvaan oppimiseen ja tulevaisuuden tarpeisiin muutosten monikielisessä maailmassa. Moduuli totuttaa opiskelijaa lukion kieltenopiskeluun, jossa kohdekieltä käytetään mahdollisimman paljon. Tehtävänä on kehittää opiskelijan kielitietoisuutta ja kieli-identiteettiä sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja sekä vahvistaa opiskelijan ja ryhmän hyvinvointiosaamista.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisuudesta
- soveltaa ja kehittää kielenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon (ks. taulukko).

Keskeiset sisällöt

- kohdekieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen
- tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle
- oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyyllilajeihin tutustuminen
- toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

VKA2 Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen (3 op)

Moduulin tehtävänä on tarkastella kohdekieltä globaali-osaamisen näkökulmasta. Tehtävänä on myös tarkastella, miten kieli ja kielitaito vaikuttavat eettisesti kestävään toimintaan kaikessa viestinnässä. Moduulissa avataan rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) käsitettä keskeisenä kielitaidon osa-alueena. Moduulissa harjaannutetaan vuorovaikutusta kieli- ja kulttuurirajoja ylittävissä tilanteissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan kohdekielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- kohdekielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; kohdekielen variantit ja vertailua muihin kieliin
- viestintätyylit erilaisissa medioissa

VKA3 Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää kulttuurista ymmärrystä. Moduulissa tarkastellaan kielen ja kulttuurien moninaisuutta sekä arvoja ja merkityksiä, jotka välittyvät kulttuurin kautta yksilölle ja yhteisölle. Taiteiden merkitystä tarkastellaan niiden vaikuttavuuden kautta. Opiskelijaa ohjataan

hyödyntämään muita opintoja tai oppimisympäristöjä sekä elämänpiirejään. Opintoihin voidaan sisällyttää laajahko luovan ilmaisun tuotos.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä
- pystyy tuottamaan tekstejä kuvaillen itselleen tärkeitä kulttuuriaihteita tai -ilmiöitä
- vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

- luova toiminta
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle
- itseilmaisu identiteetin rakentumisessa

VKA4 Kieli vaikuttamisen välineenä (2 op)

Moduulin tehtävänä on kehittää ajattelu- ja opiskelutaitoja harjoittelemalla kriittisiä luku- ja tiedonhankintataitoja sekä niihin pohjautuvia soveltamisen ja tuottamisen taitoja. Moduulissa tarkastellaan osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja demokratian rakentumista kohdekielellä kielellisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti monimuotoisessa maailmassa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin
- kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.

Keskeiset sisällöt

- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

VKA5 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan tiedonhankinnan taitoja, erityisesti lähteen luotettavuuden tarkastelun näkökulmasta, ja vahvistaa hänen tekstin tulkitsemisen ja tuottamisen taitojaan. Tehtävänä on myös vahvistaa opiskelijan taitoja esittää kysymyksiä ja etsiä vastauksia tai hahmotella ratkaisuja itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.

Keskeiset sisällöt

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, esimerkkejä tieteellisistä teksteistä

VKA6 Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Moduulissa pohditaan jatko-opinto- ja urasuunnitelmia sekä työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu kohdekielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.

Keskeiset sisällöt

- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina
- itsenäistyvän, työelämäänsä astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Valinnaisten opintojen erityisenä tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaiskäsitys kielitaitonsa tasosta opintojen päättövaiheessa sekä auttaa opiskelijaa löytämään keinoja kehittää osaamistaan. Kieliprofiilia täydennetään tavoitteellisesti opiskelijan omien tarpeiden mukaan.

VKA7 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (2 op)

Moduulin tehtävänä on valmistaa opiskelija maailmankansalaiseksi, jolla on tietoa, taitoa ja tahtoa osallistua keskusteluihin globaaleista ympäristökysymyksistä. Näkökulmia tarkastellaan opiskelijan omasta elinpiiristä käsin, mutta moduulissa tutustutaan myös kansainvälisten organisaatioiden tapoihin käsitellä kestävään elämäntapaan liittyviä kysymyksiä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta
- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden

analysoimiseksi

- osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Keskeiset sisällöt

- globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos
- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista
- ratkaisukeskeisyys

VKA8 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

Moduulin tehtävänä on harjaannuttaa opiskelijan monipuolista suullista kielitaitoa, jota tarvitaan kansainväliseen toimijuuteen, sekä tarjota opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on myös vahvistaa neuvottelemisen taitoja sekä toisen arvostamista ja huomioon ottamista. Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt

- puhumisen eri piirteet
- kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin
- dialogisuus
- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Moduuleista muodostetut opintojaksot

VKA1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

Opintojakso totuttaa opiskelijaa lukion kielenopiskeluun, jossa kohdekieltä käytetään mahdollisimman paljon. Tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitietoisuutta, kieli-identiteettiä ja opiskelutaitoja sekä edistää yksilön ja ryhmän hyvinvointiosaamista. Opintojakson aikana aloitetaan oman kieliprofilin rakentaminen ja asetetaan tavoitteita jatkoa varten.

Arviointi on monipuolista ja huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Kurssilla voidaan kartoittaa opiskelijoiden lähtötasoa. Mahdollisia arviointitapoja voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan hyödyntää itse- ja vertaisarviointia.

VKA2 Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen (3 op)

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään muita opintoja tai oppimisympäristöjä sekä elämänpäiressään.

Arviointi on monipuolista ja huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arviointitapoja voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan arvioida esim. suullinen esitys.

VKA3 Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (2 op)

Opintojakson aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, mediat sekä luova toiminta. Opintojaksossa tarkastellaan kielten ja kulttuurien moninaisuutta sekä arvoja ja merkityksiä, jotka välittyvät kulttuurin kautta yksilölle ja yhteisölle. Opiskelija harjoittelee itseilmaisua esim. tuottamalla ja tulkitsemalla erilaisia tekstejä.

Arviointi on monipuolista ja huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arviointitapoja voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan arvioida esim. laajahko luovan ilmaisun tuotos tai projektityö.

VKA4 Kieli vaikuttamisen välineenä (2 op)

Opintojakson tehtävänä on kehittää ajattelu- ja opiskelutaitoja harjoittelemalla kriittisiä luku- ja tiedonhankintataitoja sekä niihin pohjautuvia soveltamisen ja tuottamisen taitoja. Opiskelijaa kannustetaan ottamaan perustellusti kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin kohdekielellä.

Arviointi on monipuolista ja huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arviointitapoja voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset.

VKA5 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2 op)

Opintojakson aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista. Opintojakson tehtävänä on syventää opiskelijan tiedonhankinnan taitoja, erityisesti lähteen luotettavuuden tarkastelun näkökulmasta, ja vahvistaa hänen tekstin tulkitsemisen ja tuottamisen taitojaan. Tehtävänä on myös vahvistaa opiskelijan taitoja esittää kysymyksiä ja etsiä vastauksia tai hahmotella ratkaisuja itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Arviointi on monipuolista ja huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arviointitapoja voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan arvioida esim. tiivistelmä, raportti tai projektityö.

VKA6 Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op)

Opintojakson tehtävänä on syventää opiskelijan käsitystä kielitaidosta työelämätaidona

ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Opintojaksossa pohditaan jatko-opinto- ja urasuunnitelmia sekä työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Opiskelija harjoittelee lukio-opintojen jälkeen tarvittavia viestintätaitoja ja täydentää kieliprofiliaan.

Arviointi on monipuolista ja huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arviointitapoja voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan arvioida esim. motivaatiokirje tai työhakemus ja työpaikkahaastattelu.

VKA7 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (2 op)

Opintojaksolla käsitellään ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan teemoja ratkaisukeskeisestä näkökulmasta. Näitä tarkastellaan myös opiskelijan omasta elinpiiristä käsin. Opiskelija harjoittelee laajempia kielenkäyttötilanteita sekä vahvistaa analysointi- ja tiedonhakutaitojaan.

Arviointi on monipuolista ja huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan arvioida esim. laajempi projektityö tai esitelmä.

VKA8 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

Opintojakson tehtävänä on harjaannuttaa opiskelijan monipuolista suullista kielitaitoa, jota tarvitaan kansainväliseen toimijuuteen, sekä tarjota opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on myös vahvistaa neuvottelemisen taitoja. Opintojaksolla kerrataan oppimäärän pakollisilla opintojaksoilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Arviointi on monipuolista. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla erilaiset, myös valmistelua edellyttävät suulliset tuotokset. Opintojaksoon sisältyy joko Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon koe tai erillisen ohjeistuksen mukainen näyttö.

Moduuleista yhdistetyt opintojaksot

VKA1 + VKA2 (4 op) Opiskelutaitoja kartuttaen ja kieli-identiteettiä rakentaen kohti toimintaa ja vuorovaikutusta globaalissa maailmassa

Opintojakso totuttaa opiskelijaa lukion kielenopiskeluun, jossa kohdekieltä käytetään mahdollisimman paljon. Tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitietoisuutta, kieli-identiteettiä ja opiskelutaitoja sekä edistää yksilön ja ryhmän hyvinvointiosaamista. Opintojakson aikana aloitetaan oman kieliprofilin rakentaminen ja asetetaan tavoitteita jatkoa varten. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään muita opintoja tai oppimisympäristöjä sekä elämänpiirejään.

Arviointi on monipuolista ja huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Kurssilla voidaan kartoittaa opiskelijoiden lähtötasoa. Mahdollisia arviointitapoja voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan hyödyntää itse- ja vertaisarviointia.

6.5.3 Vieraat kielet, B1-oppimäärä

Lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan on mahdollista opiskella vierasta kieltä myös B1-oppimääränä, mikäli asetuksen mukaiset edellytykset A-kielen opiskelusta sekä toisen kotimaisen kielen opiskelusta täyttyvät. Vieraan kielen B1-oppimäärän opetussuunnitelma laaditaan paikallisesti toisen kotimaisen kielen B1-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita soveltaen.

6.5.4 Vieraat kielet, B2-oppimäärä

Vieraan kielen B2-oppimäärän erityinen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen	Vuorovaikutusosaaminen
VKB23: Opintojaksolla käsitellään fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin teemoja laaja-alaisesti.	VKB21: Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Teeman käsittely jatkuu kaikilla opintojaksoilla.
Monitieteinen ja luova osaaminen	Yhteiskunnallinen osaaminen
VKB26: Opintojaksolla tutustutaan ajankohtaisiin ja globaaleihin aihealueisiin eri medioita käyttäen.	VKB25: Opintojakson aihepiirit liittyvät kouluun, jatko-opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuuden suunnitelmiin.
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Globaali- ja kulttuuriosaaminen
VKB27: Opintojakson aiheet liittyvät luontoon, erilaisiin asuinympäristöihin sekä kestävään elämäntapaan.	VKB22: Havainnoidaan omaa ja kohdekielen kulttuuria ja niiden eroja. VKB24: Tutustutaan kohdekielisen

kielialueen historiaan ja kulttuuri-ilmiöihin. VKB28: Vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä henkilökohtaisesta, paikallisesta ja globaalista näkökulmasta.
--

Työelämäosaaminen

Suomalaisen työelämän ja kielivaroannon kannalta valinnaisten kielten opinnoilla on merkittävä rooli. Erityisesti kansainväliset yhteistyöprojektit edistävät monikielisessä ja – kulttuurisessa työelämässä tarvittavia taitoja. Yhteistyötä tehdään sopivissa yhteyksissä alueen yritysten ja kulttuuritoimijoiden sekä korkeakoulujen kanssa tämän näkökulman vahvistamiseksi lukiolaisten opinnoissa.

Kielen opinnot ovat viestintäkeskeisiä ja kehittävät työelämässä vaadittavia taitoja monipuolisesti. Opiskelijan kyky toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa kehittyy opintojen edetessä. Vuorovaikutustaidot ja yhteistyökyky ovat olennainen osa jokaista kielten opintojaksoa. Kielenkäyttötilanteissa myös tunneälykyys ja empatiakyky kehittyvät. Opiskelijan on osattava viestiä kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla aidon dialogin toteutumiseksi.

Lisäksi vieraalla kielellä toimiminen kehittää ongelmanratkaisutaitoja tilanteissa, joissa pelkkä opiskelijan kielitaito ei riitä viestinnän onnistumiseen. Erilaisilla kompensatiostrategioilla opiskelija pystyy välittämään viestin. Kirjallisissa, suullisissa tai monimediaisissa tuotoksissa opiskelijan itseohjautuvuus ja luovuus kehittyvät. Edellä mainittuja tuotoksia valmistellessaan opiskelijan on myös pyrittävä lähdekriittiseen ajatteluun.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Opinnoissa varataan tarpeen mukaan aikaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Opintojen aikana edistetään monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa ja tutustutaan eri tekstilajeihin.

Todistus suullisesta kielitaidosta voidaan antaa missä tahansa vaiheessa opintoja.

Opintojen aikana opiskelija täydentää vieraiden kielten A-oppimäärän ensimmäisen moduulin yhteydessä laatimaansa kieliprofiiliaan.

VKB21 Perustason alkeet 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

VKB22 Perustaso 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä. Moduulissa vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

VKB23 Perustaso 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista kohdekielellä tuntemuksiaan ja mielipiteitään. Moduulissa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

VKB24 Perustaso 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Moduulissa rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kohdekieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa. Moduulin aikana opiskelija tekee oman kohdekielisen tuotoksen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuuriaiheet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

VKB25 Perustaso 4 (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

VKB26 Perustaso 5 (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Moduulissa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

VKB27 Perustason jatko 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on auttaa opiskelijaa vahvistamaan perustason tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

VKB28 Perustason jatko 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on auttaa opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason kielitaidosta. Moduulin aikana vahvistetaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö
- tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin
- kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa

Moduuleista muodostetut opintojaksot

VKB21 Perustason alkeet 3 (2 op)

Opintojaksolla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit liittyvät nuoren arkeen. Tutustutaan opiskelijalle tärkeisiin teemoihin esimerkiksi vapaa-aikaan, harrastuksiin ja kouluun. Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin. Itsearviointia voidaan käyttää auttamaan opiskelijaa ymmärtämään oman kielitaitonsa kehitystä

VKB22 Perustaso 1 (2 op)

Opintojaksolla havainnoidaan omaa ja kohdekielen kulttuuria ja niiden eroja sekä opetellaan kertomaan omasta kulttuurista kohdekielellä. Hankitaan tietoa omasta ja vieraasta kulttuurista ja vertaillaan niitä eri medioita käyttäen. Innostetaan opiskelijoita kansainväliseen toimintaan. Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin. Voidaan lisätä omaa tuottamista kuten esitelmää ja pienimuotoisia kirjoitelmia.

VKB23 Perustaso 2 (2 op)

Opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjoitellaan oman mielipiteen ilmaisemista ja tunteista kertomista. Käsitellään terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä teemoja kuten ihmissuhteet ja erilaiset elämäntilanteet. Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin ja vuorovaikutustaitojen arviointia voidaan vähitellen korostaa.

VKB24 Perustaso 3 (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan kohdekielisen kielialueen historiaan ja kulttuuri-ilmiihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta. Aihepiirejä ovat esimerkiksi musiikki, elokuvat, kirjallisuus ja kuvataide sekä ruoka- ja tapakulttuuri. Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin. Opintojakson aikana opiskelija tekee kohdekielisen tuotoksen esimerkiksi monimediaisen esityksen, jonka arvioinnissa voidaan toteuttaa vertaisarviointia.

VKB25 Perustaso 4 (2 op)

Opintojakson aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Voidaan käsitellä ammatinvalintaa ja jatko-opintoja opiskelijan omasta näkökulmasta. Vahvistetaan opiskelijan itseluottamusta työelämään liittyvissä kielenkäyttötilanteissa. Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin. Voidaan laatia esimerkiksi CV, työhakemus tai toteuttaa työhaastattelu.

VKB26 Perustaso 5 (2 op)

Opintojaksolla käsitellään ajankohtaisia ja globaaleja aiheita eri medioita käyttäen. Rohkaistaan mediakriittisyyteen ja syvennetään suullisen ja kirjallisen mielipiteen ilmaisemisen taitoja. Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin. Opintojakson aikana opiskelija voi esimerkiksi pitää blogia kohdemaan ajankohtaisista tapahtumista ja ilmiöistä.

VKB27 Perustason jatko 1 (2 op)

Opintojakson aiheet liittyvät luontoon, erilaisiin asuinympäristöihin sekä kestävään elämäntapaan. Mahdollisia käsiteltäviä asioita ovat ympäristöasiat, kierrätys sekä energian tuotanto ja käyttö. Aiheita voidaan käsitellä sekä henkilökohtaisesta, paikallisesta että globaalista näkökulmasta. Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin. Syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

VKB28 Perustason jatko 2 (2 op)

Opintojaksolla syvennetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön ja työelämään. Vahvistetaan opiskelijan valmiuksia ylläpitää ja kehittää kielitaitoaan myös lukio-opintojen jälkeen. Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin. Itsearviointissa

voidaan käyttää eurooppalaista taitotasoasteikkoa luomaan jatkumoa tulevaisuuden kieliopintoihin.

6.5.5 Vieraat kielet, B3-oppimäärä

Vieraan kielen B3-oppimäärän erityinen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Laaja-alainen osaaminen

<i>Hyvinvointiosaaminen</i>	<i>Vuorovaikutusosaaminen</i>
VKB35: Opintojaksolla käsitellään fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin teemoja laaja-alaisesti.	VKB31: Vieraan kielen opinnoissa harjoitellaan alusta asti sosiaalista vuorovaikutusta. Teeman käsittely jatkuu kaikilla opintojaksoilla. VKB33: Vieraan kielen opinnoissa harjoitellaan alusta asti sosiaalista vuorovaikutusta. Teeman käsittely jatkuu kaikilla opintojaksoilla.
<i>Monitieteinen ja luova osaaminen</i>	<i>Yhteiskunnallinen osaaminen</i>
VKB38: Opintojaksolla tutustutaan ajankohtaisiin ja globaaleihin aihealueisiin eri medioita käyttäen.	VKB32: Vieraaseen yhteiskuntaan tutustumisen aloittamista arkipäivän käytänteiden kautta. VKB37: Opintojakson aihepiirit liittyvät kouluun, jatko-opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuuden suunnitelmiin.
<i>Eettisyys ja ympäristöosaaminen</i>	<i>Globaali- ja kulttuuriosaaminen</i>
VKB38: Ajankohtaisina ja globaaleina	VKB34: Havainnoidaan omaa ja kohdekielen

aiheina voidaan käsitellä ympäristöaiheita ja eettisiä kysymyksiä.	kulttuuria ja niiden eroja. VKB36: Tutustutaan kohdekielisen kielialueen historiaan ja kulttuuri-ilmiöihin.
--	--

Työelämäosaaminen

Suomalaisen työelämän ja kielivarannon kannalta valinnaisten kielten opinnoilla on merkittävä rooli. Erityisesti kansainväliset yhteistyöprojektit edistävät monikielisessä ja – kulttuurisessa työelämässä tarvittavia taitoja. Yhteistyötä tehdään sopivissa yhteyksissä alueen yritysten ja kulttuuritoimijoiden sekä korkeakoulujen kanssa tämän näkökulman vahvistamiseksi lukiolaisten opinnoissa.

Kielen opinnot ovat viestintäkeskeisiä ja kehittävät työelämässä vaadittavia taitoja monipuolisesti. Opiskelijan kyky toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa kehittyy opintojen edetessä. Vuorovaikutustaidot ja yhteistyökyky ovat olennainen osa jokaista kielten opintojaksoa. Kielenkäyttötilanteissa myös tunneälykyys ja empatiakyky kehittyvät. Opiskelijan on osattava viestiä kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla aidon dialogin toteutumiseksi.

Lisäksi vieraalla kielellä toimiminen kehittää ongelmanratkaisutaitoja tilanteissa joissa pelkkä opiskelijan kielitaito ei riitä viestinnän onnistumiseen. Erilaisilla kompensatiostrategioilla opiskelija pystyy välittämään viestin. Kirjallisissa, suullisissa tai monimediaisissa tuotoksissa opiskelijan itseohjautuvuus ja luovuus kehittyvät. Edellä mainittuja tuotoksia valmistellessaan opiskelijan on myös pyrittävä lähdekriittiseen ajatteluun.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Opinnoissa varataan tarpeen mukaan aikaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Opintojen aikana edistetään monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa ja tutustutaan eri tekstilajeihin.

Moduulista 3 lähtien opiskelijalle voidaan antaa todistus suullisesta kielitaidosta Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintojen aikana opiskelija täydentää vieraiden kielten A-oppimäärän ensimmäisen moduulin yhteydessä laatimaansa kieliprofiiliaan.

VKB31 Perustason alkeet 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on motivoida pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa uutta kieltä ja kulttuureja kohtaan. Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan kohdekielellä aktiivisesti, monenlaisia alkeiskielitaitoa kompensoivia vuorovaikutusstrategioita

käyttäen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

VKB32 Perustason alkeet 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa vuorovaikutustilanteissa ja hyödyntämään kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin, myös maailmankuvan laajentamiseksi.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- oman lähipiirin ja arjen kuvailu
- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa
- tavanomaiset asiointitilanteet

VKB33 Perustason alkeet 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa. Tarvittaessa huomiota kiinnitetään B2-oppimäärää peruskoulun puolella opiskelleen opiskelijan opintojen aloittamiseen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

VKB34 Perustaso 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä. Moduulissa vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

VKB35 Perustaso 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista kohdekielellä tuntemuksiaan ja mielipiteitään. Moduulissa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

VKB36 Perustaso 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Moduulissa rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kohdekieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa. Moduulin aikana opiskelija tekee oman kohdekielisen tuotoksen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuuriaiheet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

VKB37 Perustaso 4 (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

VKB38 Perustaso 5 (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Moduulissa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Moduuleista muodostetut opintojaksot

VKB31 Perustason alkeet 1 (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita. Rohkaistaan tuottamaan ensimmäisiä kohdekielisiä suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin. Monipuolisella arvioinnilla pyritään kannustamaan ja vahvistamaan opiskelijan motivaatiota vieraan kielen opiskelun alkuvaiheessa.

VKB32 Perustason alkeet 2 (2 op)

Opintojaksolla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa arjen kielenkäyttötilanteissa. Vahvistetaan ääntämistä ja intonaatiota sekä rohkaistaan opiskelijaa ilmaisemaan itseään kohdekielellä. Kannustetaan käyttämään vähäistäkin kielitaitoa esimerkiksi omiin mielenkiinnon kohteisiin liittyen. Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin ja tukee opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana.

VKB33 Perustason alkeet 3 (2 op)

Opintojaksolla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit liittyvät nuoren arkeen. Tutustutaan opiskelijalle tärkeisiin teemoihin esimerkiksi vapaa-aikaan, harrastuksiin ja kouluun. Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin. Itsearviointia voidaan käyttää auttamaan opiskelijaa ymmärtämään oman kielitaitonsa kehitystä.

VKB34 Perustaso 1 (2 op)

Opintojaksolla havainnoidaan omaa ja kohdekielen kulttuuria ja niiden eroja sekä opitaan kertomaan omasta kulttuurista kohdekielellä. Hankitaan tietoa omasta ja vieraasta kulttuurista ja vertaillaan niitä eri medioita käyttäen. Innostetaan opiskelijoita kansainväliseen toimintaan. Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin. Voidaan lisätä omaa tuottamista kuten esitelmiä ja pienimuotoisia kirjoitelmia.

VKB35 Perustaso 2 (2 op)

Opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjoitellaan oman mielipiteen ilmaisemista ja tunteista kertomista. Käsitellään terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä teemoja kuten ihmissuhteet ja erilaiset elämäntilanteet. Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin ja vuorovaikutustaitojen arviointia voidaan vähitellen korostaa.

VKB36 Perustaso 3 (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan kohdekielisen kielialueen historiaan ja kulttuuri-ilmiöihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta. Aihepiirejä ovat esimerkiksi musiikki, elokuvat, kirjallisuus ja kuvataide sekä ruoka- ja tapakulttuuri. Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin. Opintojakson aikana opiskelija tekee kohdekielisen tuotoksen esimerkiksi monimediaisen esityksen, jonka arvioinnissa voidaan toteuttaa vertaisarviointia.

VKB37 Perustaso 4 (2 op)

Opintojakson aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Voidaan käsitellä ammatinvalintaa ja jatko-opintoja opiskelijan omasta näkökulmasta. Vahvistetaan opiskelijan itseluottamusta työelämään liittyvissä kielenkäyttötilanteissa. Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin. Voidaan laatia esimerkiksi CV, työhakemus tai toteuttaa työhaastattelu.

VKB38 Perustaso 5 (2 op)

Opintojaksolla käsitellään ajankohtaisia ja globaaleja aiheita eri medioita käyttäen. Rohkaistaan mediakriittisyyteen ja syvennetään suullisen ja kirjallisen mielipiteen ilmaisemisen taitoja. Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin. Opintojakson aikana opiskelija voi esimerkiksi pitää blogia kohdemaan ajankohtaisista tapahtumista ja ilmiöistä.

6.5.6 Vieraat kielet, Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä

Aasian ja Afrikan kielillä tarkoitetaan maailman valtakieliä, kuten japania, kiinaa ja arabiaa, joissa käytetään monenlaisia kirjoitusjärjestelmiä.

Aasian ja Afrikan kielten A-oppimäärän opetussuunnitelma laaditaan paikallisesti muiden vieraiden kielten A-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita soveltaen.

6.5.7 Vieraat kielet, Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä

Aasian ja Afrikan kielillä tarkoitetaan maailman valtakieliä, kuten japania, kiinaa ja arabiaa, joissa käytetään monenlaisia kirjoitusjärjestelmiä.

Aasian ja Afrikan kielten B3-oppimäärän erityinen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä. Opetus auttaa opiskelijaa muodostamaan käsityksen kohdekielen eurooppalaisista kielistä poikkeavista erityispiirteistä sekä kehittämään kohdekielen kirjoitusmerkistön hallinnassa.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suullisen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tieteen- ja tiedonaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Opinnoissa varataan tarpeen mukaan aikaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn.

Opintojen aikana edistetään monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa ja tutustutaan eri tekstilajeihin.

Moduulista 3 lähtien opiskelijalle voidaan antaa todistus suullisesta kielitaidosta Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintojen aikana opiskelija täydentää vieraiden kielten A-oppimäärän ensimmäisen moduulin yhteydessä laatimaansa kieliprofiiliaan.

VKAAB31 Perustason alkeet 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on motivoida pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa uutta kieltä ja kulttuureja kohtaan. Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan kohdekielellä aktiivisesti, monenlaisia alkeiskielitaitoa kompensoivia vuorovaikutusstrategioita käyttäen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin ja hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- tutustuu vähitellen kirjaimistoon ja kirjoitusmerkkeihin ja harjoittelee niiden tunnistamista ja lukemista
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

VKAAB32 Perustason alkeet 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa vuorovaikutustilanteissa ja hyödyntämään kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin, myös maailmankuvan laajentamiseksi.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 (puhuttu kieli) ja A1.1 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti
- harjoittelee kirjoittamaan lisää
- tutustuu mahdollisuuksien mukaan siihen, kuinka kieltä kirjoitetaan digitaalisilla työvälineillä.

Keskeiset sisällöt

- oman lähipiirin ja arjen kuvailu
- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa
- tavanomaiset asiointitilanteet

VKAAB33 Perustason alkeet 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemyks perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 (puhuttu kieli) ja A1.1 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti
- harjoittelee kirjoittamista ja omien lyhyiden tekstien tuottamista turvautuen tarpeen mukaan digitaalisiin työvälineisiin.

Keskeiset sisällöt

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet (arjessa), tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

VKAAB34 Perustaso 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä. Moduulissa vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 (puhuttu kieli) ja A1.1 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti
- kehittää kirjoitustaitoaan
- oppii hyödyntämään perinteisiä ja digitaalisia sanakirjoja ja sanastoja.

Keskeiset sisällöt

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

VKAAB35 Perustaso 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista kohdekielellä tuntemuksiaan ja mielipiteitään. Moduulissa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 (puhuttu kieli) ja A1.2 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

VKAAB36 Perustaso 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijat kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Moduulissa rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kohdekieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaihteita tutkiessa. Moduulin aikana opiskelija tekee oman kohdekielisen tuotoksen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 (puhuttu kieli) ja A1.2 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti
- jatkaa omien tekstien tuottamista sekä käsin kirjoittaen, että digitaalisia työvälineitä hyödyntäen.

Keskeiset sisällöt

- eri kulttuuriaihteita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuuriaiheet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

VKAAB37 Perustaso 4 (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 (puhuttu kieli) ja A1.3 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

VKAAB38 Perustaso 5 (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Moduulissa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon

viestin vastaanottaja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 (puhuttu kieli) ja A1.3 (kirjoitettu kieli) tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat

6.5.8 Vieraat kielet, saame, A-oppimäärä

Saame vieraana kielenä -opetusta voidaan antaa Suomessa puhutuissa saamen kielissä, pohjoissaamessa, inarinsaamessa ja koltansaamessa. Nämä perusteet ovat kaikille kolmelle saamen kielelle yhteiset, ja näiden pohjalta laaditaan paikallisesti sovellus kuhunkin saamen kieleen.

Opetuksen tavoitteet

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kehittyy saamen kielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, pohjoismaisissa kuin koko pohjoiskalottialueen yhteisöissä
- vahvistaa tietämystään saamen kielistä ja saamelaiskulttuureista sekä ymmärtää niiden merkityksen alkuperäiskansan kielinä ja kulttuureina
- hahmottaa niitä haasteita ja mahdollisuuksia, joita pienen puhujamäärän kieltä opiskeleva kohtaa, ja pyrkii oma-aloitteiseen kielijäsenyyteen.

Pakolliset opinnot

Pakollisten opintojen moduulien 1–3 aikana painotetaan opiskelijan kielten opiskelutaitojen ja opiskelu- ja vuorovaikutusstrategioiden kehittämistä hänen omista lähtökohdistaan. Opiskelija tulee tietoiseksi vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan ja vahvistaa perusopetuksessa luotua pohjaa jatkuvalle kielten opiskelulle. Tätä tarkoitusta varten opiskelija laatii kieliprofiilin ensimmäisen moduulin yhteydessä tai täydentää sitä. Kieliprofiilia työstetään oppimisprosessin edetessä lukio-opintojen aikana.

Moduulien 1–2 aikana opiskelija tarkastelee omaa kehittymistään saamen oppijana ja osaajana. Samalla tarkastellaan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta yhteisön, mutta myös opiskelijan henkilökohtaisesta näkökulmasta. Opiskelija tarkastelee kieliprofiilissaan itseään myös muiden kielten, mukaan lukien äidinkielen, käyttäjänä, osaajana ja oppijana.

Moduulista 3 lähtien kiinnitetään entistä enemmän huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen muodollisuusasteeltaan erityyppisissä kielenkäyttötilanteissa. Moduulien 4–6 opinnoissa painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä ottaen huomioon saamen kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotaso lukio-opinnoille.

Pakollisten opintojen loppuvaiheessa huomio kiinnittyy vahvistamaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Opinnoissa painottuvana näkökulmana ovat saamelaisen elämänmuodon keskeiset piirteet sekä saamelaisten henkinen ja aineellinen kulttuuriperintö. Opintojen aikana varataan aikaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä.

Kaikkien opintojen aikana harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta.

SMA1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

Moduulin tehtävänä on kehittää opiskelijan kieli-identiteettiä sekä vahvistaa opiskelijan ja ryhmän hyvinvointiosaamista. Tehtävänä on ohjata opiskelijaa tavoitteellisessa kielen opiskelussa, jossa kohdekieltä käytetään mahdollisimman paljon. Tehtävänä on tukea opiskelijan saamen kielen opiskelutaitoja ja mahdollistaa kieliopinnoissa onnistuminen sekä opintojen pitkäjänteinen jatkaminen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä
- soveltaa ja kehittää saamen kielen opiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan saamen kielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.2.

Keskeiset sisällöt

- saamen kieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen
- tavoitteiden asettelu saamen kielen opiskelulle
- oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen saamen kielen näkökulmasta
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

SMA2 Saamen kieli maailmalla ja vuorovaikutusosaaminen (3 op)

Moduulin tehtävänä on tarkastella saamen kieltä sen käyttöalueen näkökulmasta ja pohtia eettistä toimijuutta kaikessa vuorovaikutuksessa. Moduulissa avataan rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) käsitettä keskeisenä kielitaidon osa-alueena ja harjaannutetaan vuorovaikutusta kieli- ja kulttuurirajoja ylittävissä tilanteissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan saamen kielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset; ääntäminen
- viestintätyylit erilaisissa medioissa

SMA3 Saamen kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää kulttuurista ymmärrystä. Moduulissa tarkastellaan saamen kielten ja kulttuurien moninaisuutta sekä arvoja ja merkityksiä, jotka välittyvät kulttuurin kautta yksilölle ja yhteisölle. Taiteiden merkitystä tarkastellaan niiden vaikuttavuuden kautta. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään muita opintoja tai oppimisympäristöjä sekä elämänpiirejään. Opintoihin voidaan sisällyttää omakohtainen laajahko luovan ilmaisun tuotos.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä
- pystyy tuottamaan tekstejä itselle tärkeistä kulttuuriaiheista tai -ilmiöistä
- vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

- luova toiminta
- saamelaiset taiteenalat
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle
- itseilmaisu identiteetin rakentumisessa

SMA4 Saamen kieli vaikuttamisen välineenä (2 op)

Moduulin tehtävänä on kehittää opiskelijan monilukutaitoa, tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa. Moduulissa tarkastellaan osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja demokratian rakentumista saamen kielellä kielellisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti monimuotoisessa maailmassa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin
- kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.

Keskeiset sisällöt

- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

SMA5 Kestävä tulevaisuus arktisella alueella (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan tiedonhankinnan taitoja, erityisesti lähteen luotettavuuden tarkastelun näkökulmasta, sekä vahvistaa tekstin tulkitsemisen ja tuottamisen taitoja. Tehtävänä on myös vahvistaa taitoja esittää kysymyksiä ja etsiä vastauksia tai hahmotella ratkaisuja itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.

Keskeiset sisällöt

- ihmisen ja luonnon suhde
- muuttuva elin- ja työympäristö sekä saamelaiset elinkeinot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, tieteellisen tekstin piirteet

SMA6 Saamen kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Moduulissa pohditaan jatko-opinto- ja urasuunnitelmia sekä työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu saamen kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.

Keskeiset sisällöt

- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina
- itsenäistyvän, työelämäänsä astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Valinnaisten opintojen erityisenä tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaiskäsitys kielitaitonsa tasosta opintojen päättövaiheessa sekä auttaa opiskelijaa löytämään keinoja kehittää osaamistaan. Kieliprofiilia täydennetään tavoitteellisesti opiskelijan omien tarpeiden mukaan.

SMA7 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (2 op)

Moduulin tehtävänä on valmistaa opiskelijaa maailmankansalaiseksi, jolla on tietoa, taitoa ja tahtoa osallistua keskusteluihin ympäristökysymyksistä. Näkökulmia tarkastellaan opiskelijan omasta elinpiiristä käsin, mutta moduulissa tutustutaan myös kansainvälisten organisaatioiden tapoihin käsitellä kestävään elämäntapaan liittyviä kysymyksiä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta
- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi
- osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Keskeiset sisällöt

- ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos
- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista
- ratkaisukeskeisyys

SMA8 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

Moduulin tehtävänä on harjaannuttaa opiskelijan monipuolista suullista kielitaitoa, jota tarvitaan kansainväliseen toimijuuteen, sekä tarjota opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on myös vahvistaa opiskelijan neuvottelutaitoja sekä toisen arvostamista ja huomioon ottamista. Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- kehittää taitoaan rakentaa dialogia
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt

- puhumisen eri piirteet
- saamen kielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin

- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

6.5.9 Vieraat kielet, saame, B2-oppimäärä

Saamen kielen B2-oppimäärän erityinen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista saamen kielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suullisen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Jos ryhmässä on saamelaistaustaisia opiskelijoita, kartoitetaan erityisesti opintojen alkuvaiheessa heidän saamen kielen tai murteen taitojaan, tavoitteitaan ja mahdollisuuksiaan saada tukea opinnoilleen lähiympäristöstä.

Opetuksen tavoitteet

Saamen kielen B2-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kehittyy saamen kielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, pohjoismaisissa kuin koko pohjoiskalottialueen yhteisöissä
- vahvistaa tietämystään saamen kielistä ja saamelaiskulttuureista ja ymmärtää niiden merkityksen alkuperäiskansan kielinä ja kulttuureina
- hahmottaa niitä haasteita ja mahdollisuuksia, joita pienen puhujamäärän kieltä opiskeleva kohtaa, ja pyrkii oma-aloitteiseen kielijäsenyyteen.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Opinnoissa varataan tarpeen mukaan aikaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Painottuvana näkökulmana ovat saamelaisen elämänmuodon keskeiset piirteet.

Opintojen aikana edistetään monilukutaitoa käsittelemällä tarinoita, kertomuksia, joiku/le'udd-perinnettä, duodji- eli saamelaista käsityöperinnettä, kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria,

kuvataidetta tai mediaa ja tutustutaan eri tekstilajeihin.

Todistus suullisen kielitaidon osaamisesta voidaan antaa missä tahansa vaiheessa opintoja.

Opintojen aikana opiskelija täydentää vieraiden kielten A-oppimäärän ensimmäisen moduulin yhteydessä laatimaansa kieliprofiiliaan.

SMB21 Kohtaamisia saamelaisalueella (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä saamen kielen opinnoissa. Tarvittaessa huomiota kiinnitetään B2-oppimäärää peruskoulun puolella opiskelleiden opiskelijoiden opintojen aloittamiseen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

SMB22 Sápmi – Saamenmaa (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään saamen kieltä tiedonhankinnan välineenä. Moduulissa vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- saamelaisten asuma-alue ja historia
- saamelaiset edustuselimet ja järjestöt
- saamen kielten maantieteellinen levinneisyys, variantit
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

SMB23 Arki ja hyvinvointi (2 op)

Moduulin tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista kohdekielellä tuntemuksiaan ja mielipiteitään. Moduulissa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

SMB24 Saamelainen kulttuuri (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelija saamen kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Moduulissa rohkaistaan opiskelijaa käyttämään saamen kieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaihteita tutkiessa. Moduulin aikana opiskelija tekee oman saamenkielisen tuotoksen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- historiallisesti keskeiset ja ajankohtaiset kulttuuriaiheet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

SMB25 Opiskelu, työ ja tulevaisuus (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa saamen kielen käyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat
- saamelaiset elinkeinot

SMB26 Saamelainen luontotieto (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Moduulissa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- ihmisen ja luonnon suhde
- ilmasto ja muuttuva elinympäristö
- luonto, maasto, lumi
- saamenkieliset mediat

SMB27 Kestävä elämäntapa (2 op)

Moduulin tehtävänä on auttaa opiskelijaa vahvistamaan perustason tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- erilaiset asuin ympäristöt
- saamelaisuus muuttuvassa maailmassa

SMB28 Kansainvälinen toiminta (2 op)

Moduulin tehtävänä on auttaa opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason kielitaidosta. Moduulin aikana vahvistetaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö
- vapaaehtois- ja järjestötoiminta
- arktisen alueen yhteistyö
- kansalliset saamen kielitaitovaatimukset

6.5.10 Vieraat kielet, saame, B3-oppimäärä

Saamen kielen B3-oppimäärän erityinen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista saamen kielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suullisen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Jos ryhmässä on saamelaistaustaisia opiskelijoita, kartoitetaan erityisesti opintojen alkuvaiheessa heidän saamen kielen tai murteen taitojaan, tavoitteitaan ja mahdollisuuksiaan saada tukea opinnoilleen lähiympäristöstä.

Opetuksen tavoitteet

Saamen kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kehittyä saamen kielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, pohjoismaisissa kuin koko pohjoiskalottialueen yhteisöissä
- vahvistaa tietämystään saamen kielistä ja saamelaiskulttuureista ja ymmärtää niiden merkityksen alkuperäiskansan kielinä ja kulttuureina
- hahmottaa niitä haasteita ja mahdollisuuksia, joita pienen puhujamäärän kieltä opiskeleva kohtaa, ja pyrkii oma-aloitteiseen kielijäsenyyteen.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Opinnoissa varataan tarpeen mukaan aikaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Painottuvana näkökulmana ovat saamelaisen elämänmuodon keskeiset piirteet.

Opintojen aikana edistetään monilukutaitoa käsittelemällä tarinoita, kertomuksia, joiku/le'udd-perinnettä, duodji- eli saamelaista käsityöperinnettä, kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa ja tutustutaan eri tekstilajeihin.

Moduulista 3 lähtien opiskelijalle voidaan antaa todistus suullisesta kielitaidosta Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintojen aikana opiskelija täydentää vieraiden kielten A-oppimäärän ensimmäisen moduulin yhteydessä laatimaansa kieliprofiiliaan.

SMB31 Tutustutaan toisiimme ja saamen kieleen (2 op)

Moduulin tehtävänä on motivoida pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa saamen kieltä ja kulttuuria kohtaan. Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan saamen kielellä aktiivisesti, monenlaisia vähäistä kielitaitoa kompensoivia vuorovaikutusstrategioita

käyttäen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin ja hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy toimimaan kielellä taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

SMB32 Arki ja asiointitilanteet (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa vuorovaikutustilanteissa ja hyödyntämään kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin, myös maailmankuvan laajentamiseksi.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- oman lähipiirin ja arjen kuvailu
- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa
- tavanomaiset asiointitilanteet

SMB33 Kohtaamisia saamelaisalueella (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä saamen kielen opinnoissa. Tarvittaessa huomiota kiinnitetään B2-oppimäärää peruskoulun puolella opiskelleiden opiskelijoiden opintojen aloittamiseen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

SMB34 Sápmi – Saamenmaa (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään saamen kieltä tiedonhankinnan välineenä. Moduulissa vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- saamelaisten asuma-alue ja historia
- saamelaiset edustuselimet ja järjestöt
- saamen kielten maantieteellinen levinneisyys, variantit
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

SMB35 Arki ja hyvinvointi (2 op)

Moduulin tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista kohdekielellä tuntemuksiaan ja mielipiteitään. Moduulissa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

SMB36 Saamelainen kulttuuri (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelija saamen kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Moduulissa rohkaistaan opiskelijaa käyttämään saamen kieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaihteita tutkiessa. Moduulin aikana opiskelija tekee oman saamenkielisen tuotoksen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- historiallisesti keskeiset ja ajankohtaiset kulttuuriaiheet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

SMB37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa saamen kielen käyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat
- saamelaiset elinkeinot

SMB38 Saamelainen luontotieto (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa tulkitsemaan eri tasoisia ja pituisia tekstejä omalla saamen kielen taidollaan. Moduulissa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- ihmisen ja luonnon suhde
- ilmasto ja muuttuva elinympäristö
- luonto, maasto, lumi
- saamenkieliset mediat

6.5.11 Vieraat kielet, latina, B2-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Latinan kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi
- ymmärtää latinan kielen merkityksen kulttuurissa ja tieteissä
- ymmärtää latinan kielen vaikutuksen eurooppalaisten kielten kehitykseen
- oppii tuntemaan kreikkalais-roomalaisen maailman historiaa, kulttuuria ja mytologiaa sekä tekee huomioita niiden vaikutuksesta eurooppalaiseen ja suomalaiseen kulttuuriin
- osaa kohtalaisen hyvin sanastoa ja muoto- ja lauseopin rakenteita sekä yleisiä idiomaattisia ilmaisuja
- ymmärtää apuvälineitä käyttäen helpohkoa autenttista tekstiä, osaa hankkia uutta tietoa tutuista aiheista ja osaa jonkin verran päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä niiden kieliasusta ja asiayhteydestä.

Arviointi

Opiskelijan kielen osaamista arvioidaan latinan kielen erityisten tavoitteiden mukaan sekä soveltuvien vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden mukaan. Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää ottaen huomioon latinan kielen erityispiirteet ja käyttöalueen rajallisuus. Opintojen aikana annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Latinan B2-oppimäärässä laajennetaan muoto-opin tuntemusta ja opiskellaan pääpiirteitä sijamuotojen, aikamuotojen ja modusten käytöstä sekä lauseenvastikkeista. Perusopetuksessa vakiintuneita hyviä ääntämistottumuksia pidetään yllä.

Opiskelijaa ohjataan vertaamaan antiikin ajan erilaisia ilmiöitä nykyajan vastaaviin ilmiöihin sekä tekemään huomioita kreikkalais-roomalaisen kulttuurin vaikutuksista nykyisiin kulttuureihin ja latinan vaikutuksesta nykykieliin.

Opintojen aikana varataan tarpeen mukaan aikaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Monilukutaitoa edistetään käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa sekä kehittämällä latina–suomi-sanakirjan käyttötaitoja.

Opintojen aikana opiskelija täydentää vieraiden kielten A-oppimäärän ensimmäisen moduulin yhteydessä laatimaansa kieliprofiiliaan.

LAB21 Tietoa, taitoa ja taruperintöä (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa lauseopin osaamistaan
- harjaantuu lukemaan ja suomentamaan fiktiivisiä tekstejä.

Keskeiset sisällöt

- antiikin vapaa-aika
- antiikin roomalaisnuorten kasvatus ja koulunkäynti
- antiikin kreikkalais-roomalainen jumaltarusto ja faabelit

LAB22 Rooman historian vaiheita (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää muoto- ja lauseopin tuntemustaan
- tutustuu pääpiirteittäin Rooman historiaan
- tutustuu etruskeihin.

Keskeiset sisällöt

- Rooman varhaishistoria ja siihen liittyvät tarut
- Rooman historian käännekohdat
- Rooman kehittyminen maailmanvallaksi
- roomalainen aikakäsitys

LAB23 Merkittäviä roomalaisia (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- täydentää lauseopin osaamistaan
- hallitsee keskeisen muoto-opin
- syventää tietämystään roomalaisesta yhteiskunnasta
- tutustuu runomitoista heksametriin.

Keskeiset sisällöt

- Rooman historian merkkihenkilöitä
- roomalaiset hyveet

LAB24 Kulttuuriperintömme (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään sijamuotojen käytöstä lauseessa
- monipuolistaa käsitystään antiikista periytyvästä kulttuurista
- tutustuu lyyrisiin runomittoihin.

Keskeiset sisällöt

- antiikin kulttuurin eri alueet ja niiden merkitys kulttuuriperinnössämme
- antiikin tieteet ja taiteet

LAB25 Viestejä menneisyydestä (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hioo lauseopin (syntaksin) taitojaan
- tarkastelee elämän suuria kysymyksiä antiikin näkökulmasta autenttisten tekstikatkelmien pohjalta.

Keskeiset sisällöt

- tekstit avaimena menneisyyden arkeen
- antiikin roomalaisten elämä ja suhtautuminen elämän eri ilmiöihin

LAB26 Latinaa kautta vuosisatojen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii muokattuja tekstejä ja helppoja autenttisia tekstinäytteitä
- nauttii latinan kielen moninaisuudesta kautta vuosisatojen ja ymmärtää latinan kielen arvon monenlaisen viestinnän välineenä.

Keskeiset sisällöt

- latinan kielen käyttöalueet myöhäisantiikista nykypäivään
- kristillinen ja humanistinen latina
- latinan lausuminen eri maissa
- Suomen latiniteetti

LAB27 Epiikkaa ja lyriikkaa (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu analysoimaan tekstejä kieliopillisesti ja sisällöllisesti
- vahvistaa taitojaan autenttisten tekstien lukemisessa
- syventää osaamistaan runomitoista ja runoille tyypillisestä kielestä.

Keskeiset sisällöt

- epiikan ja lyriikan mestareita ja heidän tuotantoaan

LAB28 Retoriikkaa ja filosofiaa (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu analysoimaan tekstejä kieliopillisesti ja sisällöllisesti
- vahvistaa taitojaan autenttisten tekstien lukemisessa
- tutustuu antiikin puhetaitoon ja filosofiaan.

Keskeiset sisällöt

- antiikin puhujia ja filosofiä heidän henkilöhistoriansa ja kirjallisen tuotantonsa valossa

6.5.12 Vieraat kielet, latina, B3-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Latinan kielen B3-oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi
- ymmärtää latinan kielen merkityksen kulttuurissa ja tieteissä
- ymmärtää latinan kielen vaikutuksen eurooppalaisten kielten kehitykseen
- oppii tuntemaan kreikkalais-roomalaisen maailman historiaa, kulttuuria ja mytologiaa sekä tekee huomioita niiden vaikutuksesta eurooppalaiseen ja suomalaiseen kulttuuriin

- osaa kohtalaisen hyvin perussanastoa ja keskeisiä muoto- ja lauseopin rakenteita sekä yleisiä idiomaattisia ilmauksia
- ymmärtää apuvälineitä käyttäen helppoa autenttista tekstiä, osaa poimia yksittäisiä tietoja ja pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden perusteella.

Arviointi

Opiskelijan kielen osaamista arvioidaan latinan kielen erityisten tavoitteiden mukaan sekä soveltuvin osin vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden mukaan. Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää ottaen huomioon latinan kielen erityispiirteet ja käyttöalueen rajallisuus. Opintojen aikana annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Latinan B3-oppimäärässä opiskellaan keskeinen muoto-oppi sekä pääpiirteitä sijamuotojen, aikamuotojen ja modusten käytöstä sekä lauseenvastikkeista. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen. Opinnoissa huolehditaan tarvittaessa B2-oppimäärää peruskoulussa opiskelleen opiskelijan saumattomasta latinan opiskelun aloittamisesta lukiossa.

Opiskelijaa ohjataan vertaamaan antiikin ajan erilaisia ilmiöitä nykyajan vastaaviin ilmiöihin sekä tekemään huomioita kreikkalais-roomalaisen kulttuurin vaikutuksista nykyisiin kulttuureihin ja latinan vaikutuksesta nykykieliin.

Opintojen aikana varataan tarpeen mukaan aikaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Monilukutaitoa edistetään käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa sekä kehittämällä latina–suomi-sanakirjan käyttötaitoja.

Opintojen aikana opiskelija täydentää vieraiden kielten A-oppimäärän ensimmäisen moduulin yhteydessä laatimaansa kieliprofiiliaan.

LAB31 Ikkunat auki antiikkiin (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kertomaan itsestään perusasioita latinaksi
- tutustuu kielen keskeisiin piirteisiin
- tutustuu antiikin kulttuuriin ja latinan kieleen nykyajan näkökulmasta
- ymmärtää latinan kielen aseman Euroopan kielten joukossa ja erityisesti romaanisissa kielissä.

Keskeiset sisällöt

- Rooman valtakunnan latinan kielen vaiheet pääpiirteittäin
- antiikin ja nykypäivän Italiaa ja roomalaisia

LAB32 Antiikin elämää (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kielitietoisuuttaan ja oppii käyttämään kieliopillisia käsitteitä
- oppii ymmärtämään kielen rakenteita ja lisää muoto-opin osaamistaan
- tutustuu pääpiirteittäin elämään antiikin aikaisessa kaupungissa.

Keskeiset sisällöt

- yksityinen ja julkinen elämä antiikissa
- työnteke antiikissa
- orjuus

LAB33 Tietoa, taitoa ja taruperintöä (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa lauseopin osaamistaan
- harjaantuu lukemaan ja suomentamaan fiktiivisiä tekstejä.

Keskeiset sisällöt

- antiikin vapaa-aika
- antiikin roomalaisnuorten kasvatus ja koulunkäynti
- antiikin kreikkalais-roomalainen jumaltarusto ja faabelit

LAB34 Rooman historian vaiheita (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää muoto- ja lauseopin tuntemustaan
- tutustuu pääpiirteittäin Rooman historiaan
- tutustuu etruskeihin.

Keskeiset sisällöt

- Rooman varhaishistoria ja siihen liittyvät tarut
- Rooman historian käännekohtat
- Rooman kehittyminen maailmanvallaksi
- roomalainen aikakäsitys

LAB35 Merkittäviä roomalaisia (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- täydentää lauseopin osaamistaan
- hallitsee keskeisen muoto-opin

- syventää tietämystään roomalaisesta yhteiskunnasta
- tutustuu runomitoista heksametriin.

Keskeiset sisällöt

- Rooman historian merkkihenkilöitä
- roomalaiset hyveet

LAB36 Kulttuuriperintömme (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään sijamuotojen käytöstä lauseessa
- monipuolistaa käsitystään antiikista periytyvästä kulttuurista
- tutustuu lyyrisiin runomittoihin.

Keskeiset sisällöt

- antiikin kulttuurin eri alueet ja niiden merkitys kulttuuriperinnössämme
- antiikin tieteet ja taiteet

LAB37 Viestejä menneisyydestä (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hioo lauseopin (syntaksin) taitojaan
- tarkastelee elämän suuria kysymyksiä antiikin näkökulmasta autenttisten tekstikatkelmien pohjalta.

Keskeiset sisällöt

- tekstit avaimena menneisyyden arkeen
- antiikin roomalaisten elämä ja suhtautuminen elämän eri ilmiöihin

LAB38 Latinaa kautta vuosisatojen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii muokattuja tekstejä ja helppoja autenttisia tekstinäytteitä
- nauttii latinan kielen moninaisuudesta kautta vuosisatojen ja ymmärtää latinan kielen arvon monenlaisen viestinnän välineenä.

Keskeiset sisällöt

- latinan kielen käyttöalueet myöhäisantiikista nykypäivään
- kristillinen ja humanistinen latina
- latinan lausuminen eri maissa
- Suomen latiniteetti

6.6 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtävät, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen nykyajan kulttuureissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla, kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä, hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustetaan opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista, eettisyyttä ja ympäristöosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan muun muassa **vuorovaikutusosaamista**. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä.

Matematiikan opiskelu tukee **globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen	Vuorovaikutusosaaminen
MAY1, MAB2, MAA2. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä. Epävarmuuden sietäminen.	MAY1, MAB2, MAA2. Kannustetaan opiskelijoita opiskelemaan ryhmissä vertaistukea antaen. MAY1-MAA12, MAY1-MAB9. Vaihtelevat työtavat ja turvallinen opiskeluympäristö kannustavat vuorovaikutukseen. Ratkaisumenetelmien jakaminen ja niistä keskusteleminen vahvistavat vuorovaikutusosaamista.
Monitieteinen ja luova osaaminen	Yhteiskunnallinen osaaminen
MAA4-MAA7, MAB4, MAB8. Matematiikan soveltaminen luonnontieteissä. Differentiaali- ja integraalilaskennan merkitys, teorian ja käytännön erot. MAY1, MAB2, MAB4-MAB9, MAA9. Yhteiskuntaoppiin, taloustietoon ja pörssilaskentaan liittyvät matematiikan sovellukset.	MAY1, MAB2, MAB4-MAB9, MAA9. Oman talouden hallinta: verotus, vuokrat, vastuu muista. Yhteiskunnallisten ilmiöiden jäsentäminen ja kuvaaminen matematiikan avulla.
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Globaali- ja kulttuuriosaaminen
MAB4, MAB5, MAB9, MAA5, MAA8. Opiskelijaa autetaan hahmottamaan erilaisten tehtävien avulla, että myös matematiikkaa voidaan käyttää hyödyksi kun jäsennetään ja ratkaistaan ympäristöongelmia.	MAY1-MAA12, MAY1-MAB9. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan luonne universaalina kielenä. Matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Työelämäosaaminen

Tavoitteena on nähdä matematiikan opiskelu pelkkien ongelmanratkaisutaitojen omaksumisen sijaan osana laajempaa työelämätaitojen kehittämistä. Opiskelussa pyritään turvalliseen työskentelyilmapiiriin, jossa jokainen opiskelija uskaltaa ilmaista oman tapansa ratkaista ongelma. Keskinäisen kunnioituksen vallitessa oman ratkaisun esittämistaidot myös kehittyvät.

Opiskelussa huomioidaan matemaattisten mallien teknisen toimivuuden lisäksi humaani näkökulma; mallien rajoituksia ja sopivuutta konkreettiseen ongelmaan arvioidaan

kriittisesti. Erilaisten lähestymistapojen valitseminen ja luova yhdisteleminen tilanteen mukaan ovat keskeisessä roolissa. Toisaalta opiskelija oppii ymmärtämään luonnontieteen matemaattisten työkalujen toimivuuden myös muuttuvissa olosuhteissa. Opiskelijaa rohkaistaan etsimään tietoa ja löytämään oman ratkaisunsa vahvuudet ja heikkoudet.

Matematiikan opetuksen yleiset tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä
- rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelemaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- rohkaistuu myös kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan sekä ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää, ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelemaan väitettä.

Arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Arvioinnilla opiskelijaa autetaan kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perusteleamiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän oppimäärän moduuli	Lyhyen oppimäärän moduuli
MAA2	MAB2
MAA3	MAB3
MAA6	MAB8
MAA8	MAB5
MAA9	MAB7

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytysti suoritettut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritettut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Jos opiskelija vaihtaa oppimäärää pitkästä lyhyeen, lasketaan vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääneet opintopisteet lyhyen oppimäärän muiksi valinnaisiksi opinnoiksi.

Jos opiskelija vaihtaa oppimäärää lyhyestä pitkään, vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa opettajan määrittelemällä lisänäytöllä. Lisänäyttö voi olla esimerkiksi erillinen kuulustelu, tehtäväpaketti tai muu opiskelijan kanssa sovittava tapa.

Jos opiskelija opiskelee toisen oppimäärän opintoja, lasketaan kyseiset opinnot opiskelijan varsinaisen oppimäärän mukaisiksi muiksi valinnaisiksi opinnoiksi.

6.6.1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus

Pakolliset opinnot

MAY1 Luvut ja yhtälöt (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa prosenttilaskennan periaatteet
- osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa
- syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan
- kertaa potenssin laskusäännöt
- vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä
- ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet
- oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

- lukujoukot ja peruslaskutoimitukset
- luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo
- prosenttilaskenta
- potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)
- suoraan ja kääntäen verrannollisuus
- funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta
- ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- yhtälöpari
- neliö- ja kuutiojuuri
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)

Moduuleista muodostetut opintojaksot

MAY1 Luvut ja yhtälöt (2 op)

Opintojaksossa keskitytään perusopetuksessa opiskeltujen sisältöjen kertaamiseen ja syventämiseen. Opintojakson aikana kiinnitetään erityistä huomiota siirtymiseen luvuista symbolien käyttöön. Opintojakson aikana voidaan keskittyä perusasioiden osaamisen vahvistamiseen tai osaamisen syventämiseen ja laajentamiseen. Opintojakson aikana myös luodaan ne opiskelutottumukset, joihin myöhempien opintojaksojen opiskelu perustuu sekä otetaan käyttöön ohjelmistoja, joita tullaan hyödyntämään myöhemmissä opinnoissa. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

6.6.2 Matematiikan pitkä oppimäärä

Pakolliset opinnot

MAA2 Funktiot ja yhtälöt 1 (3 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomin tekijöiden välisen yhteyden
- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö
- 2. asteen yhtälön ratkaisukaava
- polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)
- polynomien tekijät
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)
- rationaalifunktiot ja -yhtälöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt

MAA3 Geometria (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita
- osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen
- ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria
- suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja

tilavuuksien laskeminen

MAA4 Analyttinen geometria ja vektorit (3 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen
- osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä
- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.

Keskeiset sisällöt

- käyrän yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö
- yhtälöryhmä
- suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus
- itseisarvoyhtälö
- pisteen etäisyys suorasta
- vektoreiden perusominaisuudet
- tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla
- tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma

MAA5 Funktiot ja yhtälöt 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla
- tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$
- tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- suunnattu kulma ja radiaani

- yksikköympyrä
- sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen
- murtopotenssi ja sen yhteys juureen
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmi ja logaritmin laskusäännöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt

MAA6 Derivaatta (3 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta
- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä
- osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat
- sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- yhdistetty funktio ja sen derivointi
- funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

MAA7 Integraalilaskenta (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä
- osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.

Keskeiset sisällöt

- integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi
- määrätty integraali
- suorakaidesääntö
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

MAA8 Tilastot ja todennäköisyys (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja
- osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä
- osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.

Keskeiset sisällöt

- keskiluvut ja keskihajonta
- korrelaatio ja lineaarinen regressio
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- permutaatiot ja kombinaatiot
- todennäköisyyden laskusäännöt
- binomijakauma
- diskreetti todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo

MAA9 Talousmatematiikka (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

MAA10 3D-geometria (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa
- oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla
- vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä
- tutustuu kahden muuttujan funktioon
- osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.

Keskeiset sisällöt

- vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa
- piste- ja ristitulo
- piste, suora ja taso avaruudessa
- kulma avaruudessa
- yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa
- kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa

MAA11 Algoritmit ja lukuteoria (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat
- oppii toteuttamaan yksinkertaisia algoritmeja ohjelmoimalla
- perehtyy logiikan käsitteisiin
- hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta.

Keskeiset sisällöt

- algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto
- vuokaavio
- yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeeriseen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi

- konnektiivit ja totuusarvot
- kokonaislukujen jaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi
- Eukleideen algoritmi
- aritmetiikan peruslause

MAA12 Analyysi ja jatkuva jakauma (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä
- osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- paloittain määritelty funktio
- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- funktioiden raja-arvot äärettömyydessä
- epäoleelliset integraalit
- jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen

Moduuleista muodostetut opintojaksot

MAA2 Funktiot ja yhtälöt 1 (3 op)

Vahvistetaan yhtälönratkaisuun ja funktion tarkasteluun liittyviä taitoja. Tutustutaan polynomi-, rationaali- ja juurifunktioihin sekä niiden ominaisuuksiin ja käyttöön ilmiöiden matemaattisessa mallintamisessa ja ongelmanratkaisussa. Opitaan ratkaisemaan funktioihin liittyviä yhtälöitä ja polynomiepäyhtälöitä. Opitaan hyödyntämään ohjelmistoja yhtälöiden ratkaisemisessa ja funktioiden tutkimisessa. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAA3 Geometria (2 op)

Harjoitellaan erilaisiin kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien tilanteiden hahmottamista. Opitaan käyttämään geometrista tietoa käsitteleviä lauseita. Ratkaistaan erilaisia geometrisia ongelmia. Opitaan hyödyntämään ohjelmistoja geometrian ongelmien ratkaisemisessa. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAA4 Analyttinen geometria ja vektorit (3 op)

Perehdytään geometriaan tasokoordinaatistossa. Tutkitaan erilaisia käyriä ja niiden yhtälöitä. Opitaan vektorin käsite ja vektorilaskennan perusteet. Opitaan ratkaisemaan tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla. Opitaan hyödyntämään ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa ja niihin liittyvissä sovelluksissa. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAA5 Funktiot ja yhtälöt 2 (2 op)

Tutustutaan sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuuksiin ja niiden käyttöön ilmiöiden matemaattisessa mallintamisessa ja ongelmanratkaisussa. Harjaannutaan käyttämään ohjelmistoja funktioiden kuvaajien hahmottamisessa, mallintamisessa ja yhtälöiden ratkaisemisessa. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAA6 Derivaatta (3 op)

Tutustutaan raja-arvon käsitteeseen ja funktion jatkuvuuteen. Opitaan derivaatan käsite muutosnopeuden mittana ja määrittämään erilaisten funktioiden derivaatat. Harjaannutaan käyttämään derivaattaa funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja ääriarvo-ongelmien ratkaisemisessa. Opitaan hyödyntämään ohjelmistoja derivoimisessa ja sovellustehtävien yhteydessä. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAA7 Integraalilaskenta (2 op)

Tutustutaan integraalilaskennan peruskäsitteisiin kuten integraalifunktio ja määrätty integraali ja opitaan määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita. Opitaan soveltamaan integraalilaskentaa pinta-alojen ja tilavuuksien määrittämisessä. Opitaan hyödyntämään ohjelmistoja integroimisessa ja sovellustehtävien yhteydessä.

Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAA8 Tilastot ja todennäköisyys (2 op)

Tutustutaan diskreettiin jakaumaan tunnuslukujen, regression ja korrelaation avulla. Perehdytään kombinatorisiin menetelmiin ja todennäköisyyslaskennan perusteisiin. Opitaan hyödyntämään ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyksien laskemisessa. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAA9 Talousmatematiikka (1 op)

Opitaan hyödyntämään matemaattisia valmiuksia resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan. Sovelletaan lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa. Opitaan sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtämään niiden rajoitukset. Opitaan hyödyntämään ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAA10 3D-geometria (2 op)

Syvennetään vektorilaskennan tuntemusta ja opitaan käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa. Opitaan tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla. Vahvistetaan avaruusgeometrian osaamista ääriarvosovellusten yhteydessä sekä tutustutaan kahden muuttujan funktioon. Opitaan käyttämään ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAA11 Algoritmit ja lukuteoria (2 op)

Opitaan tuntemaan algoritmin käsite sekä tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat. Opitaan toteuttamaan yksinkertaisia algoritmeja ohjelmoimalla. Perehdytään logiikan ja lukuteorian käsitteisiin, alkulukujen ominaisuuksiin sekä osataan tutkia kokonaislukujen jaollisuutta. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana

työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua

MAA12 Analyysi ja jatkuva jakauma (2 op)

Syvennetään ymmärrystä analyysin peruskäsitteistä. Osataan muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita. Täydennetään integraalilaskennan taitoja sekä perehdytään jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja opitaan soveltamaan normaalijakaumaa. Opitaan käyttämään ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

Moduuleista yhdistetyt opintojaksot

MAA2+MAA3+MAA4 Ensimmäisen vuoden pitkä matematiikka (3+2+3=8 op)

Käydään läpi valtakunnallisten moduulien MAA2, MAA3 ja MAA4 sisällöt. Opintojakson arvioinnissa hyödynnetään periodien päättöviikkoja ja väliarviointeja, joiden pohjalta opintojakson arvosana määräytyy. Arviointi perustuu keskeisesti opintojakson aikana annettujen tehtävien suorittamiseen. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAA13 Pitkän matematiikan kokonaiskuva (2 op)

Kerrataan ja syvennetään aiempien opintojaksojen keskeiset osa-alueet. Ylioppilaskirjoituksiin valmentava opintojakso. Yhteiskunnallinen osaaminen näkyy mm. siinä, että opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon. Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön omien oppimistavoitteiden saavuttamiseksi. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

MAA14 Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat (2 op)

= MAB9 Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Tutustutaan normaali- ja binomijakaumaan sekä määritetään niihin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä. Vahvistetaan tilastojen käsittelytaitoja. Tutustutaan luottamusväleihin ja virhemarginaaleihin. Opintojakson arviointi on monipuolista. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia.

Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kurssikokeena tai muuna kurssityönä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAA15 Matemaattiset ohjelmistot I (1-2 op)

Harjoitellaan matemaattisten tietokoneohjelmistojen käyttöä. Opintojakso tukee aiempien opintojaksojen tehtävien suorittamista sähköisessä muodossa. Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy mm. siinä, että opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa ja syvennetään matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa. Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön omien oppimistavoitteiden saavuttamiseksi. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

MAA16 Matemaattiset ohjelmistot II (1-2 op)

Harjoitellaan matemaattisten tietokoneohjelmistojen käyttöä. Opintojakso tukee aiempien opintojaksojen tehtävien suorittamista sähköisessä muodossa. Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy mm. siinä, että opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa ja syvennetään matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa. Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön omien oppimistavoitteiden saavuttamiseksi. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

MAA17 Pitkälle siirretyt lyhyen matematiikan opintojaksot (1-3 op)

MAA18 Korkeampaa matematiikkaa (2 op)

Millaista matematiikka on jatko-opinnoissa lukion jälkeen? Opintojaksossa tutustutaan korkeakoulumatematiikkaan mm. lineaarialgebran ja kompleksilukujen merkeissä. Hyvinvointiosaaminen näkyy opinnoissa mm. siinä, että opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä. Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön omien oppimistavoitteiden saavuttamiseksi. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

MAA19 Ohjelmoinnin alkeet (2 op)

Opiskellaan ohjelmoinnin alkeita verkkoalustaa hyödyntäen. Käytössä on Python-ohjelmointikieli, jota on mahdollista hyödyntää laskinsovelluksessa. Kurssin ohjelmointitehtävät ovat pääosin matemaattisia. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

6.6.3 Matematiikan lyhyt oppimäärä

Pakolliset opinnot

MAB2 Lausekkeet ja yhtälöt (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- oppii muodostamaan lausekkeita ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua
- osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa
- osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa polynomi yhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- aritmeettinen lukujono ja summa
- geometrinen lukujono ja summa

MAB3 Geometria (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa

MAB4 Matemaattisia malleja (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla

- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta
- osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen
- ennusteet ja mallin hyvyys

MAB5 Tilastot ja todennäköisyys (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

Keskeiset sisällöt

- tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- todennäköisyyden käsite
- yhteen- ja kertolaskusääntö
- kombinaatiot ja tuloperiaate
- todennäköisyyslaskennan malleja

MAB6 Talousmatematiikan alkeet (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot
- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä
- osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen
- indeksi
- korkokäsite, yksinkertainen korko
- verotus
- valuutat

MAB7 Talousmatematiikka (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

MAB8 Matemaattinen analyysi (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä
- funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla

MAB9 Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina

- tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina
- vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla
- tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla
- ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.

Keskeiset sisällöt

- normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)
- toistokoe
- binomijakauma
- luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite

Moduuleista muodostetut opintojaksot

MAB2 Lausekkeet ja yhtälöt (2 op)

Opintojakson tavoitteena on oppia luottamaan omiin matemaattisiin taitoihin. Annettujen ongelmien ratkaisemisessa käytetään hyväksi lausekkeitä, yhtälöitä ja lukujonoja. Opitaan toisen asteen polynomifunktio ja yhtälö. Lisäksi opitaan käyttämään ohjelmistoja polynomifunktioiden tutkimisessa. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAB3 Geometria (2 op)

Ratkaistaan käytännön ongelmia yhdenmuotoisuuden, suorakulmaisen kolmion geometrian ja koordinaatiston avulla. Opitaan tasokuvien ja kolmiulotteisten kappaleiden tutkimista ohjelmistoilla. Osataan määrittää kuvien ja kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAB4 Matemaattisia malleja (2 op)

Ongelmissa sovelletaan lineaarista ja eksponentiaalista mallia sekä algebrallisesti että teknisillä apuvälineillä. Arvioidaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta. Ratkaistaan potenssi- ja eksponenttiyhtälöitä. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään

jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAB5 Tilastot ja todennäköisyys (2 op)

Kurssilla käsitellään ja tulkitaan tilastollisia aineistoja tilastollisten tunnuslukujen, regression ja korrelaation avulla. Lisäksi perehdytään todennäköisyyslaskennan perusteisiin. Kurssilla hyödynnetään ohjelmistoja. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAB6 Talousmatematiikan alkeet (1 op)

Opintojakson tavoitteena on oppia ymmärtämään talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot. Opetellaan indeksit, koron käsite, verotus ja valuutanmuutokset. Lisäksi syvennetään prosenttilaskennan taitoja. Osataan hyödyntää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAB7 Talousmatematiikka (1 op)

Opitaan soveltamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtämään niitä. Sovelletaan lukujonoja ja niiden summia talouteen liittyvissä ongelmissa. Käsitellään korkolaskuja, talletuksia ja lainoja. Lisäksi opitaan hyödyntämään ohjelmistoja laskelmien tekemiseen. Opintojakso antaa valmiuksia oman talouden suunnitteluun. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAB8 Matemaattinen analyysi (2 op)

Tutkitaan funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin. Opetellaan derivaatan käsite muutosnopeuden mittana sekä tutkitaan polynomifunktion kulkua. Määritetään polynomifunktioista ääriarvoja ja suurin ja pienin arvo suljetulla välillä sekä analyyttisesti että ohjelmallisesti. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAB9 Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat (2 op)

Tutustutaan normaali- ja binomijakaumaan sekä määritetään niihin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä. Vahvistetaan tilastojen käsittelytaitoja. Tutustutaan

luottamusväleihin ja virhemarginaaleihin. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeena tai muuna arvioitavana työnä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

MAB10 Lyhyen matematiikan kokonaiskuva (2 op)

Kerrataan ja syvennetään aiempien opintojaksojen keskeiset osa-alueet. Ylioppilaskirjoituksiin valmentava opintojakso. Yhteiskunnallinen osaaminen näkyy mm. siinä, että opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon. Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön omien oppimistavoitteiden saavuttamiseksi. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

MAB11 Matemaattiset ohjelmistot (1-2 op)

Harjoitellaan matemaattisten tietokoneohjelmistojen käyttöä. Opintojakso tukee aiempien opintojaksojen tehtävien suorittamista sähköisessä muodossa. Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy mm. siinä, että opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa ja syvennetään matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa. Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön omien oppimistavoitteiden saavuttamiseksi. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

MAB12 Lyhyelle siirretyt pitkän matematiikan opintojaksot (1- op)

MAB13 Ohjelmoinnin alkeet (2 op)

Opiskellaan ohjelmoinnin alkeita verkkoalustaa hyödyntäen. Käytössä on Python-ohjelmointikieli, jota on mahdollista hyödyntää laskinsovelluksessa. Kurssin ohjelmointitehtävät ovat pääosin matemaattisia. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

MAB14 Lukujonot (1 op)

Opintojakson tavoitteena on annettujen ongelmien ratkaiseminen käyttäen hyväksi lukujonoja. Opintojaksolla opetellaan artimeettisen ja geometrisen lukujonon käyttöä. Lisäksi opitaan käyttämään ohjelmistoja lukujonojen tutkimisessa. Opintojaksolla käsitellään MAB2-opintojakson lukujonoihin liittyvät asiat ja opintojakso soveltuu hyvin pitkältä matematiikalta lyhyelle vaihdon tehneille, joilta puuttuu MAB2-opintojakson suoritus. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Moduuleista yhdistetyt opintojaksot

Talousmatematiikat MAB6+MAB7 (2 op)

Käydään läpi opintojaksojen MAB6 ja MAB7 sisällöt ja tavoitteet. Opintojakson arviointi on monipuolista. Summatiivisen arvioinnin lisäksi hyödynnetään jatkuvaa ja formatiivista arviointia. Arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kurssikokeena tai muuna kurssityönä, jonka lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua, itsearviointia sekä oppimiskeskustelua.

6.7 Biologia

Oppiaineen tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syvenyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävä tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan **hyvinvointiosaamista**. Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija

saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Vuorovaikutusosaamisen osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumenttoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seurattessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Biologian opetus kehittää opiskelijan **ympäristöosaamista** ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväen tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa **eettisyyttä** vaativissa pohdinnoissa.

Laja-alainen osaaminen

<i>Hyvinvointiosaaminen</i>	<i>Vuorovaikutusosaaminen</i>
<i>BI3: Opiskelija oppii ympäristöstä huolehtimista. Tavoitteena opiskelijan sinnikkyys toimia hyvinvoinnin edistämiseksi muutosten maailmassa.</i> <i>BI4-BI6: Opiskelija saa käsityksen yksilöiden erilaisuudesta ja sen biologisesta taustasta.</i> <i>BI5: Oman kehon tuntemus biologian näkökulmasta.</i>	<i>BI3 ja BI6: Opitaan arvioimaan eri näkökulmia, esim. keskustelemalla ympäristöongelmista ja geenitekniikkaan liittyvistä kysymyksistä.</i> <i>Kaikilla biologian opintojaksoilla voidaan työskennellä välillä pienryhmissä tai pareittain sekä erilaisissa ympäristöissä, missä kehitetään vuorovaikutusosaamista.</i>

Monitieteinen ja luova osaaminen	Yhteiskunnallinen osaaminen
BI1: Opiskelija oppii, miten tieteellinen tieto tuotetaan, mitä ovat biologiset tieteidenalat ja tutkimusmenetelmät ja mitkä ovat biologian aputieteitä. BI3 ja BI6: Tarkastellaan ympäristöongelmia ja biotekniikan innovaatioita eri tieteiden näkökulmista. BI5 ja BI6: Opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia kokeellisia töitä.	BI3: Pohditaan vaikutusmahdollisuuksia ympäristöongelmiin, voidaan tehdä yhteistyötä esim. kaupungin ympäristöviranomaisten ja kansalaisjärjestöjen kanssa. BI5: Ihmisen anatomian ja fysiologian tunteminen antaa tietopohjan terveyteen liittyvän tiedon kriittiseen analysointiin. BI4 ja BI6: Genetiikan ja bioteknologian perusteisiin tutustuminen auttaa arvioimaan kriittisesti alan sovelluksista käytävää yhteiskunnallista keskustelua.
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Globaali- ja kulttuuriosaaminen
BI2: Opitaan aineiden kiertokulun ja luonnon monimuotoisuuden merkitys, joka on pohja ymmärtää mistä ympäristöongelmat johtuvat. BI3: Kehitetään opiskelijan valmiuksia toimintaan kestävän elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttamiseksi. BI4: Voidaan tarkastella perinnöllisiä ominaisuuksia, erityisesti sairauksia, myös eettisistä näkökulmista. BI6: Voidaan huomioida biotekniikan hyödyntämisen eettiset näkökulmat (geenimuuntelu, lääketiede). Ympäristöosaamista on biotekniikan sovellusten hyödyntäminen ympäristönsuojelussa, kiertotaloudessa, kestävässä ruuantuotannossa sekä uusien energianlähteiden ja materiaalien kehityksessä.	BI3: Käsiteltävistä ympäristöongelmista monet ovat globaaleja ja voidaan pohtia globaalien vaikuttamistoimenpiteiden merkitystä. BI4 ja BI6: Voidaan tuoda esiin geenitiedon ja terveystietojen etiikka ja turvallisuus sekä genomitiedon hyödyntäminen väestötasolla eri yhteiskunnissa. BI6: Voidaan pohtia biotekniikan sovellusten hyödyntämistä erilaisissa ympäristöissä, esim. geenimuuntelun globaaleja mahdollisuuksia ja uhkia.

Työelämäosaaminen

Biologian opinnoissa eri opintojaksoilla tulee esiin muutoksiin liittyviä aiheita (ympäristöongelmat, biotekniikan kehitys jne.), joiden ymmärtäminen kehittää resilienssiä ja myös kykyä toimia erilaisissa ympäristöissä. Ympäristöön ja terveyteen liittyvien kysymysten yhteydessä voidaan pohtia eettisiä ongelmia, mikä kehittää empatiataitoja.

Opintojen aikana tehdään erilaisia kokeellisia ja muita ryhmätöitä, joissa opitaan vuorovaikutus- ja ongelmanratkaisutaitoja. Samalla kehittyvät keskustelutaidot ja kyky ymmärtää erilaisia tapoja esittää asioita. Kriittinen ajattelu on mukana opinnoissa alusta

lähtien, sillä heti ensimmäisellä opintojaksolla tutustutaan tieteellisen tiedon tuottamisen periaatteisiin ja kannustetaan opiskelijoita seuraamaan ajankohtaisia uutisia kriittisesti. Työtavat opintojaksoilla ovat usein itseohjautuvia (esim. pienimuotoisen kokeet ja tutkielmat), jolloin opitaan tavoitteiden asettelua, oman työn ohjaamista, yritteliäisyyttä ja luovuutta.

Biologian opetuksen yleiset tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä
- osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla
- ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta
- ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuisissa
- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja
- ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyylitasolta biosfääriin
- ymmärtää evoluution merkityksen
- tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä
- saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestäväen kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.

Arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä

painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoisiksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratorioissa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Pakolliset opinnot

BI1 Elämä ja evoluutio (2 op)

Moduulissa perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Keskeinen näkökulma moduulissa on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen. Moduulissa tutustutaan biologiseen tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteitä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä
- osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen
- osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen
- ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.

Keskeiset sisällöt

Biologia tieteenä

- elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen

Evoluutio

- solujen synty ja kehittyminen
- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu ja sen perinnölliset perusteet

- luonnonvalinta
- lajiutuminen
- kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat
- ihmisen evoluutio
- evoluution tutkiminen

Eliökunta

- luokittelun periaatteet
- eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit

BI2 Ekologian perusteet (1 op)

Moduulissa tarkastellaan ekologian perusteita ja elämän monimuotoisuutta.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen
- osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla
- osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

- ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus
- hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemeissä
- populaatioiden ominaisuudet
- sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys
- lajien väliset suhteet

Luonnon monimuotoisuus

- lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus
- monimuotoisuuden merkitys

BI3 Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin (1 op)

Moduulin keskeisinä teemoina ovat ympäristöongelmat Suomessa ja muualla maailmassa. Moduulissa tutustutaan ekologiseen tutkimukseen ja sen soveltamiseen ekosysteemien ja monimuotoisuuden suojelussa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa

ympäristöongelmia

- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä
- osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia
- osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyyden kannalta
- osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin
- happamoituminen
- rehevöityminen
- vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa
- ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen

Kestävää tulevaisuutta kohti

- ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys
- toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

BI4 Solu ja perinnöllisyys (2 op)

Moduulissa tarkastellaan tumallisen solun rakennetta, toiminnan ohjaamista, solujen lisääntymistä ja periytymisen perusteita. Solujen toimintoja havainnollistetaan kokeellisella työskentelyllä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä solun perusrakenteet
- osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja
- hallitsee periytymisen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla
- osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita
- osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- solu tutkimuskohteena
- biomolekyylit
- eläin-, kasvi- ja sienisol
- geenien ilmeneminen ja sen säätely
- fotosynteesi
- soluhengitys, käymisreaktiot

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja solun jakautuminen
- meioosi ja sukusolujen synty

Periytymisen perusteet

- geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit
- mendelistinen periytyminen
- kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päättelyminen sukupuusta

B15 Ihmisen biologia (2 op)

Moduulissa perehdytään ihmisen anatomiaan ja fysiologiaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat ihmisen elintoiminnot ja lisääntyminen. Moduulissa tarkastellaan ihmiselimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä
- osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään
- osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin
- osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan
- osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään
- osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Solu, kudος, elin

- solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut
- elinten muodostuminen eri kudostyypeistä

Elimistön säätely

- hermoston rakenne ja toiminta
- umpirauhaset ja hormonit

Aineenvaihdunta

- ruoansulatuselimistö
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö
- kuona-aineiden erityys

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- iho ja lämmönsäätely
- aistit
- puolustusjärjestelmä

Lisääntyminen

- sukuelimet ja sukupuolen kehitys
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

BI6 Biotekniikka ja sen sovellukset (2 op)

Moduulin tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää biologisen tutkimuksen merkityksen sovellusten kehittämisessä niin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa kuin luonnonvarojen kestävä kehityksen mukaisessa käytössä. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geenitekniikan ja mikrobiologian erilaiset sovellukset. Moduulissa esitellään uusimpia biotekniikan sovelluksia nopeasti kehittyvällä alalla.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot
- osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa
- syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geenitekniikassa
- osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa
- osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä
- osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Mikrobit

- mikrobien luokittelu
- bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi
- virusten rakenne ja lisääntyminen
- mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geenitekniikalla

- tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot

- DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu
- DNA:n sisältämän informaation selvittäminen
- geenien siirto- ja muokkausmenetelmät

Biotekniiikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- perinteinen ja geenitekniikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus
- lääketieteet
- genomitieto ja sen hyödyntäminen
- DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus
- ympäristönsuojelu
- teollisuus

Moduuleista muodostetut opintojaksot

BI1 Elämä ja evoluutio (2 op)

Opintojaksolla perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Keskeinen näkökulma on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen. Opintojaksolla tutustutaan biologiseen tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteitä.

Arviointia tapahtuu koko opintojakson ajan. Arviointi voi perustua esim. kokeisiin, ryhmätöihin, tutkielmiin, työraportteihin. Arvioinnin kohteena voivat olla myös opiskelijan työskentelytaidot. Lisäksi voidaan käyttää vertais- ja itsearviointia.

BI2 Ekologian perusteet (1 op)

Opintojaksolla perehdytään ekologian perusteisiin ja luonnon monimuotoisuuteen. Keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi ekosysteemien rakenne, aineiden kierto ja energian virtaus. Opintojaksolla tarkastellaan monimuotoisuuden merkitystä.

Arviointia tapahtuu koko opintojakson ajan. Arviointi voi perustua esim. kokeisiin, ryhmätöihin, tutkielmiin, työraportteihin. Arvioinnin kohteena voivat olla myös opiskelijan työskentelytaidot. Lisäksi voidaan käyttää vertais- ja itsearviointia.

BI3 Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin (1 op)

Opintojaksolla perehdytään ympäristöongelmiin Suomessa ja muualla maailmassa. Keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi ilmastomuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin, ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen ja toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen. Opintojaksolla tutustutaan ekologiseen tutkimukseen ja sen soveltamiseen ekosysteemien ja monimuotoisuuden suojelussa.

Arviointia tapahtuu koko opintojakson ajan. Arviointi voi perustua esim. kokeisiin,

ryhmätöihin, tutkielmiin, työraportteihin. Arvioinnin kohteena voivat olla myös opiskelijan työskentelytaidot. Lisäksi voidaan käyttää vertais- ja itsearviointia.

BI4 Solu ja perinnöllisyys (2 op)

Opintojaksolla tarkastellaan tumallisen solun rakennetta ja toimintaa. Keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi DNA, geenit, perinnöllisyys ja solujen lisääntyminen. Opintojaksolla pyritään käyttämään myös kokeellisia työtapoja.

Arviointia tapahtuu koko opintojakson ajan. Arviointi voi perustua esim. kokeisiin, ryhmätöihin, tutkielmiin, työraportteihin. Arvioinnin kohteena voivat olla myös opiskelijan työskentelytaidot. Lisäksi voidaan käyttää vertais- ja itsearviointia.

BI5 Ihmisen biologia (2 op)

Opintojaksolla perehdytään ihmisen rakenteisiin ja elintoimintoihin. Keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi aineenvaihdunta, elimistön säätely, liikkuminen ja lisääntyminen. Opintojaksolla tarkastellaan ihmiselimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja pysyä terveenä. Arviointia tapahtuu koko opintojakson ajan. Arviointi voi perustua esim. kokeisiin, ryhmätöihin, tutkielmiin, työraportteihin. Arvioinnin kohteena voivat olla myös opiskelijan työskentelytaidot. Lisäksi voidaan käyttää vertais- ja itsearviointia.

BI6 Biotekniikka ja sen sovellukset (2 op)

Opintojaksolla perehdytään biologian erilaisiin sovelluksiin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa, luonnonvarojen kestävä kehityksen mukaisessa käytössä ja ympäristönsuojelussa. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geeniteknologian ja mikrobiologian erilaiset sovellukset.

Arviointia tapahtuu koko opintojakson ajan. Arviointi voi perustua esim. kokeisiin, ryhmätöihin, tutkielmiin, työraportteihin. Arvioinnin kohteena voivat olla myös opiskelijan työskentelytaidot. Lisäksi voidaan käyttää vertais- ja itsearviointia.

BI7 Biosfääri (2 op)

Opinnoissa syvennetään lukion biologian sisältöjen hallintaa ja biologian eri aihealueita kokonaiskuvaksi. Opintojaksolla harjoitellaan ylioppilaskoetehtäviin vastaamista ja vahvistetaan digitaalisessa biologian ylioppilaskokeessa vaadittavia taitoja. Monitieteistä ilmiöiden hallintaa voidaan vahvistaa käsittelemällä erilaisia luonnontieteellisiä ilmiöitä. Biologian ilmiöiden havainnointi ja tulosten tulkinta tukevat luovan ajattelun kehittymistä. Opintojakson arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja osallistumiseen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

BI8 Genomitiedon sovelluksia (2 op)

Opinnoissa syvennetään genetiikan perusteita ja perinnöllisen informaation merkitystä. Periytyvien muutosten esiintyminen populaatiossa on genomitietoa, jota tarkastellaan kurssilla informaatioteknologian kautta. Genomitiedon avulla voidaan selvittää esimerkiksi ihmisten alkuperää, varhaisia muuttoliikkeitä tai sukulaisuuden astetta. Genomitietoa voidaan hyödyntää myös esimerkiksi yksilöllisessä terveyssuunnittelussa sekä kansanterveydessä. Käsiteltävät sisällöt ja menetelmät tukevat monitieteisen ja luovan osaamisen taitoja sekä antavat valmiuksia yhteiskunnalliseen osaamiseen. Opintojaksoa edeltävinä opintoina suositellaan kurssia BIO4. Opintojakson arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja osallistumiseen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Moduuleista yhdistetyt opintojaksot

Ekologia ja ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin BI2+BI3 (2 op)

Opintojaksolla perehdytään ekologian perusteisiin ja luonnon monimuotoisuuteen. Keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi ekosysteemien rakenne, aineiden kierto ja energian virtaus. Opintojaksolla tarkastellaan luonnon monimuotoisuuden merkitystä.

Opintojaksolla perehdytään ympäristöongelmiin Suomessa ja muualla maailmassa. Keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin, ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen ja toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen. Opintojaksolla tutustutaan ekologiseen tutkimukseen ja sen soveltamiseen ekosysteemien ja monimuotoisuuden suojelussa.

Arviointia tapahtuu koko opintojakson ajan. Arviointi voi perustua esim. kokeisiin, ryhmätöihin, tutkielmiin, työraportteihin. Arvioinnin kohteena voivat olla myös opiskelijan työskentelytaidot. Lisäksi voidaan käyttää vertais- ja itsearviointia.

6.8 Maantiede

Oppiaineen tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset

aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämismaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi karttoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinassa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävästä kehityksen merkityksestä aluesuunnittelun lähtökohtana ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävästä elämäntavan välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen	Vuorovaikutusosaaminen
GE1 ja GE3: Tavoitteena on tarkastella muutosten maailmaa myös positiivisten muutosten kautta ja korostaa mahdollisuutta sopeutua muutoksiin ja toimia sinnikkäästi paremman tulevaisuuden puolesta. GE4: On mahdollista toteuttaa osallistumis- ja vaikuttamisprojekti, jossa tavoitteena voi olla hyvinvoinnin parantaminen. Lisäksi projektin tai tutkielman laatiminen kehittää opiskelijan vastuullisuutta ja tavoitteellista toimintaa.	Kaikilla maantieteen opintojaksoilla voidaan käyttää vuorovaikutteisia työskentelytapoja. GE1 ja GE3: Empatiataitoja kehittää mm. kehittyneisyyserojen pohdiskelu. GE4: Tutkielman tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin laatiminen kehittää opiskelijan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja.
Monitieteinen ja luova osaaminen	Yhteiskunnallinen osaaminen
Kaikki maantieteen opintojaksot ovat perustaltaan monitieteisiä. Luovaa osaamista kehitetään kaikilla opintojaksoilla monipuolisilla tehtävillä, esim. harjoitellaan geomedian tulkintaa ja tuottamista. GE1: Perehdytään maantieteen ja lähitieteiden keskeisiin käsitteisiin ja tiedonkäsittelyn tapoihin.	GE1 (ja GE2-GE4): Seurataan ajankohtaisia uutisia ja opitaan mediakriittisyyttä. GE1 ja GE3: Opitaan ymmärtämään erilaisia yhteiskuntia ja niiden toimintaa. GE4: Käsitellään aluesuunnittelun perusteita ja opiskelija saa valmiuksia osallistua suunnitteluun. Osallistumis- ja vaikuttamisprojektin avulla voidaan syventää yhteiskunnallista osaamista.
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Globaali- ja kulttuuriosaaminen
GE2: Käsitellään luonnonympäristön perusilmiöitä, jotka ovat pohja ympäristöosaamiselle, esim. globaalien ympäristöongelmien ymmärtämiselle. GE3: Pohditaan esim. eriarvoistumiseen liittyviä eettisiä ongelmia. Kaikilla maantieteen opintojaksoilla	GE1: Opiskelija saa yleiskuvan maailmanlaajuisista ajankohtaisista ilmiöistä. GE3: Opiskelija syventää osaamistaan kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja esim. ihmisoikeuksien merkityksestä.

korostuu kestävän elämäntavan merkityksen ymmärtäminen.	
---	--

Työelämäosaaminen

Maantieteen opinnoissa resilienssi kehittyy kaikilla opintojaksoilla, kun käsitellään maailman muutoksiin liittyviä aiheita. Erilaisten kulttuurien ymmärrys kehittyy erityisesti opintojaksolla GE3 ja samalla opitaan empatiataitoja, kun käsitellään mm. kehittyneisyyseroja. Kulttuurien tuntemus auttaa opiskelijaa myöhemmin työelämässä toimimaan erilaisissa ympäristöissä.

Maantieteen opinnoissa on keskeistä seurata ajankohtaisia asioita myös median kautta. Samalla harjoitellaan erottamaan olennaiset asiat ja tunnistamaan valesuhteet, jolloin opitaan kriittistä ajattelua.

Maantieteen opintojen aikana tehdään erilaisia ryhmä- ja projektitöitä, joissa opitaan yhteistyötä, ongelmanratkaisua, luovuutta ja itseohjautuvuutta. Erityisesti opintojakson GE4 tutkielma tai vaikuttamisprojekti kehittää työelämässä tarvittavia projektityöskentelyn taitoja.

Maantieteen opetuksen yleiset tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä
- osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä
- syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa
- osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista
- ymmärtää kestävän elämäntavan välttämättömyyden ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksen.

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa
- osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla
- osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutoksiin ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin
- ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomediala tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä
- seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia
- tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja
- saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävää tulevaisuutta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisin menetelmin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Pakolliset opinnot

GE1 Maailma muutoksessa (2 op)

Moduuli perehdyttää opiskelijan muuttuvan maailman ja sen alueellisten ilmiöiden tarkasteluun ympäristön muutosten ja ihmiskunnan muutosten kautta. Moduulin aikana seurataan ajankohtaisia uutisia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan maailmanlaajuisia muutoksia sekä luonnon, ympäristön että ihmiskunnan kannalta. Moduuli käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä sekä mahdollisuuksia ennakoida ja hillitä sekä varautua ja sopeutua muutoksiin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä
- osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla
- tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia ja osaa käyttää niitä eettisten perustelujen pohjana
- osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomedian hyödyntäen
- osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.

Keskeiset sisällöt

Maantiede tieteenalana

- ympäristön ja maailman tarkastelu maantieteessä
- maantieteen hyödyntäminen työelämässä ja arjessa
- alueelliset ajankohtaiset uutiset

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutosten mekanismit
- nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia
- kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat
- ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä

Ihmiskunnan muutoksia

- väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset
- puhtaan veden puute, nälkä
- hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys
- pakolaisuus
- kestävän kehityksen sitoumukset

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

GE2 Sininen planeetta (2 op)

Moduulissa tarkastellaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja syvennetään ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan tuntemusta. Keskeisinä näkökulmina ovat luonnossa tapahtuvat prosessit ja niihin liittyvät syy-seuraussuhteet. Kaikkia teemoja käsitellään alueellisesta näkökulmasta. Teemojen yhteydessä käsitellään myös niihin liittyviä riskejä ja ongelmia sekä myönteistä kehitystä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin
- osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla
- osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat
- osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla
- osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät

Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt

Ilmakehä ja vesikehä

- ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa
- veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO
- sää ja sen ennustaminen
- ilmastoalueet

Kivikehä

- maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen

Maannokset ja kasvillisuusalueet

GE3 Yhteinen maailma (2 op)

Moduulissa tarkastellaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja syvennetään ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemusta ja vuorovaikutusta. Keskeisinä näkökulmina ovat luonnonvarojen ja ympäristön

tarjoamien mahdollisuuksien arviointi ihmistoiminnan kannalta sekä ihmistoiminnan vastuullisuus ja ympäristön hyvinvointi. Kaikkia teemoja käsitellään alueellisesta näkökulmasta. Teemojen yhteydessä käsitellään myös niihin liittyviä riskejä ja ongelmia sekä myönteistä kehitystä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä
- tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla
- osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita
- osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.

Keskeiset sisällöt

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät
- paikkojen kokeminen ja miellekartat

Väestö, asutus ja kulttuurit

- väestörakenne ja väestönmuutokset
- asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet
- kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema

Kaupungit ja kaupungistuminen

- maankäyttö ja rakennettu ympäristö
- kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- maa-, metsä- ja kalatalous
- kaivannaiset, energialähteet
- teollisuus
- kiertotalous

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu
- globalisaatio
- innovaatioiden alueellinen leviäminen

GE4 Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta (2 op)

Moduuli perehdyttää aiemmissa moduuleissa hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttamisessa. Keskeisiä näkökulmia moduulissa ovat aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet sekä geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus
- ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita
- osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen tutkimus

- geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen
- luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla
- geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävästä tulevaisuudesta edistämässä

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- kaavoitus eri aluetasoilla
- osallistumisen keinot

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- Tutkielman tai projektin näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen. Keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta. Tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä.

Moduuleista muodostetut opintojaksot

GE1 Maailma muutoksessa (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan muuttuvaan maailmaan ja alueellisiin ilmiöihin geomedian keinoin. Keskeisiä sisältöjä ovat ilmastonmuutos ja sen syyt ja seuraukset sekä ihmiskunnan ja ympäristön muutokset. Opintojaksolla seurataan näihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja pohditaan ratkaisukeskeisesti kestävästä kehitystä.

Opintojakson arviointi voi sisältää esimerkiksi kurssityön, ryhmätyön, kokeen, karttakokeen, projektin tai portfolion. Opintojaksolla pyritään toteuttamaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia ja arviointi voi sisältää myös itse- ja vertaisarviointia. Arvioinnin kohteena voivat olla tietojen lisäksi maantieteen taidot.

GE2 Sininen planeetta (2 op)

Opintojaksolla syvennetään luonnonmaantieteellisten ilmiöiden ja luonnonmaantieteellisen nimistön tuntemusta. Keskeisiä sisältöjä ovat maan planetaariset liikkeet sekä ilma-, vesi- ja kivikehän toiminnan analysointi. Opintojaksolla harjoitellaan maisemantulkintaa kartta-, valokuva- ja satelliittikuva-aineistoista.

Opintojakson arviointi voi sisältää esimerkiksi kurssityön, ryhmätyön, kokeen, karttakokeen, projektin tai portfolion. Opintojaksolla pyritään toteuttamaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia ja arviointi voi sisältää myös itse- ja vertaisarviointia. Arvioinnin kohteena voivat olla tietojen lisäksi maantieteen taidot.

GE3 Yhteinen maailma (2 op)

Opintojaksolla pohditaan ihmistoiminnan alueellisia piirteitä, kuten väestönkasvua, muuttoliikkeitä, kaupungistumista, luonnonvarojen hyödyntämistä, liikennettä sekä kehittyneisyyseroja. Teemoja tarkastellaan sekä maailmanlaajuisesti että paikallisesti erityisesti kestävästä kehityksen näkökulmasta.

Opintojakson arviointi voi sisältää esimerkiksi kurssityön, ryhmätyön, kokeen, karttakokeen, projektin tai portfolion. Opintojaksolla pyritään toteuttamaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia ja arviointi voi sisältää myös itse- ja vertaisarviointia. Arvioinnin kohteena voivat olla tietojen lisäksi maantieteen taidot.

GE4 Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta (2 op)

Opintojaksolla toteutetaan maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- tai vaikuttamisprojekti. Opintojakson tavoitteena on oppia havainnoimaan arkiympäristöjä,

tulkitsemaan maisemaa ja karttoja, sekä kuvaamaan ja selittämään luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita. Keskeisiä näkökulmia kurssilla ovat aluesuunnittelu, osallistavat menetelmät, geomedian käyttö tutkimuksessa, arjessa ja työelämässä.

Opintojaksolla laaditaan maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti, joka arvioidaan. Sen lisäksi voidaan arvioida mm. ryhmätyö, koe, karttakokeen, projekti tai portfolio. Opintojaksolla pyritään toteuttamaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia ja arviointi voi sisältää myös itse- ja vertaisarviointia. Arvioinnin kohteena voivat olla tietojen lisäksi maantieteen taidot.

GE5 Pirkanmaan maantiede (2 op)

Opinnoissa syvennetään lukion maantieteen sisältöjen hallintaa ja maantieteen eri aihealueita kokonaiskuvaksi hyödyntämällä maantieteelle tyypillisiä työskentelytapoja. Opintojaksolla harjoitellaan ylioppilaskoetehtäviin vastaamista ja vahvistetaan digitaalisessa maantieteen ylioppilaskokeessa vaadittavia taitoja. Opintojaksoon voi sisältyä ajankohtaisia vierailuluentoja. Monitieteisenä oppiaineena maantieteen ilmiöiden havainnointi ja tulkinta tukevat niin globaalin ja kulttuurisen, vuorovaikutuksen, eettisyyden ja ympäristön, yhteiskunnallisen kuin monitieteisen ja luovan osaamisen kehittymisen tavoitteita. Opintojakson arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja osallistumiseen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

6.9 Fysiikka

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää **yhteiskunnallista osaamista** antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin **eettisyyttä ja ympäristöosaamista, globaali- ja kulttuuriosaamista sekä hyvinvointiosaamista**.

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. **Monitieteinen ja luova osaaminen** saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen	Vuorovaikutusosaaminen
<i>FY4: Opintojaksossa voidaan huomioida kitkan ja ajonopeuden merkitys auton pysähtymismatkaan. Newtonin lakien avulla on mahdollista ymmärtää turvavöiden ja -tyynyn merkitys</i>	<i>Fysiikalle ominainen ja jokaisessa opintojaksossa harjoitettava kokeellinen työskentely kehittää opiskelijan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä monilukutaitoa. Erityisesti tämä korostuu opintojaksossa</i>

törmäystilanteissa. FY5: Opintojaksossa voidaan tarkastella äänen fysikaalisten ominaisuuksien yhteyttä kuulovaurioihin. Äänen intensiteettitason tarkastelu tuo samaan teemaan myös kvantitatiivista sisältöä. FY6: Opiskelija oppii huomioimaan sähköturvallisuutta. FY8: Tuntiessaan sähkömagneettisen säteilyn lähteet ja niiden vaikutukset opiskelija osaa toimia oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Opiskelija oppii ionisoivan säteilyn käytön terveydenhuollossa.	FY1. Fysiikalle ominaisten merkintöjen ja esittämistapojen harjoittelu jokaisessa opintojaksossa kehittää monilukutaitoa ja kielitietoisuutta.
Monitieteinen ja luova osaaminen	Yhteiskunnallinen osaaminen
FY1 ja FY1+FY2: Mittausten suunnittelu sekä tulosten kerääminen ja esittäminen graafisesti tutustuttavat opiskelijan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin. FY3: Opintojakson keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelija kehittää kvantitatiivisia taitoja arvioida ja vertailla eri energiantuotantotapoja. FY4: Tasaista ja tasaisesti kiihtyvää suoraviivaista liikettä voidaan tutkia liikeanturin avulla, jolloin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään kokeellisten havaintojen keräämiseen sekä mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen	FY7: Opintojakson keskeisten sisältöjen hallitseminen mahdollistaa sähköenergian tuotantoon liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisen. FY8: Opintojakson keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelijan on mahdollista osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ydinvoimasta ja radioaktiivisten lähteiden säteilystä sekä tulkita käytyä keskustelua fysiikan näkökulmasta ja faktoihin pohjautuen
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Globaali- ja kulttuuriosaaminen
FY2 ja FY1+FY2: Opintojaksossa käsitellään energiantuotannon vaikutuksia ympäristöön ja ilmastonmuutokseen. Tämä auttaa opiskelijaa ymmärtämään, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön, ja antaa valmiudet osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun. FY3: Perehtymällä kasvihuoneilmiöön liittyviin fysiikan ilmiöihin ja periaatteisiin opiskelija saa valmiuksia ymmärtää, miten ihmisen toiminta vaikuttaa ilmakehän	FY1 ja FY1+FY2: Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan taitoa hahmottaa, miten luonnontieteellinen maailmankuva rakentuu kokeellisuuden pohjalta ja millaisia kulttuurisia rakenteita tämä edellyttää. Yhtenä esimerkkinä tällaisesta rakenteesta on SI-järjestelmä. FY8: Opintojakson myötä opiskelijalle syntyy käsitys nykyisestä fysiikan tutkimukseen perustuvasta tieteellisestä maailmankuvasta globaalina kokonaisuutena.

lämpenemiseen. FY8: Säteilyn kvantittumisen avulla on mahdollista selittää termisen säteilyn absorptio kasvihuonekaasuihin ja siten syventää opiskelijan ymmärrystä kasvihuoneilmiöön liittyvistä fysikaalisista mekanismeista.	
--	--

Työelämäosaaminen

Ongelmanratkaisutaidot ja kriittinen ajattelu ovat tärkeä osa modernin ihmisen kykyä pärjätä arjessa. Fysiikassa nämä ovat myös erittäin oleellisia taitoja. Tämä voi näkyä esimerkiksi FY4 opintojaksossa erilaisten kokeiden muodossa, erilaisten tulosten luotettavuuden arvioinnissa sekä eri ilmiöihin liittyvien mallien avaamisessa ja soveltamisessa. Kyseisten taitojen harjoittelu voidaan havaita myös yleisesti erilaisissa tehtävissä, jotka vaativat pohdintaa ja päättelyä. Fysiikan opetusta voidaan toteuttaa monilla eri tavoilla, jotka parantavat yhteistyötaitoja: Ryhmätyöt, laboratoriotyöt ja erilaiset keskustelua vaativat tehtävät soveltuvat fysiikan opetukseen aivan kaikille opintojaksoille mainiosti. Edellä mainitut työmuodot varmasti myös vahvistavat tunneälyä ja empatiaa. Jos edistyneemmällä oppilaille annetaan tarpeeksi vapauksia soveltaa oppimaansa, haastavat tehtävät saattavat edistää luovan ajattelun kehittymistä.

Fyysikot käyttävät monia erilaisia termejä kuvaamaan ilmiöitä ja lainalaisuuksia. Termistön huolellinen läpikäyminen kartuttaa opiskelijoille vahvemmat taidot pärjätä globalisoituvassa maailmassa. Termistöä tarvitaan yleensä ilmiöistä puhuttaessa ja välttämättömimmät termit opetetaan jo opintojaksolla FY1. Tähän liittyen voi olla järkevää myös sivuta erilaisten vaihtoehtoisten mittayksiköiden käyttöä. Se voi tilanteen mukaan auttaa toimimaan tehokkaammin yhteistyössä eri kulttuurien edustajien kanssa. Kiivaasti kehittyvässä yhteiskunnassa on myös olennaista tietää millaisille aloille voi työllistyä. Monella tekniikan alalla tarvitaan fysiikan osaamista. Opetukseen voikin mahdollisuuksien mukaan liittää myös tietoa erilaisista ammateista, kun se liittyy sopivasti opetettaviin käsitteisiin. Esimerkiksi FY6 ja FY7 opintojaksoilla voidaan puhua ammateista, jotka liittyvät sähköalaan tavalla tai toisella. Tällöin valmistuvat opiskelijat ovat muutosjoustavia yhteiskunnan kehittyessä eteenpäin ja osaavat suuntautua oikeille aloille.

Mahdollinen lukion jälkeinen fysiikan opiskelu vaatii todennäköisesti uusien opiskelutaitojen kartuttamista. Onkin suotavaa, jos fysiikan opetuksessa kannustetaan hakemaan tietoa itsenäisesti ja asettamaan järkeviä omia tavoitteita opiskelun suhteen, jotta itseohjautuvuus alkaisi kehittyä ja askel lukiosta yliopistoon ei olisi liian suuri.

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle
- tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita
- perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.

Arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Pakolliset opinnot

FY1 Fysiikka luonnontieteenä (1 op)

Moduulissa opiskelija saa kuvan fysiikan kokeellisesta luonteesta ja tutustuu kvantitatiiviseen mallintamiseen. Keskeisenä näkökulmana on, miten uutta tietoa rakennetaan tekemällä havaintoja ja kokeita fysiikalle ominaisella tavalla. Moduuli kehittää yhteistyötaitoja ja luo perustaa monitieteiselle ja luovalle osaamiselle.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä
- tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin
- tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

Keskeiset sisällöt

- suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä
- mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi
- graafinen malli ja lineaarinen malli
- yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: liikeilmiöt, tiheysmittaukset ja putoamiskiihtyvyyys.

FY2 Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta (1 op)

Moduulissa perehdytään siihen, miten energiaa tuotetaan, siirretään ja käytetään sekä mitä vaikutuksia näillä toiminnoilla on ympäristöön, yhteiskuntaan ja ihmisten hyvinvointiin. Keskeisenä näkökulmana on energian käsitteen ilmeneminen näissä yhteyksissä sekä se, miten energian käsite jäsentää ja täsmentää aiheesta käytävää keskustelua ja siihen liittyviä näkemyksiä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä

- tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja
- osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen
- energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen
- energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: kemiallinen energia energialähteenä, kansallinen energiantuotanto ja -kulutus sekä energian käyttö kotitalouksissa.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

FY3 Energia ja lämpö (2 op)

Moduulissa tutkitaan termodynaamisia systeemejä, energian siirtymistä systeemien välillä ja energian siirtymisen vaikutuksia. Keskeiset sisällöt liittyvät esimerkiksi energiantuotantoon, ilmastonmuutokseen ja rakentamiseen. Moduuli antaa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä
- osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa
- tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.

Keskeiset sisällöt

- voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana
- mekaaninen työ
- termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttajat
- lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine
- energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä
- aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset
- lämpölaajeneminen
- kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: energiantuotanto, rakentaminen ja energia kotona, ilmastonmuutos sekä lämpövoimakone.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: absoluuttisen nollapisteen määrittäminen (ekstrapolointi), veden ominaishöyrystymislämmön määrittäminen ja Boylen lain todentaminen.

FY4 Voima ja liike (2 op)

Moduulissa tarkastellaan tasaista ja muuttuvaa liikettä. Moduulissa perehdytään voimaan olennaisena kappaleiden välisiä vuorovaikutuksia kuvaavana suureena ja siihen, miten Newtonin II lakia käytetään mallinnettaessa voiman vaikutusta liiketilan muutokseen. Energiaa ja liikemäärää tarkastellaan mekaniikan keskeisinä käsitteinä ja säilyvinä suureina.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittausaineistosta
- ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa
- tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

- tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait
- voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö
- paino ja kitka
- liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia
- mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate
- liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: vesi- ja tuulivoima, liikenne sekä urheilu.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: putoamiskiihtyvyyden määrittäminen, kitkakertoimen määrittäminen ja kappaleeseen vaikuttavien voimien määrittäminen.

FY5 Jaksollinen liike ja aallot (2 op)

Moduulissa syvennetään edellisessä moduulissa omaksuttuja tietoja ja taitoja. Moduulissa perehdytään harmoniseen vuorovaikutukseen ja gravitaatiovuorovaikutukseen sekä niiden aiheuttamiin liikeilmiöihin. Moduulissa tutkitaan ja mallinnetaan ääntä ja ääni-ilmiöitä mekaanisina aaltoliikkeinä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä

- perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä
- osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä
- osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.

Keskeiset sisällöt

- momentti ja kappaleen kiertuminen
- tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- tasainen ympyräliike ja normaalikiikkyvyys
- gravitaatiolaki ja planetaarinen liike
- jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi
- harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia
- mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen
- mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot
- ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: heiluri, soittimet, akustiikka ja äänentoisto, melun haittavaikutukset ja kuulon suojaaminen sekä ultraäänikuvaus.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: heilurin heilahdusajan määrittäminen, äänen nopeuden määrittäminen ja äänen taajuusanalyysi.

FY6 Sähkö (2 op)

Moduulissa perehdytään keskeisiin sähköistä vuorovaikutusta kuvaaviin malleihin sekä sähköenergian ja sähkötekniikan käsitteisiin. Opiskelija saa perustiedot yksinkertaisten virtapiirien suunnittelusta ja tutkimisesta. Moduulissa käsitellään myös sähköturvallisuutta ja tutustutaan sähkötekniikan sovelluksiin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia
- osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa
- tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

- jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä
- resistanssi ja Ohmin laki
- sähköteho ja Joulen laki
- vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait
- akut ja akun latauspiiri
- Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä
- potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessä sähkökentässä
- kondensaattori ja kondensaattorin energia

- puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä
- sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: yksinkertaiset sähkölaitteet, aurinkokenno tasajännitelähteenä ja sähköenergian varastoiminen.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: mittauksia komponenttien toiminnasta virtapiirissä ja pariston sisäisen resistanssin kokeellinen määrittäminen.

FY7 Sähkömagnetismi ja valo (2 op)

Moduulissa perehdytään sähkömagnetismiin ilmiöalueena, jossa sähköiset ja magneettiset vuorovaikutukset esiintyvät rinnakkain. Moduulissa käsitellään ajasta riippuvia sähkömagneettisia ilmiöitä, joista keskeisin on sähkömagneettinen induktio. Moduulissa tarkastellaan myös sähkömagneettista säteilyä ja erityisesti sen tutuinta lajia, valoa. Sähkömagnetismiin perustuvien sovellusten tarkastelussa keskitytään niiden merkitykseen yhteiskunnan kehityksen mahdollistajana.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissa
- ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta
- tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia
- ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.

Keskeiset sisällöt

- ferromagnetismi ja magneettinen dipoli
- magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima
- sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat
- generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri
- valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen
- valon interferenssi ja diffraktio
- valon polarisaatio kvalitatiivisesti

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: hiukkaskiihdytin, tuulivoima ja optinen tiedonsiirto.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: magneettivuon tiheyden määrittäminen käämin sisällä, valon heijastumisen ja taittumisen tutkiminen rajapinnassa sekä laserin aallonpituuden määrittäminen hilan avulla.

FY8 Aine, säteily ja kvantittuminen (2 op)

Moduulissa perehdytään kvanttifysiikan käsitteelliseen ja teoreettiseen rakenteeseen sekä niiden kokeelliseen pohjaan. Keskeistä on aineen rakenne ja perusvuorovaikutukset sekä se, miten nämä vaikuttavat aineen ominaisuuksiin. Moduuli käsittelee kvanttifysiikan teknologisia sovelluksia sekä sitä, miten kvanttifysiikka ilmenee alkeishiukkastason ilmiöistä nanomittakaavaan ja aina kosmisen mittakaavan ilmiöihin saakka. Tarkastelun kohteena ovat myös erilaiset radioaktiiviseen hajoamiseen, ionisoivaan säteilyyn ja kvantittumiseen perustuvat teknologiat.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön
- tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan
- ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

- energian kvantittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa
- fotonin sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina
- atomin rakenne, atomin elektronien kvanttilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate
- kvantittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet
- atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen
- ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia
- ydinvoima, fissio ja fuusio
- hajoamislaki
- ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa
- hiukkasfysiikan standardimalli
- maailmankaikkeuden kehitys

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: säteilyturvallisuus, säteilyn käyttö lääketieteessä, ilmastonmuutos ja kasvihuoneilmiö.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: spektrin mittaaminen, spektrin muutoksen tarkastelu fluoresenssi-ilmiössä, mittaukset laser-diodeilla ja moduulin aihepiiriin liittyvät simulaatiot.

Moduuleista muodostetut opintojaksot

FY1 Fysiikka luonnontieteenä (1 op)

Opintojakson tavoitteena on ymmärtää fysiikan merkitys tieteellisessä maailmankuvassa. Opintojakson keskeisiä asioita ovat suureet, yksiköt, kokeellisuus ja ilmiöiden mallintaminen. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön; luonnontieteellisen tiedon ymmärtämystä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Arviointiin voidaan liittää esimerkiksi opintojaksolla tehdystä työstä kirjoitettu tutkimusraportti.

FY2 Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta (1 op)

Opintojakson tavoitteena on ymmärtää fysiikan merkitys yhteiskunnassa. Opintojakson keskeisiä asioita ovat energian käsitteen ymmärtäminen ja energiantuotantotapoihin tutustuminen. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön; luonnontieteellisen tiedon ymmärtämystä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Arviointiin voidaan sisällyttää esimerkiksi opintojakson aikana käydyt ryhmäkeskustelut tai -esitykset.

FY3 Energia ja lämpö (2 op)

Opintojakson tavoitteena on syventää ymmärrystä energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä sekä tutustua termodynamiikan käsitteisiin. Opintojakso antaa valmiuksia osallistua energiakeskusteluun yhteiskunnassa. Opintojakson keskeisiä sisältöjä ovat työn, energian ja hyötysuhteen käsitteet, lämpöopin systeemin tilanmuuttujat ja olomuodon muutokset. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön; luonnontieteellisen tiedon ymmärtämystä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Opintojakson aikana voidaan teettää esimerkiksi jokin kokeellinen työ, ryhmätyö, erilaisia palautustehtäviä tai useampia laajempia tehtäviä.

FY4 Voima ja liike (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään, soveltamaan ja tutkimaan kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä. Opintojaksolla käsitellään mekaanisen energian ja liikemäärän säilymlakeja. Opintojaksolla tarkastellaan mm. suoraviivaista liikettä, Newtonin lakeja ja törmäyksiä. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön; luonnontieteellisen tiedon ymmärtämystä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin

FY5 Jaksollinen liike ja aallot (2 op)

Opintojaksolla perehdytään ympyrä- ja värähdysliikkeeseen sekä gravitaatiovuorovaikutukseen. Aaltoliikkeen ominaisuuksiin tutustutaan mekaanisten aaltojen ilmiöiden, kuten heijastumisen, taittumisen ja interferenssi-ilmiöiden kautta. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön; luonnontieteellisen tiedon ymmärtämystä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin.

FY6 Sähkö (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään, soveltamaan ja tutkimaan kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä. Opintojaksolla tutustutaan mm. yksinkertaisiin tasavirtapiireihin, niissä oleviin komponentteihin sekä sähköstaattiseen vuorovaikutukseen ja sähkökenttään. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön; luonnontieteellisen tiedon ymmärtämystä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin.

FY7 Sähkömagnetismi ja valo (2 op)

Opintojakson tavoitteena on sähkömagneettisen induktion ja sähkömagneettisen aaltoliikkeen ominaisuuksien ja merkityksen oppiminen valon ja varauksellisten hiukkasten käyttäytymisen kautta. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön; luonnontieteellisen tiedon ymmärtämystä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin.

FY8 Aine, säteily ja kvantittuminen (2 op)

Opintojakson tavoitteena on ymmärtää hiukkasten ja säteilyn dualistinen luonne, massan ja energian vastaavuus, energian kvantittumisen käsite, ytimen rakenne ja radioaktiivisuus sekä säteilyn lajit, säteilyturvallisuus ja säteilyn hyötykäyttö. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön; luonnontieteellisen tiedon ymmärtämystä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin.

Moduuleista yhdistetyt opintojaksot

FY1 + FY2 Fysiikka, energia ja yhteiskunta (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä. Opiskelija perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä ja saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta. Arviointiin voidaan liittää esimerkiksi opintojaksolla tehdystä työstä kirjoitettu tutkimusraportti ja opintojakson aikana käydyt ryhmäkeskustelut tai –esitykset.

FY9 Lukion fysiikan kokonaiskuva (2 op)

Opinnoissa kerrataan lukiofysiikan oppimäärää sekä jäsennetään ja syvennetään fysiikan eri osa-alueita. Opintojaksossa harjoitellaan ylioppilaskoe- ja pääsykoetehtäviin vastaamista. Monitieteistä ilmiöiden tarkastelua voidaan vahvistaa tutkimalla laajoja kysymyksenasetteluja erilaisista luonnontieteen ilmiöistä. Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, havaintojen tekeminen, mittaustulosten käsittely ja tulkinta sekä tulosten esittäminen tukevat luovan ajattelun kehittymistä. Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön omien oppimistavoitteiden saavuttamiseksi.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

FY10 Ohjelmointi (2 op)

Tämä opinjakso toteutetaan korkeakouluyhteistyönä. Opetus, tavoitteet, sisältö ja arviointi määräytyy järjestävän tahon toimesta.

6.10 Kemia

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokitteleminen ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian

merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee **hyvinvointiosaamisen** tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemissa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja **monitieteistä osaamista** tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.

Luonnontieteellisessä työskentelyssä **luova osaaminen** näkyy kykynä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Kemian opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen, että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kemian opetus vahvistaa **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** syventämällä opiskelijan ymmärrystä

erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävänsä käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen riittävyyteen.

Laaja-alainen osaaminen

<i>Hyvinvointiosaaminen</i>	<i>Vuorovaikutusosaaminen</i>
KE1: Opiskelija oppii arvioimaan erilaisten aineiden turvallista käyttöä ja käsittelyä arjen toiminnoissa, esimerkiksi kodin kemikaalit, lääkeaineet ja puhdistusaineet. KE1 ja KE6: Opiskelija oppii ymmärtämään kemian merkityksen terveyteen vaikuttavissa tekijöissä, kuten kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteisiin tutustuminen ja kemiallisen tasapainon merkitys erilaisissa luonnon prosesseissa.	KE1, KE2, KE3, KE4, KE5 ja KE6: Työskentely pareittain ja/tai pienryhmissä kehittää ja vahvistaa vuorovaikutustaitoja. Tuotosten (esim. tulos, johtopäätös, esitelmä) esittäminen koko ryhmälle tukee niin ajattelutaitojen kuin esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Vuorovaikutusosaamiseen liittyy myös tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu yhteisöllisesti esimerkiksi pienryhmässä.
<i>Monitieteinen ja luova osaaminen</i>	<i>Yhteiskunnallinen osaaminen</i>
KE2: Monitieteisen osaamisen kehittymistä tuetaan käyttämällä opetuksessa videoita, malleja, taulukoita ja kuvaajia. KE2, KE4 ja KE6: Aineiden ominaisuuksien ja/tai kemiallisten reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, tutkimuksensuunnittelu, havaintojen tekeminen, mittaustulosten käsittely ja tulkinta sekä tulosten esittäminen tukevat luovan ajattelun kehittymistä sekä harjoittavat tieto- ja viestintäteknologisia taitoja.	KE1 ja KE2: Opiskelija tutustuu kemian alan jatko-opintoihin ja ammatteihin sekä oppii ymmärtämään kemian merkitystä yhteiskunnallisesti, esimerkiksi ympäristöön ja ihmisten hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Opiskelija osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa. KE3: Opiskelija ymmärtää orgaanisen kemian osaamisen merkityksen jokapäiväisen elämän ilmiöissä; isomerian merkitys esim. lääkeaineiden vaikutusmekanismeissa.
<i>Eettisyys ja ympäristöosaaminen</i>	<i>Globaali- ja kulttuuriosaaminen</i>
KE5: Ympäristöosaamista vahvistetaan ja tarkastellaan kemian merkitystä eettisesti kestävämpien ratkaisujen tuottajana erilaisissa teollisuusprosesseissa, kierrätyksen tehostamisessa sekä	KE1 ja KE3: Kemian merkkikieli ja varoitusmerkit ovat kansainvälisiä. KE 3: Hiiliyhdisteiden käyttö etuineen ja haittoineen koskettaa kaikkia maanosia ja kulttuureita. YK:n kestävänsä kehityksen

uusiutuvan energian tuotannossa ja varastoinnissa. KE6: Ympäristöosaamista voidaan vahvistaa tarkastelemalla kemian näkökulmasta ympäristön hyvinvointiin vaikuttamista, kuten esimerkiksi happamoitumisen syitä ja seurauksia sekä sen vähentämistä ja/tai hiilidioksidin pitoisuuteen vaikuttavia tekijöitä ilmassa ja vedessä.	toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita pohditaan kemian näkökulmasta.
--	--

Työelämäosaaminen

Työelämätaidoista muutosjoustavuus ilmenee kemiassa kykynä toimia ongelmanratkaisutilanteissa erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja pohtien sekä ryhmätyötilanteissa kykynä toimia erilaisten ihmisten kanssa. Ryhmätyö- ja laboratoriotyöskentelyssä kehittyä myös kyky toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa. Vuorovaikutustaitojen ja yhteistyökyvyn kehittyessä kehittyvät myös empatia ja tunteiden käsittely muun muassa virheiden sallimisena, niistä oppimisena sekä muut huomioivana työskentelynä. Ongelmanratkaisutaito kehittyy kemian opiskelussa niin teoreettisissa opinnoissa kuin laboratoriotyöskentelyssä. Molemmista kohdataan ja tunnistetaan ongelmia sekä opitaan niiden loogista ratkaisua. Kriittinen ajattelu ilmenee oppiaineeseen liittyvien uutisten tarkastelussa lähdekritiikki huomioiden, ilmiöiden soveltamisena arkeen sekä tehtävien ratkaisussa ja ratkaisujen tulkinnassa. Luovuus ja itseohjautuvuus kehittyvät avoimissa tutkimuksissa, ongelmanratkaisutehtävissä sekä ilmiöpohjaisessa oppimisessa.

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti
- tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi
- osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.

Arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Pakolliset opinnot

KE1 Kemia ja minä (1 op)

Moduulissa vahvistetaan opiskelijan aiempaa kemian osaamista ja tuodaan näkyväksi kemian merkitystä opiskelijan omassa elämässä. Tutustuminen ainemäärän käsitteeseen esittelee kemiasta kvantitatiivisen puolen. Kokeellisessa työssä harjoitellaan erityisesti turvallista ja huolellista

työskentelyä. Moduulissa korostuvat hyvinvointiosaamisen ja yhteiskunnallisen osaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.

Keskeiset sisällöt

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: elintarvikkeet ja elintarvikelisiäaineet, hivenaineet ja terveys sekä kuluttajan valinnat.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: seoksen koostumuksen tai pitoisuuden selvittäminen erotusmenetelmiä käyttäen sekä liekkikokeet.

KE2 Kemia ja kestävä tulevaisuus (1 op)

Moduulissa opiskelija syventää käsitystään kemiallisista sidoksista ja niiden merkityksestä aineen ominaisuuksille. Kokeellisessa työskentelyssä harjoitellaan erityisesti johtopäätösten tekemistä havainnoista. Opinnoissa tutustutaan myös luonnontieteiden ratkaisuihin kestävä elämäntavan edistämiseksi. Moduulissa korostuvat monitieteisen ja luovan osaamisen sekä yhteiskunnallisen osaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävä elämäntavan edistämiseksi
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa

- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävästä elämäntavasta edistämässä luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: vesi ja ilma, alkuaineiden kierto ja riittävyys, elinkaariajattelu ja kiertotalous, vihreä kemia sekä atomi- tai sidosmallien historiallinen kehittyminen.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: aineiden ominaisuuksien tutkiminen ja selittäminen sidosten avulla sekä veden ominaisuuksien tutkiminen.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

KE3 Molekyylit ja mallit (2 op)

Moduulissa tarkastellaan hiilen yhdisteitä, niiden rakennetta ja ominaisuuksia. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään molekyylien mallintamisessa. Hiilen yhdisteiden kemian merkitystä opiskelijan omaan elämään tarkastellaan hyvinvoinnin ja terveyden kannalta. Moduulissa painottuvat myös yhteiskunnallisen osaamisen ja globaali-osaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä
- ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

- liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi
- hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet
- hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä
- hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria
- kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä
- tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: arjen ja elinympäristön yksinkertaiset molekyylit, kosmetiikka sekä lääkkeet ja muut fysiologisesti vaikuttavat aineet.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: hiilen yhdisteiden ominaisuuksien tutkiminen, hiilen yhdisteiden tunnistaminen funktionaalisten ryhmien osoitusreaktioilla, liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä liuoksen pitoisuuden määrittäminen standardisuoran ja lineaarisen mallin avulla.

KE4 Kemiallinen reaktio (2 op)

Moduulissa tarkastellaan erilaisia kemiallisia reaktioita ja niiden merkitystä elinympäristössä. Reaktioiden tarkastelussa edetään havainnoista reaktiotuotteiden päättelyyn ja reaktioyhtälön kirjoittamiseen. Reaktioyhtälöä käytetään myös reaktion kvantitatiivisessa tarkastelussa. Moduulin sisällöt mahdollistavat ryhmissä työskentelyn ja kokeellisen työtavan, joissa painottuvat monitieteisen ja luovan osaamisen sekä vuorovaikutusosaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme
- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykYTEknologian sovelluksissa
- osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen
- ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet
- saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa
- ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä
- saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio
- protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä
- additio, eliminaatio, substituoitio, kondensatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen
- polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: saannon merkitys vihreän kemian kannalta, palamistuotteet ja ilmanlaatu, biomolekyylit ravinnossa, polymeerimateriaalit vaatteissa ja arjen käyttöesineissä sekä biotuotetekniikka ja modernit materiaalit.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: reaktion saannon määrittäminen, kaasua muodostavan reaktion havainnointi ja osoitusreaktiot, esterisynteesi ja -hydrolyysi, biomateriaalin valmistaminen sekä muovien ominaisuuksien tutkiminen.

KE5 Kemiallinen energia ja kiertotalous (2 op)

Moduulissa käsitellään kemiallista energiaa ja energian varastointi- ja hyödyntämistapoja. Siinä perehdytään luonnontieteellisen tutkimuksen suunnitteluun sekä tarkastellaan hapettumis- ja pelkistymisreaktioita ja niiden sovelluksia. Eettisyyden ja ympäristöosaamisen laaja-alainen tavoitteiden lisäksi moduulissa korostuvat vuorovaikutusosaamisen tavoitteet.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista
- ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa
- tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen
- osaa tutkia sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen
- tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.

Keskeiset sisällöt

- reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla
- reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet
- hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot
- metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi
- luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: reaktiosarjat teollisuusprosesseissa, kaivannaisteollisuuden merkitys yhteiskunnassa, energian tuotanto, varastoiminen ja käyttö uusiutuvassa energiataloudessa sekä hybridienergia.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: liukenemis- tai reaktioentalpian määrittäminen kalorimetrissä, hapetus-pelkistystitraus, sähkökemiallisen parin jännitteen mittaaminen, esineen pinnoittaminen elektrolyytisesti, veden hajotus elektrolyysillä sekä polttokennon toiminnan tutkiminen.

KE6 Kemiallinen tasapaino (2 op)

Moduulissa otetaan käyttöön kemiallisen tasapainon käsite ja tarkastellaan sitä kvantitatiivisesti ja kvalitatiivisesti. Tieto- ja viestintätekniikan avulla esitetään tutkimustuloksia graafisesti ja tulkitaan tuloksia. Moduulissa painottuvat hyvinvointiosaamisen sekä eettisen ja ympäristöosaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa
- osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä
- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä
- osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia
- tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.

Keskeiset sisällöt

- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät
- homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen
- hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä
- happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla
- reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella
- tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: vesi ja vedenpuhdistus, happamoitumisen ja ilmastomuutoksen ehkäisy, savukaasujen puhdistus sekä lääkkeen tai jonkin peruskemikaalin tuotantoprosessin tehokkuus ja ympäristövaikutusten arvioiminen.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: reaktionopeuden määrittäminen massan muutosta seuraamalla, vahvan ja heikon protolyytin titrauskäyrien laatiminen, tasapainotilaan kuten kompleksinmuodostukseen vaikuttaminen sekä puskuriliuoksen valmistaminen ja puskurointikyvyn tutkiminen.

Moduuleista muodostetut opintojaksot

KE1 Kemia ja minä (1 op)

Opinnoissa vahvistetaan opiskelijan aiempaa kemian osaamista ja tuodaan näkyväksi kemian merkitystä opiskelijan omassa elämässä ja jatko-opinnoissa. Tavoitteena on saada valmiuksia kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja pohtia tietolähteiden luotettavuutta. Kokeellisissa töissä harjoitellaan erityisesti turvallista ja huolellista työskentelyä. Opintojakson keskeisimmät sisällöt käsittelevät mm. teemoja: aine, atomin rakenne, jaksollinen järjestelmä, erotusmenetelmät sekä ainemäärä ja konsentraatio. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön; kemiallisen tiedon ymmärtämystä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Voidaan esimerkiksi arvioida vapaasti netistä saatavilla olevan artikkelin analysointia ja pohdintaa.

KE2 Kemia ja kestävä tulevaisuus (1 op)

Opinnoissa opiskelija syventää käsitystään kemiallisista sidoksista ja niiden merkityksestä aineen ominaisuuksille. Kokeellisessa työskentelyssä harjoitellaan erityisesti johtopäätösten tekemistä havainnoista. Opinnoissa tutustutaan myös luonnontieteiden ratkaisuihin kestäväen elämäntavan edistämiseksi. Opintojakson keskeisimmät sisällöt käsittelevät mm. teemoja: hilarakenteet, yhdisteiden kaavat, kemialliset sidokset ja poolisuus. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön; kemiallisen tiedon ymmärtämystä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Voidaan esimerkiksi arvioida kokeellisten töiden raportteja.

KE3 Molekyylit ja mallit (2 op)

Opinnoissa tarkastellaan hiilen yhdisteitä, niiden rakennetta ja ominaisuuksia. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään molekyylien mallintamisessa. Opintojakson keskeisimmät sisällöt käsittelevät mm. teemoja: liuosten valmistus ja laimentaminen, hiiliyhdisteiden funktionaaliset ryhmät, nimeämisen perusteet sekä rakenteiden mallintaminen ja isomeria. Lisäksi tutustutaan spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta ja kvanttimekaaniseen atomimalliin. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön; kemiallisen tiedon ymmärtämystä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Voidaan esimerkiksi arvioida digitaalisesti tuotettuja mallinnuksia.

KE4 Kemiallinen reaktio (2 op)

Opinnoissa tarkastellaan erilaisia kemiallisia reaktioita ja niiden merkitystä elinympäristössä. Reaktioiden tarkastelussa edetään havainnoista reaktiotuotteiden päättelyyn ja reaktioyhtälön kirjoittamiseen. Reaktioyhtälöä käytetään myös reaktion kvantitatiivisessa tarkastelussa. Opintojakson keskeisimmät sisällöt käsittelevät mm. teemoja: reaktioyhtälön kirjoittaminen ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden saanto ja rajoittava tekijä, ideaalikaasun tilanyhtälö ja erilaiset kemialliset reaktiot, myös polymeroitumisreaktiot ja polymeerien ominaisuudet. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön; kemiallisen tiedon ymmärtämystä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin.

Voidaan esimerkiksi arvioida pienryhmätyöskentelyn tuotoksia.

KE5 Kemiallinen energia ja kiertotalous (2 op)

Opinnoissa käsitellään kemiallista energiaa ja energian varastointi- ja hyödyntämistapoja. Perehdytään luonnontieteellisen tutkimuksen suunnitteluun sekä tarkastellaan hapettumis- ja pelkistymisreaktioita ja niiden sovelluksia. Opintojakson keskeisimmät sisällöt käsittelevät mm. teemoja: kemiallisen reaktion energiamuutokset, reaktiosarja- ja seoslaskut, hapetusluvut, metallien ominaisuudet ja käyttökohteet sekä riittävyys ja kierrätettävyyys ja sähkökemian keskeisimmät periaatteet. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön; kemiallisen tiedon ymmärtämystä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Voidaan esimerkiksi arvioida luonnontieteellisen tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointia ja suunnittelua.

KE6 Kemiallinen tasapaino (2 op)

Opinnoissa otetaan käyttöön kemiallisen tasapainon käsite ja tarkastellaan sitä kvantitatiivisesti ja kvalitatiivisesti. Tieto- ja viestintätekniikan avulla esitetään tutkimustuloksia graafisesti ja tulkitaan tuloksia. Opintojakson keskeisimmät sisällöt käsittelevät teemoja: reaktionopeus, homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely, hapot ja emäkset, puskuriliuosten toimintaperiaate. Opinnoissa tutustutaan myös kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin ympäristö- ja terveysongelmien ratkaisussa. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön; kemiallisen tiedon ymmärtämystä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Voidaan esimerkiksi arvioida graafisesti tuotetun tutkimuksen tuloksia ja tulkintaa.

Moduuleista yhdistetyt opintojaksot

KE1 + KE2 Kemia, minä ja yhteiskunta (2 op)

Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan aiempaa kemian osaamista ja tuodaan näkyväksi kemian merkitystä opiskelijan omassa elämässä ja yhteiskunnassa. Opiskelija syventää käsitystään kemiallisista sidoksista ja niiden merkityksestä aineen ominaisuuksille. Tutustutaan ainemäärän käsitteeseen, mikä esittelee kemiasta kvantitatiivisen puolen. Kokeellisissa töissä harjoitellaan erityisesti turvallista ja huolellista työskentelyä sekä harjoitellaan johtopäätösten tekemistä havainnoista. Opinnoissa tutustutaan myös luonnontieteiden ratkaisuihin kestävän elämäntavan edistämisessä. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön; kemiallisen tiedon ymmärtämystä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Voidaan esimerkiksi arvioida vapaasti netistä saatavilla olevan artikkelin analysointia ja pohdintaa tai kokeellisten töiden raportteja.

KE7 Kohti jatko-opintoja (2 op)

Opinnoissa kerrataan lukiokemian oppimäärää sekä jäsennetään ja syvennetään kemian eri osa-alueita. Opintojaksossa harjoitellaan ylioppilaskoe- ja pääsykoetehtäviin vastaamista. Monitieteistä ilmiöiden tarkastelua voidaan vahvistaa tutkimalla laajoja kysymyksenasetteluja erilaisista luonnontieteen ilmiöistä. Kemiallisten reaktioiden tutkiminen, havaintojen tekeminen, mittaustulosten käsittely ja tulkinta sekä tulosten esittäminen tukevat luovan ajattelun kehittymistä.

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön omien oppimistavoitteiden saavuttamiseksi. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

6.11 Filosofia

Oppiaineen tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkipäiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasiaväitteet mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteidenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkipäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan **vuorovaikutusosaamista** sekä kasvua

sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyttistä ajattelua ja loogista päättelykykyä.

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee **hyvinvointiosaamista** kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Filosofian opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkiperäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestäväns tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestäväns toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennyttä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa

ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat suhtautumaan ennakkoluulottomasti erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Laaaja-alainen osaaminen

<i>Hyvinvointiosaaminen</i>	<i>Vuorovaikutusosaaminen</i>
<i>FI1: Opiskelija oppii sietämään epävarmuutta, jäsentämään omia ajatuksiaan kriittisen ajattelun keinoin sekä ymmärtämään luulon ja tiedon eron filosofisen tietämyksen valossa.</i> <i>FI2: Opiskelija oppii jäsentämään erilaisia käsityksiä hyvästä elämästä, mikä samalla lisää hänen ymmärrystään muiden ja itsensä hyvinvoinnista.</i> <i>FI3: Opiskelija harjaantuu pohtimaan filosofian menetelmin, mitä oikeudenmukainen yhteiskunta ja hyvä ihminen tarkoittavat.</i> <i>FI4: Opiskelija oppii ymmärtämään eri tiedon alojen moninaisuutta ja tiedon käsitteen moniulotteisuutta.</i>	<i>FI1: Opiskelija harjaantuu rakentamaan keskusteluun.</i> <i>FI2: Opiskelija harjaantuu toisen kohtaamisessa, erilaisten näkökulmien hyväksymisessä ja moninaisuuden kunnioittamisessa.</i> <i>FI3: Opiskelija ottaa oppitunnilla kantaa ajankohtaisiin poliittisiin, yhteiskunnallisiin ja globaaleihin ilmiöihin tulkiten niitä yhteiskuntafilosofisia käsitteitä apuna käyttäen.</i> <i>FI4: Opiskelija oppii ymmärtämään eri tieteenalojen välistä vuoropuhelua.</i>
<i>Monitieteinen ja luova osaaminen</i>	<i>Yhteiskunnallinen osaaminen</i>
<i>FI1: Opiskelija harjaantuu hahmottamaan erilaisia käsitteellisiä kokonaisuuksia, jotka ensisilmäyksellä saattavat vaikuttaa kovin pirstaloituneilta.</i> <i>FI2: Opiskelija oppii käsittelemään eri tieteenaloihin liittyviä eettisiä ongelmia, joilla on merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia kuten bioetiikka ja ilmastonmuutoksen etiikka.</i> <i>FI3: Opiskelija oppii tarkastelemaan kriittisesti erilaisia yhteiskunnallisia ilmiöitä, joita eri mediat välittävät.</i> <i>FI4: Opiskelija oppii ymmärtämään tiedon, tieteiden ja totuuden keskinäiset käsitteelliset</i>	<i>FI1: Opiskelija oppii tunnistamaan yleisimpiä argumentaativirheitä ja erottamaan tiedon disinformaatiosta.</i> <i>FI2: Opiskelija harjaantuu pohtimaan erilaisia hyvään tulevaisuuteen ja hyvään elämään liittyviä käsityksiä. Opiskelija ymmärtää eri normatiivisten teorioiden perusteet sille, miksi jokin teko on oikein tai väärin, mikä taas antaa tukea erilaisten eettisten ongelmien ratkaisemisessa.</i> <i>FI3: Aktiiviseen kansalaisuuteen kasvamista tuetaan tarkastelemalla erilaisia ideologioita</i>

kytkökset.	sekä oikeudenmukaisuuden, demokratian ja oikeusvaltion käsitteitä.
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Globaali- ja kulttuuriosaaminen
<i>F12: Opiskelija harjaantuu tarkastelemaan ympäristöetiikan keskeisimpiä kysymyksiä. Opiskelija ymmärtää itseisarvon ja välinearvon eron.</i> <i>F13: Opiskelija oppii pohtimaan hyvän yhteiskunnan ja tulevaisuuden rakentamiseen liittyviä filosofisia kysymyksiä.</i> <i>F14: Opiskelija oppii ymmärtämään totuuden käsitteen moniulotteisuutta sekä kriittisesti tarkastelemaan tieteen ja teknologian eettisiä kysymyksiä.</i>	<i>F12: Opiskelija oppii jäsentämään eri kulttuurien eettisiä ja ideologisia näkemyksiä ja niiden perusteita.</i> <i>F13: Opiskelija harjaantuu pohtimaan maailman kansalaisuuteen liittyviä filosofisia kysymyksiä.</i> <i>F14: Opiskelija oppii arvioimaan, miten erilaiset arvostukset ja totuuskäsitykset vaikuttavat tieteellisessä tutkimuksessa.</i>

Työelämäosaaminen

Filosofian opiskelussa korostuu dialogisuus. Opiskelija harjaantuu keskustelutaidoissaan tunnistamaan erilaisia argumentaativirheitä. Nämä kaikki palvelevat pyrkimystä rakentavaan keskusteluun, jossa tietoisesti vältetään hedelmättömien vastakkainasettelujen muodostumista. Opiskelija oppii siis ymmärtämään näkökulmien moninaisuutta myös silloin, kun muiden ajatusmaailma poikkeaa hänen omastaan. Etiikan teorioiden opiskelun myötä opiskelija oppii moninaisuuden kunnioittamista ja maailmankansalaisen taitoja. Filosofian opiskelu kannustaa pohtimaan hyvän elämän merkitystä ja ihmisen asemaa maailmassa. Filosofia käsitteellisenä pohdintana harjaannuttaa ongelmanratkaisutaitoja ja kriittistä ajattelua. Lisäksi filosofian opinnoissa korostuu luovuus, sillä filosofiaa opiskelemalla opitaan näkemään tuttuja asioita uusista näkökulmista.

Filosofian opetuksen yleiset tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös

informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista

- kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkipäisesti perustellen.

Arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallinnan kautta.

Pakolliset opinnot

FI1 Johdatus filosofiseen ajatteluun (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

- mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen

- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: väitteiden muodostaminen, koetteleminen ja perusteleminen joissain lukion oppiaineissa

F12 Etiikka (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin
- osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron
- osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalien velvoittavuutta
- oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioimaan filosofisen etiikan välinein
- osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt

- moraalien luonne normijärjestelmänä; moraalien, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi
- moraalitarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet
- filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet
- etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet

Valinnaiset valtakunnalliset opinnot

F13 Yhteiskuntafilosofia (2 op)

Tavoitteet:

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin
- oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa
- pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta
- osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin
- ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.

Keskeiset sisällöt

- yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoriat
- vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot
- ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina
- poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat
- hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki

FI4 Totuus (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa erottaa mielipiteet tosiasiaväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasiaväittämät
- ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa
- osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä
- osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta
- osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen
- oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.

Keskeiset sisällöt

- kieli, merkitys ja totuus
- totuuden luonne ja totuusteoriat; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus
- todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealismi
- tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka
- tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen
- selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä

Moduuleista muodostetut opintojaksot

FI1 Johdatus filosofiseen ajatteluun (2 op)

Opintojaksolla perehdytään filosofian luonteeseen ja filosofisiin kysymyksiin. Keskiössä

ovat ajattelun taidot: kriittisyys, käsitteellisyys, taitava argumentointi ja pätevä päättely. Näitä taitoja harjoitellaan monipuolisesti filosofian työtapoja hyödyntäen. Lisäksi tutustutaan tietoon ja olemassaoloon liittyviin filosofisiin kysymyksiin sekä tiedon luonteeseen lukion eri oppiaineissa. Arvioinnilla pyritään tukemaan opiskelijan oppimista suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin. Summatiivinen arviointi perustuu opintojaksolla annettuihin osaamisen näyttöihin huomioiden erilaiset arviointikäytännöt.

FI2 Etiikka (2 op)

Opintojaksolla perehdytään etiikan keskeisiin käsitteisiin ja kysymyksiin. Tutustutaan eri etiikan teorioihin sekä soveltavaan etiikkaan, kuten ympäristöä koskeviin eettisiin kysymyksiin. Lisäksi harjoitellaan jäsentämää ja perustelemaan sekä omia elämänvalintoja että elämän merkityksellisyyttä filosofisen etiikan avulla. Arvioinnilla pyritään tukemaan opiskelijan oppimista suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin. Summatiivinen arviointi perustuu opintojaksolla annettuihin osaamisen näyttöihin huomioiden erilaiset arviointikäytännöt.

FI3 Yhteiskuntafilosofia (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan erilaisiin yhteiskuntafilosofisiin kysymyksiin, jotka käsittelevät mm. oikeudenmukaisuutta, demokratiaa, hyvinvointia ja tasa-arvoa. Tavoitteena on perehtyä erilaisiin poliittisiin ihanteisiin ja aatteisiin niin kansallisesta kuin globaalistakin näkökulmasta, sekä oppia soveltamaan yhteiskuntafilosofista tietämystä ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin, jotka liittyvät mm. ympäristöongelmiin, kulttuurien kohtaamiseen, teknologian ja tekoälyn vaikutuksiin sekä vallan problematiikkaan. Arvioinnilla pyritään tukemaan opiskelijan oppimista suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin. Summatiivinen arviointi perustuu opintojaksolla annettuihin osaamisen näyttöihin huomioiden erilaiset arviointikäytännöt.

FI4 Totuus (2 op)

Opintojaksolla perehdytään filosofisiin teorioihin totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä. Tutustutaan kielen ja merkitysten rooliin todellisuuden hahmottamisessa. Perehdytään tieteellisen tutkimuksen luonteeseen ja menetelmiin, sekä harjoitellaan arvioimaan havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen huomioiden eri tieteiden tavat selittää, ennustaa, ymmärtää ja tulkita tieteellistä tietoa. Arvioinnilla pyritään tukemaan opiskelijan oppimista suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin. Summatiivinen arviointi perustuu opintojaksolla annettuihin osaamisen näyttöihin huomioiden erilaiset arviointikäytännöt.

FI5 Ympäristöfilosofia (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan ympäristöfilosofiaan ja sen aiheisiin, kuten mitä on ympäristöfilosofia, erilaiset tavat suhtautua luontoon ja niiden seuraukset, ympäristöetiikka, eläinten oikeudet, kestävä kehitys jne. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteena eettisyys ja ympäristöosaaminen. Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja osallistumiseen (ei koetta). Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

FI6 Filosofian yo-opastus (1 op)

Opintojaksolla käydään läpi filosofian ylioppilaskokeen rakenne, pisteytys ja tehtävätyypit sekä ohjeistetaan ja harjoitellaan hyvää vastaamista filosofian ylioppilaskokeessa. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Tukee yhteiskunnallisen osaamisen tavoitteita.

6.12 Psykologia

Oppiaineen tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnossa ja elämäntutkimustiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan

vuorovaikutusosaamista. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentamaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.

Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.

Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.

Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Laaja-alainen osaaminen

<i>Hyvinvointiosaaminen</i>	<i>Vuorovaikutusosaaminen</i>
<i>PS1: Opiskelija kehittää hyvinvointia tukevia opiskelutaitojaan ja tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön.</i> <i>PS4: Opiskelija saa monipuolisen käsityksen hyvinvointiin liittyvistä tekijöistä. Esim. tunnetaidot, stressi, uni, mielenterveys, kriisit, mielenterveyden häiriöt.</i> <i>Opiskelija harjoittelee soveltamaan oppimaansa oman psyykkisen hyvinvointinsa edistämiseen.</i>	<i>PS1 ja PS4: Opiskelija harjaantuu dialogisiin ja reflektoiiviin työtapoihin.</i> <i>Opiskelija oppii tunnistamaan tunteiden merkityksen vuorovaikutuksessa.</i>
<i>Monitieteinen ja luova osaaminen</i>	<i>Yhteiskunnallinen osaaminen</i>
<i>PS1: Opiskelija ymmärtää tieteellisen tiedon perustuvan tutkimuksiin</i> <i>Opiskelija harjaantuu tarkastelemaan</i>	<i>PS2: Opiskelija jäsentää lapsen hyvän kasvun edellytyksiä ja kykenee muodostamaan perusteltuja näkemyksiä</i>

<i>ilmiöitä monesta näkökulmasta. PS3: Opiskelija ymmärtää ihmisen tiedonkäsittelyn rajat ja mahdollisuudet. Opiskelija suunnittelee ja esittelee yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioi menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.</i>	<i>aiheesta. PS4: Opiskelija oppii, miten tukea muiden mielenterveyttä ja kykenee keskustelemaan rakentavasti mielenterveydestä.</i>
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Gloaali- ja kulttuuriosaaminen
<i>PS1-PS5: Opetuksessa käytetään mahdollisuuksien mukaan esimerkkejä, jotka tukevat eettisyyteen ja ympäristöosaamiseen liittyviä tietoja ja taitoja. Opiskelija harjoittelee soveltamaan psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.</i>	<i>PS1: Opiskelija tunnistaa kulttuurien eroja ja yhtäläisyyksiä. PS2 ja PS5: Opiskelija oppii analysoimaan kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutusta ihmisen toimintaan.</i>

Työelämäosaaminen

Psykologian opetus tukee työelämäosaamista osana kaikkien laaja-alaisten taitojen kehittymistä. Psykologian sisällöissä käsitellään erityisesti resilienssiä, vuorovaikutusta erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa sekä tunneälykkyyttä ja empatiaa. Ryhmä- ja projektimuotoinen työskentely kehittää itseohjautuvuutta, yhteistyökykyä, ongelmanratkaisutaitoja, kriittistä ajattelua ja luovuutta.

Psykologian opetuksen yleiset tavoitteet

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojensa oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen
- osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisten ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.

Arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute, että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen, että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Pakolliset opinnot

PS1 Toimiva ja oppiva ihminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää sen, millainen tiede psykologia on, ja sen, että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta
- osaa selittää tietoisien ja ei-tietoisien toiminnan luonnetta ja eroja
- osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta
- osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää sen pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.

Keskeiset sisällöt

Psykologia tieteenä

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- psyykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista
- biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta
- sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä
- kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä
- tietoinen ja ei-tietoinen toiminta

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- psyykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset
- biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen

- sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista

Psykologinen tutkimus

- tieteellinen tieto ja arkitieto
- tieteellisen tutkimuksen prosessi
- otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa
- psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet
- esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

PS2 Kehittyvä ihminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta
- osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun
- osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa
- osaa antaa esimerkkejä sosialisoinnin ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen
- ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta
- perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä
- osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- perimän merkitys
- kypsyminen ja oppiminen
- herkkyykskaudet
- plastisuuden merkitys kehityksessä

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- temperamentti
- minuus ja minäkäsitys
- tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely
- vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- kieli ja ajattelu
- toiminnanohjaus

Identiteetin muuttuvuus elämänkulun aikana

- henkilökohtainen identiteetti
- sosiaalinen identiteetti
- kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti
- sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen
- vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkitys

Psykologinen tutkimus

- kaksos- ja adoptiotutkimus
- pitkittäis- ja poikittaistutkimus
- esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista

PS3 Tietoa käsittelevä ihminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen
- osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn
- ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle
- ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa
- tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä
- ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana
- osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotointia
- osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.

Keskeiset sisällöt

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely
- tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- sisäiset mallit ja havaintokehä
- havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen

hermostollisesta perustasta

- tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus
- perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä

Muisti

- työmuistin ja säilömuistin toiminta
- muistin rekonstruktivisuus ja unohtaminen
- perustietoa muistin hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä

Kieli

- kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä
- perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä

Päätöksenteko

- nopea ja hidas ajattelu
- esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- hermoston ja aivojen päärakenteet
- hermosolun ja synapsin toiminta
- tiedon kulku hermoverkoissa
- plastisuus
- esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- kokeellisen tutkimuksen periaatteet
- esimerkkejä tapaustutkimuksista
- esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista
- kokeellisen tutkimuksen suunnittelu

PS4 Tunteet ja mielenterveys (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta
- ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä
- osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen
- tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä
- osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja

yhteiskunnallisia ulottuvuuksia

- osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa
- syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.

Keskeiset sisällöt

Tunteiden psykologia

- tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus
- perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta
- tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus
- tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä
- tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä

Psyykkinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- hallintakeinojen ja defenssien merkitys
- resilienssin merkitys hyvinvoinnille
- nukkumisen ja vuorokausirytmien merkitys psyykkiselle toiminnalle
- keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät
- stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja
- kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen

Mielenterveys

- mielenterveys käsitteenä
- yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista
- esimerkkejä mielenterveysongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävistä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä
- esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista
- esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta

Psykologinen tutkimus

- ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus
- esimerkkejä fysiologisia mittausmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista

PS5 Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa
- osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa
- osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa
- osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan

- ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta
- osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen
- osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.

Keskeiset sisällöt

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- perustietoa käyttäytymisgenetiikasta

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- temperamentti
- piirreteoreettinen näkökulma
- motivaatio
- yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit
- identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- älykkyyden määritelmiä
- älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä
- luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotyyppien, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen
- esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta
- ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet
- tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään
- kulttuurien eri ulottuvuuksia
- esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen
- esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa

Psykologinen tutkimus

- yksilöllisten erojen tutkiminen
- persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät
- reliabiliteetti ja validiteetti
- esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista
- esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista

Moduuleista muodostetut opintojaksot

PS1 Toimiva ja oppiva ihminen (2 op)

Psykologian ensimmäinen opintojakso johdattaa psykologiaan tieteenä. Ihmisen toimintaa tarkastellaan biologisten, psyykkisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden kokonaisuutena. Keskeisiä teemoja ovat oppimisen taidot ja psyykkinen hyvinvointi. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen keskeisten sisältöjen soveltamista painottaen. Opiskelijalla on mahdollisuus näyttää osaamistaan monipuolisilla tavoilla. Arvioinnin yhtenä kohteena voi olla projektityö jostakin hyvinvoinnin ilmiöstä.

PS2 Kehittyvä ihminen (2 op)

Opintojaksolla perehdytään yksilön kehitykseen elämänsä aikana sekä kehitykseen vaikuttaviin tekijöihin erityisesti lapsuudessa ja nuoruudessa. Opintojakso tarjoaa monipuolisia välineitä eri-ikäisten ihmisten ja oman elämän ymmärtämiseen. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen keskeisten sisältöjen soveltamista painottaen. Opiskelijalla on mahdollisuus näyttää osaamistaan monipuolisilla tavoilla. Arvioinnin yhtenä kohteena voi olla elämäntapa.

PS3 Tietoa käsittelevä ihminen (2 op)

Opintojaksolla tarkastellaan aivot toiminnan yhteyttä psyykkisiin ilmiöihin. Tarkkaavaisuuden, havaitsemisen, muistin toiminnan ja päätöksenteon periaatteet tulevat tutuiksi. Opintojaksolla suunnitellaan psykologinen tutkimus. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen keskeisten sisältöjen soveltamista painottaen. Opiskelijalla on mahdollisuus näyttää osaamistaan monipuolisilla tavoilla. Arvioinnin yhtenä kohteena voi olla kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen.

PS4 Tunteet ja mielenterveys (2 op)

Keskeisiä teemoja ovat tunteet, stressi, kriisit, uni sekä mielenterveys ja sen häiriöt. Opintojaksolla harjoitellaan tiedon soveltamista oman ja muiden psyykkisen hyvinvoinnin edistämiseen. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen keskeisten sisältöjen soveltamista painottaen. Opiskelijalla on mahdollisuus näyttää osaamistaan monipuolisilla tavoilla. Arvioinnin yhtenä kohteena voi olla projektityö yhdestä mielenterveydenhäiriöstä.

PS5 Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan yksilöiden välisiin eroihin persoonallisuuden piirteissä, luovuudessa ja älykkyydessä. Yksilön toimintaa tarkastellaan persoonallisuuden, tilannetekijöiden ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmista. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen keskeisten sisältöjen soveltamista painottaen.

Opiskelijalla on mahdollisuus näyttää osaamistaan monipuolisilla tavoilla. Arvioinnin yhtenä kohteena voi olla prosessiessee.

PS6 Sosiaalipsykologia (2 op)

Opintojakson aikana opiskelijan taidot sosiaalipsykologisen tiedon soveltamiseen kehittyvät. Opintojaksolla perehdytään sosiaalipsykologiseen tutkimukseen ja harjoitellaan tutkimuksen tekemistä. Opintojakso tukee opiskelijan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä näkemystä tutkimuksen teon luovasta prosessista. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

PS7 Psykologian sovellusalat (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan erilaisiin psykologian sovellusaloihin. Näitä ovat esimerkiksi kasvatuspsykologia, oikeuspsykologia, johtajuuden psykologia, ympäristöpsykologia ja kriisipsykologia. Opintojakson aikana opiskelijan näkemys psykologiasta tieteenä laajenee. Opiskelija ymmärtää, miten psykologista tietoa hyödynnetään yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Opintojaksoon kuuluvat mahdollisuuksien mukaan erilaiset vierailut ja asiantuntijatapaamiset. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

PS8 Mielenterveys voimavarana (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan erilaisiin mielenterveyttä ylläpitäviin taitoihin käytännön harjoitusten avulla. Tällaisia taitoja ovat esimerkiksi tietoisuustaidot, tunnesäätelytaidot, itsemystätunto ja mielen joustavuutta lisäävät ajatteluntaidot. Opintojakson aikana vahvistuvat itsetuntemus, omien vahvuuksien tunnistaminen ja käyttäminen sekä empatiataidot. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

PS9 Ihmissuhteita (2 op)

Opintojaksolla perehdytään erilaisiin ihmissuhdetaitoihin. Taitoja käsitellään sekä teorian että käytännön harjoitusten avulla. Tutuksi tulevat esimerkiksi erilaiset kuuntelun taidot, jämäkkyys, empatia- ja tunnetaidot. Opintojakson aikana vahvistuvat itsetuntemus, rajojen asettaminen sekä huolenpito itsestä ja muista. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

PS10 Psykologian yo-opastus (1 op)

Opintojaksolla perehdytään psykologian yo-kokeen rakenteeseen, erilaisiin kysymyksiin ja hyvän vastauksen kriteereihin. Tuntien aikana kerrataan esimerkkien avulla, miten hyvä vastaus kirjoitetaan. Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan oppimistaitoja ja oppimisen säätelytaitoja, joita tarvitaan yo-kirjoituksiin valmistautuessa. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

6.13 Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoituksia. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaan sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien

kehityksestä.

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijälähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävää tulevaisuutta **eettisyyden ja ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omaan kulttuuriin juuriinsa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet

<i>Hyvinvointiosaaminen</i>	<i>Vuorovaikutusosaaminen</i>
<i>H13: Opintojaksolla tarkastellaan</i>	<i>H16: Tarkastellaan länsimaisten ja muiden</i>

suomalaisen yhteiskunnan modernisoitumista ja hyvinvointiyhteiskunnan rakentumista.	kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.
Monitieteinen ja luova osaaminen	Yhteiskunnallinen osaaminen
HI1: Perehdytään historiatieteen perusteisiin ja opetellaan keskeisiä perustaitoja: lähteiden tulkintaa ja tiedonetsintää. Opintojakson luonne on monitieteinen ja sillä on selkeä kosketuspinta luonnontieteisiin: väestönkasvu, ympäristö, ilmasto, tekniikan kehittyminen. HI4: Tarkastellaan eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan muuttumista ja sen heijastumista taiteisiin ja tieteisiin. Kuvataide, musiikki, kirjallisuus, filosofia, yhteiskuntatiede, uskonto ja luonnontieteet nousevat esiin keskeisinä teemoina.	HI2: Opintojaksolla selvitetään poliittisten ideologioiden vaikutusta kansainvälisessä politiikassa, demokratian ja diktatuurin vastakkainasettelua sekä ihmisoikeuskysymyksiä. Keskeisenä teemana korostuu historiapolitiikka. HI3: Perehdytään kansalaisyhteiskunnan vaiheisiin, rakennemuutoksiin ja demokratiakehitykseen. Opintojaksossa korostuu kriiseistä selviytyminen, historiapolitiikka ja Suomi osana kansainvälistä kehitystä. HI4: Tarkastellaan eurooppalaisen yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehitystä. Teemoja ovat mm. demokratia, valistus, poliittiset aatteet ja tasa-arvo. HI5: Tarkastellaan kirkollisen ja maallisen vallan muodostumista, eurooppalaisen kulttuurin juurtumista ja Suomen aseman muutoksia. Keskeisiä teemoja ovat yhteiskunta, kulttuuri ja identiteetti.
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Globaali- ja kulttuuriosaaminen
HI1: Käsitellään ihmisen ja luonnon välistä suhdetta sekä yhteiskuntien kehittymistä: huomioidaan ympäristön asettamat ehdot, ympäristön muokkaaminen ja ihmisten keskinäisten hierarkioiden muuttuminen.	HI2: Tarkastellaan maailmanpolitiikan syntyä ja kehitystä. Keskeisiä teemoja ovat imperialismi, dekolonisaatio, suurvaltapolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino. HI6: Globalisoituvan maailman myötä korostuvat maailmankansalaisen taidot: kansainvälistyvän arjen taidot ja historian tuntemisen merkitys. Keskeistä on myös hallita kulttuurintutkimuksen käsitteitä.

Työelämäosaaminen

Historia oppiaineena antaa hyvät valmiudet tulevaisuuden työelämään. Historia on muutoksen tiede, joka auttaa hahmottamaan kehityslinjoja ja ennakoimaan tulevaa. Siksi resilienssi eli muutosjoustavuus nousee esiin jokaisessa opintojaksossa.

Opintojaksot 1, 2 ja 6 käsittelevät ihmisen sopeutumista erilaisiin ympäristöihin, kansainvälistä vuorovaikutusta ja ristiriitojen käsittelyä. Kyky toimia erilaisissa

ympäristöissä ja kulttuureissa välittyy sisältöjen lisäksi erilaisten historian tulkintaan liittyvien tehtävien kautta.

Tunneälykyys ja empatia nousevat esiin erilaisissa historian lähteissä ja oppimateriaaleissa. Esimerkiksi opintojaksoilla 2 ja 3 käsitellään ihmisoikeuskysymyksiä, sosiaalista eriarvoisuutta ja konflikteja, joissa erilaiset näkökulmat ja moniperspektiivisyys korostuvat.

Kriittinen ajattelu, luovuus ja ongelmanratkaisutaidot tulevat esille historian erilaisissa työtavoissa, kun käsitellään erityyppisiä lähteitä. Jokaisessa opintojaksossa harjoitellaan lähdekritiikkiä ja käsitellään historiapolitiittisia kiistoja.

Vuorovaikutus ja yhteistyökyky sekä itseohjautuvuus vahvistavat eri näkökulmien ymmärtämistä ja hyväksymistä. Tämä korostuu erityisesti opintojaksoilla 2, 3 ja 6. Toisaalta nämä taidot nousevat esille yhteistoiminnallisissa työtavoissa ja oman työskentelyn suunnittelussa kaikissa opintojaksoissa.

Historian opetuksen yleiset tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestäväää elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta
- ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista
- kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen

- osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.

Arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoisiksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Pakolliset opinnot

HI1 Ihminen, ympäristö ja historia (2 op)

Moduulissa tarkastellaan ihmisen suhdetta ympäristöön ja yhteiskunnallista kehitystä pitkällä aikavälillä. Opetuksen näkökulma on sekä historiallisten ilmiöiden tarkastelussa, että nykyisyyden selittämisessä. Ilmiötä tarkastellaan sekä eurooppalaisesta että globaalista näkökulmasta. Moduulissa tutustutaan yhteiskunnallis-taloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan maanviljelyksen alusta nykyaikaan. Moduulissa harjoitellaan monipuolisen historiallisen lähdeaineiston hyödyntämistä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon
- ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti
- tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta

ympäristöstä

- osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.

Keskeiset sisällöt

Historia tieteenalana

- historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan
- historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina
- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen
- rahatalouden ja kaupan kehitys

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- eurooppalaiset tutkimassa ja valloittamassa maailmaa
- kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön

Teollistuminen ihmisen ja luonnon suhteen muuttajana

- teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön
- väestökehitys ja muuttoliikkeet
- jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous

HI2 Kansainväliset suhteet (2 op)

Moduulissa tarkastellaan kansainvälisen politiikan keskeisiä ilmiöitä, valtasuhteiden muutoksia ja niiden taustoja 1800-luvun lopulta nykypäivään. Moduulissa analysoidaan kansainvälistä politiikkaa erilaisista taloudellisista ja ideologista näkökulmista. Keskeisiä teemoja ovat vastakkainasettelun ja yhteistyön välinen jännite, tasapainon ja turvallisuuden tavoittelu sekä erilaisten poliittisten järjestelmien kilpailu. Moduulissa syvennetään tiedon hakemisen, analysoinnin ja tuottamisen taitoja sekä perehdytään erityyppisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat
- osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina
- osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen
- osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia
- seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä

- osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.

Keskeiset sisällöt

Kansainvälisen politiikan perusteet

- kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet
- poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntiin ja kansainvälisiin suhteisiin

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä
- maailmansotien syyt ja seuraukset
- demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu
- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päättyminen
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino

HI3 Itsenäisen Suomen historia (2 op)

Moduulin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja taustoineen autonomian ajan lopulta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta demokraattiseen kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Moduulissa perehdytään Suomen historian erilaisiin lähteisiin, muuttuviin tulkintoihin ja historian tiedon käyttöön. Lisäksi syvennetään ymmärrystä historiallisesta empatiasta.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä
- tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa
- demografiset muutokset ja väestön moninaisuus
- suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen

Itsenäistynyt Suomi osana Eurooppaa

- itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti
- eheyttämisen aika ja demokratian kriisi
- Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- Suomi toisessa maailmansodassa
- kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan

Kohti nykyistä Suomea

- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen
- kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

HI4 eurooppalainen ihminen (2 op)

Moduuli tarkastelee yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä myyttisiä, uskonnollisia ja tieteellisiä maailmanselityksiä antiikista nykypäivään. Moduulissa perehdytään kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tieteseen oman aikansa ilmentäjinä Euroopassa. Tarkastelun kohteena on eurooppalainen ihminen, yksilön ja yhteiskunnan suhde sekä sukupuoli ja arkielämä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa
- ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen
- ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa
- osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia
- osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan
- pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen
- osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- antiikin kulttuurien yleispiirteet
- demokratian ja tieteellisen ajattelun synty
- keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa
- reformaatio ja tiedon vallankumous
- valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen
- 1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset

Kohti nykyaikaa

- taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen
- tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat
- demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat
- tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen
- sukupuoliroolien murros

H15 Ruotsin itämaasta Suomeksi (2 op)

Moduuli tarkastelee nykyisen Suomen alueen kehitystä osana Itämeren alueen historiaa esihistoriasta autonomian ajalle asti. Moduulissa perehdytään yhteiskunnan, talouden ja ympäristön lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen, arjen historiaan ja ihmisten elämäntapaan sekä elinkeinoihin historian eri vaiheissa. Moduulissa syvennyttään erityisesti lähiympäristön historian lähteisiin ja erilaisiin tutkimusmenetelmiin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti
- tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa
- hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen
- kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta
- osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen
- osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin
- osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.

Keskeiset sisällöt

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- tutkimusmenetelmät ja lähteet
- käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä

Keskiaika

- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

Uusi aika

- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa
- Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla

Suomi osana Venäjää

- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide

HI6 Maailman kulttuurit kohtaavat (2 op)

Moduulissa perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja kulttuurieroja koskevan ajattelun muutoksiin sekä tarkastellaan, miten suhtautuminen eri kulttuureihin on vaihdellut ajattelun ja yhteiskuntien muuttuessa. Moduulissa tarkastellaan länsimaisten ja muiden kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä
- tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa
- osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa
- analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä
- erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä
- osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotypioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön
- tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiatekstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- kulttuurit ja niiden vuorovaikutus

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- Aasian kulttuurit
- Afrikan kulttuurit
- arktiset kulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Latinalaisen Amerikan kulttuurit
- Lähi-idän kulttuurit
- Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.

Moduuleista muodostetut opintojaksot

HI1 Ihminen, ympäristö ja historia (2 op)

Opintojaksolla perehdytään ihmisen ja ympäristön väliseen vuorovaikutukseen, väestökehitykseen, globaalin talouden ja tekniikan kehitykseen esihistoriasta nykypäivään. Opintojaksolla harjoitellaan historiallisten lähteiden käyttöä ja tiedon tuottamista.

Opiskelija voi saada tietoa edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävinä. Erityisenä arvioinnin kohteena on erilaisten aineistojen tulkinta- ja tiedonhankintataidot.

HI2 Kansainväliset suhteet (2 op)

Opintojaksolla tarkastellaan kansainvälisen politiikan ilmiöitä, valtasuhteiden muutoksia ja kansainvälistä yhteistyötä 1800-luvun lopusta nykypäivään. Opintojaksolla syvennetään historian taitoja: monipuolisten tietolähteiden hyödyntämistä, ristiriitaisten lähteiden kriittistä arviointia eri aikoina ja historiallisen tiedon tuottamista.

Opiskelija voi saada tietoa edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävinä. Erityisenä arvioinnin kohteena on lähdekritiikki.

HI3 Itsenäisen Suomen historia (2 op)

Opintojakson tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja autonomian ajan loppupuolelta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin

liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Opintojaksolla perehdytään Suomen historian muuttuviin tulkintoihin ja historiallisen tiedon käyttöön.

Opiskelija voi saada tietoa edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävinä. Erityisenä arvioinnin kohteena on oman historiallisen tulkinnan tuottaminen.

HI4 eurooppalainen ihminen (2 op)

Opintojaksolla perehdytään Euroopan kulttuurihistoriaan tutustumalla eurooppalaisen ajattelun, maailmankuvan ja sivistyksen kehitykseen antiikista nykypäivään. Keskeisiä teemoja ovat taiteen ja tieteen kehitys. Tavoitteena on myös ymmärtää tärkeimpien aatteiden merkitys historiassa ja nykypäivänä.

Opiskelija voi saada tietoa edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävinä. Erityisenä arvioinnin kohteena on taito tulkita erilaisia lähdeaineistoja kontekstistaan käsin sekä muutoksen ja jatkuvuuden tunnistaminen.

HI5 Ruotsin itämaasta Suomeksi (2 op)

Opintojakso tarkastelee Suomen historiaa esihistoriasta autonomian aikaan osana Itämeren alueen historiaa. Yhteiskunnan, talouden ja ympäristön ohella kurssilla tutustutaan tavallisen ihmisen arkeen ja elämäntapaan. Lisäksi opintojaksolla huomioidaan oman lähialueen historia ja perehdytään erilaisiin tutkimusmenetelmiin.

Opiskelija voi saada tietoa edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävinä. Erityisenä arvioinnin kohteena on historian tutkimusmenetelmien ymmärtäminen.

HI6 Maailman kulttuurit kohtaavat (2 op)

Opintojaksolla perehdytään kulttuurin käsitteeseen sekä Euroopan ulkopuolisten maanosien historiaan. Kurssilla käsitellään kulttuurieroja, tätä koskevan ajattelun muuttumista ja kulttuurien kohtaamista eri aikoina. Kulttuuri ymmärretään opintojaksolla laajasti ihmisen elämisen tapana.

Opiskelija voi saada tietoa edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävinä. Erityisenä arvioinnin kohteena on kulttuurinen lukutaito.

H17 Maailmanpolitiikka tänään (2 op)

Opintojaksossa käydään läpi ajankohtaista maailmanpolitiikkaa sen keskeisten toimijoiden kautta. Kurssilla analysoidaan kansainvälisen politiikan ajankohtaisia tapahtumia ja globaaleja ilmiöitä ja pohditaan niiden vaikutuksia tämän päivän ja tulevaisuuden maailmaan. Opintojakson aikana opiskelija harjaantuu ymmärtämään tämän hetken maailmanpoliittisen tilanteen rakenteita ja moninaisuutta historian avulla. Arvioinnin perusteena kurssilla toimivat opiskelijoiden kurssin aikana tekemät työt, joita voivat olla yksittäinen tutkielma, portfolio tietystä teemasta, esitelmät, selvitykset, raportit ja mahdollinen kurssikoe.

H18 Totalitarismi ja ääriliikkeet (2 op)

Opintojaksossa perehdytään totalitaristisen valtion toimintaperiaatteisiin tutustumalla 1900- ja 2000-luvun diktatuureihin (esim. natsi-Saksa, Neuvostoliitto, Pohjois-Korea). Opintojakson tavoitteena on analysoida totalitarististen valtioiden syntyyn ja toimintaan liittyviä ilmiöitä ja lisätä opiskelijan kykyä ymmärtää totalitaristisissa järjestelmissä eläneiden ihmisten elämisaailmaa. Opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään demokratian merkityksen nykypäivänä ja siihen kohdistuvat uhat radikaalien ääriliikkeiden taholta. Opintojakson arviointi perustuu erilaisiin kurssitöihin (tutkielma, esitelmä). Opintojakso arvostellaan suoritusmerkinnällä.

H19 Historian yo-opastus (1 op)

Opintojaksolla käydään läpi historian ylioppilaskokeen rakenne, pisteytys ja tehtävätyypit sekä harjoitellaan reaalikokeeseen vastaamista mm. vanhojen ylioppilaskoekeksymysten avulla. Opintojaksolla harjoitellaan erilaisten historiallisten lähdemateriaalien analysoimista (esim. pilapiirroksot, historialliset dokumentit) tavoitteen ollessa syventää opiskelijoiden lähdekriittisiä taitoja. Opintojakso arvostellaan suoritusmerkinnällä.

6.14 Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakoulu yhteistyötä.

Yhteiskunnallisen osaamisen ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävä tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen	Vuorovaikutusosaaminen
Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan hyvinvointiosaamista vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. YH1-opintojaksolla käsitellään erilaisia hyvinvointivaltiomalleja ja tutustutaan poliittiseen päätöksentekoon. YH2-opintojaksolla käsitellään oman talouden hallintaan liittyviä teemoja. YH3-opintojaksolla käsitellään eurooppalaista identiteettiä ja globaalin kansalaisuuden merkitystä. YH4-opintojaksolla perehdytään yhteiskunnan pelisääntöihin ja kansalaisen perusoikeuksiin.	YH1-4 opintojaksojen opetuksessa painotetaan monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia. Opintojaksoilla käytetään sosiaalisia taitoja ja yhteistyökykyä harjoittavia työmuotoja. Sananvapauden merkitys korostuu kaikilla opintojaksoilla, esim. nykypäivän erilaisia poliittisia järjestelmiä vertailemalla (YH1).
Monitieteinen ja luova osaaminen	Yhteiskunnallinen osaaminen
Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Vastuullinen kansalainen kykenee osallistumaan ja tulkitsemaan yhteiskunnallista keskustelua. Eri opintojaksoissa harjoitellaan eri tieteenaloille tyypillisiä tekstitaitoja, esimerkiksi taloustieteellinen (YH2) ja oikeustieteellinen (YH4) kieli ja käsitteistö. Tilastojen lukutaitoa harjoitellaan kaikissa yhteiskuntaopin opintojaksoissa.	YH1-4: Yhteiskunnallisen osaamisen ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia. Läpileikkaava tema oppiaineessa.
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Globaali- ja kulttuuriosaaminen
YH2 ja YH3: Keskeisinä sisältöinä korostuvat talouskasvun ja ympäristön reunaehtojen yhteensovittaminen, poliittisten päätösten yhteys kestävän yhteiskunnan rakentamiseen, kiertotalous ja globaali kestävä kuluttajuus.	Yhteiskuntaoppi tarkastelee keskinäisiä riippuvuuksia ihmisoikeuksien, demokratian, politiikan, turvallisuuden ja talouden näkökulmista. Opintojaksoilla YH1, YH2 ja YH3 perehdytään myös globalisaation hyötyihin ja haittoihin.

Työelämäosaaminen

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan työelämätaitoja ja yrittäjyysosaamista. Taloustiedon opintojakson yhtenä tavoitteena on ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkitys yhteiskunnassa. Vuorovaikutusosaaminen, ongelmanratkaisutaidot ja kriittinen ajattelu tulevat esille kaikissa yhteiskuntaopin opintojaksoissa, joissa harjoitellaan argumentoinnin taitoja ja tarkastellaan yhteistyölle rakentuvaa päätöksentekoa. Opintojaksoissa kannustetaan luovaan osaamiseen, yhteistyöhön ja itseohjautuvuuteen. Yhteiskuntaopissa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan työelämä- ja korkeakouluyhteistyötä.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat erilaiset laaja-alaisen osaamisen alueet. Muutosjoustavuus tulee esille opintojaksoissa YH2 ja YH3, joissa tarkastellaan yhteiskunnan toimintakykyä sekä ominaisuuksia, jotka edesauttavat kriisinsietokykyä ja kriiseistä selviytymistä. Kyky toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa tulee esille opintojaksoissa YH1 ja YH4, joissa opiskelija tuntee oikeutensa ja vaikutusmahdollisuutensa yhteiskunnan eri tasoilla. Tunneälykyys ja empatia tulee esille opintojaksoissa YH1 ja YH3, joilla käsitellään erilaisissa yhteiskunnallisissa asemissa olevia ihmisiä ja heidän lähtökohtiaan.

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä
- motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestävän kehityksen mukaisesti.

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.

Arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsentyneitä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Pakolliset opinnot

YH1 Suomalainen yhteiskunta (2 op)

Moduuli perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Moduuli keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, ihmisoikeudet, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta sekä vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä
- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet ja vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta

- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista
- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyyttisesti erilaisista näkökulmista
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Suomen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Demokratia ja oikeusvaltio

- ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta
- kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen

YH2 Taloustieto (2 op)

Taloustieteisiin pohjautuva moduuli johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Moduulissa käsitellään mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kotitalouksien, yritysten ja julkisen talouden näkökulmista. Moduulissa perehdytään talouden ja politiikan kytköksiin sekä työnteon ja yrittämisen merkitykseen hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestävästä kehityksestä näkökulmasta.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä

- tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat
- osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan
- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- julkinen talous ja sen tasapaino
- talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet

YH3 Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (2 op)

Moduuli perehdyttää Suomen ja Euroopan asemaan globalisoituvassa maailmassa sekä Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen. Moduulissa seurataan ajankohtaisia maailman tapahtumia käyttäen monipuolisia tietolähteitä. Opiskelijaa kannustetaan osallistumaan erilaisia kansainvälisen politiikan ilmiöitä koskevaan keskusteluun ja toimimaan globaalikansalaisena. Moduulissa on mahdollista toteuttaa tutkivaa oppimista.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä
- ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista
- tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena

- osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta
- osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus
- kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet
- Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja
- kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus
- Suomi osana EU:n päätöksentekoa
- EU:n talous- ja aluepolitiikka
- EU globaalina toimijana

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- paikallinen ja kansallinen turvallisuus
- Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka
- muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

YH4 Lakitieto (2 op)

Moduulissa perehdytään Suomen oikeusjärjestyksen ja oikeuden käytön perusasioihin. Moduulissa harjaannutaan oikeudelliseen ajatteluun, tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä paneudutaan tavanomaisten oikeusasioiden hoitamiseen. Painopiste on yksilön kannalta keskeisissä oikeudellisissa näkökulmissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet
- osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa
- tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin
- osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.

Keskeiset sisällöt

Oikeusjärjestyksen perusteet

- juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet
- oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö
- oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä
- oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- sopimus- ja vahingonkorvausoikeus
- perhe- ja jäämistöoikeus
- varallisuus oikeus
- tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus
- työoikeus
- asumiseen liittyvä sopimusoikeus
- hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa
- prosessi- ja rikosoikeus
- ympäristöoikeus

Moduuleista muodostetut opintojaksot

YH1 Suomalainen yhteiskunta (2 op)

Opintojakson tavoitteena on oppia tuntemaan Suomen yhteiskuntajärjestelmä, sen toimintatavat sekä omat vaikutus- ja osallistumismahdollisuudet. Opintojaksolla harjaannutaan yhteiskunnallisen tiedon ja keskustelun seurantaan ja kriittiseen arviointiin.

Opiskelija voi saada tietoa edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävinä. Tärkeä arvioinnin kohde on informaation kriittinen hallinta, esimerkiksi media-analyysin kautta.

YH2 Taloustieto (2 op)

Opintojakso johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Se käsittelee asioita kansalaisten, yritysten ja valtioiden näkökulmasta. Teemoina ovat mm. julkistalouden toiminta, työn tekeminen ja yrittäminen sekä kestävä kehitys.

Opiskelija voi saada tietoa edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävinä. Tärkeä arvioinnin kohde on tilastojen lukutaito.

YH3 Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (2 op)

Opintojaksolla perehdytään Euroopan yhdentymiseen ja globalisoituvaan maailmaan. Opiskelija oppii arvioimaan kansainvälisten ilmiöiden merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta. Opintojaksolla tutkitaan ja opitaan arvioimaan eurooppalaisuuteen, Euroopan unioniin, globalisaatioon ja turvallisuuteen liittyvää ajankohtaista tietoa.

Opiskelija voi saada tietoa edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävinä. Tärkeä arvioinnin kohde voi olla opiskelijan kyky tarkastella analyttisesti henkilökohtaisia ja siitä poikkeavia mielipiteitä.

YH4 Lakitieto (2 op)

Opintojakson tavoitteena on oppia tuntemaan Suomen oikeusjärjestys, tuomioistuinlaitoksen toiminta sekä omat oikeudet, edut ja velvollisuudet kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana. Opintojaksolla paneudutaan arkielämän keskeisempien oikeusasioiden hoitamiseen.

Opiskelija voi saada tietoa edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävinä. Tärkeä arvioinnin kohde on lakitiedon käsitteet, niiden hallinta sekä kyky etsiä oikeudellista tietoa.

YH5 Yhteiskunta nyt (2 op)

Opintojakso syventää ja täydentää opiskelijan tietoja ja osaamista yhteiskunnan ajankohtaisilmiöistä ja yhteiskuntatieteistä. Opintojakso vahvistaa opiskelijan argumentointitaitoja sekä kykyä valita ja tulkita kriittisesti tutkimuspohjaista tietoa. Opintojaksoon voi sisältyä ajankohtaisluentoja, vierailuja, portfolion tekoa ja tehtäviä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Suositellaan yhteiskuntaopin reaalikokeen kirjoittajille.

YH6 Yhteiskuntaopin yo-opastus (1 op)

Opintojaksolla käydään läpi yhteiskuntaopin ylioppilaskokeen rakenne, pisteytys ja tehtävätyypit sekä harjoitellaan tilastojen lukutaitoa. YH01:n ja YH02:n sisältöjä kerrataan lyhyesti. Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin ja työelämään. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

6.15 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä, että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämäntietämyksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävästä tulevaisuuden rakentamisesta.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet

<i>Hyvinvointiosaaminen</i>	<i>Vuorovaikutusosaaminen</i>
<i>UE1 Opintojaksolla otetaan esille oman katsomuksen pohtiminen hyvinvointia tukevana tekijänä ja tarkastellaan myös katsomuksiin liittyviä haitallisia piirteitä.</i>	<i>UE1 Opintojaksolla on aiheena Lähi-idän uskontojen edustajien katsomusten ymmärtäminen. Tätä voidaan konkretisoida esimerkiksi kutsumalla vierailijoita näistä katsomusperinteistä.</i>
<i>UE2 Opintojaksolla opiskelija voi reflektoida oman identiteetin suhdetta kristinuskoon</i>	<i>UE2 Opintojakson teemoina uskontodialogi ja ekumenia, eri kristillisten kirkkojen</i>
<i>UE4 Opintojaksolla käsitellään uskontojen yhteiskunnallista työtä, vapaaehtoistyötä, ja kolmannen sektorin työtä Suomessa. Opintojakso lisää opiskelijan tietoa näistä aihepiireistä ja sen kautta voi rohkaista mukaan vapaaehtoistyön tekemiseen.</i>	<i>tarkastelua voidaan syventää esimerkiksi vierailemalla eri yhteisöjen luona tai kutsumalla vierailijoita eri yhteisöistä.</i>
	<i>UE3 Opintojaksolla käsitellään monia eri uskontoperinteitä. Opintojaksolla voidaan hakeutua dialogiin yhteisöjen edustajien kanssa joko virtuaalisesti tai</i>

	lähiopetuksena. UE4 Opintojaksolla tutustutaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja sen eri sektoreilla vaikuttaviin katsomuksiin ja opiskelijan ymmärrys eri katsomuksista syvenee.
Monitieteinen ja luova osaaminen	Yhteiskunnallinen osaaminen
UE5 Opintojaksolla ovat esillä monipuolisesti eri taiteen muodot, koska opintojaksolla käsitellään uskonnollisuuden vaikutusta taiteeseen. Harjoitellaan esimerkiksi kuvataiteen tulkintaa. Mahdollisia ovat esimerkiksi vierailut Tampereen alueen kulttuuri- ja museokohteisiin tai eri luovien alojen, kuten taiteilijoiden, muusikoiden tai näyttelijöiden vierailut. UE1 ja UE6 Molemmilla opintojaksoilla käsitellään uskonnon ja tieteen suhdetta. UE1 opintojaksolla perusteiden kautta ja UE6 opintojaksolla syventäen aihetta. Opintojaksoilla pohditaan uskonnollisen tiedon ja tieteellisen tiedon suhdetta. UE6 Opintojaksolla syvennyttään uskontojen tieteelliseen tutkimukseen, tieteellisen tutkimuksen tekemiseen ja uskontojen monitieteiseen lähestymistapaan. Opintojaksolla on mahdollista tehdä yhteistyötä esimerkiksi Tampereen yliopiston eri oppialojen asiantuntijoiden kanssa tai kutsua uskonnon tutkijoita vierailuille joko kontaktiopetukseen tai virtuaalisesti. UE3 Opintojaksolla syvennyttään eri katsomusperinteiden käsitteisiin ja symboliikkaan, tämä harjoittaa opiskelijoiden monilukutaitoa.	UE2 Opintojaksolla käsitellään kristinuskon ja yhteiskunnan suhdetta eri puolilla maailmaa. Opintojakso syventää opiskelijan tietämystä kristinuskon ja yhteiskunnan suhteista. Opintojaksolla voidaan tehdä yhteistyötä esimerkiksi kirkkojen globaalia, yhteiskunnallista työtä tekevien tahojen, kuten lähetysjärjestöjen kanssa. UE4 Opintojaksolla perehdytään katsomuksen merkitykseen ja vaikutukseen suomalaisessa yhteiskunnassa. Opiskelija saa tietoa katsomusten yhteiskunnallisesta toiminnasta, kuten sosiaalisuudesta. Opintojaksolla voidaan käydä tutustumassa esimerkiksi uskonnollisten yhteisöjen yhteiskunnalliseen toimintaan tai pyytää vierailijaksi esimerkiksi diakonia- tai vapaaehtoistyöntekijöitä. UE6 Opintojaksolla on aiheena uskonto ja media, median rooli yhteiskunnassa ja ajankohtaisten mediasisältöjen seuraaminen ja analysointi. Opintojaksolla voidaan esimerkiksi tutustua Tampereen yliopistossa tehtävään mediatutkimukseen ja mediatutkimuksen asiantuntijoihin.
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Globaali- ja kulttuuriosaaminen
UE1 Opintojaksolla käsitellään uskontojen ympäristösuhdetta ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin eettisiä perusperiaatteita. Mahdollisuuksien mukaan voidaan esimerkiksi pyytää vierailija tai vierailla näiden katsomusten	UE1 Opintojaksolla tutustutaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiin piirteisiin ja lähtökohtiin. Opintojakso syventää ymmärrystä näistä perinteistä ja niiden kulttuurisesta merkityksestä ja auttaa toimimaan

edustajien luona ja keskustella eettisistä teemoista ja niiden taustatekijöistä heidän kanssaan. Opintojaksolla tutustutaan myös Lähi-idän uskontojen eettiseen ajatteluun. UE2 Opintojaksolla käsitellään kristinuskon ympäristösuhdetta ja ympäristötoimintaa sekä syvennyttään kristillisten yhteisöjen eettisiin näkemyksiin. Opintojaksolla voidaan tutustua esimerkiksi paikallisten kristillisten seurakuntien ympäristötoimintaan. UE3 Opintojaksolla tutustutaan Aasian ja Kaukoidän uskontojen eettiseen ajatteluun. UE6 Opintojaksolla perehdytään median etiikkaan ja pyritään kehittämään opiskelijoiden kriittistä medialukutaitoa ja monilukutaitoa. Mahdollisuuksien mukaan voidaan kutsua vierailijoita media-alalta tai vierailla erilaisten medioiden edustajien luona.	monikulttuurisissa ympäristöissä. UE2 Opintojaksolla perehdytään kristinuskon globaaliin luonteeseen ja kristinuskon ilmenemiseen ja merkitykseen eri kulttuureissa ja maanosissa. Myös Tampereen seudulla toimii monia kristillisiä tai kristillisperäisiä liikeitä, joilla on globaali ulottuvuus. Opintojaksolla voidaan hakeutua dialogiin näiden yhteisöjen kanssa. UE3 Opintojaksolla käsitellään Aasian ja Kaukoidän uskontoperinteitä. Myös Tampereella asuu ja toimii näiden perinteiden harjoittajia. Vierailijat ja vierailut, uskontodialogin järjestäminen tai muu vuorovaikutuksellinen toiminta on mahdollista opintojakson aikana. UE4 Opintojaksolla käsitellään uskonnon vaikutusta suomalaiseen kulttuuriperintöön. Mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi vierailut Tampereen seudulla oleviin kulttuuriperintöä edustaviin ja säilyttäviin kohteisiin, kuten museoihin, sopivat opintojakson sisältöihin. UE5 Opintojaksolla käsitellään, miten uskonto vaikuttaa eri kulttuurin/taiteen muodoissa eri uskontoperinteissä ja erityisesti kristinuskossa. Tampereen seudun taidemuseot, -näyttelyt, kirkot, teatterit, konsertit tai mahdollisuuksien mukaan vastaavat kohteet myös muissa kaupungeissa ovat hyviä tutustumiskohteita opintojaksolle.
--	---

Työelämäosaaminen

Uskonnon oppiaine vahvistaa ja kehittää monia työelämätaitoja. Kyky toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa on oppiaineen ytimessä. Kaikissa opintojaksoissa käsitellään katsomuksia monipuolisesti ja sekä tarkastellaan katsomusten ilmenemistä eri kulttuureissa sekä lokaalisti että globaalisti. Monet työympäristöt ovat monikulttuurisia ja vaativat paitsi tietoa erilaisten katsomusten ja kulttuurien alkuperästä ja arvoista, myös kykyä käydä dialogia katsomusten välillä. Uskonto oppiaineena vahvistaa näitä dialogitaitoja.

Opintojaksoissa myös kohdataan erilaisten katsomusten edustajia ja vieraillaan eri

katsomusten edustajien luona. Vuorovaikutustaitojen kehittymistä vahvistaa myös se, että oppiaineessa pohditaan paitsi omaa katsomusta mutta myös harjoitellaan erilaisten katsomusten kunnioitusta. Nämä taidot kehittävät myös tunneälyä ja empatiaa sekä kulttuurin lukutaitoa. Omien arvojen, katsomuksen ja identiteetin pohtiminen ja itsetuntemuksen lisääntyminen tätä kautta vahvistavat opiskelijan resilienssiä.

Uskonnon opintojaksoilla keskeistä on asioiden ja ilmiöiden laaja ymmärtäminen ja asettaminen kontekstiin. Oppiaineen tehtävätyypit ovat usein luonteeltaan soveltavia. Usein tehtäviin ei ole olemassa tiettyä, oikeaa vastausta, vaan tehtävien ratkaisu vaatii ilmiön tarkastelua monista erilaista näkökulmista. Oppiaineen luonne siis kehittää sekä kriittistä ajattelua, ongelmanratkaisutaitoa, luovuutta ja itseohjautuvuutta.

Oppiaineen opintojaksoissa käsitellään myös ajankohtaisia teemoja sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Median ja eri tietolähteiden kriittinen tarkastelu sekä ajankohtaisten tapahtumien, kriisien ja konfliktien käsittely katsomusten ja kulttuurien näkökulmasta edistävät resilienssiä ja kriittistä ajattelua.

Uskonnon opetuksen yleiset tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa
- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja
- tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa
- tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä
- kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.

Arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on

monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute, että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

6.15.1 Evankelisluterilainen uskonto

Pakolliset opinnot

UE1 Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena
- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille

UE2 Maailmanlaajuinen kristinuskko (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön

näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa

- tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä
- perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa
- osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja
- kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa
- uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa
- katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- karismaattinen kristillisyyksiä
- kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet
- ekumenia ja uskontodialogi
- kristinuskon ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

UE3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuuriin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin
- tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä
- hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä
- kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet
- buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa

- luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

UE4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua
- kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

Keskeiset sisällöt

- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinuskon yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina
- uskonottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa

Osana moduulia voidaan toteuttaa vapaaehtoistyöhön liittyvä projekti tai perehtyä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan.

UE5 Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen
- perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti

kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia

- tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja
- harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa.

Keskeiset sisällöt

- uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä
- uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla

UE6 Uskonto, tiede ja media (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta
- tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa
- osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa.

Keskeiset sisällöt

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet
- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki

Osana moduulia voidaan toteuttaa uskontoon liittyvä mediasisältö, media-analyysi tai pienimuotoinen uskontoon liittyvä tutkimus.

Moduuleista muodostetut opintojaksot

UE1 Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä (2 op)

Opintojaksolla käsitellään uskontoa ilmiönä uskontotieteen näkökulmasta. Opintojaksolla tarkastellaan katsomusten yleismaailmallista luonnetta ja vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Opintojaksolla tutustutaan kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin keskeisiin piirteisiin, uskontojen yhteisiin juuriin ja niihin liittyviin ajankohtaisiin kysymyksiin. Opintojaksolla voidaan hyödyntää erilaisia arviointimenetelmiä, kuten itse-, ja vertaisarviointi, suullinen tai kirjallinen koe, esseet tai muut kurssitehtävät. Mahdollisia ovat esimerkiksi erilaiset projektit tai esitelmät, joissa tarkastellaan Lähi-idän uskontojen yhdistäviä ja erottavia piirteitä.

UE2 Maailmanlaajuinen kristinusko (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan kristinuskon syntyyn ja sen jakautumiseen eri kirkkokunniksi. Opintojaksolla perehdytään kristinuskon moninaiisiin ilmenemismuotoihin sekä erilaisten kristillisten suuntausten vaikutukseen sekä yhteiskuntaan, että kulttuuriin historiallisesti ja nykypäivänä. Opintojaksolla voidaan hyödyntää erilaisia arviointimenetelmiä, kuten yksilö-, pari- tai ryhmäkoee, esseet tai muut kirjalliset tuotokset, joissa aiheena voi olla esimerkiksi kristinuskon ilmeneminen eri maanosissa.

UE3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (2 op)

Opintojaksolla syvennyttään Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin, kuten esimerkiksi hindulaisuuteen, buddhalaisuuteen, kungfutselaisuuteen, taolaisuuteen ja shintolaisuuteen sekä luonnonuskontojen ja uusien uskonnollisten liikkeiden keskeisiin piirteisiin. Opintojaksolla tarkastellaan uskontojen vaikutusta yhteiskuntaan ja kulttuuriin sekä niiden ilmenemistä länsimaissa. Opintojaksolla voidaan hyödyntää erilaisia arviointimenetelmiä, kuten esseet, muut kirjalliset tuotokset tai projektit, joissa tarkastellaan esimerkiksi eri uskontojen ominaispiirteitä tai vertaillaan uskontoja eri näkökulmista.

UE4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan monipuolisesti erilaisten katsomusten vaikutukseen ja merkitykseen suomalaisessa kulttuurissa, yhteiskunnassa ja yksilöiden elämässä. Opintojakson tavoitteena on tutustuttaa opiskelija uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden moninaiisiin muotoihin Suomessa sekä suomalaiseen kulttuuriperintöön esimerkiksi vierailuiden kautta. Opintojaksolla voidaan hyödyntää erilaisia arviointimenetelmiä, kuten esimerkiksi itse-, ja vertaisarviointi tai erilaiset projektit kuten vapaaehtoistyön projekti. Opintojaksolla voidaan myös kirjoittaa oppimispäiväkirjaa tai tehdä tutkielmia uskonnon merkityksestä suomalaisessa yhteiskunnassa.

UE5 Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa (2 op)

Opintojaksolla syvennyttään monipuolisesti uskontojen vaikutukseen taiteissa ja populaarikulttuurissa. Opintojaksolla perehdytään esimerkiksi uskonnon ja taiteen väliseen suhteeseen ja uskonnon ilmenemiseen populaarikulttuurissa ja siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmaistaan uskonnollisia teemoja. Opintojaksolla voidaan hyödyntää erilaisia arviointimenetelmiä, esimerkiksi yksilö-, pari- tai ryhmäkokeet tai projektityöt, joissa tarkastellaan uskonnon suhdetta taiteeseen tai populaarikulttuuriin.

UE6 Uskonto tiede ja media (2 op)

Opintojaksolla käsitellään uskonnon ja median suhdetta monipuolisesti eri näkökulmista. Opintojaksolla syvennyttään esimerkiksi uskonnon vaikutukseen mediassa, ja median vaikutukseen uskonnoissa. Opintojaksolla harjoitellaan myös uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamista tai media-analyysin tekemistä. Opintojaksolla perehdytään myös uskonnon tutkimukseen eri tieteenalojen näkökulmasta ja ajankohtaisiin tutkimusaiheisiin. Opintojaksolla voidaan hyödyntää erilaisia arviointimenetelmiä, esimerkiksi mediaan liittyvät yksilö- tai ryhmätyöt kuten media-analyysit, mediaseurannat tai mediasisällön tuottaminen.

UE7 Raamatun maailma (2 op)

Opintojaksolla perehdytään Raamatun syntyyn, sen historialliseen taustaan, sisältöön ja kirjallisuudensuhteisiin. Opintojakso syventää ja täydentää opiskelijan tietoa ja osaamista Raamatun vaikutuksesta länsimaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Opintojaksolla käsitellään opiskelijoiden valitsemia aihealueita, esimerkiksi Raamatun henkilöitä. Opintojaksoon voi kuulua erilaisten tehtävien, kuten yksilö-, pari- ja ryhmätöiden, oppimispäiväkirjan tai projektityön tekeminen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

UE8 Uskonnon yo-opastus (1 op)

Opintojaksolla perehdytään uskonnon yo-kokeen rakenteeseen, erilaisiin kysymyksiin ja hyvän vastauksen kriteereihin. Tuntien aikana kerrataan esimerkkien avulla, miten hyvä vastaus kirjoitetaan. Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan oppimistaitoja ja oppimisen säätelytaitoja, joita tarvitaan yo-kirjoituksiin valmistautuessa. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

6.15.2 Ortodoksinen uskonto

Pakolliset opinnot

UO1 Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonottomuutta ilmiönä
- tuntee ortodoksisen kirkon opin synnyn sekä Raamatun ja tradition merkityksen ortodoksisessa kirkossa ja sen ihmiskuvassa
- hahmottaa ja osaa analysoida kristikunnan moninaisuuteen johtaneita syitä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kohtaamisia historiassa sekä vaikutuksia kulttuuriperintöön ja yhteiskuntiin sekä kehittää näihin pohjautuvaa kulttuurista lukutaitoa
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä ja työelämässä sekä valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Keskeiset sisällöt

- uskonnollisuus ja uskonnot yleisinhimillisenä ilmiönä
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena
- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- kristinuskon synty ja leviäminen, kirkolliskoukset ortodoksisen kirkon opin, etiikan ja ihmiskuvan muotoutumisen perustana
- kristikunnan jakaantuminen ja sen vaikutukset
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- ortodoksisen kirkon, juutalaisuuden ja islamin kohtaamiset

UO2 Ortodoksisuus maailmassa (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ortodoksisuuden apostolisen kirkon ja kirkkoisien perinteen jatkumona sekä luostarilaitoksen merkityksen ortodoksisen kirkon hengelliselle elämälle
- hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon historiallista kehitystä ortodoksisen kirkon, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- tutustuu ortodoksisiin paikalliskirkkoihin maailmassa ja tuntee niiden historiallista kehitystä ja sisäistä moninaisuutta
- tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset, niiden syntytaustan ja keskeiset piirteet sekä pystyy vertailemaan niitä

- tutustuu kirkkojen väliseen maailmanlaajuiseen yhteistyöhön
- kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- ortodoksisen kirkon opillisten perusteiden sekä hengellisen elämän vaikutus kulttuuriin ja ihmisten arkeen
- ortodoksisen paikalliskirkkokäsitteen muodostuminen
- Bysantin kirkko ja luostarilaitos itäisen kristillisyyden lähteenä ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset
- ortodoksiset kirkot Euroopassa ja muilla mantereilla sekä niiden paikalliset erityispiirteet
- orientaaliset ortodoksiset kirkot
- läntinen kristillisyys, katolinen kirkko, protestanttiset kirkot ja karismaattinen kristillisyys sekä niiden erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vaikutus
- ajankohtaisia ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja
- ortodoksiset kirkot ja ekumeeninen liike sekä uskontodialogi

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

UO3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailman uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden paikallisia vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä niiden suhdetta ortodoksiseen kirkkoon
- perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin
- tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä
- hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä
- kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan, Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet
- buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan, Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuus sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys

- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

UO4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee muinaissuomalaista uskonnollista perinnettä sekä tunnistaa sen ilmenemisen suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- tuntee ortodoksisen kirkon historialliset vaiheet Suomessa kristinuskon saapumisesta nykypäivään saakka
- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen osana Suomen valtiollista ja kansallista kehitystä
- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapautteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua
- kehittää taitojaan toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä
- kehittää valmiuksiaan osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

Keskeiset sisällöt

- muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden ilmeneminen suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- kristinuskon tulo Suomeen ja luostarien vaikutus ortodoksisuuteen Karjalassa
- ortodoksit lännen ja idän välissä, autonominen Suomen ortodoksinen kirkko ja suuntautuminen suomalaiseen yhteiskuntaan
- kielelliset ja kansalliset ortodoksiset vähemmistöt Suomessa
- luterilainen ja katolinen kirkko sekä muita uskonnollisia yhteisöjä Suomessa
- kristinusko suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa

Osana moduulia voidaan toteuttaa sosiaalinen vapaaehtoistyöhön liittyvä projekti tai perehtyä jonkin ortodoksisen järjestön toimintaan.

UO5 Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida yleisesti uskontojen ja taiteen suhdetta
- kehittää taitojaan tulkita uskonnollisen taiteen eri muotoja
- perehtyy taiteen eri muotojen ilmaisutapoihin ja siihen, miten niissä tuodaan esille uskontojen, erityisesti kristinuskon ja ortodoksisen kirkon, keskeistä opetusta
- tunnistaa ja tietää ortodoksisen ja muun kristillisen taiteen eri ilmaisumuotoja
- ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron
- tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja tunnistaa uskonnon vaikutuksen nykypäivän taiteessa ja kulttuurissa.

Keskeiset sisällöt

- uskontojen ja taiteen vuorovaikutus ja uskontojen merkitys taiteen kehityksessä
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa
- ortodoksisen taiteen muodot: kirkkomusiikki, ikonitaide, arkkitehtuuri, hymnografia
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin tarkastelu taiteen eri muotojen avulla
- uskontojen ja erityisesti ortodoksisuuden ilmeneminen tämän päivän taiteessa

UO6 Ortodoksisuus, tiede ja media (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- perehtyy ortodoksisuuden ja eri uskontojen kansalliseen ja kansainväliseen mediakuvaan
- perehtyy tieteen ja median esille tuomiin eettisiin kysymyksiin ortodoksisen kirkon perinteen ja etiikan näkökulmasta
- perehtyy tieteen ja ortodoksisen kirkon ihmiskuvaan
- hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ortodoksiseen kirkkoon liittyvää ajankohtaista tutkimusta.

Keskeiset sisällöt

- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja symbolien käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus ja ortodoksisen kirkon mediamailma
- uskonnon käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki
- tiede, media ja ortodoksisen kirkon eettinen opetus

Osana moduulia voidaan toteuttaa uskontoon liittyvä mediasisältö, media-analyysi tai pienimuotoinen mediaa tarkasteleva uskontoon liittyvä tutkimus.

6.15.3 Katolinen uskonto

Pakolliset opinnot

UK1 Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen ja erityisesti katolisen kirkon sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonottomuutta ilmiönä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, kohtaamisia historiassa sekä vaikutuksia kulttuuriperintöön ja yhteiskuntiin
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa toimintaympäristössä ja työelämässä sekä valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Keskeiset sisällöt

- uskonnot yleisinhimillisenä ilmiönä, katolisen kulttuurin määrittely
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonottomuuden piirteitä nykyajassa, uskonnonvapaus ihmisoikeutena sekä uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa
- uskonnon ja tieteen suhde, erityisesti katolisesta näkökulmasta
- kristinuskon synty, keskeiset opit, etiikka, uskonnon harjoittaminen ja sisäinen monimuotoisuus katolisen tutkimuksen valossa
- juutalaisuuden ja islamin oppi ja elämäntapa sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille
- katolisen kirkon suhteet juutalaisuuteen ja islamiin
- pyhien kirjoitusten synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa, katolinen Raamattu
- historiallisia ja ajankohtaisia katsomusten kohtaamiseen liittyviä kysymyksiä

UK2 Maailmanlaajuinen kristinusko (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kristinuskon merkitystä katolisen kirkon, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta
- tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä
- perehtyy katolilaisuuden erilaisiin ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa ja osaa hahmottaa niiden suhteen katolisen kirkon viralliseen oppiin
- osaa analysoida ja arvioida ajankohtaista kristinuskoon liittyvää mediasisältöä ja keskustelua.

Keskeiset sisällöt

- katolisen kristillisyyden synty ja kehitys, kirkon erityispiirteet, suhde Raamattuun, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset historiassa

- ortodoksisen ja protestanttisen kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- katolisten sääntökuntien merkitys kirkossa ja yhteiskunnassa
- uskonnon asema ja sen taustat eri puolilla Eurooppaa
- kirkon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa globaalisti
- ekumenia ja uskontojen välinen dialogi
- kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon ja katolisuuteen liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

UK3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailman uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää, niiden paikallisia vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä suhdetta katoliseen kirkkoon
- tuntee Aasiassa esiintyvien uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen keskeisiä piirteitä ja levinneisyyttä
- hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä
- kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- katolisen kirkon suhtautuminen muihin uskontoihin
- Intian uskonnot ja niiden vaikutus kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- Kiinan uskontojen ja katsomusten vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan
- shintolaisuus ja muut Japanin uskonnot
- Intian, Kiinan ja Japanin uskontojen vaikutus länsimaissa sekä uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä
- luonnonuskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys
- katolinen kirkko ja uskontojen välinen dialogi

UK4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee muinaissuomalaisista uskonnollisuutta ja tunnistaa sen vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- tutustuu kristilliseen historiaan katolisesta Ruotsin vallan ajasta nykypäivään ja perehtyy katolisen kirkon vaiheisiin suhteessa muihin uskonnollisiin suuntauksiin Suomessa
- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa
- perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla

- ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- osaa analysoida uskonnonvapauden sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua
- osaa toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä
- kehittää valmiuksia osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin.

Keskeiset sisällöt

- muinaissuomalaiset ja skandinaaviset uskonnot suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- katolisuus suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- kristilliset suuntaukset Suomessa
- katolisia yhteisöjä Suomessa ja niiden suhde yhteiskuntaan
- muita uskonnollisia yhteisöjä Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa katolisen kirkon näkökulmasta
- uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa Suomessa, katolinen perhekäsitys

Osana moduulia voidaan toteuttaa vapaaehtoistyöhön liittyvä projekti tai perehtyä jonkin katolisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan.

UK5 Uskonto taiteissa ja kulttuurissa (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uskontojen ja taiteen suhdetta yleisesti
- ymmärtää uskonnollisen taiteen sekä luovan ilmaisun merkityksen kulttuurin muodostumisessa, erityisesti katolisen kirkon vaikutuksen länsimaisen taiteen kehityksessä historiallisesti sekä nykyajassa
- perehtyy siihen, miten taiteiden avulla voidaan ilmaista uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja
- tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan omassa ympäristössään.

Keskeiset sisällöt

- uskontojen ja taiteen vuorovaikutus
- katolisen kirkon suhde taiteisiin
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa
- Raamatun kertomusten ja katolisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla: historiallisia ja ajankohtaisia esimerkkejä kuvataiteesta, musiikista, kirjallisuudesta sekä elokuvataiteen, TV:n ja sähköisen median piiristä

Moduuli voidaan toteuttaa yhteistyössä yliopiston, korkeakoulun tai jonkin katolisen yhteisön taiteen teologisen kurssin tai taideprojektin kanssa.

UK6 Uskonto, tiede ja media (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kansainvälisen uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla, erityisesti katolisesta näkökulmasta
- ymmärtää katolisen kirkon suhteen tieteisiin historiallisesti sekä nykypäivänä
- tutustuu uskontoon liittyviin ajankohtaisiin teemoihin mediassa yleensä sekä erityisesti katolisen kirkon ja katolisten yhteisöjen tuottamaan kansainväliseen uutisointiin
- osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä.

Keskeiset sisällöt

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla
- katolisen kirkon ja tieteen suhde
- katolisten korkeakoulujen rooli ja vaikutus tieteeseen historiallisesti ja nykypäivänä
- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa, historiallisia ja ajankohtaisia esimerkkejä
- katolinen media Suomessa ja kansainvälisesti
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa

Osana moduulia voidaan toteuttaa korkeakouluyhteistyötä ja/tai laatia uskontoon liittyvä mediasisältö tai media-analyysi.

6.15.4 Islamin uskonto

Pakolliset opinnot

UI1 Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonottomuutta ilmiönä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä ja työelämässä sekä valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonottomuuden piirteitä nykyajassa sekä

uskonnonvapaus ihmisoikeutena

- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta ja synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet islamin näkökulmasta
- pyhien kirjojen muotoutuminen, merkitys, käyttö ja tulkinnat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja kristinuskon sisäinen monimuotoisuus, oppi, etiikka, elämäntapa, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille

UI2 Maailmanlaajuinen islam (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida islamin merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää islamiin liittyvää kulttuurista ja uskonnollista lukutaitoa
- tuntee islamin keskeisiä suuntauksia, niiden syntytaustan ja sisäiseen monimuotoisuuteen liittyviä kysymyksiä sekä pystyy vertailemaan eri suuntauksien keskeisiä piirteitä
- perehtyy islamin erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa
- osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia islamiin liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja
- kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- islamin opillinen perusta sekä sunnalaisuuden, shiialaisuuden ja suufilaisuuden muotoutuminen ja niiden keskeisiä piirteitä
- islamin sisäinen monimuotoisuus
- poliittinen islam ja nykypäivän keskeiset islamilaiset liikkeet
- islamilainen etiikka, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- islamin merkitys Euroopassa ja eurooppalaisessa uskontodialogissa
- suhtautuminen muslimivähemmistöihin länsimaissa
- uskonnon asema, uskonnon ja valtion suhteet sekä islamin vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin eri puolilla maailmaa
- ajankohtaisia islamiin liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

UI3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin
- tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa

- ymmärtää islamin suhdetta hindulaisuuteen ja buddhalaisuuteen
- hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä
- hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä
- kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet
- buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksat ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- islamin suhde hindulaisuuteen ja buddhalaisuuteen ennen ja nyt
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

UI4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- osaa tunnistaa ja analysoida monimuotoisen Suomen historiaa ja nykypäivää suhteessa vähemmistöihin, erityisesti muslimeihin
- hahmottaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisen uskontoperinteiden merkitystä suomalaisessa kulttuuriperinnössä, kristinuskon yhteiskunnan muokkaajana Suomessa ennen ja nyt sekä niiden vaikutusta islamiin Suomessa
- osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapautteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua
- kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

Keskeiset sisällöt

- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä,

uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset

- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa; uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina; uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- muslimien historia ja nykypäivä Suomessa sekä uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinusko yhteiskunnan muokkaajana Suomessa eri aikoina
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa

Osana moduulia voidaan toteuttaa vapaaehtoistyöhön liittyvä projekti tai perehtyä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan.

UI5 Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen
- perehtyy siihen, miten taiteen kautta ilmaistaan islamilaista ajattelua ja uskonnon oppeja
- tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja
- harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa.

Keskeiset sisällöt

- uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä
- islamilainen taide ja islamin keskeisten piirteiden ja oppien ilmeneminen eri taidemuodoissa
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri islamin erityispiirteiden kuvaajana
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- taide muslimivähemmistön ilmaisukeinona
- islamin sisäinen monimuotoisuus eri taiteen aloilla

UI6 Uskonto, tiede ja media (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta
- tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa
- osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa.

Keskeiset sisällöt

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: klassisen islamin tieteenalat ja teologia, uskontotiede sekä yhteiskuntatiede tutkimusaloina
- islamilainen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki

Osana moduulia voidaan toteuttaa uskontoon liittyvä mediasisältö, media-analyysi tai pienimuotoinen uskontoon liittyvä tutkimus.

6.15.5 Juutalainen uskonto

Pakolliset opinnot

UJ1 Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonottomuutta ilmiönä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena
- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta ja synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- kristinuskon ja islamin sisäinen monimuotoisuus, oppi, etiikka, elämäntapa, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille

UJ2 Maailmanlaajuinen juutalaisuus (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää juutalaisuuteen liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- tuntee juutalaisuuden keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä
- perehtyy juutalaisuuden erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa
- osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia juutalaisuuteen liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja
- kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- juutalaisuuden asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa
- uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Suomessa, Israelissa ja eri puolilla maailmaa
- juutalaisuuden ja erityisesti modernin ortodoksijuutalaisuuden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- juutalaisuuden erilaiset suuntaukset
- juutalaisuuteen nojaavien ei-juutalaisten uskontojen, kuten messiaanisen juutalaisuuden ja ei-juutalaisten kabbalististen liikkeiden pääpiirteet
- juutalaisuuden eri suuntausten välinen yhteistyö sekä uskontodialogi
- juutalaisuus ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia juutalaisuuteen liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

UJ3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin
- tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä
- hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä
- kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne

- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet
- buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

UJ4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä niiden yhtäläisyyksiä ja eroja verrattuna juutalaisuuteen
- osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauten, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua
- kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin ja osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

Keskeiset sisällöt

- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä, kristinuskon yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina sekä edellä mainittujen vaikutus Suomen juutalaisuuteen
- uskonottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa

Osana moduulia voidaan toteuttaa vapaaehtoistyöhön liittyvä projekti tai perehtyä jonkin

uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan.

UJ5 Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen
- perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti juutalaisuuden, keskeisiä oppeja ja kertomuksia
- tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja
- harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa.

Keskeiset sisällöt

- uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä
- uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- Tanachin kertomusten ja juutalaisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla

UJ6 Uskonto, tiede ja media (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta
- tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa
- osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa.

Keskeiset sisällöt

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet
- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki

Osana moduulia voidaan toteuttaa uskontoon liittyvä mediasisältö, media-analyysi tai pienimuotoinen uskontoon liittyvä tutkimus.

6.15.6 Muut uskonnot

Muiden uskontojen opetuksessa noudatetaan edellä esitettyjen uskontojen opetussuunnitelmien perusteiden periaatteita ja erityisesti kaikkien oppimäärien yhteisiä opetuksen tavoitteita.

Muiden uskontojen opetusta varten opetussuunnitelman perusteet annetaan erillisillä päätöksillä. Moduulien koodit muodostetaan käyttäen koodia UX ja moduulin numeroa.

6.16 Elämäkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämäkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämäkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämäkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämäkatsomustaan, reflektoimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämänfilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämäkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämäkatsomuksellisissa pohdinnoissa. Elämäkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämäkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykyyä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankkuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Elämäkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämäkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämäkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä.

Elämäkatsomustieto tukee **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista. Elämäkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.

Elämäkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa elämäkatsomustiedon tavoitteistoa. Oppiaine on **monitieteinen**, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan **luovasti** eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.

Elämäkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämäkatsomustieto tukee **yhteiskunnallisen osaamisen** tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.

Elämäkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti **eettisyyden** taitoja. Siinä opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämäkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään **ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestävällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastomuutoksen torjumiseksi, että pohditaan ilmastomuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunteita.

Elämäkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa

maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastomuutosta. Näin elämäkatsomustieto vahvistaa opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet

<i>Hyvinvointiosaaminen</i>	<i>Vuorovaikutusosaaminen</i>
ET1: Opiskelijan oma identiteetti täsmentyy erilaisten hyvää elämää koskevien harjoitusten ja keskustelujen avulla. ET2: Opiskelija hahmottaa, kuinka omaa hyvinvointiaan voi rakentaa osana toimivaa ja merkityksellistä yhteisöä ja muita huomioiden. ET5: Opiskelija osaa perustella elämäkatsomuksellisen kantansa suhteessa maailmankatsomuksiin.	ET1: Opiskelija harjoittelee hyvän keskustelun ja argumentoinnin taitoja. ET2: Opiskelija harjaantuu ottamaan osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttamiseen. ET3: Opiskelija hahmottaa kulttuurien välistä vuorovaikutusta ja sen merkitystä kulttuurillisten identiteettien rakentumisessa. ET4: Opiskelijan omaan elämäkatsomukseen liittyvien perusteiden käsitteellistäminen sekä taito katsomusdialogiin kehittyy. ET6: Opiskelija kehittää tunnetaitojaan dialogissa muiden kanssa.
<i>Monitieteinen ja luova osaaminen</i>	<i>Yhteiskunnallinen osaaminen</i>
ET1: Opiskelija ymmärtää, miten eri tieteenalojen keinoin voidaan tarkastella hyvän elämän eri osa-alueita. ET2: Opiskelija osaa tarkastella yhteiskunnallisia rakenteita eri tieteenalojen näkökulmista. ET3: Opiskelija tutustuu erilaisiin kulttuurien tutkimukseen liittyviin lähtökohtiin ja metodeihin. ET4: Opiskelija ymmärtää historian, yhteiskunnallisten aatteiden sekä kielen vaikutuksen katsomuksille. ET5: Opiskelija harjoittelee tutkijan otetta esimerkiksi kulttuurintutkimustehtävässä.	ET1: Opiskelija oppii kunnioittamaan muiden ihmisten elämänvalintoja. ET2: Opiskelija oppii tunnistamaan yhteiskunnallisten mielipiteiden moninaisuutta. ET3: Opiskelija hahmottaa yhteiskunnallisten näkemysten monimuotoisuuden osana kulttuurillisten identiteettien rakentumista. ET6: Opiskelija hahmottaa, että hänellä on vaikutusmahdollisuuksia tulevaisuuden rakentajana.

ET6: Opiskelija ymmärtää tieteen, teknologian, talouden ja työn vaikutuksen yhteiskuntaan ja tutustuu tulevaisuuden tutkimukseen.	
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Globaali- ja kulttuuriosaaminen
ET1: Opiskelija osaa tunnistaa hyvän elämän ja ihmisyyden tekijöitä ja rakentaa niiden avulla omaa ehjää identiteettiään. ET2: Opiskelija ymmärtää yhteiskunnallisten päätösten merkityksen ympäristön hyvinvoinnille. ET3: Opiskelija hahmottaa, että kulttuurilliset tekijät vaikuttavat eettisiin valintoihin. ET4: Opiskelija oppii tunnistamaan, että arvot vaikuttavat maailmankatsomuksiin. ET5: Opiskelija harjoittelee rakentavan vuorovaikutuksen keinoja eri ympäristöissä sekä tapoja tunnistaa vihapuhetta ja puuttua siihen. ET6: Opiskelija oppii tietoja, taitoja ja positiivisen asenteen kestävän tulevaisuuden rakentamiselle.	ET1: Opiskelija osaa hahmottaa itsensä osana globaalia vuorovaikutusten kenttää. ET2: Opiskelija ymmärtää globaalit ihmisoikeudet yhteiskunnallisen toiminnan lähtökohtina. ET3: Opiskelija oppii näkemään kulttuurien välisen vuorovaikutuksen olennaisena osana erilaisten kulttuurillisten arvojen ja tapojen rakentumista. Opiskelija kunnioittaa toisia ja moninaisuutta. ET4: Opiskelija arvioi oman elämänskatsomuksensa perusteita. ET5: Opiskelija oppii suhtautumaan yhdenvertaisesti erilaisiin elämänskatsomuksellisiin ratkaisuihin. ET6: Opiskelija kasvaa aktiiviseksi maailmankansalaiseksi, joka kykenee kantamaan vastuuta valinnoistaan.

Työelämäosaaminen

Elämänskatsomustiedon opiskelun dialogiharjoitukset harjaannuttavat opiskelijaa hyvään vuorovaikutukseen, pätevään argumentaatioon ja kykyyn toimia rakentavasti moninaisissa ympäristöissä. Elämänskatsomustiedossa opiskelija harjoittelee kriittisen ajattelun taitoja kuten johdonmukaista päättelyä, tosiasioiden huomioimista ja faktojen erottamista mielipiteistä. Opiskelijan oman ajattelun vahvuuksia tuetaan antamalla välineitä oman identiteetin rakentamiseen, itseilmaisuuksiin ja luovaan ongelmanratkaisuun. Elämänskatsomustieto kasvattaa opiskelijaa arvostamaan yhteistyötä. Itselle vieraan ymmärtäminen ja tunteminen vaativat kykyä ajatella itseään osana laajempaa vuorovaikutusten verkkoa.

Erilaisten kulttuurien sisällään pitämien maailmankatsomuksellisten aatteiden ymmärtäminen avaa opiskelijalle mahdollisuuden hahmottaa erilaisten tapojen ja käytänteiden merkitystä ja niiden syvempiä perusteita.

Elämänskatsomustieto auttaa ymmärtämään haasteita, ongelmia ja niiden ratkaisuja osana jaettua inhimillistä kokemusta.

Opiskelijan kyky sopeutua erilaisiin toimintaympäristöihin kasvaa ja kehittyy. Se, että hahmotamme yhteytemme toisiin ihmisiin ja ympäristöön, auttaa arvostamaan ja kunnioittamaan muita itsessään merkityksellisinä olentoina. Merkityksellisen ja menestyksellisen dialogin käyminen edellyttää toisen näkemistä arvokkaana ja kiinnostavana ihmisenä.

Elämäkatsomustiedon opetuksen yleiset tavoitteet

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämäkatsomuksensa rakentamiseen
- osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämäkatsomuksensa rakentamisessa
- osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämäkatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä
- osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestävän tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.

Arviointi

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämäkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämäkatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdiskelun arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Pakolliset opinnot

ET1 Minä ja hyvä elämä (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämäkatsomuksensa jäsentämisessä
- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiinsa

- osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen
- tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin
- ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä
- kehittää kykyään elämäntutkimukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

- minuus, elämäntutkimus, maailmantutkimus ja maailmankuva
- hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja
- luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita
- yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämäntutkimuksen keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus
- ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema

ET2 Minä ja yhteiskunta (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille
- ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämäntutkimukselle ja elämänvalinnoille
- osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia
- osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologioita piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävästä tulevaisuudesta rakentamisen periaatteita
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentamaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Keskeiset sisällöt

- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkiperäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden

jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät

- median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäkatsomukseen
- aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja
- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti
- globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

ET3 Kulttuurit (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- ymmärtää, että kulttuurit ovat vuorovaikutuksessa keskenään eikä mikään kulttuuri ole kehittynyt ilman ulkoisia vaikutteita kulttuurin ydinpiirteisiin, kuten elämäntapoihin, kieleen, teknologiaan ja uskomuksiin
- hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuurit
- osaa hahmottaa erilaiset elämäkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun
- tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.

Keskeiset sisällöt

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuuri relativismi
- kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu
- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisuus, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma

- suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset
- etnisyyden, rasmin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

ET4 Katsomukset (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä maailman- ja elämänskatsomuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä
- ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia
- osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämänskatsomukseensa
- osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa
- osaa eritellä oman elämänskatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämänskatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.

Keskeiset sisällöt

- katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne
- ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi
- katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana
- poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön
- elämänskatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämänskatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat

ET5 Uskonnot ja uskonnottomuus (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämänskatsomukseensa
- tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin
- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa
- perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan
- ymmärtää, että uskonottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.

Keskeiset sisällöt

- uskonnon sekä uskonnollisuuden ja uskonottomuuden tutkiminen, määrittelemine ja selittäminen; käsityksiä uskontojen alkuperästä; uskontokritiikki
- keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala
- kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet
- ateismi, agnostismi, uskonottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet
- uskonnon ja uskonottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapauskonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate

ET6 Tulevaisuus (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla
- hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön
- omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunnetaitojakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä
- osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämänskatsomukseensa
- ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.

Keskeiset sisällöt

- tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita
- tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin
- ihmiskäsitysten ja hyvän elämän ihanteiden mahdollinen muutos: esimerkiksi kyborgit, transhumanismi, geeniteknologia; erilaisia suhtautumistapoja teknologiseen kehitykseen
- yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa
- globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset
- yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana
- erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat

Moduuleista muodostetut opintojaksot

ET1 Minä ja hyvä elämä (2 op)

Opintojaksolla perehdytään erilaisiin hyvän elämän määritelmiin ja käsitteisiin. Näiden avulla opiskelijaa ohjataan rakentamaan oma merkityksellinen näkökulmansa hyvän elämän edellytyksiin ja tekemään elämänvalintoja muita ihmisiä, eri identiteettejä ja elämäntapomerkkejä kunnioittaen. Opintojaksolla tutustutaan erilaisiin maailmankuviin ja ihmiskäsityksiin, jotka perustuvat laaja-alaisesti inhimillisen itseilmaisun muotoihin filosofiasta taiteeseen. Arvioinnilla pyritään tukemaan opiskelijan oppimista suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin. Summatiivinen arviointi perustuu opintojaksolla annettuihin osaamisen näyttöihin huomioiden erilaiset arviointikäytännöt.

ET2 Minä ja yhteiskunta (2 op)

Opintojaksolla tarkastellaan yhteiskunnallisten ja sosiaalisten ilmiöiden merkitystä yksilön elämänvalinnoille ja elämäntapomerkkeille. Opiskelijaa ohjataan kriittisesti tutkimaan erilaisten yhteiskunnallisten toimijoiden ja rakenteiden roolia inhimillisen identiteetin rakentajina. Opintojaksolla tutustutaan aktiivisen kansalaisuuden merkitykseen ja pyritään kriittisesti arvioimaan yhteiskunnallisia näkökulmia sekä mielipiteitä mahdollisimman laaja-alaisesti. Arvioinnilla pyritään tukemaan opiskelijan oppimista suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin. Summatiivinen arviointi perustuu opintojaksolla annettuihin osaamisen näyttöihin huomioiden erilaiset arviointikäytännöt.

ET3 Kulttuurit (2 op)

Opintojaksolla perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja sen moninaiseen rooliin yksilön elämässä. Tutustutaan kulttuurin tutkimukseen ja käytetään tutkimuksen näkemyksiä ja käsitteistöä kulttuurisen moninaisuuden kunnioittavaan analyysiin. Opintojaksolla harjoitellaan kulttuurisen itseilmaisun keinoja ja tarkastellaan kulttuurien välistä vuorovaikutusta. Arvioinnilla pyritään tukemaan opiskelijan oppimista suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin. Summatiivinen arviointi perustuu opintojaksolla annettuihin osaamisen näyttöihin huomioiden erilaiset arviointikäytännöt.

ET4 Katsomukset (2 op)

Opintojaksolla perehdytään katsomuksellisiin kysymyksiin, maailmankatsomuksiin sekä niiden muotoutumiseen ja historiaan. Tutustutaan katsomusten ilmenemiseen ihmisten elämäntavoissa. Opitaan jäsentämään ja erittelemään omaan elämänkatsomukseen liittyvien uskomusten perusteita. Arvioinnilla pyritään tukemaan opiskelijan oppimista suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin. Summatiivinen arviointi perustuu opintojaksolla annettuihin osaamisen näyttöihin huomioiden erilaiset arviointikäytännöt.

ET5 Uskonnot ja uskonottomuus (2 op)

Opintojaksolla perehdytään maailmanuskontojen sekä erilaisten uskonottomien katsomusten syntyyn, historiaan ja sisäiseen moninaisuuteen. Opitaan lukemaan, tulkitsemaan ja ymmärtämään erilaisia maailmankatsomuksia ja vertaamaan niitä omaan elämänkatsomukseen. Harjaannutaan ymmärtämään erilaisten maailmankatsomusten vaikutusta yhteiskuntaan ja ihmisten arkielämään. Arvioinnilla pyritään tukemaan opiskelijan oppimista suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin. Summatiivinen arviointi perustuu opintojaksolla annettuihin osaamisen näyttöihin huomioiden erilaiset arviointikäytännöt.

ET6 Tulevaisuus (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan tulevaisuuden tutkimukseen, tulevaisuusskenaarioihin, utopioihin ja dystopioihin. Opitaan arvioimaan oman toiminnan merkitystä ja saadaan valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiselle. Pohditaan tulevaisuuden hyvää elämää ja ymmärretään yhteistyön merkitys. Reflektoidaan tieteen ja teknologian roolia nyky-yhteiskunnan rakentajana ja tulevaisuuden mahdollistajana sekä tieteellisteknologisen vallankumouksen vaikutusta omaan elämänkatsomukseen. Arvioinnilla pyritään tukemaan opiskelijan oppimista suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin. Summatiivinen arviointi perustuu opintojaksolla annettuihin osaamisen näyttöihin huomioiden erilaiset arviointikäytännöt.

ET7 Elämäkatsomustiedon yo-opastus (1 op)

Opintojaksolla perehdytään elämäkatsomustiedon yo-kokeen rakenteeseen, erilaisiin kysymyksiin ja hyvän vastauksen kriteereihin. Tuntien aikana kerrataan esimerkkien avulla, miten hyvä vastaus kirjoitetaan. Kerrataan myös oleellisimpia käsitteitä. Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan oppimistaitoja ja oppimisen säätelytaitoja, joita tarvitaan yo-kirjoituksiin valmistautuessa. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

6.17 Terveystieto

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykyä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykenä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestäväns tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen, että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävä tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveystieteen ilmiöiden syntyiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen	Vuorovaikutusosaaminen
<i>TE1: Opiskelijalle muodostuu kokonaiskuva terveyden edellytyksistä. Kehon ja mielen hyvinvointia lähestytään terveyden voimavarojen näkökulmasta.</i> <i>TE2: Opiskelija harjoittelee tulkitsemaan mediaympäristöä ja sen vaikutusta terveyteen. Opiskelijaa autetaan muodostamaan käsitys erilaisista riippuvuuksien ehkäisykeinoista ja arvioimaan niiden käyttökelpoisuutta.</i> <i>TE3: Opiskelija</i>	<i>TE1: Opiskelijan sosiaalisia taitoja, yhteistyökykyä ja yhdessä oppimisen taitoja kehitetään esimerkiksi pienryhmätyöskentelyssä.</i> <i>TE2: Opiskelija osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja analysoida vaikutuskeinoja.</i>

osaa esitellä perusteltuja ratkaisuja sairauksien ehkäisemiseksi ja arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle. Opiskelija tietää, mihin sosiaali- ja terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa. Opiskelija osaa arvioida itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle.	
Monitieteinen ja luova osaaminen	Yhteiskunnallinen osaaminen
TE1: Opiskelija tutustuu terveyskäyttäytymistä selittäviin sosiaalipsykologisiin malleihin ja teorioihin ja osaa soveltaa niitä käytäntöön. TE2: Opiskelija tietää tiedonhaun ja tutkimustiedon hankkimisen periaatteet ja tutkimusprosessin vaiheet sekä osaa soveltaa näitä tietoja. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan kestävän kehityksen merkitystä terveyskontekstissa lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. TE3: Opiskelija ymmärtää tieteen ja teknologian kehityksen yhteyksiä väestön terveyteen ja pohtii tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia.	TE1: Opiskelija pohtii terveyskulttuurin ilmiöitä, esim. uskomus- ja vaihtoehtohoitoja ja medikalisaatiota. TE2: Opiskelijaa ohjataan hahmottamaan kestävää tulevaisuutta ja siten kehittämään yhteiskunnallista osaamista. TE3: Opiskelija osaa arvioida kriittisesti terveyspalvelujen järjestämistä ja tuottamista. Opiskelija osaa analysoida terveyteen vaikuttavia yhteiskunnallisia tekijöitä ja tietää potilaan oikeudet sosiaali- ja terveyspalveluissa.
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Globaali- ja kulttuuriosaaminen
TE2: Ympäristöosaaminen näkyy erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina. TE3: Pohditaan terveyteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä.	TE1: Opiskelija tuntee seksuaalioikeudet ja osaa arvioida niiden toteutumista. Opiskelija tunnistaa terveyskulttuurin ilmiöitä ja niiden merkityksen terveyskäyttäytymiselle. TE2: Opiskelija osaa analysoida elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle kestävän kehityksen näkökulmasta. TE3: Opiskelija osaa kuvata ja arvioida terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä pohtia terveyserojen kaventamisen keinoja.

Työelämäosaaminen

Terveystiedon työelämäosaamisen tavoitteena on, että opiskelija osaa toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa huomioiden ympäristön haasteet omassa terveyskäyttäytymisessään ja muuttaa toimintaansa tarvittaessa. Nämä työelämäosaamisen tavoitteet tulevat erityisesti esille opintojaksoissa TE1 ja TE2. Kriittisen ajattelun kehittäminen edistää asioiden syvää ymmärtämistä sekä auttaa erottamaan olennaisen epäolennaisesta ja luotettavan tiedon epäluotettavasta. Tämä on keskeistä työelämäosaamista yhteiskunnassa, jossa tiedon ja viestinnän määrä lisääntyy ja laatu vaihtelee. Erityisesti TE2-opintojaksossa kehitetään valmiuksia kriittiseen ajatteluun. Terveystiedossa keskeistä on omien voimavarojen tunnistaminen. Stressinhallintataidot ja mielenhyvinvoinnin vahvistaminen tulevat erityisesti esille TE1-opintojaksossa. Kaikissa opintojaksoissa keskustelevalle opetuksella ja yhteisöllisellä tiedonrakentamisella edistetään vuorovaikutustaitoja ja kykyä yhteistyöhön. Oppiaineessa pohditaan etiikkaan, arvoihin ja moraaliin liittyviä kysymyksiä erityisesti TE3-opintojaksossa. Lisäksi opiskelijaa voidaan ohjata tehtävien avulla tiedon ja argumenttien vertailuun, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arviointiin ja loogiseen päättelyyn. Oppiaineessa ongelmanratkaisutaitoja ja luovuutta kehitellään pohtimalla ongelmien taustoja ja yleisyyttä sekä eri näkökulmia lähestyä niitä.

Terveystiedon opetuksen yleiset tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti
- osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla
- osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestävä kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja ja asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen sekä pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja

oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiatietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveystäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Pakolliset opinnot

TE1 Terveys voimavarana (2 op)

Moduulissa luodaan kokonaiskuva ihmisen voimavaroista, terveyden edistämisestä sekä terveyttä määrittävistä tekijöistä ja niiden yhteyksistä ja vaikutusmekanismeista. Lisäksi syvennetään ja laajennetaan perusopetuksen aikana hankittua ymmärrystä elintapojen merkityksestä terveydelle ja arvioidaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, perheessä ja lähiyhteisöissä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen
- osaa selittää erilaisten terveystilanteiden ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä
- tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.

Keskeiset sisällöt

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit
- terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveystieteen malli, muutostieteen malli
- terveystieteen ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta
- seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet
- mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät; stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä; keinoja kuormituksen hallintaan
- opiskeluhyvinvointi

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

TE2 Terveys ja ympäristö (2 op)

Moduulissa kehitetään valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää sekä perehdytään tutkimustiedon hankkimisen periaatteisiin. Keskeistä on mediaympäristön ohella tarkastella myös muiden elinympäristöjen terveysvaikutuksia sekä arvioida omien valintojen merkitystä ympäristön terveellisyydelle. Lisäksi moduulissa syvennyttään riippuvuuksiin ja niiden vaikutuksiin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa
- osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta
- osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveyskäsitteille ja terveydelle
- osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle
- osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.

Keskeiset sisällöt

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi
- terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- kestävä kehitys ja terveys
- ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy
- työhyvinvointi

Mielihyvä ja riippuvuus

- riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit
- keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja

TE3 Terveys ja yhteiskunta (2 op)

Moduulissa ohjataan tarkastelemaan laajasti terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisia kehityslinjoja sekä tulevaisuuden haasteita yhteiskunnassa. Tehtävänä on avata keskeisiin tarttumattomiin ja tartuntatauteihin liittyviä tekijöitä sekä tarkastella sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle. Olennaista on myös perehtyä terveyteen ja sairauksiin liittyviin eettisiin kysymyksiin sekä globaaleihin terveyshaasteisiin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveyspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen
- pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta
- osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.

Keskeiset sisällöt

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- terveyskäsitteitä ja sairauksien selitysmalleja
- keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä
- tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia

Sairaudet ja hoito

- epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit
- sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen
- itsehoito ja omahoito

Eettiset kysymykset

- eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit
- keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä, kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia
- terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi
- terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen

Moduuleista muodostetut opintojaksot

TE1 Terveys voimavarana (2 op)

Opintojaksolla luodaan kokonaiskuvaa ihmisen voimavaroista, terveyden edistämisestä sekä terveyttä määrittävistä tekijöistä, niiden yhteyksistä ja vaikutusmekanismeista. Lisäksi syvennetään ja laajennetaan ymmärrystä kehon ja mielen hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä sekä elintapojen merkityksestä terveydelle. Opintojaksolla perehdytään keskeisiin terveyttä ja terveyskäyttäytymistä selittäviin teorioihin, malleihin ja terveyskulttuurin ilmiöihin. Arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi uni-, ruoka- tai liikuntapäiväkirjan analysointia.

TE2 Terveys ja ympäristö (2 op)

Opintojaksolla perehdytään terveystieteelliseen tutkimusprosessiin, terveystietoon ja kriittiseen lukutaitoon. Tarkastellaan psykososiaalisen ja fyysisen ympäristön merkitystä terveydelle eri näkökulmista ja pohditaan omien valintojen yhteyksiä ympäristön terveellisyydelle. Lisäksi opintojaksolla tutustutaan erilaisiin riippuvuuksiin ja niiden syntyyn, ehkäisyyn ja haittoihin. Arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi media-analyysi- tai haastattelutehtäviä.

TE3 Terveys ja yhteiskunta (2 op)

Opintojaksolla perehdytään terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisiin kehityslinjoihin sekä yhteiskunnan tulevaisuuden haasteisiin. Ymmärretään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, pohditaan ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä niiden merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle. Lisäksi opintojaksolla tarkastellaan sosiaali- ja terveystieteiden, itsehoito- ja omahoito- merkitystä terveydelle sekä pohditaan terveyteen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja globaaleja terveyshaasteita. Arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätöitä.

TE4 Terveystiedon yo-opastus (1 op)

Opintojaksolla käydään läpi terveystiedon ylioppilaskokeen rakenne, pisteytys ja tehtävätyypit sekä harjoitellaan aineistojen käsittelytaitoa. TE01:n, TE02:n ja TE3:n sisältöjä kerrataan lyhyesti. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Tukee yhteiskunnallisen osaamisen ja hyvinvointiosaamisen tavoitteita Opintojaksolla käydään läpi terveystiedon ylioppilaskokeen rakenne, pisteytys ja tehtävätyypit sekä harjoitellaan aineistojen käsittelytaitoa. TE01:n, TE02:n ja TE3:n sisältöjä kerrataan lyhyesti. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Tukee yhteiskunnallisen osaamisen ja hyvinvointiosaamisen tavoitteita.

TE5 Ensiapu (2 op)

Opiskelija tutustuu ensiavun periaatteisiin ja harjoittelee käytännön EA-taitoja. Opintojakso arvioidaan jatkuvan näytön perusteella suoritusmerkinnällä. Opintojakso tukee vuorovaikutus- ja yhteiskunnallisen osaamisen tavoitteita.

TE6 Terveys nyt (2 op)

Opintojaksolla tarkastellaan terveyden ajankohtaisia aiheita sekä omaan terveyteen vaikuttavia tekijöitä esimerkiksi toiminnallisten harjoitteiden avulla. Opintojakson arvioinnissa voidaan hyödyntää esimerkiksi projektitöitä ja pienimuotoisia tutkielmia. Opintojakso tukee mm. hyvinvointiosaamisen, vuorovaikutusosaamisen sekä monitieteisen ja luovan osaamisen tavoitteita.

6.18 Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskeluympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja

arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvittää erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskyykyyn sekä hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaa vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesääntelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelemistä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. **Yhteiskunnallista osaamista** vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänsäkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät **eettisyytenä ja ympäristöosaamisena**, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestäväan liikuntakulutukseen.

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Laaaja-alainen osaaminen

<i>Hyvinvointiosaaminen</i>	<i>Vuorovaikutusosaaminen</i>
<i>LI2: Opintojakson aikana opiskelija tunnistaa, arvioi, ylläpitää ja kehittää toimintakykyyn ja hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä.</i> <i>Opiskelijaa ohjataan ergonomian huomioimiseen liike- ja suoritustekniikoissa.</i> <i>LI3: Opintojakson aikana opiskelija edistää fyysistä toimintakykyään eri tavoin.</i> <i>LI4: Opintojakson aikana opiskelija ylläpitää ja kehittää erityisesti sosiaaliseen toimintakykyyn ja hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä.</i> <i>LI5: Opintojakson aikana opiskelija tunnistaa, arvioi, ylläpitää ja kehittää erityisesti psyykkiseen toimintakykyyn ja hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä.</i> <i>Opiskelijan psyykkistä toimintakykyä pyritään edistämään esimerkiksi kehonhuolto- ja rentoutumisharjoituksilla</i>	<i>LI1: Opintojaksolla vahvistetaan myönteistä minäkuva.</i> <i>Omia tunteita tunnistetaan, ymmärretään ja kehitetään ilmaisun säätelyä.</i> <i>Liikutaan yhdessä saaden kokemuksia osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä. Toimitaan vastuullisesti ja turvallisesti toisia auttaen, kunnioittaen ja avustaen.</i> <i>Reilun pelin henki on koko ajan läsnä.</i> <i>LI4: Opintojaksolla korostuu yhteistoiminta ja sosiaalisen toimintakyvyn kehittäminen.</i>
<i>Monitieteinen ja luova osaaminen</i>	<i>Yhteiskunnallinen osaaminen</i>
<i>LI1: Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään liikunnan merkitys opiskeluvireyteen ja oppimisedellytyksiin.</i> <i>Opiskelija kehittää ongelmanratkaisutaitoja liikunnan oppimistilanteissa esimerkiksi peleissä ja pari- ja ryhmätyöskentelyssä. Opintojakson aikana voidaan tehdä yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan eri oppiaineiden kanssa esimerkiksi biologia ja terveystieto.</i>	<i>LI2: Opiskelijaa ohjataan osallistumaan toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta turvallisuus huomioiden.</i>

<i>LI3: Opiskelija tutustuu opintojakson aikana mahdollisuuksien mukaan uusiin liikuntamuotoihin ja –lajeihin.</i>	
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Globaali- ja kulttuuriosaaminen
<i>LI2: Opiskelijaa ohjataan rehelliseen, vastuulliseen ja oikeudenmukaiseen toimintaan. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan ympäristöä säästävät ja kuormittavat liikuntamuodot. Opetuksessa hyödynnetään rakennettua ja rakentamatonta ympäristöä. Opiskelijaa ohjataan havainnoimaan omaa toimintaansa kestävä tulevaisuus, terveys ja fyysinen aktiivisuus huomioon ottaen esimerkiksi liikuntapaikoille siirtymisessä.</i>	<i>LI2: Opiskelijaa ohjataan mahdollisuuksien mukaan hyödyntämään liikuntateknologiaa. LI3: Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan paikallisesti sekä globaalisti tunnettuja liikuntamuotoja.</i>

Työelämäosaaminen

Liikunta oppiaineena kehittää kykyä huolehtia omasta fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta työkyvystä. Resilienssi eli muutosjoustavuus kehittyy esimerkiksi LI1-opintojaksossa, jossa reilun pelin hengessä omaa liikunnallista pätevyyttä kehitettäessä kohdataan myös onnistumisia ja epäonnistumisia.

Liikuntatilanteet tuovat pieniä ongelmia jatkuvasti ratkaistaviksi, mikä harjaannuttaa ongelmanratkaisutaitoa. Myös luovuutta voidaan kehittää oman liikkeen tuottamisella ja erilaisten ratkaisujen näkemisellä. LI2-opintojaksossa esille tulee itseohjautuvuus omatoimisessa ja oma-aloitteisessa liikunnan harjoittamisessa ja liikunnallisen elämäntavan omaksumisessa.

Liikunnan aikainen kannustaminen, voittamisen ja häviämisen taito, toisten huomiointi, tunteiden tunnistaminen sekä niiden käsittely kehittää tunneälyä ja empatiakykyä. Harjoittelemalla toisten huomiointia, vertaisarviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista voidaan kehittää vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja esimerkiksi LI1-opintojaksossa. Suvaitsevaisuus ja kyky toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa voi kehittyä esimerkiksi aktiivisella toiminnalla eri lajikulttuureissa ja yhteisöissä.

Kriittisen ajattelun taitoa kuvastaa realistinen käsitys itsestä liikkujana sekä mediakriittisyys liikunnan kaupallisuutta kohtaan. Itsearviointi kehittää opiskelijan kykyä kriittiseen ajatteluun.

Liikunnan opetuksen yleiset tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä

saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä

- osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.

Arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearvioinnin eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Pakolliset opinnot

Pakollisissa opinnoissa syvennetään ja sovelletaan perusopetuksessa opittuja liikuntataitoja ja -tietoja sekä opetetaan liikuntaa monipuolisesti erilaisissa opiskeluympäristöissä. Opetuksessa otetaan huomioon eri vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet. Opiskelija oppii monipuolisen liikkumisen ja toimintakyvyn kehittämisen periaatteet. Opetus tukee opiskelijan toimintakykyä, kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kasvua osallisuuteen sekä kannustaa elinikäiseen liikunnan harrastamiseen ja liikkuvan elämäntavan omaksumiseen.

L11 Oppiva liikkuja (2 op)

Opiskelija ymmärtää liikuntataitojen sekä fyysisen aktiivisuuden merkityksen oman toimintakyvyn, terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelija saa monipuolisia kokemuksia yhdessä liikkumisesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä reilun pelin hengessä. Opiskelijan koettu liikunnallinen pätevyys ja myönteinen minäkuva vahvistuvat uuden oppimisen sekä liikunnan tuoman ilon ja virkistymisen myötä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)

- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittämällä itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen
- opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit

L12 Aktiivinen elämä (2 op)

Moduulissa opiskelijaa opetetaan ja kannustetaan liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen sekä riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseen. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, että liikuntaharrastusten lisäksi toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia tukeva fyysinen aktiivisuus muodostuu arjen valinnoista ja pitkäkestoisen istumisen välttämisestä. Opiskelija ohjataan havainnoimaan arkisia toimintatapojaan ja valintojaan kestävän tulevaisuuden, fyysisen aktiivisuuden ja terveyden näkökulmista. Opetus toteutetaan rakennettua ja rakentamatonta opiskeluympäristöä sekä liikunta- ja hyvinvointitekniologiaa mahdollisuuksien mukaan hyödyntäen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta
- osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittämällä itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

- fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen
- liikkuvuus ja kehonhuolto
- ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa
- yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Valtakunnallisten valinnaisten opintojen tavoitteena on kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä edistävän liikunnan harjoittaminen, vastuun ottaminen omasta ja yhteisestä toiminnasta sekä myönteiset kokemukset omasta kehosta, koetusta liikunnallisesta pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä. Opettaja tarkentaa opintojen sisällöt yhdessä opiskelijaryhmän kanssa. Liikunnan valtakunnalliset

valinnaiset opinnot tarjoavat mahdollisuuksia temaattisten, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisten opintojen toteuttamiseen sekä yhteistyöhön osallistumiseen koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen sekä työ- ja elinkeinoelämän kanssa.

LI3 Uudet mahdollisuudet (2 op)

Moduulin tavoitteena on erityisesti edistää opiskelijan fyysistä toimintakykyä sekä monipuolistaa opiskelijan liikunnallista osaamista ja koettua pätevyyttä uuden oppimisen myötä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin
- harjaantuu kehon hallinnassa
- tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

- uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen
- liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen

LI4 Yhdessä liikkuen (2 op)

Moduulin tavoitteena on erityisesti edistää opiskelijan sosiaalista toimintakykyä ja yhteenkuuluvuutta liikunnan avulla. Työtavoissa painottuvat opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

- yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet

LI5 Virkistystä liikunnasta (2 op)

Moduulin tavoitteena on erityisesti edistää opiskelijan psyykkistä toimintakykyä, myönteistä minäkuvaa, voimavaroja ja jaksamista liikunnan avulla. Opetuksessa korostuvat toiminta- ja opiskelukyvyn tukeminen sekä liikunnan ilo ja virkistys.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyn lisäämiseksi
- ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä
- osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.

Keskeiset sisällöt

- virkistystä lisäävät liikuntamuodot
- rentoutus ja kehonhuolto

Moduuleista muodostetut opintojaksot

LI1 Oppiva liikkuja (2 op)

Opiskelija oppii soveltamaan liikuntataitojaan ja -tietojaan ja fyysisiä ominaisuuksiaan soveltaen niitä eri liikuntamuotoihin ja -ympäristöihin. Opiskelija saa kokemuksia yhdessä liikkumisesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä reilun pelin hengessä. Liikunnan tuoma ilo ja virkistys vahvistavat liikunnallista pätevyyttä ja myönteistä minäkuva. Arvioinnissa voidaan hyödyntää opettajan havainnointia sekä itse- ja vertaisarviointia.

LI2 Aktiivinen elämä (2 op)

Opiskelijaa opetetaan ja kannustetaan liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen, riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseen sekä arkisten toimintatapojen havainnointiin myös kestävä tulevaisuus ja terveys huomioiden. Keskeisiä sisältöjä ovat fyysisten ominaisuuksien arviointi, kehittäminen ja ylläpitäminen monipuolisesti ja ergonomisesti. Arvioinnissa voidaan hyödyntää opettajan havainnointia, liikuntasuunnitelmaa sekä itse- ja vertaisarviointia.

LI3 Uudet mahdollisuudet (2 op)

Opintojakson tavoitteena on fyysisen toimintakyvyn ja koetun liikunnallisen pätevyyden edistäminen uusien liikuntamuotojen ja -lajien avulla. Arvioinnissa voidaan hyödyntää opettajan havainnointia sekä itse- ja vertaisarviointia.

LI4 Yhdessä liikkuen (2 op)

Opintojakson tavoitteena on edistää opiskelijaryhmän yhteistoimintaa ja aktiivista

osallisuutta. Sisältönä voi olla projektiluontoinen kokonaisuus tai muu yhdessä toteutettava liikunta. Arvioinnissa voidaan hyödyntää opettajan havainnointia sekä itse- ja vertaisarviointia.

LI5 Virkistystä liikunnasta (2 op)

Opintojakson tavoitteena on tukea opiskelijan psyykkistä jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten kautta. Arvioinnissa voidaan hyödyntää opettajan havainnointia, itse- ja vertaisarviointia sekä opiskelijan suunnitelmaa opiskeluvireyden ylläpitämiseksi.

LI6 Mailapelit (2 op)

Opintojaksolla harjoitellaan verkkomailapelejä ja pelataan yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa. Opiskelija tutustuu mailapelien lajikulttuuriin ja Tampereen harrastuspaikkoihin. Tukee hyvinvointiosaamisen ja vuorovaikutusosaamisen tavoitteita. Opintojakso arvioidaan jatkuvan näytön perusteella suoritusmerkinnällä.

LI7 Joukkuepelit (2 op)

Opintojaksolla harjoitellaan ja pelataan isoja joukkuepelejä. Opiskelija tutustuu joukkuepelien taktiseen ja ryhmädynaamiseen ajatteluun käytännön kautta. Tukee hyvinvointiosaamisen ja vuorovaikutusosaamisen tavoitteita. Opintojakso arvioidaan jatkuvan näytön perusteella suoritusmerkinnällä.

LI8 Valinnaiset tanssit 1 (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan eri tanssilajeihin esim. klassinen baletti, jazztanssi, steppi, nykytanssi, vakio- ja latinalaisamerikkalaiset tanssit, flamenco, afrikkalainen tanssi, katutanssi, uudet tanssivirtaukset. Opintojakson sisältö tarkennetaan opettajan ja opiskelijoiden yhteistyönä. Eri tanssilajeihin tutustuminen tukee globaalin ja kulttuuriosaamisen tavoitteita. Yhdessä oppimalla tuetaan vuorovaikutusosaamista. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

LI9 Valinnaiset tanssit 2 (2 op)

Tavoitteena on syventää eri tanssilajien tuntemusta. Opintojakson sisältö suunnitellaan opettajan ja opiskelijoiden yhteistyönä. Omia vahvuuksia hyödyntämällä ja yhteistyöllä tuetaan hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamista. Opintojakso arvioidaan jatkuvan näytön perusteella.

LI10 Vanhat tanssit (2 op)

Opiskelijat toteuttavat Vanhojen tanssit-tapahtuman. Keskeisinä sisältöinä ovat paritanssit, juhla- ja salonkitanssit, käytöstavat tanssitilanteissa ja juhlan valmisteluun

liittyvät perusasiat. Tukee hyvinvointiosaamisen ja vuorovaikutusosaamisen tavoitteita. Opintojakso arvioidaan jatkuvan näytön perusteella suoritusmerkinnällä.

LI11 Rentoutus (2 op)

Perehdytään erilaisiin rentoutustapoihin, joiden tavoitteena on lisätä stressinhallintaa. Virkistäydytään muun koulunkäynnin ohessa. Tukee hyvinvointiosaamisen ja vuorovaikutusosaamisen tavoitteita. Arvioidaan jatkuvan näytön perusteella suoritusmerkinnällä.

LI12 Keho-tunne-liike-rentoutus (2 op)

Tavoitteena on auttaa opiskelijaa tuntemaan paremmin kehoaan erilaisten liikuntakokemusten kautta ja löytää oma liikuntalaji staattisen työskentelyn vastapainoksi. Sisältöä suunnataan opiskelijoiden tarpeen mukaan esim. jooga, pilates, jousiammunta. Tukee hyvinvointiosaamisen ja vuorovaikutusosaamisen tavoitteita. Arvioidaan jatkuvan näytön perusteella suoritusmerkinnällä.

LI13 Retkeily (2 op)

Suunnitellaan ja toteutetaan vaellus. Keskeisiä sisältöjä ovat mm. retkeilytaidot, jokamiehen oikeudet ja ryhmätyötaidot. Opintojakso järjestetään lukujärjestyksen ulkopuolella. Tukee hyvinvointiosaamisen ja vuorovaikutusosaamisen tavoitteita sekä eettisyyden ja ympäristöosaamisen tavoitteita. Opintojakso arvioidaan jatkuvan näytön perusteella suoritusmerkinnällä.

LI14 Talviretkeily (2 op)

Suunnitellaan ja toteutetaan laskettelu- ja/tai hiihtoretki. Keskeisiä sisältöjä voivat olla laskettelu, lumilautailu, hiihto, retken suunnittelu. Opintojakso järjestetään lukujärjestyksen ulkopuolella. Tukee hyvinvointiosaamisen ja vuorovaikutusosaamisen tavoitteita. Opintojakso arvioidaan jatkuvan näytön perusteella suoritusmerkinnällä.

LI15 Liikuntaproduktio (2 op)

Tavoitteena on valmistaa produktio. Sisältöinä on näyttämöliikunnan tuottaminen ja esittäminen musikaalin, juhlan tai näytelmän osana. Opintojakso voidaan myöntää myös, jos opiskelija on muulla merkittäväällä tavalla edistänyt koulun liikuntakulttuuria. Opintojakso tukee globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä monitieteisen ja luovan osaamisen tavoitteita. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

LI16 Liikuntatutor (2 op)

Liikuntatutorit ovat osa Liikkuva opiskelu -toimintaa. Liikuntatutorit osallistuvat opiskelupäivän liikunnallistamiseen ja inaktiivisuuden vähentämiseen muun muassa järjestämällä erilaisia liikunnallisia tapahtumia ja tempauksia. Liikuntatutorit koulutetaan tehtävään. Opintojakso tukee hyvinvointiosaamisen ja vuorovaikutusosaamisen tavoitteita. Arviointi perustuu toimintaan aktiivisena liikuntatutorina. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

LI17-LI24 Lisäliikunta 1-8 (2 op)

LI17 = Lisäliikunta 1

LI24 = Lisäliikunta 8

Lisäliikunta 1-8 -opintojaksot myönnetään pääasiassa urheiluakatemian opintoja suorittaville opiskelijoille. Opintojaksot tukevat hyvinvointiosaamisen ja vuorovaikutusosaamisen tavoitteita. Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä harjoituspäiväkirjaan perustuen.

6.19 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän

lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävän elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnoistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Laaja-alainen osaaminen

<i>Hyvinvointiosaaminen</i>	<i>Vuorovaikutusosaaminen</i>
<i>MU1–MU2: Itseilmaisun taidot ja itsetuntemus kehittyvät äänenkäyttö-,</i>	<i>MU1–MU2: Luova toiminta rennossa ja turvallisessa ilmapirissä edistää</i>

soitto-, kuuntelu- ja liikeharjoittelun sekä taiteidenvälisen työskentelyn myötä. Opiskelija oppii hyödyntämään musiikkia omien tunteidensa välineenä. Opiskelija kantaa vastuuta turvallisesta ääniympäristöstä ja omasta kuulonhuollostaan.	ryhmytyistä ja moninaisuuden hyväksymistä. Opiskelijalla on mahdollisuus kokeilla uudenlaisia musiikillisen ilmaisun tapoja. Oman paikan löytäminen ja tilan antaminen muille yhteismusisoinnissa syventää itsetuntemusta ja kykyä tuntea myötätuntoa. MU4: Vastuun ottaminen yhteisestä projektista sekä toisten kunnioittaminen ja kuunteleminen ovat yhteistyön keskeisiä edellytyksiä. Luovan projektin onnistuneesti loppuun saattaminen vahvistaa itsetuntoa ja luottamusta yhdessä tekemiseen.
Monitieteinen ja luova osaaminen	Yhteiskunnallinen osaaminen
MU1–MU2: Musiikillisten käsitteiden ja perustaitojen kertaaminen vahvistavat opiskelijan kykyä sanallistaa musiikillisia ilmiöitä ja mahdollistavat luovan toiminnan musiikin alueella. MU2–MU3: Erilaisten musiikkikulttuurien tarkastelu täydentää kulttuurin kokonaiskuvaa, jota lukio-opinnoissa rakennetaan. Oppiaineiden välisten yhteyksien havaitseminen ruokkii oivaltavaa musiikkisuhdetta ja kykyä soveltaa opittua. Luova toiminta edistää ilmaisun rohkeutta. MU4: Resursseista ja opiskelijoiden intresseistä riippuen keskeisiksi työtavoiksi opintojaksolla voi muodostua monialainen tiedon prosessointi tai luovien ideoiden kehittäminen taiteelliseksi kokonaisuudeksi.	MU2–MU4: Musiikin keinoin voidaan tarkastella tasa-arvoa, sanan- ja ilmaisunvapautta ja kulttuurista avoimuutta. MU2–MU3: Tutustuminen erilaisiin etnisiin ja kulttuurisiin ryhmiin kehittää opiskelijan kykyä ymmärtää erilaisia maailmankuvia. Kunnioittava asenne eri kulttuureita kohtaan edistää yhteiskunnallisen keskustelun taitoja ja ihmisten välistä vuorovaikutusta. MU4: Opintojaksolla on mahdollisuus tarkastella musiikin vuorovaikutusta yhteiskunnan, median ja muiden taiteiden välillä. Opiskelijaa rohkaistaan musiikilliseen toimijuuteen sekä kulttuuripalveluiden hyödyntämiseen. Työelämä- ja opintomahdollisuuksia sekä kansalaistoimintaa voidaan tehdä kurssilla tutuiksi.
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Globaali- ja kulttuuriosaaminen
MU1 – MU4: Opiskelija oppii käyttämään soittimistoa asianmukaisella ja kestävällä tavalla. MU2: Opintojaksolla tutustutaan immateriaalioikeuden käsitteisiin. MU4: Opiskelija harjoittelee tiedon ja taiteellisen toiminnan kriittistä ja puolueetonta arviointia	MU2: Opintojaksolla tutustutaan vähemmistö- ja alakulttuureihin osana suomalaista musiikkikulttuuria, joka puolestaan nähdään osana globaalia kulttuuria. MU3: Opiskelija oppii tuntemaan ja arvostamaan erilaisten kulttuureiden ja alakulttuureiden ominaispiirteitä,

	estetiikkaa ja historiaa. Eri kulttuurien perinteitä kunnioittava musisointiin tekee vieraistakin kulttuureista helpommin lähestyttäviä.
--	---

Työelämäosaaminen

Musiikillinen toiminta kehittää ja harjoittaa toisten huomioimista, tilan ottamista ja antamista sekä empatiakykyä. Omien taiteellisten ideoiden sovittaminen ryhmän luovaan prosessiin vaatii sosiaalista herkkyyttä. Yhteismusisointi kehittää tarkkaavaisuutta ja joustavuutta.

Eri kulttuureiden ominaispiirteiden tunteminen kehittää kykyä toimia globaalissa maailmassa. Musiikissa pyritään ymmärryksen lisääntymiseen sekä musisoimisen että tiedollisen opiskelun kautta. Kriittisen ajattelun taidot kehittyvät omaa ja ryhmän taiteellista työtä arvioidessa sekä musiikin merkityksiä pohtiessa.

Luovuus on musiikin oppiaineen ydinaluetta. Luovaa toimintaa on esimerkiksi musisoiminen, säveltäminen, sovittaminen, improvisointi sekä äänenkäyttöä ja ilmaisua kehittävät harjoitteet. Musiikinopetus rohkaisee kokeilemaan ja keksimään uudenlaisia ratkaisuja ja työskentelytapoja. Taiteellinen luova prosessi vaatii jatkuvaa yhteistyötä, organisoitumista, ongelmanratkaisua, neuvottelemista, kompromissien tekemistä sekä päätöksentekoa. Oman näkemyksen esiin tuominen ja oman toiminnan arvioiminen ovat vuorovaikutustaitoja, jotka vahvistuvat musiikkiprojekteissa ja jokaisessa yhteismusisointihetkessä. Musiikin tekeminen edellyttää epävarmuuden ja keskeneräisyyden sietämistä sekä kykyä asettaa itselleen tavoitteita ja toimia niiden saavuttamiseksi.

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan
- syventää musiikin eri tyylihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan
- käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun
- kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisia ideoita myös yhdessä muiden kanssa

- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista
- oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen
- huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä
- asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan
- osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen
- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskeissa kysymyksissä.

Arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Pakolliset opinnot

MU1 Intro – kaikki soimaan (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan
- uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita
- harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti
- tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan
- ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa
- ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa

- toimii edistämällä turvallisen ääniympäristön syntymistä.

Keskeiset sisällöt

- monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät
- musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto
- musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet
- mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin

MU2 Syke – soiva ilmaisu (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa
- kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan
- analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä
- heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.

Keskeiset sisällöt

- musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto
- suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit
- luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

MU3 Genre – globaali uteliaisuus (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä
- suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin
- hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa
- tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.

Keskeiset sisällöt

- erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja musiikkikulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset
- musiikkikulttuurit kulttuurin osana
- monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa

MU4 Demo – luovasti yhdessä (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa
- ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta
- syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista
- hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.

Keskeiset sisällöt

- moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu
- musiikillinen tai taiteidenvälinen prosessi ryhmän resurssien mukaan
- musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa

Moduuleista muodostetut opintojaksot

MU1 Intro – kaikki soimaan (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää omaa musiikillista identiteettiään, kehittää monipuolisesti musisointitaitojaan ja rohkaistuu käyttämään musiikkia ilmaisunsa välineenä. Opiskelija oppii käyttämään musiikkitekniikkaa tarkoituksenmukaisesti ja tutustuu musiikin vaikuttavuuteen yksilön elämässä ja yhteiskunnassa.

Opiskelijan työskentelemistä ja edistymistä arvioidaan kurssin aikana annettujen näyttöjen perusteella. Arvioinnin välineinä voidaan käyttää esimerkiksi tuntityöskentelyä, musiikkiprojekteja, kirjallisia töitä, itse- ja vertaisarviointeja, kurssikokeita, ryhmätöitä tai muita tehtäviä.

MU2 Syke – soiva ilmaisu (2 op)

Opiskelija syventää osaamistaan valitsemissaan musiikillisissa ilmaisutavoissa ja kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan. Opintojaksolla perehdytään suomalaisiin ja opiskelijoiden omiin musiikkikulttuureihin ja analysoidaan niiden piirteitä ja merkityksiä. Opiskelijalla on mahdollisuus kokeilla uudenlaisia musiikillisen ilmaisun tapoja.

Opiskelijan työskentelemistä ja edistymistä arvioidaan kurssin aikana annettujen näyttöjen perusteella. Arvioinnin välineinä voidaan käyttää esimerkiksi tuntityöskentelyä, musiikkiprojekteja, kirjallisia töitä, itse- ja vertaisarviointeja, kurssikokeita, ryhmätöitä tai muita tehtäviä.

MU3 Genre – globaali uteliaisuus (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa ja suhtautuu uteliaasti itselleen uusiin musiikin lajeihin. Opintojaksolla perehdytään eri musiikkityyleihin ja -kulttuureihin monipuolisesti esimerkiksi musisoimalla ja kuuntelemalla. Opiskelija ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä, ja tiedostaa kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.

Opiskelijan työskentelemistä ja edistymistä arvioidaan kurssin aikana annettujen näyttöjen perusteella. Arvioinnin välineinä voidaan käyttää esimerkiksi tuntityöskentelyä, musiikkiprojekteja, kirjallisia töitä, itse- ja vertaisarviointeja, kurssikokeita, ryhmätöitä tai muita tehtäviä.

MU4 Demo – luovasti yhdessä (2 op)

Opiskelija kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa ja hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin, mediaan ja yhteiskuntaan. Keskeisinä työtapoina opintojaksolla voivat olla musiikkiprojektin toteuttaminen, omien musiikillisten ideoiden työstäminen, vierailut, luennot tai tiedon hankinta ja prosessointi.

Opiskelijan työskentelemistä ja edistymistä arvioidaan kurssin aikana annettujen näyttöjen perusteella. Arvioinnin välineinä voidaan käyttää esimerkiksi tuntityöskentelyä, musiikkiprojekteja, kirjallisia töitä, itse- ja vertaisarviointeja, kurssikokeita, ryhmätöitä tai muita tehtäviä.

MU5 Musiikkiprojekti (2 op)

Musiikkiprojektin sisältö muotoutuu osallistujien mukaan. Opintojakson aikana voidaan tehdä esim. bändiprojekti, esitys koulun juhliin tai oma musiikkivideo. Opintojakso on suunnattu 2.-3. vuoden opiskelijoille ja sen voi suorittaa myös äänitekniikkaprojektina osallistumalla 1-2 lukuvuoden aikana opettajan ääniteknikkoapulaisena koulun tapahtumien äänitekniikan järjestämiseen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakso tukee hyvinvointiosaamisen, vuorovaikutusosaamisen sekä globaalin kulttuuriosaamisen tavoitteita.

MU6 Kitarat soimaan! (2 op)

Opintojakson aikana opetellaan kitaralla säestämistä sointumerkeistä sekä soitetaan helppoja melodioita ja riffejä tabulatuurimerkintöjen avulla. Opintojaksolle osallistuminen edellyttää Mu1-kurssin suorittamisen, mutta aiempaa kitaransoittoa ei vaadita. Edistyneemmät kitaristit voivat suorittaa opintojakson myös itsenäisesti. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakso tukee hyvinvointiosaamisen, vuorovaikutusosaamisen sekä globaalin kulttuuriosaamisen tavoitteita.

MU7 Tanssiorkesteri (vanhojen tanssit) (2 op)

Tanssiorkesteri säestää lukuvuoden Vanhojen tansseja, joten opintojakson sisältönä on esitettävät vanhat tanssit sekä muu tanssimusiikki. Opintojaksolle voivat osallistua kaikki ne opiskelijat, jotka hallitsevat jonkin soittimen perustaidot. Ryhmään otetaan bändisoitinten soittajia, puhallin- ja jousisoitinten soittajia sekä laulajia. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakso tukee hyvinvointiosaamisen, vuorovaikutusosaamisen sekä globaalin kulttuuriosaamisen tavoitteita.

MU8 Kuorotoiminta 2(-6)op

Tammerkosken lukion kuoro harjoittelee koko lukuvuoden, yhden kerran viikossa yhden oppitunnin ajan. Suoritusmerkinnän opiskelija saa osallistuttuaan kuoron toimintaan yhden lukuvuoden ajan (yhden lukuvuoden laajuus 2op). Kuorossa harjoitellaan hengitystekniikkaa ja luonnollista äänen tuottamista erilaisin harjoituksin sekä harjoitellaan erityyppisiä lauluja 1-3-äänisesti. Kuoro esiintyy erilaisissa koulun tilaisuuksissa lukuvuoden aikana. Opintojakso tukee hyvinvointiosaamisen, vuorovaikutusosaamisen sekä globaalin kulttuuriosaamisen tavoitteita.

6.20 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestäväen elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsitteisiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelemaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia,

tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuuksiin sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukevat identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväan kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Laaja-alainen osaaminen

<i>Hyvinvointiosaaminen</i>	<i>Vuorovaikutusosaaminen</i>
<i>KU1: Oma kuvallinen ilmaisu tukee ihmisenä kasvua, syventää itsetuntemusta ja auttaa käsittelemään tunteita, mikä lisää empatiakykyä, ymmärrystä ja auttaa arvostamaan kaikenlaista ilmaisua.</i>	<i>KU3: Kuva on viesti ja se on usein vuoropuhelun aloitus. Erilaiset mediasisällöt kertovat tekijästään, ovat monitulkintaista kuvallista dialogia ja merkitysten jakamista.</i>
<i>Monitieteinen ja luova osaaminen</i>	<i>Yhteiskunnallinen osaaminen</i>
<i>KU1, KU4: Kuvataide on ilmiökeskeistä ja luovaa ja kehittää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa. Kuvataiteellinen tutkimus voi olla, ilmaisua, toimintaa ja esittämistä sekä viittausten, kontekstien sekä eri taiteen- ja tieteenalojen tarkastelua.</i>	<i>KU3: Kuva on tehokas väline, kun halutaan ottaa kantaa, olla kriittisiä sekä osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa. Opintojaksolla tutustutaan esimerkiksi tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen.</i>
<i>Eettisyys ja ympäristöosaaminen</i>	<i>Globaali- ja kulttuuriosaaminen</i>
<i>KU2: Opintojaksolla innovoidaan ja pohditaan käytettävien materiaalien, teknologioiden ja tekniikoiden mahdollisuuksia vaihtoehtoisten tulevaisuuksien näkökulmasta.</i>	<i>KU2, KU4: Opintojaksolla tutustutaan kulttuurien visuaaliseen monimuotoisuuteen ja arvostetaan ihmiskunnan elinympäristöä ja kulttuuriperintöä. Oman yhteiskunnallisen aseman pohtiminen ja tulkinta visuaalisten ilmiöiden kautta.</i>

Työelämäosaaminen

Kuvataiteen opetuksen rakenne ja työskentelytapa ohjaa harjoittamaan ongelmanratkaisua ja luovuutta. Taiteellinen työskentelyprosessi kokonaisuudessaan kehittää työelämätaitoja ja perustuu ilmiöpohjaiseen opiskeluun.

Opintojaksoilla opiskelijoille annetut tehtävät ovat erilaisia luovia haasteita, joita tehdessä opiskelijat harjaantuvat muutosjoustavuuteen ja ongelmanratkaisutaitoon. Yksilö- ja etenkin ryhmätöissä opetellaan lisäksi yhteistyökykyä, empatiaa, vuorovaikutustaitoja, kriittistä ajattelua, luovuutta ja itseohjautuvuutta. Muiden näkökulmien hyväksyminen kehittää tunneälykkyyttä ja jokainen valinta johtaa eteenpäin.

Kuvataiteen oppitunneilla mm. erilaiset vierailut, yhteistyötahot ja kansainväliset projektit antavat mahdollisuuden toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa. Oppitunneilla työskennellään yhteisessä toimintaympäristössä, jossa kaikki on yhteistä. Opetussisältöjen ja tehtävän vaatimien taustatietojen myötä mediakriittisyys ja kriittinen ajattelu kehittyvät.

Teosten esittely- ja yhteiskritiikitilaisuuksissa opiskelija jakaa ajatteluaan kuvallisesti, kirjallisesti ja sanallisesti käyttäen erilaisia esitystapoja, mikä harjaannuttaa vuorovaikutustaitoja ja vahvistaa empatiakykyä. Arvioinnissa huomioidaan esimerkiksi yhteiskunnan, ympäristön tai erilaisten kulttuurien näkökulmat.

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä
- tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy
- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten

esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa

- kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa
- hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa
- osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa
- ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväen elämäntavan näkökulmia.

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle
- syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja
- kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa
- syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta
- tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Pakolliset opinnot

KU1 Omat kuvat, jaetut kulttuurit (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä
- soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria
- tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestävän tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen ja ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöihin ja kuvastoihin tutustuminen
- erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

KU2 Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä
- perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön
- soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä

- tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista
- kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana
- ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä
- ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävän tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa
- arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöihin ja kuvastoihin tutustuminen
- visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

KU3 Kuva viestii ja vaikuttaa (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä
- laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin
- tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja
- hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää
- tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita
- tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin

arvoihin

- tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Median kuvat

- kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla
- median, viestinnän ja taiteen käsitteistöihin ja kuvastoihin perehtyminen
- mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

KU4 Taiteen monet maailmat (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä
- syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun
- syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- soveltaa kuvan tekemisessä nykyaikaiselle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja
- tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen kuvat

- kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot
- taiteen käsitteistöihin ja kuvastoihin perehtyminen
- eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena
- teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Moduuleista muodostetut opintojaksot

KU1 Omat kuvat, jaetut kulttuurit (2 op)

Opintojaksolla keskitytään omaan kuvataiteelliseen tekemiseen ja tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin taiteen keinoin. Opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, globaalissa maailmassa ja historiallisena jatkumona. Opiskelija käyttää ja kokeilee monipuolisesti erilaisia työvälineitä ja menetelmiä. Opintojaksolla opitaan katsomaan, tutkimaan ja tulkitsemaan omaa ja muiden tuottamaa kuvaa. Opintojakson arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU2 Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt (2 op)

Opintojaksolla opiskelija tutustuu rakennetun- ja luonnonympäristön sekä muotoilun historiaan, nykisyysyteen ja tulevaisuuteen. Opiskelijan oma ympäristö on lähtökohtana tilan, paikan ja muotoilun tutkimiselle. Opintojaksolla suunnitellaan ja toteutetaan luovia materiaalikokeiluja, esim. pienoismalleja ja esinesuunnittelua. Mikä tekee tilasta toimivan, tuotteesta kestävä? Opintojakson arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU3 Kuva viestii ja vaikuttaa (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää visuaalisuuden merkityksen viestinnässä. Kulttuuriperintö, nykymedia ja omat kuvat ovat kurssin keskeistä sisältöä. Opintojaksolla on mahdollista tutustua valokuvaan, elokuvaan, mainontaan, graafiseen suunnitteluun, verkkoympäristöön ja sosiaaliseen mediaan. Millainen kuva vaikuttaa, koskettaa, pysäyttää? Millaista viestiä välität? Opintojakson arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU4 Taiteen monet maailmat (2 op)

Opintojaksolla tarkastellaan eri aikoina ja eri ympäristöissä tehtyä kuvataidetta. Oman kuvantekemisen kautta tutkitaan sekä ajankohtaisia että historiallisia ilmiöitä. Opintojaksolla syvennetään myös kuvantulkinnan keinoja. Miten esimerkiksi ihmisen kuvaaminen on muuttunut aikojen kuluessa? Miten taidehistoria vaikuttaa omaan kuvalliseen ilmaisuun? Opintojakson arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

6.20.1 Valtakunnallinen kuvataide ja design -erityistehtävä Tammerkosken lukiossa

Tammerkosken lukiolla on valtakunnallinen kuvataide- ja designpainotteisen opetuksen erityistehtävä ja sen myötä laaja opintojaksojen tarjonta. Erityistehtävän opintojaksot ovat avoimia lukion kaikille opiskelijoille. Taideaineiden toinen pakollinen opintojakso on KU2 tai MU2. Oppiaineen ainoa pakollista opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kuvataide- ja designpainotteinen opetus antaa mahdollisuuden valita monipuolisesti kuvataiteen ja designin opintojaksoja. Opinnot koostuvat yhteisistä perusopinnoista (10 op), valinnaisista opinnoista (vähintään 12 op) ja syventävistä opinnoista (vähintään 4 op). Erityistehtäväopiskelija suorittaa siis vähintään 26 opintopistettä, joista KU1 (2op) on kaikille pakollinen valtakunnallinen opintojakso.

Opiskelijat, jotka suorittavat vähintään 24 opintopistettä oppilaitoksen opetussuunnitelmassa määriteltyjä erityisen koulutustehtävän mukaisia opintoja, ovat oikeutettuja vähentämään lukion oppimäärän pakollisista opinnoista 16 opintopistettä. Opiskelijan tulee kuitenkin suorittaa vähintään puolet lukion jokaisen pakollisen oppiaineen pakollisista opinnoista. Koulukohtaiset temaattiset opintojaksot eivät ole erityisen koulutustehtävän mukaisia opintoja. Ne eivät kerrytä vaadittavaa opintopistemäärää.

Tavoitteet

Tammerkosken lukion erityisen koulutustehtävän tavoitteena on kasvattaa kulttuurimyönteisiä nuoria, jotka ymmärtävät visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään ja ympäröivässä yhteiskunnassa. Tavoitteena on ymmärtää luovan ajattelun merkitys omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille. Myös esteettiset, ekologiset ja eettiset arvot kytkeytyvät kestäväan ja hyvään elämään.

Tavoitteena on vahvistaa monipuolista ajattelua, persoonallista ja taiteellista ilmaisua, materiaalintuntemusta ja taitoja sekä tukea nuorten itsetuntoa. Lisäksi tavoitteena on kehittää vuorovaikutustaitoja, ja lisätä ymmärrystä kulttuurin moninaisuudesta ja merkityksestä omassa elämässä ja yhteiskunnassa. Tammerkosken lukion kuvataide- ja designpainotteisen opetuksen tavoitteena on taata opiskelijoille valmiudet hakeutua monipuolisesti eri alojen jatko-opintoihin.

Kuvataiteen ja designin opinnot on tarkoitettu nuorille, jotka ovat kiinnostuneet kuvallisesta maailmasta, monipuolisesta taiteellisesta itseilmaisusta, muotoilusta sekä käsillä tekemisestä. Opiskelun tavoitteena on kehittää ja tukea opiskelijan luovuutta, yritteliäisyyttä ja uteliaisuutta, ja kannustaa pitkäkestoiseen, ilmiöpohjaiseen oppimiseen ja työskentelyyn.

Kuvataideopinnot ovat erilaisia kuvallisen ilmaisun muotoja, kuten piirustus, maalaus, kuvanveisto, keramiikka, taidegrafiikka, valokuva, elokuva, muut digitaaliset kuvailmaisutavat, arkkitehtuuri, visuaalinen suunnittelu, muotoilu, taidehistoria ja nykytaide.

Designin opinnot ovat esine-, muotoilu- ja käsityökulttuuria ja -historiaa, muotoilun perusteita, kädentaitojen perusteita, suunnittelu- ja valmistusprosessin kokonaisuuksia, mallintamista sekä tietokonepohjaisilla että perinteisillä työvälineillä.

Laaja-alaiset osaamistavoitteet

Kuvataiteen opinnot ja kädentaidot mahdollistavat välittömät tunteet ja aistinautinnot. Itselle merkityksellisten asioiden käsittely monitaiteellisesti luo onnistumiskokemuksia, mikä vahvistaa nuoren itsetuntoa ja tukee identiteettien rakentumista sekä ymmärrystä kulttuurien moninaisuudesta.

Kuvataide- ja designopinnoille ominainen taiteellinen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja, mikä on luovan osaamisen ydin. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan monimuotoisesti erityisesti visuaalisuutta ja materiaalisuutta hyödyntäen. Nykytaide ja muotoilu visualisoivat tiivistäen monitieteistä ajattelua. Kuvataide ja design -linjan opiskelijoita ohjataan hyödyntämään työskentelyssään ja tulkinnoissaan visuaaliselle kulttuurille tyypillisiä intertekstuaalisia viittauksia eri taiteen- ja tieteenalojen kesken.

Kuvataide- ja designopinnoissa tutkitaan todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta, mikä syventää kulttuuri- ja globaali-osaamista. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Opinnoissa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin.

Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen ja materiaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa.

Kuvataide- ja designopinnoissa syvennetään yhteiskunnallista osaamista tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan kriittisyyteen, ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen, designin ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Erityistehtäväopinnot kehittävät yhteistoiminnallisia vuorovaikutustaitoja taiteelle ja muotoilulle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat syventävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien ja projektien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Kuvataide- ja designopinnoissa opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät monipuolisesti osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä, millä syvennetään ympäristöosaamista sekä paikallisesti että globaalisti. Opiskelijoita kannustetaan eettisyyteen ja huomioimaan ekologisia näkökulmia valinnoissaan.

Arviointi

Kuvataiteen ja designin arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteisiin ja muotoiluun sekä visuaaliseen kulttuuriin, rakennettuun ympäristöön ja esineympäristöön. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Opintojaksojen jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely. Kuvallinen työskentely ymmärretään laajasti ja se sisältää niin oman kuvallisen ilmaisun, muotoiluun ja kädentaitoihin liittyvän työskentelyn sekä kirjallisen työskentelyn.

Opintojaksojen arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taiteellisen ja -taidollisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arviointiin kuuluu myös itsearviointi ja vertaisarviointi. Arvioinnissa huomioidaan tehtäville asetetut tavoitteet. Kuvataide- ja designpainotteisen opetuksen opintojaksot ovat pääasiallisesti koulukohtaisia oppiaineiden opintojaksoja ja ne arvioidaan numeroarvosanoin. Valtakunnalliset pakolliset kuvataiteen opintojaksot suoritetaan erityistehtäväopinnoissa.

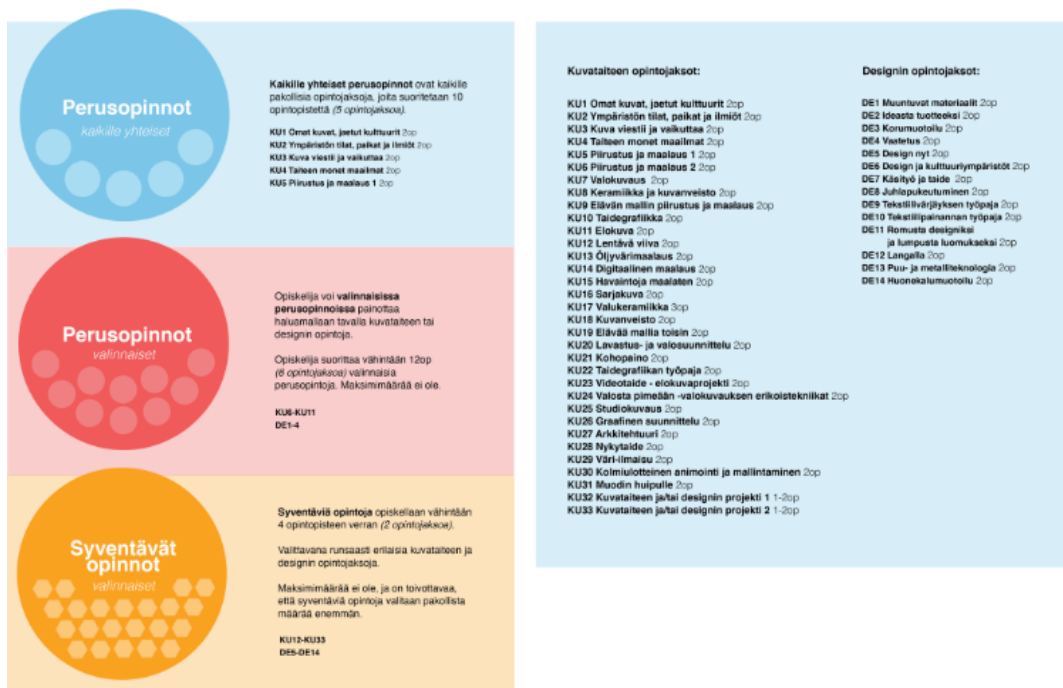
Design

Tammerkosken lukion design rakentuu kuvataiteen ja käsityön rajapinnalle. Siinä yhdistyvät muotoilun suunnittelua korostava sisältö, konkreettinen tekeminen sekä käsityömenetelmiksi luokiteltavien tekniikoiden ja materiaalien hallinta. Designissa materiaallinen ja ei materiaallinen elinympäristömme hahmottuvat ja muuntuvat erilaisiksi tuotteiksi ja –teoksiksi, sekä opetussuunnitelman arvopohjan tavoitteet konkretisoituvat käsin kosketeltavaksi tekemiseksi. Tammerkosken lukion designin kurssit hyväksytään käsityön lukiodiplomin pohjaopinnoiksi.

Design on Tammerkosken lukiossa luovaa, ongelmanratkaisukeskeistä ajattelua, jossa tavoitteena on kokonainen prosessi: tutkitaan ongelmaa, hankitaan ja prosessoidaan tietoa, havainnollistetaan ajattelua visuaalisin keinoin ja lopuksi ratkaistaan ongelma konkreettisesti erilaisia materiaaleja ja teknologiaa hyväksi käyttäen. Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää taidon, itseilmaisun ja tekemisen ilon, sekä arvostaa ja uudistaa käsityökulttuuria. Kestävän elämäntavan edistäminen, myönteinen suhtautuminen monialaiselle yhteistyölle ympäröivän yhteiskunnan kanssa ja rohkeus toimia muuntuvissa tilanteissa valmentavat nuoria tulevaisuuden työelämän ja yhteiskunnan haasteisiin.

Rakenne

Tammerkosken lukion kuvataide ja design -linja

6.20.2 Perusopinnot, kaikille yhteiset

KU1 Omat kuvat, jaetut kulttuurit (2 op)

Opintojaksolla keskitytään omaan kuvataiteelliseen tekemiseen ja tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin taiteen keinoin. Opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, globaalissa maailmassa ja historiallisena

jatkumona. Opiskelija käyttää ja kokeilee monipuolisesti erilaisia työvälineitä ja menetelmiä. Opintojaksolla opitaan katsomaan, tutkimaan ja tulkitsemaan omaa ja muiden tuottamaa kuvaa. Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU2 Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt (2 op)

Opintojaksolla opiskelija tutustuu rakennetun- ja luonnonympäristön sekä muotoilun historiaan, nykyisyyteen ja tulevaisuuteen. Opiskelijan oma ympäristö on lähtökohtana tilan, paikan ja muotoilun tutkimiselle. Opintojaksolla suunnitellaan ja toteutetaan luovia materiaalikokeiluja, esim. pienoismalleja ja esinesuunnittelua. Mikä tekee tilasta toimivan, tuotteesta kestävän? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU3 Kuva viestii ja vaikuttaa (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää visuaalisuuden merkityksen viestinnässä. Kulttuuriperintö, nykymedia ja omat kuvat ovat opintojakson keskeistä sisältöä. Opintojaksolla on mahdollista tutustua valokuvaan, elokuvaan, mainontaan, graafiseen suunnitteluun, verkkoympäristöön ja sosiaaliseen mediaan. Millainen kuva vaikuttaa, koskettaa, pysäyttää? Millaista viestiä välität? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU4 Taiteen monet maailmat (2 op)

Opintojaksolla tarkastellaan eri aikoina ja eri ympäristöissä tehtyä kuvataidetta. Oman kuvantekemisen kautta tutkitaan sekä ajankohtaisia että historiallisia ilmiöitä. Opintojaksolla syvennetään myös kuvantulkinnan keinoja. Miten esimerkiksi ihmisen kuvaaminen on muuttunut aikojen kuluessa? Miten taidehistoria vaikuttaa omaan kuvalliseen ilmaisuun? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU5 Piirustus ja maalaus 1 (2 op)

Opintojaksolla keskitytään piirtämiseen ja maalaamiseen taiteellisena ilmaisumuotona. Kehitetään opiskelijan omaa ilmaisua havainnon, ajatuksen ja mielikuvituksen tulkitsijana. Työskennellään luonnoslehtiöön myös vapaa-ajalla. Tutkitaan viivaa, värejä, valöörejä, muotoja ja pintoja osana piirustusta ja maalausta. Perehdytään akvarellimaalauksen tekniikoihin ja ominaispiirteisiin. Tutustutaan Suomen maalaustaiteen historiaan. Millainen on oma käsialani ja miten kehitän sitä? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

Moduuleista yhdistetyt opintojaksot

KU5+KU6 Piirustus ja maalaus 1-2 (4 op)

Opintojaksolla keskitytään piirtämiseen ja maalaamiseen taiteellisena ilmaisumuotona. Kehitetään opiskelijan omaa ilmaisua havainnon, ajatuksen ja mielikuvituksen tulkitsijana. Työskennellään luonnoslehtiöön myös vapaa-ajalla. Tutkitaan viivaa, värejä, valöörejä, muotoja ja pintoja osana piirustusta ja maalausta. Tutkitaan kuvan

rakennetta ja kehitetään sommittelutaitoa. Perehdytään akvarelli- ja akryylimaalauksen tekniikoihin ja ominaispiirteisiin. Tutustutaan Suomen maalaustaiteen historiaan. Millainen on oma käsialani ja miten kehitän sitä? Millaista on mielikuvituksen ja viivan leikki? Kuinka eri tekniikat ja maalausaineet vaikuttavat työskentelyyn ja lopputulokseen? Miten eri lähtökohtia voi hyödyntää maalausprosessissa? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

Erytyistä: KU5 on kaikille kuvataide ja design -linjan opiskelijoille yhteinen opintojakso ja KU6 on valinnainen perusopintoihin kuuluva opintojakso.

6.20.3 Perusopinnot, valinnaiset

KU6 Piirustus ja maalaus 2 (2 op)

Opintojaksolla syvennyttään monipuolisesti piirtämiseen ja maalaamiseen. Syvennetään opiskelijan omaa ilmaisua havaintoja ja mielikuvitusta hyödyntäen. Tutkitaan kuvan rakennetta ja kehitetään sommittelutaitoa. Perehdytään akryylimaalauksen tekniikoihin ja ominaispiirteisiin. Millaista on mielikuvituksen ja viivan leikki? Kuinka eri tekniikat ja maalausaineet vaikuttavat työskentelyyn ja lopputulokseen? Miten eri lähtökohtia voi hyödyntää maalausprosessissa? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU7 Valokuvaus (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan valokuvauksen ilmaisukeinoihin ja opitaan käyttämään kameraa monipuolisesti kuvallisen ilmaisun välineenä. Tutustutaan kameran rakenteeseen ja ominaisuuksiin sekä syvennyttään mustavalko- ja värivalokuvauksen perusteisiin. Valokuvataan, työskennellään kuvankäsittelyohjelmilla ja tulkitaan valokuvia eri tavoin analysoiden. Kuka otti kuvan? Onko valokuva totta? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU8 Keramiikka ja kuvanveisto (2 op)

Opintojaksolla perehdytään kolmiulotteiseen ilmaisuun ja kehitetään muodon tajua. Käytetään savea ja opiskellaan erilaisia saven muotoilutekniikoita. Voidaan myös tutustua muihin kolmiulotteisten materiaalien valmistus- ja käsittelymenetelmiin. Tutustutaan ulkoeurooppalaisiin kulttuureihin ja sovelletaan niitä omaan työskentelyyn. Onko muoto ruma vai kaunis? Mikä tekee esineestä veistoksen? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU9 Elävän mallin piirustus ja maalaus (2 op)

Opintojaksolla opitaan ihmisen kuvaamisen perusteita. Tehdään piirustus- ja maalausharjoituksia elävästä mallista. Tehdään sekä nopeita croquis-piirroksia että tarkkaan havainnointiin perustuvia töitä. Tutkitaan ihmisen mittasuhteita, liikettä ja rytmiä. Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU10 Taidegrafiikka (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan taidepainomenetelmiin. Tavoitteena on monipuolistaa kuvallista ilmaisua epäsuoran kuvantuottamisen avulla. Opintojaksolla toteutetaan itse painolaatat, vedostetaan käsin ja prässillä sekä viimeistellään vedokset. Pohditaan monistettavuuden ja toistamisen merkityksiä taiteessa ja muussa kuvallisessa kulttuurissa. Mikä on painetun kuvaperinteen suhde nykyaikaiseen? Millaisia ilmaisun mahdollisuuksia käsin vedostaminen antaa? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU11 Elokuva (2 op)

Opintojaksolla perehdytään elokuvakerronnan perusteisiin. Tutustutaan liikkuvan kuvan, ajan ja äänen ominaisuuksiin ja opitaan käyttämään monipuolisesti kameraa ja muuta alan välineistöä elokuvallisessa ilmaisussa. Omien ajatuksien, tunteiden tai tarinan visualisointi liikkuvan kuvan keinoin. Synopsis, kuvaus, editointi. Tehdään pienimuotoinen projektityö. Opitaan ryhmätyöskentelyn taitoja. Kuinka valaisen amerikkalaisen yön? Onko elämäni elokuvaa? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

DE1 Muuntuvat materiaalit (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija pystyy toimimaan rohkeasti, itsenäisesti, turvallisesti ja vastuullisesti erilaisissa käsityön opetustiloissa. Opintojaksolla kerrataan keskeisiä käsitteitä ja opitaan erilaisten tekniikoiden ja työvälineiden käyttöä. Opiskelijat tutustuvat erilaisiin materiaaleihin ja niiden tarkoituksenmukaista käyttöön, sekä harjaantuvat tuotteen/-teoksen visuaalisessa ja teknisessä suunnittelussa. Mitä design on Tamlussa?

Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu työskentely ja dokumentointi. Opintojakso tukee mm. hyvinvointiosaamisen tavoitteita.

DE2 Ideasta tuotteeksi (2 op)

Tutustutaan tuotteen suunnitteluun ja elinkaareen, sekä kokonaiseen muotoiluprosessiin. Harjoitellaan teemallista ja prosessinomaista työskentelyä, sekä portfolion tekemistä. Esteettinen, ekologinen, ergonominen, ekonominen ja eettinen näkökulma tuotteen suunnittelussa ja valmistuksessa. Suunnitellaan ja valmistetaan tuote tai teos annetun teeman pohjalta. Oppilaitos- yritys- ja museovierailuja mahdollisuuksien mukaan. Mistä ideat syntyvät ja miten ne muotoutuvat valmiiksi tuotteiksi? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu työskentely ja dokumentointi. Opintojakso tukee monitieteisen ja luovan osaamisen tavoitteita.

DE3 Korumuotoilu (2 op)

Tutustutaan korun kulttuuriseen merkitykseen ja tutkitaan muodon rakentelua erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja työskentelytapoja käyttäen. Opintojaksolla valmistetaan yksi tai useampi koru tai koruteos. Mitä koru kertoo? Voiko korulla ottaa kantaa? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu työskentely ja dokumentointi. Opintojakso tukee globaali- ja kulttuuriosaamistavoitteita.

DE4 Vaatetus (2 op)

Tarkastellaan pukeutumista arkipäiväisenä, mutta vaikuttavana ilmiönä. Vastuullinen pukeutuminen, vaateen viesti ja vaateusteknologia tulevat tutuksi, kun opintojaksolla tutkitaan monipuolisesti pukeutumista sekä vaateompelussa käytettäviä materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä. Opintojaksolla käydään läpi vaatetuksen perusasioita mittojen otosta valmiin tuotteen viimeistelyyn saakka. Opintojaksolla valmistetaan yksi tai useampi vaate tai puettava tekstiiliteos. Mikä tekee vaatteesta lempivaatteen? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu työskentely ja dokumentointi. Opintojakso tukee eettisyys- ja ympäristöosaamisen tavoitteita.

6.20.4 Syventävät opinnot, valinnaiset**KU12 Lentävä viiva (2 op)**

Opintojaksolla kehitetään monipuolisesti havaintokykyä, omaa ilmaisun vapautta ja uusia luovia ratkaisuja. Irrottaudutaan perinteisestä muotokielestä. Vahvistetaan itseluottamusta ja –tuntemusta erilaisten kokeiluiden ja harjoitteiden avulla. Tutustutaan erilaisiin piirtimiin, tekstuureihin ja tekniikoiden yhdistelemiseen. Mahdollisuuksien mukaan piirretään erilaisissa ympäristöissä. Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU13 Öljyvärimaalaus (2 op)

Opintojaksolla syvennyttään öljyväritekniikoihin. Tutustutaan eri maalausaineisiin, maalauspintoihin ja työskentelytapoihin. Kehitetään omaa ilmaisua kokeilujen kautta, ja toteutetaan teos tai teossarja. Tutustutaan maalaustaiteen ajankohtaisiin ilmiöihin ja tekniikoihin, ja etsitään niistä lähtökohtia omaan työskentelyyn. Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU14 Digitaalinen maalaus (2 op)

Opintojaksolla tehdään digitaalista kuvaa, hyödynnetään ajankohtaisia sovelluksia ja tekniikoita. Omassa kuvallisessa prosessissa opitaan käyttämään digitaalisuuden tuomia mahdollisuuksia. Opitaan sähköisen väriopin perusteet. Opiskelijaa kannustetaan yksilölliseen ilmaisuun ja omatoimiseen pitkäjänteiseen työskentelyyn. Miten digitaalinen maalaus eroaa muista maalauksen menetelmistä? Miten luot oman kädenjälkesi digitaaliseen maalaukseen? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU15 Havaintoja maalaten (2 op)

Opintojaksolla syvennyttään kokeilujen ja harjoitusten kautta jo opittujen maalausmenetelmien mahdollisuuksiin omassa ilmaisussa. Harjoitetaan taitoa havainnoida ja kuvata omaa ympäristöä eri tavoilla, tavoitteena oman ilmaisun monipuolistaminen. Maalataan mahdollisuuksien mukaan erilaisissa ympäristöissä. Tekniikoina vesivärit ja muut maalausmenetelmät tilanteen mukaan. Opintojakson

jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU16 Sarjakuva (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan sarjakuvan kieleen tekemällä kuvaa erilaisin piirtimin ja tekniikoin. Syvennetään taitoa kertoa tarinaa kuvalla ja sanalla. Omassa työskentelyssä voidaan hyödyntää perinteisiä ja digitaalisia menetelmiä. Miten sarjakuvaa käytetään kerronnan välineinä? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU17 Valukeramiikka (3 op)

Tutustutaan teollisesti valmistettuihin keraamisiin käyttöesineisiin ja muotoiluun. Opiskellaan valukeramiikan perusteet. Suunnitellaan malline, valmistetaan sarjamuotti, opetellaan valusavitekniikka ja esineen viimeistely. Käytetään erilaisia keramiikan pintakäsittely- ja koristelutekniikoita. Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU18 Kuvanveisto (2 op)

Yhden tai usean veistoksen toteuttaminen. Kolmiulotteisen muototajun syventäminen. Mahdollisuus ryhmätyöhön. Tilan tutkiminen ja muodon rakentelu erilaisia materiaaleja hyödyntäen. Käytetään mm. kuvanveistosavea, kipsiä, puuta, paperia tai muuta kolmiulotteista materiaalia. Valaminen, veistäminen, sulatus, sidonta ja käsin rakentaminen. Mitä tuo esittää? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU19 Elävää mallia toisin (2 op)

Opintojaksolla syvennetään ihmisen kuvaamisen taitoja. Tehdään erilaisia tutkielmia elävästä mallista piirtäen, maalaten sekä muotoilemalla ja veistämällä. Opiskelija voi halutessaan syventyä valitsemaansa työskentelytapaan. Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU20 Lavastus- ja valosuunnittelu (2 op)

Opintojaksolla luodaan tilavaikutelmia maalaten, kolmiulotteisesti ja valaistuksella. Visualisoidaan kirjallista materiaalia. Opitaan tilallista havaintoa ja mielikuvitusta tarinan kuvittamisessa. Vieraillaan mahdollisuuksien mukaan tamperelaisessa teatterissa ja tutustutaan lavastajan tms ammattiin. Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU21 Kohopaino (2 op)

Opintojakson tavoitteena on kehittää omaa kuvallista ilmaisua tyylyttelyn keinoin. Tutustutaan kohopainon perinteeseen ja sen käyttöön nykyaikaisessa. Opitaan puupiirrostekniikkaa, työstetään laattoja, vedostetaan käsin ja prässillä, värein ja reliefimäisesti. Useat laatat ja painokerrat mahdollisia. Harjoitellaan sarjallista kuvatyöskentelyä. Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

Taidegrafiikan työpaja (2 op)

Opintojakson tavoitteena on kannustaa kokeilevaan työskentelytapaan. Tutustutaan joihinkin taidegrafiikan erikoistekniikoihin. Kartoitetaan erilaisia tapoja kehittää kuva-aiheita ja toteuttaa teoskokonaisuuksia. Vaihtoehtoisesti opiskelija voi halutessaan syventää aikaisemmillä grafiikan kursseilla hankittuja taitojaan. Tallennetaan työskentelyn eri vaiheita esim. portfolion keinoin. Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU23 Videotaide-elokuvaprojekti (2 op)

Lyhytelokuvan tai videotaideteoksen suunnittelu ja toteutus sekä sen esitys muulle ryhmälle ja/ tai julkisessa jakelukanavassa. Perekdytään syvällisemmin elokuvakerronnan osa-alueisiin oman produktion ideoinnin ja toteutuksen myötä. Tutustutaan elokuvataiteen historiaan ja lajityyppeihin. Dokumenttielokuva, sepitteellinen elokuva ja monimuotoinen videotaide. Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU24 Valosta pimeään - valokuvauksen erikoistekniikat (2 op)

Perekdytään filmipohjaiseen valokuvauksen ominaisuuksiin, pimiötyöskentelyyn sekä erilaisiin kokeellisiin valokuvan vedostus-, tulostus- ja painatusmenetelmiin. Taltioidaan valoa monenlaisille materiaaleille ja opitaan perinteinen mustavalkovalokuvan vedostus. Valokuvauksen historia. Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU25 Studiokuvaus (2 op)

Opiskellaan studiokuvaus perusasioita: valaisua, studiokaluston käyttöä, tilanteen ja mallin ohjausta. Harjoitellaan kuvattavan kohtaamista ja kontaktin luomista. Tutkitaan valon luonnetta ja perekdytään tunnelman luontiin. Kuvankäsittelyä eri ohjelmilla. Lavastettuja kuvaustilanteita ja henkilökuvausta. Valokuvaus ammattina. Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU26 Graafinen suunnittelu (2 op)

Opintojaksolla harjoitellaan informaation visualisointia tutustuen graafiseen suunnitteluun muotoilun osa-alueena. Käydään syventävästi läpi graafisen alan käsitteistöä ja ajankohtaisia ilmiöitä. Opitaan vektorigrafiikan perusteet ja mahdollisuuksien mukaan graafisen animoinnin alkeita. Työskennellään oman taitotason mukaan erilaisten harjoitusten tai ajankohtaisten projektien parissa. Miten graafinen suunnittelu eroaa painetuissa ja sähköisissä ympäristöissä? Millaista on hyvä tai huono graafinen suunnittelu? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU27 Arkkitehtuuri (2 op)

Opitaan länsimaisen arkkitehtuurin historiaa, estetiikkaa sekä peruskäsitteitä. Perekdytään suunnitteluprosessin eri vaiheisiin ja mahdollisuuksiin. Kehitetään muoto- ja tilatajua. Tehdään yksin tai ryhmässä arkkitehtuuri- ja tilasuunnittelua sekä

pienoismalleja. Työskennellään myös erilaisilla suunnitteluohjelmilla. Tampereen rakennusperintö. Asiantuntijavierailuja. Kuinka kauan rakennus kestää? Voiko näköalan omistaa? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU28 Nykytaide (2 op)

Havaitaan ja oivalletaan visuaalisia merkityksiä ympäristössämme ja sovelletaan niitä omassa työskentelyssä. Etsitään kyseenalaistavaa, uudenlaista ja vaihtelevaa näkökulmaa asioihin, tapahtumiin ja lainalaisuuksiin yhteiskunnassamme. Monitieteisyys. Tutustutaan nykytaiteen taustailmiöihin ja metodeihin. Taide nyky maailman vaikuttajana. Yhdessä sovittujen aihepiirien toteuttaminen itse valituilla taiteellisilla menetelmillä yksilö- tai ryhmätyönä. Visuaaliset alakulttuurit, erilaiset taidekäsitteet, ympäristö- ja yhteisötaide sekä moniaistillisuus. Mitä ihmettä? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU29 Väri-ilmaisu (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan värijärjestelmiin ja niiden historiaan taiteellisen työskentelyn ja harjoitusten kautta. Opiskelija ymmärtää värien merkityksen taiteessa ja ympäristössään.

Värin fyysinen havaitseminen, väripsykologia ja värien symboliikka ovat opintojakson keskeisiä sisältöjä. Mitä väri on? Miten värit vaikuttavat toisiinsa, ympäristöön ja katsojaan? Miten värejä voi käyttää monipuolisemmin omassa kuvataiteellisessa ilmaisussa? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU30 Kolmiulotteinen mallintaminen ja animointi (2 op)

3d-animoinnin ja mallintamisen käyttö graafisessa ja taiteellisessa työskentelyssä sekä muotoilussa. Perehdytään 3d-animoinnin perusteisiin harjoitusten kautta eri ohjelmistoihin tutustuen. Käydään läpi digitaalisen 3D-kuvan mahdollisuuksia eri yhteyksissä nyt ja tulevaisuudessa. Mitä digitaalinen kolmiulotteisuus on? Mitä hyötyä on 3D-animoinnista ja mallintamisesta? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely.

KU31 Muodin huipulle (2 op)

Opintojaksolla jokainen on tähänastisen elämänsä muodin huipulla. Työskennellään luovasti kokeillen, kehittämällä ja hullutellen. Harjoitellaan visualisoimaan omia ideoita ja tutustutaan muotipiirustusten tekemiseen. Tehdään erilaisia pinta- ja rakennekokeiluja sekä ideoidaan ja suunnitellaan erilaisia asusteita tai asukokonaisuuksia annettujen ohjeistusten pohjalta. Saadaan erilaisia näkökulmia suunnittelutyöhön ja eri materiaalien käyttöön vaatesuunnittelussa. Opintojaksolla työskennellään yksin ja ryhmissä.

KU32 Kuvataiteen ja/tai designin projekti I (1-2 op)

Itsenäisesti suoritettavalla opintojaksolla harjaannutaan pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen työskentelyyn. Syvennetään omia teknisiä valmiuksia ja toteutetaan taideteos, teossarja tai muu visuaalisen alan tuote. Työskentely esitetään

portfoliomuodossa. Opintojakson arviointi perustuu teokseen tai tuotteeseen sekä projektia esittelevään portfolioon.

Erityistä: Opintojakso suoritetaan vapaasti valittuna aikana. Opintojakso on merkitty opintojaksotarjottimella 1. periodiin. Opiskelija tekee itsenäisen opintojakson suorittamisesta anomuksen Wilmassa. Opintojakson aloittaminen edellyttää, että opettaja hyväksyy suunnitelman.

KU33 Kuvataiteen ja/tai designin projekti II (1-2 op)

Opintojakson aikana opiskelija toteuttaa itsenäisen projektin yhteistyössä koulun ulkopuolisen toimijan kanssa. Opiskelija sopii projektista ja sen dokumentoinnista opettajan kanssa etukäteen. Tunnustetaan opiskelijan harrastuneisuus ja aktiivisuus kuvataiteen alalla. Opintojakson arviointi perustuu projektia esittelevään portfolioon.

Erityistä: Opintojakso suoritetaan vapaasti valittuna aikana. Opintojakso on merkitty opintojaksotarjottimella 1. periodiin. Opiskelija tekee itsenäisen opintojakson suorittamisesta anomuksen Wilmassa. Opintojakson aloittaminen edellyttää, että opettaja hyväksyy suunnitelman.

DE5 Design nyt (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan ja tutkitaan muotoilun uusia tuulia ja ilmiöitä. Mitä tarkoittavat palvelumuotoilu, Maker –kulttuuri, Fablab ja DIY? Miten saada vastauksia monimutkaisiin kysymyksiin vaikka pelillistämällä ongelmanratkaisu? Opintojaksolla tutustutaan erilaisiin tekemisen paikkoihin, tehdään itse, etsitään yhdessä ratkaisuja käytännön ongelmiin ja jaetaan omaa osaamista muiden kanssa. Opintojaksoon kuuluu mahdollisuuksien mukaan yritys-, oppilaitos- tai museovierailu. Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu työskentely ja dokumentointi. Opintojakso tukee yhteiskunnallisen osaamisen tavoitteita.

DE6 Design ja kulttuuriympäristöt (2 op)

Kulttuurinen näkökulma muotoiluun. Tutustutaan projektimaisella työskentelyllä käsityöhön ja muotoiluun Suomessa ja maailmalla. Tehdään materiaali- ja tekniikkakokeiluja. Suunnitellaan, valmistetaan ja arvioidaan tuote, teos tai projekti annetun teeman pohjalta ja tehdään portfolio. Opintojaksolla tehdään töitä erilaisissa oppimisympäristöissä ja mahdollisesti erilaisten yhteistyötahojen kanssa. Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu työskentely ja dokumentointi. Opintojakso tukee monitieteisen- ja kulttuuriosaamisen tavoitteita.

DE7 Käsityö ja taide (2 op)

Opintojaksolla syvennetään omaa taiteellista ja taidollista ilmaisua kokeilemalla ja kokemalla taidetta ja käsityötä erilaisissa oppimisympäristöissä ja tilanteissa. Hyödynnetään vanhoja taitoja ja kokeillaan uusia tapoja sekä materiaaleja itsensä ilmaisemiseen. Voiko rahkasammaleesta virkata maton ja pajukepeistä ommella verhot? Mitä voisi syntyä kymmenestä metristä sähköjohtoa? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu työskentely ja dokumentointi. Opintojakso tukee vuorovaikutusosaamisen tavoitteita.

DE8 Juhlapukeutuminen (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan pukeutumisen historiaan, juhlavaatteiden materiaaleihin ja yksityiskohtiin, sekä juhlapukeutumiseen ja -etikettiin. Suunnitellaan ja toteutetaan ainutkertainen, tarkoituksenmukainen ja laadukas juhlapuku tai juhlapuvun koeversio. Valmiit juhla-asut esitellään opintojaksolla sovittavalla tavalla. Mitä juhlapukuni kertoo minusta? Voiko juhla-asun valmistaa vanhoista farkuista? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu työskentely ja dokumentointi. Opintojakso tukee globaali- ja kulttuuriosaamisen tavoitteita.

DE9 Tekstiilivärjäyksen työpaja (2 op)

Tutustutaan tekstiilien värjäykseen. Opetellaan tekstiilien vastuullisia värjäysmenetelmiä luonnonväreillä ja synteettisillä väreillä, sekä syvennetään materiaalituntemusta. Työpajatyöskentelyssä kiinnitetään huomiota turvalliseen ja ekologiseen työskentelytapaan. Opintojaksolla suunnitellaan ja valmistetaan tuote tai teos, jossa yhdistetään ja sovelletaan erilaisia materiaaleja ja värjäysmenetelmiä. Miten kemiasta tutut kovalenttisisidokset liittyvät kankaan värjäämiseen? Voiko ruosteisella naulalla värjätä kangasta? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu työskentely ja dokumentointi. Opintojakso tukee eettisyys- ja ympäristöosaamisen tavoitteita.

DE10 Tekstiilipainannon työpaja (2 op)

Tutustutaan tekstiilien pinnan kuviontiin erilaisilla kankaanpainannon työtapoja käyttäen. Opetellaan erilaisten materiaalien kuvionointia pigmentti- ja reaktiiviväreillä. Harjoitellaan omaa ilmaisua, erilaisten materiaalien ja tekniikoiden soveltamista, sekä turvallisia työskentelytapoja. Opintojaksolla suunnitellaan ja valmistetaan tuote tai teos. Miltä näyttää tanssimalla kuvioitu kangas? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu työskentely ja dokumentointi. Opintojakso tukee vuorovaikutusosaamisen tavoitteita.

DE11 Romusta designiksi ja lumpusta luomukseksi (2 op)

Opintojaksolla tehdään ekologisia tekoja muotoilun ja käsityön keinoin. Tavoitteena on, että opiskelija oppii tekemään kuluttajana ja käsityöntekijänä oikeita valintoja ekologisista ja eettisistä lähtökohdista käsin. Tarkastellaan kierrätettäviä ja uusiokäytettäviä materiaaleja ja niiden käyttömahdollisuuksia, sekä ajankohtaisia aiheeseen liittyviä kestävän kehityksen teemoja, tekniikoita tai innovaatiota. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan yrityksiin tai yhdistyksiin, joiden toimintaperiaate pohjautuu kierrätettävään tai uusiokäytettävään materiaaliin. Suunnitellaan ja toteutetaan tuote tai –teos kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Onko toisen romu sinun aarteesi? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu työskentely ja dokumentointi. Opintojakso tukee eettisyys- ja ympäristöosaamisen tavoitteita.

DE12 Langalla (2 op)

Luodaan langasta. Perehdytään erilaisiin langasta tai lankamaisesta materiaalista valmistettuihin pintoihin ja rakenteisiin. Tutustutaan esimerkiksi neulomisen,

virikkaamisen, kirjonnän ja solmeilun historiaan, valmistustekniikoihin, välineisiin ja materiaaleihin. Voiko ompelukoneella piirtää ja ristipistoilla vaikuttaa?

Miten Fibonaccin lukujono ja villasukka voisivat liittyä toisiinsa? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu työskentely ja dokumentointi. Opintojakso tukee hyvinvointiosaamisen tavoitteita.

DE13 Puu- ja metallitekhnologia (2 op)

Tutustutaan esinemuotoiluprosessiin. Opintojaksolla opiskellaan metallin ja puun työstöä, metallien ja puun ominaisuuksia sekä niiden soveltuvuutta muotoiluun ja arjen teknologisten ongelmien ratkaisuun. Opetellaan rakenne-, liitos-, ja pinnankäsittelytekniikoita sekä valmistetaan käyttöesineitä tai niiden mallinnuksia. Minkälainen esine on eettinen ja ekologinen? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu työskentely ja dokumentointi. Opintojakso tukee hyvinvointiosaamisen tavoitteita.

DE14 Huonekalumuotoilu (2 op)

Tutustutaan huonekalumuotoiluprosessiin. Toteutetaan huonekalun suunnitelma, huonekalun osa tai mallinnus erilaisia tarkoituksenmukaisia materiaaleja, tekniikoita ja työskentelytapoja käyttäen. Onko huonekalu aina huonekalun näköinen? Minkälainen huonekalu kestää aikaa ja käyttöä? Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu työskentely ja dokumentointi. Opintojakso tukee monitieteisen ja luovan osaamisen tavoitteita.

6.21 Opinto-ohjaus

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutuslavalintoja ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **yhteiskunnallista** ja **vuorovaikutusosaamistaan**.

Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään **hyvinvointiosaamistaan**. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää **eettisen ja ympäristöosaamisen** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamisen** tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.

Opinto-ohjauksen yleiset tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen. Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija

- löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia
- saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin
- suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään
- osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuen tarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan
- tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin
- oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan
- tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa
- oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä
- harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintätekniikan taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa
- kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan
- toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.

Arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Oppiaine Opinto- ohjaus	Hyvinvointiosaaminen	Vuorovaikutusosaaminen
Moduuli	<i>Miten näkyy/ voisi konkretisoitua?</i>	<i>Miten näkyy/ voisi konkretisoitua?</i>
OP1 Minä opiskelijana	Opiskelijan toimijuutta vahvistetaan ja kannustetaan luomalla turvallinen ympäristö omien suunnitelmien pohtimiselle esim. pyrkimällä hyödyntämään pysyviä pienryhmiä Opiskelijan hyvinvoinnin tukemiseksi kurssilla pyritään mahdollisuuksien mukaan laaja-alaiseen yhteistyöhön ryhmänohjaajien ja erityisen tuen kanssa Omia vahvuuksia, kiinnostuksen kohteita ja voimavaroja huomioidaan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laadinnassa Itsetuntemuksen kehittämisen tueksi annetaan välineitä, esim. ohjauksen lomakkeet. Ensimmäisen opiskeluvuoden aikana opiskelija löytää ohjauksen avulla keinoja, joilla hän kykenee säätämään tilannettaan ja työmääräänsä oman jaksamisensa mukaan Opiskelija voi turvautua oman hyvinvointinsa tukemiseksi sekä henkilökohtaiseen kontaktiin opinto-ohjaajan kanssa, että kurssilla mahdollisuuksien mukaan luotuun vertaistukeen.	Opiskelijan sosiaalisia taitoja, yhteistyökykyä ja yhdessä oppimisen taitoja kehitetään kurssin aikana, esimerkiksi hyödyntämällä pienryhmiä ja vertaisohjausta, kuten tutorointia. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija rohkaistuu luottamaan omiin vuorovaikutustaitoihinsa ja vahvuuksiinsa.
OP2 Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus	Omien vahvuuksia, kiinnostuksen kohteita ja voimavaroja huomioidaan henkilökohtaisen opintosuunnitelman päivittämisessä Opiskelija voi turvautua oman hyvinvointinsa tukemiseksi sekä henkilökohtaiseen kontaktiin opinto-ohjaajan kanssa että kurssilla mahdollisuuksien mukaan luotuun vertaistukeen.	Opiskelijan vuorovaikutustaidot harjaantuvat esim. erilaisten työelämään liittyvien teemojen yhteydessä Opiskelija voi tukeutua vertaisohjaukseen pohtiessaan tulevaisuuden suunnitelmiaan ja myös kannustaa muita

		vastaavissa pohdinnoissa.
--	--	---------------------------

<i>Oppiaine</i>	Monitieteinen ja luova osaaminen	Yhteiskunnallinen osaaminen
<i>Moduuli</i>	<i>Miten näkyy/ voisi konkretisoitua?</i>	<i>Miten näkyy/ voisi konkretisoitua?</i>
<i>OP1 Minä opiskelijana</i>	Kurssin aikana opiskelija harjoittelee käyttämään jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyviä tietolähteitä. Opiskelija oppii tunnistamaan ja kehittämään omia opiskelutaitojaan. Tavoitteena on, että omien vahvuuksiensa löytämisen kautta opiskelija motivoituu ja kiinnittyy lukio-opiskeluun. Kurssilla harjoitellaan ajankäytön suunnittelua esimerkiksi kalenterin avulla.	Kurssilla tutustutaan jatkokoulutusvaihtoehtoihin esimerkiksi vierailujen tai esittelyjen avulla. Opiskelija laatii alustavan jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Kurssilla kannustetaan sekä omien opiskelutaitojen, osaamisen ja vahvuuksien tarkasteluun että yrittäjämäiseen asenteeseen.
<i>OP2 Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus</i>	Kurssin aikana opiskelija syventää taitojaan jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvien tietolähteiden käytössä. Tavoitteena on, että omien vahvuuksiensa löytämisen ja mielenkiinnon kohteidensa pohjalta opiskelija motivoituu oman tulevaisuutensa suunnitteluun.	Kurssilla tutustutaan jatkokoulutusvaihtoehtoihin esimerkiksi vierailujen tai esittelyjen avulla. Opiskelija tunnistaa ja kehittää työelämässä tarvittavia taitoja. Opiskelija laatii jatko-opinto- ja urasuunnitelman ja saa valmiudet jatko-opintoihin hakeutumiseen.

<i>Oppiaine</i>	Eettisyys ja ympäristöosaaminen	Gloaali- ja kulttuuriosaaminen
<i>Moduuli</i>	<i>Miten näkyy/ voisi konkretisoitua?</i>	<i>Miten näkyy/ voisi konkretisoitua?</i>
<i>OP1 Minä opiskelijana</i>	Kurssin aikana opiskelija saa välineitä tunnistaa omien arvojensa vaikutuksen valintoihinsa.	Kurssin aikana opiskelija saa valmiuksia ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin sekä Suomessa että ulkomailla.
<i>OP2 Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus</i>	Opiskelija saa valmiuksia suunnitella tulevaisuuttaan muuttuvassa maailmassa. Opiskelija saa tietoa kulttuurisesti ja eettisesti moninaisista toimintaympäristöistä (esim. vapaaehtoistyö, hyväntekeväisyys). Opiskelija saa valmiuksia ja uskoa	Kurssin tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu arvioimaan omia valmiuksiaan toimia monikulttuurisessa toimintaympäristössä.

	<i>mahdollisuuksiinsa tehdä valintoja eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista.</i>	
--	---	--

Työelämäosaaminen

Työelämätaidot ja niiden tunnistaminen ovat olennainen osa opinto-ohjausta koko opiskelijan lukio-opinon ajan.

Työelämätaidot kehittyvät osana opiskelijan lukio-opintojen suunnittelua ja tulevien opintojen ja uravaihtoehtojen pohdintaa. Suunnitellessaan opintojaan opiskelija harjaantuu toimimaan muuttuvassa ympäristössä. Tämän myötä opiskelijan itseohjautuvuus ja resilienssi eli muutosjoustavuus kehittyvät ohjauksen tuessa tätä prosessia. Haasteellisten tilanteiden edessä opiskelijan luovuus ja ongelmanratkaisutaidot korostuvat. Asioiden ratkaisujen avulla opiskelija voi kehittää omia yhteistyö- ja tiimitaitojaan ja luottamus omiin kykyihin kasvaa. Oman polun suunnittelemiseksi opiskelija ohjataan löytämään tietoa erilaisista lähteistä. Kriittinen ajattelu korostuu arvioitaessa tietojen luotettavuutta ja erilaisten vaihtoehtojen sopivuutta opiskelijan omiin tarpeisiin. Opinto-ohjauksessa tutustutetaan opiskelijoita opintopolkuihin ja uratarinoihin ja lisäksi he hankkivat tietoa mahdollisuuksista toimia erilaisissa ympäristöissä ja tämä parhaimmillaan kehittää heidän ymmärrystään ja kykyään toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa.

Pakolliset opinnot

OP1 Minä opiskelijana (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan
- tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen
- asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa
- osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat
- tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta
- osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin
- ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin
- osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista
- tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.

Keskeiset sisällöt

- henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi
- toimijuus, arjen- ja elämänhallintataidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky
- hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä
- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

OP2 Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa
- syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojen osalta
- tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan
- tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin
- tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta
- tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen
- tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja
- osaa toimia kulttuurisesti moninaisissa toimintaympäristöissä
- tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyaatimukset sekä valintaprosessit
- osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

- henkilökohtaisen opintosuunnitelman päivittäminen; opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla
- työelämätietous ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen
- oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen
- oman hyvinvoinnin edistäminen
- tulevaisuuden ennakointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Opinto-ohjauksen opintojaksot ovat osa koko lukioajan kestäväää ohjauksen prosessia. Opintojaksot toteutetaan monimuotoisesti, eivätkä kaikki tunnit ole luokkamuotoisia. Ohjauksen tunteja tulee kuitenkin sijoittaa opintotarjottimelle. Opintojaksojen sisältö muotoutuu osittain kunkin opiskelijan tarpeiden mukaan. Opinto-ohjaaja vastaa opintojakson kokonaissuunnittelusta, mutta ohjausta toteutetaan eri toimijoiden yhteistyönä. Opiskelija saa ohjausta vähintään neljän opintopisteen verran lukio-opintojensa aikana.

Moduuleista muodostetut opintojaksot

OP1 Minä opiskelijana (2 op)

Opintojaksolla keskitytään lukion alkuvaiheeseen, orientoitumiseen ja lukio-opintojen suorittamiseen. Opintojakso toteutetaan moniammatillisesti. Jatko-opintoihin liittyviä asioita painotetaan OP1 –opintojaksolla sen mukaan kuin ne liittyvät lukio-opintojen kannalta keskeisiin kysymyksiin.

OP1-opintojakson suoritettuaan opiskelija on tehnyt henkilökohtaisen opintosuunnitelman, johon sisältyy

- *opiskelusuunnitelma lukioajalle*
- *alustava ylioppilaskirjoitussuunnitelma*
- *alustava jatko-opinto- ja urasuunnitelma*

OP2 Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus (2 op)

Opintojaksolla syvennetään ja laajennetaan tietoja jatko-opintomahdollisuuksista ja työelämästä. Opiskelija pääsee tutustumaan lukion jälkeisiin eri koulutusvaihtoehtoihin. Opiskelija saa valmiuksia tulevaisuutensa suunnitteluun.

OP2- opintojakson suoritettuaan opiskelija on päivittänyt henkilökohtaisen opintosuunnitelmansa. Siihen sisältyy

- *opiskelusuunnitelma lukioajalle*
- *päivitetty ylioppilaskirjoitussuunnitelma*
- *päivitetty jatko-opinto- ja urasuunnitelma*

OP3 Tutortoiminta (2-4 op)

Opintojaksolla harjoitellaan vuorovaikutusosaamista kuten ryhmäyttämistä ja lukion aloittavien opiskelijoiden ohjaamista koulun käytänteisiin. Tutoreiden osallistuminen koulun esittelytilaisuuksiin tukee yhteiskunnallisen osaamisen tavoitteita. Opintojaksolla voidaan hyödyntää muun muassa Mannerheimin Lastensuojeluliiton tarjoamaa koulutusta. Opintojakson voi suorittaa toisena opiskeluvuonna ja jatkaa mukana toiminnassa myös seuraavan lukuvuoden. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

OP4 Työelämätaidot (2 op)

Opintojakson tavoitteena on syventää opiskelijan työelämätaitoja, kuten itseohjautuvuutta ja yhteistyötaitoja. Opintojakso tukee yhteiskunnallisen osaamisen tavoitteita. Opintojakso suoritetaan itsenäisesti opinto-ohjaajalta saatujen ohjeiden mukaisesti. Opintojakson suorittamiseen sisältyy vähintään 30 tuntia työskentelyä ja raportointi ohjeiden mukaan. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

OP5 Pienryhmätoiminta (1-4 op)

Ohjauksellinen pienryhmätoiminta toteutetaan vaihtuvin teemoin eri lukuvuosina. Opintojakso tukee opiskelijoiden hyvinvointiosaamista. Pienryhmätoiminnan tavoitteena on tukea opiskelijoiden lukio-opintojen aloitusta, lukio-opintoja tai jatko-opintoihin siirtymistä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

OP6 Hyvinvointitutor (2 op)

Hyvinvointitutoritoiminnan tarkoituksena on lisätä koko kouluyhteisön terveyttä ja hyvinvointia. Hyvinvointitutorit suunnittelevat ja toteuttavat erilaisia hyvinvointiin liittyviä tapahtumia sekä hyvinvointia edistäviä tuokioita koululle. Tutoreiden toiminta alkaa koulutuksella, josta he saavat välineitä myös oman hyvinvointinsa tukemiseen ja omaan jaksamiseensa arjessa. Näin opintojakso tukee monipuolisesti hyvinvointiosaamista ja vuorovaikutusosaamista, sekä samalla eettisyyttä ja ympäristöosaamista ja myös monitieteistä ja luovaa osaamista. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä ja arviointi perustuu opiskelijoiden aktiivisuuteen ja toimintaan osallistumiseen.

6.22 Temaattiset opinnot

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

TO1 Sukupuoli ja seksuaalisuus ennen ja nyt FI, HI, UE (2 op)

Opintojakso käsittelee sukupuolta ja seksuaalisuutta filosofisena, kulttuurisena ja historiallisena ilmiönä. Tarkastelun kohteena ovat eri filosofiset näkemykset sukupuolesta

ja seksuaalisuudesta sekä tavat käsittää naisen asema, sukupuolen moninaisuus ja seksuaalisuus eri aikoina ja eri uskonnoissa. Opintojakso syventää opiskelijan tietoja ja ymmärrystä omasta identiteetistään sekä tarkasteltavien ilmiöiden moninaisuudesta. Tavoitteena on myös oppia kuuntelemaan ja kunnioittamaan toisten näkemyksiä. Opintojaksosta ei ole koetta eikä oppikirjaa, vaan sen arviointi perustuu läsnäoloon ja annettujen tehtävien tekemiseen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

TO2 Highlights of the US History ENA, HI (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan Yhdysvaltojen historian käännekohtiin erityisesti toisen maailmansodan jälkeiseltä ajalta. Painopisteenä ovat yhteiskunnalliset ja kulttuuriset muutokset (esim. kansalaisoikeustaistelu), joihin perehdytään sekä historian että englannin avulla. Opintojaksolla tehdään mm. suullisia esitelmiä ja muita kurssitöitä sekä osallistutaan ryhmäkeskusteluihin. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

TO3 Jännitystä vähemmäksi TE, PS, LI (2 op)

Opintojaksolla tarkastellaan jännitystä eri näkökulmista ja tutustutaan toiminnallisesti erilaisiin keinoihin säädellä jännitystä. Opintojakson aikana itsetuntemus, omasta hyvinvoinnista huolehtiminen ja vuorovaikutustaidot kehittyvät. Toteutetaan pienessä ryhmässä. Arviointi perustuu läsnäoloon ja harjoitusten tekemiseen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

TO4 Luonnontieteiden työpajat FY, KE, BI, KUDE (2 op)

Opintojaksolla syvennetään ja sovelletaan kokeellisten luonnontieteiden osaamista oppiainerajoja ylittäen. Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa tulkita luonnontieteen ilmiöitä erilaisista näkökulmista katsottuna. Voidaan esimerkiksi tutkia kuvataide- ja designopinnoissa käytettäviä materiaaleja kemian näkökulmasta, tutustua teknologian innovaatioihin fysiikasta tutuilla kokeellisilla menetelmillä tai tutkia biologian ilmiöitä kemian työtapoilla. Opintojaksolla tehdään töitä erilaisissa oppimisympäristöissä ja mahdollisesti erilaisten yhteistyötahojen kanssa. Laaja-alaisista osaamistavoitteista erityisesti vuorovaikutusosaaminen ja monitieteinen luova osaaminen ovat keskiössä. Opintojakson arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja osallistumiseen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

TO5 Kuva ja liike KU, LI (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan kuvaa ja liikettä yhdistäviin ilmaisukeinoihin. Siinä voivat yhdistyä mm. performanssin, tanssin, toimintamaalauksen, happeningin, videotaiteen piirteet. Työskentelyyn voidaan yhdistää myös muita taiteenlajeja ja teosten dokumentointia. Opintojaksolla toteutetaan teoskokonaisuus tai pienempien teosten sarja. Opintojakso tukee hyvinvointiosaamisen, vuorovaikutusosaamisen sekä eettisyyden ja ympäristöosaamisen tavoitteita. Arviointi perustuu teoksen tai teosten toteuttamiseen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

TO6 Taidetta retkeillen KU, LI (2 op)

Opintojaksolla suunnitellaan ja toteutetaan vaellusretki maastoon. Vaelluksen yhteydessä luonnon ja retken dokumentointia esimerkiksi piirtäen, maalaten ja valokuvaten.

Opintojakso tukee hyvinvointiosaamisen ja vuorovaikutusosaamisen, monitieteisen ja luovan osaamisen sekä eettisyyden ja ympäristöosaamisen tavoitteita. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

TO7 Taidetta kaikilla aisteilla useita taideaineita, ainakin KU ja MU (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan ja arvioimaan eri taiteenalojen ajankohtaisia toimintatapoja ja ilmiöitä. Opintojaksolla tarkastellaan taiteiden ja kulttuurien suhdetta sekä taiteen merkityksiä omassa elämässä, yhteiskunnassa ja maailmassa. Opiskelijoille merkityksellisiä teemoja ja aihepiirejä tutkitaan eri taiteenalojen keinoin ja niitä yhdistellen. Opintojakso toteutetaan vähintään kahden taiteenalan välisenä kokonaisuutena. Opintojakso tukee hyvinvointiosaamisen, luovan osaamisen, vuorovaikutusosaamisen sekä globaalin kulttuuriosaamisen tavoitteita.

TO8 Taide ja tiede KU+DE ja luonnontieteet (2 op)

Kuvataiteen ja designin sekä jonkin luonnontieteen oppiaineita yhdistelevä opintojakso, jonka tavoitteena on lisätä ymmärrystä nykyaikaisesta ja muotoilusta sekä niiden yhteyksistä tieteeseen ja teknologiaan. Opiskelija harjoittelee monialaista ajattelua ja kokeilee kuvallisessa työskentelyssään luonnontieteellisiä työmenetelmiä. Tutustutaan kuvataiteen ja muotoilun sekä luonnontieteiden välisiin yhteyksiin eri aikoina ja erityisesti nykyaikaisessa. Opintojaksolla tehdään töitä erilaisissa oppimisympäristöissä ja mahdollisesti erilaisten yhteistyötahojen kanssa. Opintojakson aikana toteutetaan teos, tuote tai palveluidea. Opintojakson jatkuvan ja monipuolisen arvioinnin kohteena on eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely. Opintojakso tukee erityisesti monitieteisen ja luovan osaamisen sekä vuorovaikutusosaamisen tavoitteita.

TO9 Kansainvälisyys 1 useita aineita (2 op)

Opintojaksolla osallistutaan opiskelijavaihtoon ja toimitaan vastavuoroisesti kansainvälisen vieraan isäntäopiskelijana. Opintojaksoon kuuluu vieraiden ohjelman suunnittelua sekä mahdollisen projektityön tekemistä. Vuorovaikutusosaaminen näkyy esim. toisiin tutustumisessa ja ryhmäytymisessä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

TO10 Kansainvälisyys 2 useita aineita (2 op)

Opintojaksolla suunnitellaan ja toteutetaan opintomatka kohteeseen, jossa puhutaan koulussamme opetettavaa kieltä. Opintojaksoon kuuluu opintomatkan lisäksi lähitapaamisia ja opiskelijoiden tekemiä esityksiä kohteesta. Monitieteinen ja luova osaamisen näkyy esim. kirjallisten tai suullisten tuotosten tekemisessä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

TO11 Kansainvälisyys 3 useita aineita (2-4 op)

Opintojaksolla opiskelija osallistuu johonkin koulun kansainvälisyshankkeeseen osallistumalla hanketyöskentelyyn ja mahdollisesti toimimalla kansainvälisen vieraan isäntäopiskelijana. Monitieteinen ja luova osaamisen näkyy esim. kansainvälisten työryhmien erilaisten hanketuotosten tekemisessä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

suoritusmerkinnällä. Kahteen hankekokoukseen osallistuminen oikeuttaa neljään opintopisteeseen.

TO12 Kansainvälisyys 4 useita aineita (2 op)

Opintojaksolla opiskelija toimii kansainvälisyystutorina, joka voi esitellä koulua vieraille, järjestää koulun yhteisiä tempauksia tai esitellä koulun kansainvälistä toimintaa. Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy esim. huomioitaessa vuorovaikutustilanteeseen osallistuvien erilaiset kulttuuriset ja kielelliset taustat. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

TO13 Yrittäjyyden ja työelämän opintojakso (2-4 op)

Tutustutaan monipuolisesti yrittäjyyteen erilaisia yhteistyötahoja ja oppimisympäristöjä hyödyntäen. Tavoitteena on työelämätaitojen ja yrittäjyysosaamisen vahvistaminen. Opiskelijoiden opintojakso koostuu erilaisista yrittäjyyteen liittyvistä moduuleista, ja yksilölliset opintokokonaisuudet muodostuvat opiskelijan omista tarpeista käsin. Opintojakson osat voivat olla esimerkiksi yrittäjämäisen toiminnan harjoittaminen tai tapahtumien ja tilaisuuksien tuottaminen koulun perustoiminnan yhteydessä. Moduulit voivat koostua myös koulun ulkopuolisista projekteista. Opiskelijan opintojaksosuorituksista sovitaan opettajan kanssa lukuvuosittain. Opintojakso tukee erityisesti yhteiskunnallinen osaaminen ja vuorovaikutustaidot tavoitteita. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

TO14 Liikennekasvatus (2 op)

B-ajokortti

TO15 Hygieniapassi (2 op)

Hyväksytysti suoritettu hygieniapassi

TO16 Opiskelijatoimikunta (2 op)

Lukion opiskelijat muodostavat opiskelijakunnan, jota johtaa opiskelijakunnan yhteisesti valitsema hallitus. Opiskelijakunnan hallitus kehittää lukion toimintaa ja toimii opiskelijoiden tärkeänä väylänä vaikuttaa koulun toimintaan, päätöksentekoon ja käytänteisiin. Opiskelijakunnan hallitus edistää yleistä viihtyvyyttä ja kouluhyvinvointia, sekä osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Opiskelijakunnan hallituksen tavoitteena on edustaa opiskelijoita, sekä suunnitella ja järjestää toimintaa, tapahtumia ja teemaviikkoja.

Opintojaksolla opiskelija osallistuu opiskelijakunnan hallituksen toimintaan vähintään yhden vuoden ajan. Opintojakso tukee erityisesti yhteiskunnallisen osaamisen ja vuorovaikutusosaamisen tavoitteita ja se arvioidaan suoritusmerkinnällä.

6.23 Lukiodiplomit

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle

mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet
- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla
- soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta
- hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista
- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta
- vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.

Arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

KOLD1 Kotitalouden lukiodiplomi (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja ilmentää omaehtoista harrastuneisuuttaan kotitaloudessa
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat
- antaa näytön kotitalouden osaamisesta osoittamalla tutkivaa ja soveltavaa opiskelua, vuorovaikutteista toimintaa, yhteisöllistä tiedon rakentamista ja osaamisen jakamista sekä kriittistä tiedon ja työskentelyn arviointia
- osaa tuottaa kokonaisuuden, jonka sisällön valinta, tehtäväidea sekä suunnittelu- ja toteutusprosessi tukevat toisiaan.

Keskeiset sisällöt

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä opiskelijan valitsemaan teemaan, tehtäväideaan ja suunnittelu- ja toteutusprosessiin
- muodostuvat lukiodiplomityöstä, esseestä sekä itsearviointia ja kotitalouden tuntemusta kuvaavasta portfolioista, jotka arvioidaan annettujen kriteerien perusteella.

KULD2 Kuvataiteen lukiodiplomi (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat
- osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta
- osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfolioista.

KÄLD3 Käsityön lukiodiplomi (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan käsityössä

- osoittaa osaamistaan laadukkaiden käsityötuotteiden omaehtoisessa suunnittelussa, valmistuksessa sekä oppimisensa arvioinnissa
- osoittaa hallitsevansa käsityöprosessiin sisältyvät tavoitteiden asettamisen, ideoinnin ja suunnittelun vaiheet ja vaatimukset
- hallitsee, seuraa ja arvioi käyttämiään resursseja, työskentelyään ja oppimisprosessiaan
- osaa ottaa tuotteessa tai teoksessa huomioon esteettisyyden, eettisyyden, omaehtoisuuden näkökulmat ja ekologisuuden vaatimukset
- osaa ratkaista tuotteen tai teoksen toimivuuden, taloudellisuuden, ergonomisuuden, innovatiivisuuden ja teknisen toteutustavan vaatimukset käyttöympäristössään.

Keskeiset sisällöt

- perustuvat valittuun tehtävään, ideaan ja suunnittelu- ja valmistusprosessiin sekä niiden itsearviointiin
- muodostuvat käsityötuotteesta tai käsityöteoksesta sekä sen suunnittelu- ja valmistusprosessia ja itsearviointia kuvaavasta portfolioista.

LILD4 Liikunnan lukiodiplomi (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa
- pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyään.

Keskeiset sisällöt

- muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

MELD5 Median lukiodiplomi (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan
- osoittaa hallitsevansa monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä
- osoittaa hallitsevansa informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa
- osaa analysoida omaa mediasuhdettaan ja tunnistaa median toimintaympäristön.

Keskeiset sisällöt

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat portfolion ja mediaesityksen muodostamasta kokonaisuudesta.

MULD6 Musiikin lukiodiplomi (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa
- osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja -toiminnastaan.

Keskeiset sisällöt

- opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto
- erilaiset toteutustavat ja osa-alueet

TALD7 Tanssin lukiodiplomi (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan tanssissa
- kehittää tanssillisen tehtävän myötä tanssillista osaamistaan edelleen
- kuvaa kirjallisesti tanssin opiskelupolkuaan ja tanssillista kehitystään.

Keskeiset sisällöt

- tanssillisena tehtävänä soolo- tai ryhmäteos, jonka opiskelija voi suorittaa joko esiintymällä tanssijana tai tekemällä koreografian
- tanssilliseen tehtävään liittyvä kirjallinen työ
- tanssin lukiodiplomiin sisältyvä tutkielma

TELD8 Teatterin lukiodiplomi (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan teatterissa
- vahvistaa draamallisia ja teatteri-ilmaisullisia taitojaan sekä kartuttaa vuorovaikutuksen ja itsearvioinnin taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- opiskelijan määrittelemä aihe joltakin teatterin alalta ja siihen liittyvä esitys
- työskentelyprosessin hallinta
- taiteellisen prosessin arviointitaidot
- taiteellisen kokonaisuuden ymmärtäminen
- teatterin keinot

- yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot
- esityksen ja portfolion muodostama kokonaisuus

6.24 Tampereen lukiokoulutuksen yhteiset opintojaksot

DIGI Lukiolaisen digitaidot (2 op)

Opintojakson tavoitteena on syventää opiskelijan osaamista olla aktiivinen toimija lukiolaisen digitaalisessa toimintaympäristössä. Opintojakso tehdään itsenäisesti opettajan määrittämässä aikataulussa. Sen suorittaminen edellyttää opiskelijalta pitkäjänteisyyttä ja itseohjautuvuutta. Opintojakson suorittamiseen sisältyy lukion digitaaliseen toimintaympäristöön tutustuminen ja siinä toimimisen harjoittelu. Opintojakso tukee yhteiskunnallisen osaamisen tavoitteita ja vahvistaa työelämätaitoja. Osaaminen osoitetaan tekemällä vaadittava määrä opintojakson eri osa-alueisiin liittyviä tehtäviä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

ILMA Lukiolaisen ilmasto.nyt (2 op)

Lukiolaisen ilmasto.nyt on poikkitieteellinen opintojakso ilmastonmuutoksen perusteiden oppimiseen. Tavoitteena on luonnontieteellisen taustan hallitsemisen lisäksi vahvistaa ymmärrystä ilmastonmuutoksesta syvänä inhimillisenä ja yhteiskunnallisena haasteena ja antaa tietoa siitä, kuinka ilmastonmuutosta voidaan hillitä ja kuinka ilmastonmuutokseen voidaan sopeutua. Ilmastonmuutosta tarkastellaan monesta eri näkökulmasta ja luodaan yhteyksiä näkökulmien välille. Tavoitteena on, että opiskelija osaa tarkastella eri näkökulmia, ratkaisuja, tiedonlähteitä ja ilmastonmuutoksesta käytävää keskustelua kriittisesti. Opintojaksolla suoritetaan korkeakoulutasoiseen materiaaliin liittyviä tehtäviä sekä voidaan tehdä erilaisia ryhmitöitä tai esitelmiä. Opintojakso voidaan järjestää yhteistyössä korkeakoulujen kanssa. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Lue (1-2 op)

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on tehostaa opiskelijan opiskelua ja oppimista sekä lisätä itsetuntemusta oppijana. Opintojakson aikana arvioidaan opiskelijan luki-taitoja ja laaditaan tarvittaessa lausunto Ylioppilastutkintolautakuntaa varten.

Laajempi opintojakso (2 op) mahdollistaa lukion erityisopettajan ja opiskelijoiden intressien mukaan rakennettavan kokonaisuuden; opitaan ja harjoitellaan räätälöidysti oppimiseen liittyviä teorioita ja tekniikoita sekä opettaja- että opiskelijajohtoisesti.

Jälkimmäinen tarkoittaa esimerkiksi sitä, että opiskelija perehtyy valitsemaansa oppimiseen liittyvään teemaan ja laatii siitä kirjallisen tuotoksen tai esitelmän, jonka esittää toisille sovittuna ajankohtana.

LUE-opintojakso tukee yleisessä osassa kuvatulla tavalla laaja-alaisia hyvinvointiosaamisen ja vuorovaikutusosaamisen tavoitteita.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutekniikkaan, lukemiseen ja kirjoittamiseen liittyvät aiheet ja tehtävät. Lukemisen ja kirjoittamisen arviointitehtävät sekä oman oppimisen/opiskelun itsearviointiin liittyvät tehtävät. Opiskelijan ja erityisopettajan oppimiskeskustelut.

Laajemman opintojakson sisällöt sovitaan opintojakson alussa, ja niihin voivat kuulua esimerkiksi opiskelijoiden esitykset oppimisen teemoista, annettujen syventävien tehtävien/harjoitusten tekeminen ja osallistuminen tutustumiskäynteihin ynnä muihin toiminnallisiin aktiviteetteihin.

Arviointi

Opintojakson suorittaminen edellyttää tunneille osallistumista ja annettujen tehtävien tekemistä Suoritusmerkintä.

OTA Oma talous (2 op)

Opintojaksossa opitaan oman talouden suunnittelua ja raha-asioihin liittyvien riskien arviointia. Se varustaa oppijat asenteilla, tiedoilla ja taidoilla, jotka vahvistavat oma-aloitteisuutta, oman talouden ja elämän hallinnan taitoja sekä kestävästä kulutuskäyttäytymistä. Opintojaksoon liittyvät tehtävät on tehtävä riittävässä laajuudessa arvosanan saamiseksi. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Taitava maailmankansalainen (2 op)

Kuinka pääsee tutustumaan maailmaan ja eri kulttuureihin matkustamatta mihinkään? Opintojakson aikana opiskelija perehtyy kansainvälisyyteen ja globaaleihin ilmiöihin omassa lähiympäristössään. Opiskelija oppii välttämättömiä tulevaisuustaitoja kuten kriittistä media-analyysia, yhteiskunnan ja kulttuurisen moninaisuuden tuntemista sekä kestävästä ja vastuullisesta tulevaisuuden rakentamisesta. Opintojaksolla voi valita opintopolun oman mielenkiinnon mukaan tarjolla olevista teemoista kuten nuorten mahdollisuudet, ihmisten väliset suhteet ja ilmasto. Opiskelija pääsee kuulemaan asiantuntija-alustuksia ajankohtaisista aiheista ja tekemään niihin liittyviä tutkimustehtäviä. Lisäksi opiskelijaa kannustetaan tutustumaan vieraskieliseen nuoreen verkossa tai omassa lähiympäristössä. Opintojakso suoritetaan verkko-opintojaksona Moodlella. Suoritukseen kuuluu monipuolisia harjoitustehtäviä.

Arviointi: suoritusmerkintä.

TDK Tiedekahvila (1-2 op)

Opiskelija osallistuu Tampereen yliopiston järjestämään Tiedekahvila-luentosarjaan.

Luentoja järjestetään kerran kuukaudessa ja tekee niihin liittyvät tehtävät. 1 op:n suoritus edellyttää joko syys- tai kevätlukukauden luentosarjaan osallistumista. 2 op:n suoritus edellyttää koko lukuvuoden luentoihin osallistumista. Luennot järjestetään lähi- ja etäluentoina. Jokainen luento löytyy myös tallenteena. Opintojakso on tarjolla lukion verkkotarjottimella. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

TET Työelämään tutustuminen (2 op)

Opintojakson tavoitteena on syventää opiskelijan työelämätaitoja, kuten itseohjautuvuutta ja yhteistyötaitoja. Opintojakso tukee yhteiskunnallisen osaamisen tavoitteita. Opintojakso suoritetaan itsenäisesti omalla ajalla. Opintojakson suorittamiseen sisältyy vähintään 30 tuntia työtä ja raportointi ohjeiden mukaan. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Tampereen kaupungin lukioissa luetaan osaksi lukio-opintoja korkea-asteen oppilaitoksissa suoritettuja opintoja. Jokaisesta suoritetusta korkea-asteen opintojaksosta opiskelijalle merkitään lukio-opinnoiksi Korkea-asteen opinnot - opintojakso. Jos jokin korkeakouluopintojen opintojakso on lukion omassa opetussuunnitelmassa oleva opintojakso, merkitään kyseisen lukion opiskelijan suoritukseksi lukion oman opetussuunnitelman mukainen opintojakso. Tampereen seudun korkea-asteen oppilaitosten erityisesti lukiolaisille suunnatut opintojaksot on lueteltu liitteessä 8: Korkea-asteen opintojaksoja.

KO1 Korkea-asteen opinnot 1 (2 op)

KO2 Korkea-asteen opinnot 2 (2 op)

KO3 Korkea-asteen opinnot 3 (2 op)

KO4 Korkea-asteen opinnot 4 (2 op)

KO5 Korkea-asteen opinnot 5 (2 op)

KO6 Korkea-asteen opinnot 6 (2 op)

KO7 Korkea-asteen opinnot 7 (2 op)

KO8 Korkea-asteen opinnot 8 (2 op)

KO9 Korkea-asteen opinnot 9 (2 op)

KO10 Korkea-asteen opinnot 10 (2 op)

6.25 Draama ja teatteri

Draamassa ja teatterissa opiskelija saa kokonaisvaltaisen kosketuksen draamalliseen ilmaisuun sekä tutustuu teatterin peruselementteihin. Draaman ja teatterin voi ymmärtää taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaineeksi; siinä yhdistyvät lähes kaikki taiteenlajit: musiikki,

kuvataide, tanssitaide, kirjallisuus jne. Opetus nojaa pedagogisen draaman metodeihin ja draamaharjoituksiin.

Teatteri-ilmaisun opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa itsetuntemustaan*
- *oppii toimimaan yhä paremmin sekä itsenäisesti että ryhmässä*
- *oppii tunnistamaan ja monipuolistamaan omia ilmaisuvarojaan*
- *voittaa esiintymispelkoaan*
- *haluaa tutkia ja luoda draaman ja teatteritaiteen keinoin todellisuutta*
- *oppii teatterin tekemisestä ja teatteritaiteesta*

Arviointi

Draaman ja teatterin opintojaksoilla annetaan sanallista palautetta ryhmille ja käytetään itsearviointia. Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä. Suoritusmerkinnän saaminen edellyttää aktiivista osallistumista tunneille, ja suoritusmerkinnän saamiseksi voidaan edellyttää myös päiväkirjan pitämistä.

Teatterin lukiodiplomia edeltävät opinnot

Teatterin lukiodiplomin suorittamisen edellytyksenä on 6 opintopisteen laajuiset pohjaopinnot.

DT1 Draamallisen ilmaisun taitoja (2 op)

Opintojakso laajentaa opiskelijan omaa ilmaisua, harjaannuttaa toimimaan yksin ja ryhmässä sekä johdattaa teatteri-ilmaisun perusteisiin. Tavoitteena on, että opiskelija oppii voittamaan esiintymispelkonsa ja rohkaistuu toimimaan spontaanisti, vahvistaa yhteistyötaitojaan, kehittää omaa luovuuttaan ja oppii roolissa olemista ja roolin rakentamisen perusteista. Harjoitellaan fyysistä ilmaisua, tutkitaan äänenkäyttöä sekä tehdään improvisaatio- ja rooliharjoituksia. Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän S. Draaman ja teatterin opinnot tukevat kaikkia laaja-alaisen osaamisen osa-alueita.

DT2 Ideasta muotoon (2 op)

Opintojakso jatkaa teatteri-ilmaisun perusteiden tutkimista ja johdattaa yleisölle suunnattuun esiintymistaitoon. Tavoitteena on, että opiskelija oppii kiinnittämään huomiota draaman peruselementteihin, kuten draamallisen jännitteen rakentumiseen, konfliktiin, tilaan ja aikaan. Lisäksi hän harjaantuu tekemään dramaturgisia ja esteettisiä valintoja, jotka koskevat esityksen sisältöä, muotoa, visuaalisuutta, rytmiä ja tyyliä. Opintojaksolla suunnitellaan yksin ja/tai ryhmässä kohtauksia, katsotaan jokin ammattiteatterin esitys ja analysoidaan sitä yhdessä. Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän S. Draaman ja teatterin opinnot tukevat kaikkia laaja-alaisen osaamisen osa-alueita.

DT3 Improvisaatio (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan improvisaation keskeisiin asioihin, kuten hyväksymiseen ja tyrmäämiseen ja statustyöskentelyyn. Lisäksi harjoitellaan rakentavaa vuorovaikutusta ja "iloista mokaamista". Tutustutaan improvisaatioon erilaisin harjoituksin.

Mahdollisuuksien mukaan käydään seuraamassa improvisaatioteatteriesitystä. Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän S. Draaman ja teatterin opinnot tukevat kaikkia laaja-alaisen osaamisen osa-alueita.

DT4 Teatteritietoutta verkossa (2 op)

Opiskelija perehtyy monipuolisesti teatterin maailmaan. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija lisää ymmärrystään teatteriesityksistä ja oppii erittelemään niitä sekä lisää tietämystään näytelmäkirjallisuudesta ja harjaantuu analysoimaan ja tulkitsemaan näytelmiä. Opiskelija voi valita kiinnostuksensa mukaan erilaisia teatterin maailmaan liittyviä kirjallisia tehtäviä, jotka tukevat globaali- ja kulttuuriosaamista, hyvinvointiosaamista sekä vuorovaikutusosaamista. Jakso käy myös kolmanneksi pakolliseksi suoritukseksi ennen teatteri -lukiodiplomin tekemistä. Opintojakso suoritetaan Moodlessa, ja siitä saa suoritusmerkinnän S.

LIITTEET

Liite 1 Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta

810/2018

Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään lukiolain (714/2018) nojalla:

1 luku

Koulutuksen yleiset valtakunnalliset tavoitteet

1 §

Kasvu sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi

Lukiokoulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijan tasapainoista henkistä, fyysistä ja sosiaalista kasvua sekä edistää elämän, ihmisoikeuksien, kestävän kehityksen, ympäristön ja kulttuurien monimuotoisuuden kunnioittamista. Koulutus tukee kaikessa oppilaitoksen toiminnassa aktiivisesti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Koulutus ohjaa opiskelijaa toimimaan demokraattisesti, vastuullisena ja aktiivisena osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

2 §

Tiedot ja taidot

Koulutus kehittää laaja-alaisesti opiskelijan valmiuksia omaksua, yhdistää ja käyttää tietojaan ja taitojaan sekä soveltaa oppimaansa monipuolisesti myös oppiainerajat ylittävästi. Koulutus vahvistaa ja syventää opiskelijan yleissivistystä muuttuvassa toimintaympäristössä ja antaa tietoja ja taitoja asetuksen liitteiden mukaisissa opinnoissa.

Koulutus kehittää opiskelijan jatko-opinto-, työelämä-, yrittäjyys-, yhteiskunta- ja kansainvälisyysvalmiuksia.

Koulutus vahvistaa perustaa opiskelijan fyysiselle, henkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille ja antaa valmiuksia ja halua niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Koulutus tukee opiskelijan eettisen pohdinnan kehittymistä.

Koulutus vahvistaa kokonaisuuksien hallintaa, oppimisen taitoja, tieteellistä ja siihen sisältyvää kriittistä ajattelua, luovuutta, työskentelyn taitoja, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja, tiedon hankinta- ja hallintataitoja, tietoteknisiä käyttö- ja soveltamistaitoja sekä taitoa ilmaista itseänsä kirjallisesti ja suullisesti molemmilla kotimaisilla ja muilla kielillä sekä taiteen keinoin.

3 §

Jatkuva oppiminen ja ohjaus

Koulutuksen tulee ohjata, innostaa ja luoda edellytyksiä jatkuvaan oppimiseen sekä parantaa opiskelijan tulevaisuuden hallinta- ja valintataitoja sekä valmiuksia ura- ja elämänsuunnitteluun.

Koulutus kehittää opiskelijan valmiuksia arvioida ja uudistaa osaamistaan sekä tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Opiskelija kykenee hyödyntämään saamaansa opinto-ohjausta ja muuta ohjausta ja perehtyy monipuolisesti jatko-opintovaihtoehtoihin sekä osaa tehdä mielekkään jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen aikana.

4 §

Opiskelu ympäristöt ja toimintakulttuuri

Lukiokoulutuksessa tulee hyödyntää monipuolisesti opiskelu ympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen, työelämän sekä tieto- ja viestintäteknologian tuntemusta. Opiskelu ympäristöjen tulee tukea opiskelijan opiskelumotivaatiota ja auttaa häntä löytämään omat vahvuutensa. Niiden tulee olla opiskelijan kokemuspäiriä monialaisesti rikastuttavia sekä pedagogisesti ja toiminnallisesti tarkoituksenmukaisia.

Lukion toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa, ja sen tulee edistää kaikkien opiskelijoiden mahdollisuuksia osallistua opiskelu ympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen. Opinnoissa tulee tavoitella myönteistä asennetta oppimiseen.

5 §

Aikuisille tarkoitettun lukiokoulutuksen erityiset tavoitteet

Aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden aiemmin hankkimat tiedot, taidot ja osaaminen.

Tavoitteena on, että aikuisopiskelija saa sellaisia opiskelu-, viestintä- ja kielellisiä taitoja sekä tietoteknisiä tietoja ja taitoja, joita tarvitaan sekä jatko-opintoihin että työllistymiseen ja työelämässä menestymiseen. Opetuksen tulee antaa valmiuksia jatkuvaan oppimiseen sekä tukea opiskelijan persoonallisuuden kasvua.

Koulutuksen järjestämisessä otetaan huomioon aikuisopiskelun erityispiirteet. Lukio koulutuksen oppimäärää suorittavien opiskelijoiden ohella opetuksessa voidaan ottaa huomioon yhtä tai useampaa lukion oppimäärään kuuluvaa oppiainetta suorittavat ai-neopiskelijat sekä muut erityisryhmät.

6 §

Valmistavan koulutuksen tavoitteet

Maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävän lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen tavoitteena on parantaa opiskelijan valmiuksia oppilaitoksen opetuskielessä sekä parantaa opiskelijan opiskelutaitoja. Lisäksi tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia toimia aktiivisena kansalaisena suomalaisessa yhteiskunnassa. Koulutuksen tavoitteena on myös mahdollisuuksien mukaan tukea ja edistää opiskelijoiden oman äidin-kielen hallintaa.

Koulutuksen järjestäminen

7 §

Koulutuksen järjestämishuvan hakeminen

Lukiolain (714/2018) 3 §:ssä tarkoitettua koulutuksen järjestämislupaa on haettava viimeistään vuosi ennen koulutuksen suunniteltua aloittamisajankohtaa. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ottaa käsiteltäväksi myös tätä myöhemmin toimitetun hakemuksen.

8 §

Järjestämislupahakemukseen liitettävät selvitykset ja asiakirjat

Järjestämislupahakemuksessa on selvitettävä perusteluineen:

- 1) lukiolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu tarve koulutuksen järjestämiselle;
- 2) suunniteltu opiskelijamäärä;
- 3) koulutuksen suunniteltu aloittamisajankohta;
- 4) kunnat, joissa koulutusta on tarkoitus järjestää;
- 5) opetuskielet;
- 6) mahdollisen sisäoppilaitosmuotoisen koulutuksen järjestäminen.

Hakemukseen on lisäksi liitettävä:

- 1) selvitys hakijan omistajatahoista ja hallinnon organisoinnista sekä kuntayhtymän tai rekisteröidyn yhteisön tai säätiön perustamisasikirjat;
- 2) edellisen päätyneen tilikauden tiedot taseesta ja tuloslaskelmasta taikka mikäli tilejä ei ole vielä päätetty, tilikauden kuluessa taseesta ja tuloslaskelmasta tehty luotettava arvio;
- 3) selvitys hakijan maksuvalmiudesta ja vakavaraisuudesta ja niiden hallinnasta sekä toiminnan kannattavuudesta toiminnan suunniteltuna aloittamisvuonna ja neljän sitä seuraavan vuoden aikana;
- 4) suunnitelma kelpoisuusehdot täyttävästä opetushenkilöstöstä;
- 5) suunnitelma käytettävistä tiloista ja opiskeluympäristöistä;
- 6) opetussuunnitelma, jota koulutuksessa on tarkoitus noudattaa;
- 7) suunnitelma yhteistyöstä lukiolain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tahojen kanssa;
- 8) suunnitelma lukiolain 56 §:ssä tarkoitettua laadunhallinnasta ja sen jatkuvasta kehittämisestä.

Jos hakemus koskee muutosta voimassa olevaan järjestämislupaan, hakemuksessa selvitetään perusteluineen 1 momentissa tarkoitetut asiat siltä osin, kuin ne liittyvät haettavaan muutokseen.

9 §

Erityisen koulutustehtävän myöntämisen edellytykset

Lukiolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua erityistä koulutustehtävää myönnettäessä otetaan huomioon:

- 1) valtakunnallinen koulutustarve edistää erityistä osaamista ja vahvistaa kansallista osaamisvarantoa;
- 2) valtakunnallinen ja alueellinen koulutukseen hakeutuminen, opiskelijoiden tarve yhdistää lukiokoulutus vahvaan erikoistumiseen tai erityisharrastuneisuuteen ja tarve rakentaa yksilöllisiä opintopolkuja;

3) erityisen koulutustehtävän mukainen opetustarjonta, hakijan yhteistyöverkostot ja toiminnan vaikuttavuus;

4) henkilöstön kelpoisuus, erityinen osaaminen ja riittävyys, tilojen, välineiden ja opetussuunnitelmien soveltuvuus, toiminnan kehittäminen ja opiskelijoiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet opetuksen ja koulutuksen kehittämisessä sekä hakijan valmius suunnata voimavaroja erityisestä koulutustehtävästä huolehtimiseen;

5) muut mahdolliset haettavan erityisen koulutustehtävän kannalta oleelliset seikat.

Jos erityiseen koulutustehtävään sisältyy valtakunnallinen kehittämistehtävä, otetaan tehtävää myönnettäessä lisäksi huomioon:

1) erityisen koulutustehtävän mukaisen opetuspainotuksen valtakunnallinen kehittämistarve;

2) hakijan edellytykset ja valmiudet toimia valtakunnallisena opetuspainotuksensa kehittäjänä;

3) kehittämistoiminnan valtakunnallinen merkittävyys ja vaikuttavuus sekä saavutettavuus;

4) muut kehittämisen kannalta merkitykselliset seikat.

10 §

Valtakunnallisen kehittämistehtävän sisältö

Valtakunnallinen kehittämistehtävä voi sisältää:

1) veloitteen kehittää ja levittää valtakunnallisesti erityisen koulutustehtävän opetuspainotuksen mukaisia pedagogiikkaan, toimintakulttuuriin ja oppimisympäristöihin liittyviä malleja ja hyviä käytänteitä sekä valtakunnallisesti vahvistaa henkilöstön opetuksellisia valmiuksia ja osaamista;

2) veloitteen kehittää ja edistää koulutuksen järjestäjien ja muiden erityisen koulutustehtävän alaan kuuluvien toimijoiden yhteistyötä.

3 luku

Opetus ja arviointi

11 §

Opintojen mitoitus

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin kuuluvat opinnot pisteytetään niiden keston mukaan. Opetusta annetaan nuorille tarkoitetussa koulutuksessa keskimäärin 14 tuntia 15 minuuttia opintopistettä kohden ja aikuisille tarkoitetussa koulutuksessa keskimäärin 9 tuntia 20 minuuttia opintopistettä kohden. Opintoihin kuuluu lisäksi niiden tavoitteiden ja sisällön kannalta tarpeellinen ja opiskelijan kannalta kohtuullinen määrä opiskelijan omatoimista työskentelyä.

12 §

Opintojen rakenne ja opintojaksojen laajuus

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy tämän asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille.

Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärässä valinnaisiin opintoihin voi sisältyä perusopetuksen päättötodistuksen arvosanojen korottamiseen tarkoitettuja opintoja.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijoille. Opiskelijalla tulee kuitenkin olla mahdollisuus suorittaa liitteen 1–2 mukaisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

13 §

Kielten opetus

Liitteen 1–2 mukaista pakollista kielten opetusta järjestetään perusopetuksessa suoritettuun vuosiluokilla 1–6 alkaneeseen A-oppimäärään perustuvana pitkänä oppimääränä (*A-kieli*) ja perusopetuksessa suoritettuun B1-oppimäärään perustuvana keskipitkänä oppimääränä (*B1-kieli*). Valinnaista kielten opetusta järjestetään perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 alkaneeseen B2-oppimäärään perustuvana lyhyenä oppimääränä (*B2-kieli*) ja lukiossa alkavana lyhyenä oppimääränä (*B3-kieli*).

Opiskelija voi opiskella useampaa kuin yhtä A-kieltä. Toisen kotimaisen kielen oppimäärä opiskellaan joko A- tai B1-kielenä. Opiskelijalle, joka on vapautettu lukiolain 29 §:n perusteella toisen kotimaisen kielen opiskelusta, voidaan järjestää toisen kotimaisen kielen opetusta B3-kielenä.

Nuorille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa koulutuksen järjestäjän tulee tarjota B2- tai B3-kieliä opiskelijalle valinnaisina opintoina vähintään kahdessa eri kielessä. Aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa koulutuksen järjestäjän tulee tarjota B2- tai B3-kieliä opiskelijalle valinnaisina opintoina vähintään yhdessä kielessä.

14 §

Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielten opetus muulle kuin suomen- tai ruotsinkieliselle opiskelijalle

Saamenkieliselle, romanikieliselle tai vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa liitteen 1–2 mukaista äidinkieltä ja kirjallisuutta suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Jos saamenkieliselle, romanikieliselle tai vieraskieliselle opiskelijalle opetetaan hänen omaa äidinkieltään, opiskelijan äidinkielen ja kirjallisuuden ja muiden kielten pakollisten opintojen yhteismäärät sekä opiskelijalle pakollisten opintojen kokonaismäärä voivat olla tämän asetuksen liitteessä 1–2 säädettyä pienemmät. Tässä tapauksessa toista kotimaista kieltä opiskellaan valinnaisena aineena.

Jos vieraskieliselle opiskelijalle opetetaan suomen tai ruotsin kieltä suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, äidinkielen ja kirjallisuuden sekä toisen kotimaisen kielen opetus saadaan jakaa mainittujen aineiden opetukseen siten kuin koulutuksen järjestäjä päättää.

15 §

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa

Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine opetetaan suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

16 §

Rangaistuslaitoksessa järjestettävä opetus

Rangaistuslaitoksessa järjestettävässä opetuksessa voidaan poiketa tämän asetuksen liitteessä 2 säädetyistä sen mukaan, kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

810/2018

17 §

Arvosana-asteikot

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4.

Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi.

4 luku

Voimaantulo

18 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2019.

Helsingissä 4 päivänä lokakuuta 2018

Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen

Hallitusneuvos Matti Sillanmäki

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot

Oppiaineryhmä ja oppiaine	Pakolliset opinnot opintopisteinä	Opiskelijoille tarjottavien valtakunnallisten valinnaisten opintojen määrä opintopisteinä
<i>Äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opinnot</i>		
-Äidinkieli ja kirjallisuus	12	6
-A-kieli	12	4
-B1-kieli	10	4
-B2- ja B3-kielet		16+16
<i>Matemaattis-luonnontieteelliset opinnot</i>		
-Matematiikan yhteiset opinnot	2	
-Matematiikan lyhyt tai pitkä oppimäärä		
- Lyhyt	10	4
- Pitkä	18	6
-Biologia	4	6
-Maantiede	2	6
-Fysiikka	2	12
-Kemia	2	8
<i>Humanistis-yhteiskunnalliset opinnot</i>		
-Filosofia	4	4
-Psykologia	2	8
-Historia	6	6
-Yhteiskuntaoppi	6	2
-Uskonto tai elämäntutkimus-tieto	4	8
-Terveystieto	2	4
<i>Taito- ja taideaineiden opinnot</i>		
-Liikunta	4	6
-Musiikki ja kuvataide yhteensä	6	
- Musiikki	2 tai 4	4
- Kuvataide	2 tai 4	4
<i>Opinto-ohjaus</i>	4	

Temaattiset opinnot

6

Pakolliset opinnot yhteensä	94 tai 102
Tämän liitteen mukaiset valtakunnalliset valinnaiset opinnot vähintään	20
Opinnot yhteensä vähintään	150

Aikuisille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot

Oppiaineryhmä ja oppiaine	Pakolliset opinnot opintopisteinä	Opiskelijoille tarjottavien valtakunnallisten valinnaisten opintojen määrä opintopisteinä
<i>Äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opinnot</i>		
-Äidinkieli ja kirjallisuus	10	2
-A-kieli	12	4
-B1-kieli	10	4
-B2- ja B3-kielet		12
<i>Matemaattis-luonnontieteelliset opinnot</i>		
-Matematiikan yhteiset opinnot	2	
-Matematiikan lyhyt tai pitkä oppimäärä		
- Lyhyt	10	4
- Pitkä	18	6
-Biologia, maantiede, fysiikka ja kemia yhteensä	10	10
- Biologia	2 tai 4	
- Maantiede	2 tai 4	
- Fysiikka	2 tai 4	
- Kemia	2 tai 4	
<i>Humanistis-yhteiskunnalliset opinnot</i>		
-Uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi ja filosofia yhteensä	12	10
- Uskonto tai elämäkatsomustieto	2	
- Historia	4	
- Yhteiskuntaoppi	4	
- Filosofia	2	
-Psykologia		4
<i>Temaattiset opinnot</i>		
Pakolliset opinnot yhteensä	66 tai 74	2
Opinnot yhteensä vähintään	88	

Maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävän lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot

Oppiaine ja aineryhmä	Pakolliset opinnot opintopisteinä
Äidinkieli ja kirjallisuus	20
Toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, opiskelijan oma äidinkieli	6
Matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantiede	4
Historia ja yhteiskuntaoppi	4
Opinto-ohjaus	4
 Pakolliset opinnot yhteensä	 38
Opinnot yhteensä vähintään	50

Liite 2 Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
Taito -taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	<i>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</i>	<i>Viestintästrategioiden käyttö</i>	<i>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</i>	<i>Tekstien tulkintataidot</i>	<i>Tekstien tuottamistaidot</i>
A1.1	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
Kielitaidon alkeiden hallinta					

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
<i>Taito -taso</i>	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	<i>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</i>	<i>Viestintästrategioi- den käyttö</i>	<i>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</i>	<i>Tekstien tulkintataidot</i>	<i>Tekstien tuottamistaidot</i>
A1.2	Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
Kehittyvä alkeiskielitaito					

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
<i>Taito -taso</i>	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	<i>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</i>	<i>Viestintästrategioi- den käyttö</i>	<i>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</i>	<i>Tekstien tulkintataidot</i>	<i>Tekstien tuottamistaidot</i>
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedonlyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
Toimiva alkeiskielitaito					

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
<i>Taito -taso</i>	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	<i>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</i>	<i>Viestintästrategioi- den käyttö</i>	<i>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</i>	<i>Tekstien tulkintataidot</i>	<i>Tekstien tuottamistaidot</i>
A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei- kielellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja, esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Peruskielitaidon alkuvaihe					

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
<i>Taito-taso</i>	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	<i>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</i>	<i>Viestintästrategioiden käyttö</i>	<i>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</i>	<i>Tekstien tulkintataidot</i>	<i>Tekstien tuottamistaidot</i>
A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäänsä tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Kehittyvä peruskielitaito					

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
<i>Taito -taso</i>	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	<i>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</i>	<i>Viestintästrategioi- den käyttö</i>	<i>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</i>	<i>Tekstien tulkintataidot</i>	<i>Tekstien tuottamistaidot</i>
B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisestakirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatuksia, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Toimiva peruskielitaito					

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
<i>Taito -taso</i>	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	<i>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</i>	<i>Viestintästrategioi- den käyttö</i>	<i>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</i>	<i>Tekstien tulkintataidot</i>	<i>Tekstien tuottamistaidot</i>
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian tuttavallista eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussäännöt ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietoa sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1					

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
<i>Taito -taso</i>	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	<i>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</i>	<i>Viestintästrategioi- den käyttö</i>	<i>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</i>	<i>Tekstien tulkintataidot</i>	<i>Tekstien tuottamistaidot</i>
<i>Itsenäisen kielitaidon perustaso</i>	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo on vaikea kysymys” voittaakseen itselleen aikaa. Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppania kunnioittaen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemuspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
B2.2					

Toimiva itsenäinen kielitaito	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan monipuolista kieltä.	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai johtopäätöksiä. Opiskelija pystyy edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavan tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsentyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
-------------------------------	--	---	--	--	--

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
<i>Taito -taso</i>	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	<i>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</i>	<i>Viestintästrategioi- den käyttö</i>	<i>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</i>	<i>Tekstien tulkintataidot</i>	<i>Tekstien tuottamistaidot</i>
C1.1	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa luontevasti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakkoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaaliin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunnetiloja, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneiltyä ja sisältäisi idiomattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipolvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsenyneesti monenlaisista aiheista tai pitämään pitkähkön, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsenyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyylillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuväline on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.
Taitavan kielitaidon perustaso					

Liite 3 Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

OHJE

7.11.2019

OPH-2264-2019

Lukiokoulutuksen järjestäjät

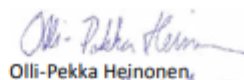
LUKIOKOULUTUSTA TÄYDENTÄVÄN SAAMEN KIELEN OPETUKSEN TAVOITTEET, KESKEISET SISÄLLÖT JA OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää saamen kielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

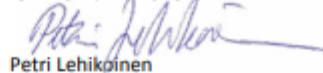
Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 3 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

Pääjohtaja

Olli-Pekka Hejnonen

Opetusneuvos

Petri Lehikoinen

LIITE

Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2264-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Saamen kielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa saamen kielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden saamen kielen erityispiirteet. Saamen kielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Saamen kielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus saamen kieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen saamen kielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan saamen kielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää saamenkielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen ja ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Opinnot

SÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

SÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys

SÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

SÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä

- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

SÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

SÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

SÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä

- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

SÄ18 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- saamenkielinen, saamelaisten tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Liite 4 Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

OHJE

7.11.2019

OPH-2265-2019

Lukiokoulutuksen järjestäjät

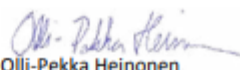
LUKIOKOULUTUSTA TÄYDENTÄVÄN ROMANIKIELEN OPETUKSEN TAVOITTEET, KESKEISET SISÄLLÖT JA OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää romanikielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

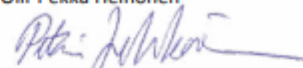
Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 4 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

Pääjohtaja

Olli-Pekka Heinonen

Opetusneuvos

Petri Lehiköinen

LIITE

Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2265-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Romanikielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Romanikielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Romanikielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määriteltävä koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa romanikielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden romanikielen erityispiirteet. Romanikielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Romanikielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus romanikieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen romanikielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan romanikielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Opiskelija kehittää taitoaan hyödyntää romanikielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurinsa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen, standardisoidun romanikielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan Suomen romanikielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu eri puolilla maailmaa puhuttaviin romanikielen murteisiin ja ymmärtää oman asemansa Suomen romanikielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Opinnot

RÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

RÄI2 Kieli- ja tekstietietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstietietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää romanikielen kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- romanikieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys

RÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

RÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee romanikielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan romanien historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen

- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, laululyriikka
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

RÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös romanikulttuurin näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

RÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää romanikielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita romanikielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

RÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä

- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- romanikielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

RÄi8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää romanikielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- romanikielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- romanikielinen, romanien tuottama ja romaneista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Liite 5 Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSYSTEMEN

OHJE

7.11.2019

OPH-2266-2019

Lukiokoulutuksen järjestäjät

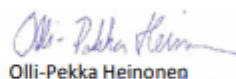
LUKIOKOULUTUSTA TÄYDENTÄVÄN OPISKELIJAN OMAN ÄIDINKIELEN OPETUKSEN TAVOITTEET, KESKEISET SISÄLLÖT JA OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää opiskelijan oman äidinkielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 5 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

Pääjohtaja

Olli-Pekka Heinonen

Opetusneuvos

Petri Lehtikainen

LIITE

Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

OPETUSHALLITUS

Hakaniemenranta 6, PL 380
00531 Helsinki

puhelin 0295 331 000
oph.fi

UTBILDNINGSSYSTEMEN

Hägröskajen 6, PB 380
00531 Helsingfors

telefon 0295 331 000
oph.fi

Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2266-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Opiskelijan oman äidinkielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tämä ohje on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan opiskelijan omana äidinkielenä. Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa opiskelijan oman äidinkielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden opetettavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Opetussuunnitelma voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Opiskelijan oman äidinkielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus omaa äidinkieltään kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen omaa äidinkielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan oman äidinkielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää omakielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri

tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan oman äidinkielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Opinnot

OÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

OÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään omasta äidinkielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina.

Keskeiset sisällöt

- äidinkieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitteily

OÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärokoettaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

OÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee omakielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan omaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

OÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

OÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää omakielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita omakielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

OÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisroheuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

OÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää omakielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa.

Keskeiset sisällöt

- omakielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Liite 6 Tampereen seudun lukiokoulutuksen ohjaussuunnitelma 2021

Tampereen seudun lukioissa tapahtuva ohjauksen järjestäminen kuvataan ohjaussuunnitelmassa. Suunnitelma toimii myös ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Ohjauksen tavoitteena on nuoren kouluyhteisöön integroituminen, hänen hyvinvointinsa ja opiskelun tukeminen sekä jatko-opintoihin siirtyminen. Ohjaussuunnitelman painopiste on ryhmäohjauksessa. Ryhmäohjausta, ryhmäohjaustuokioita ja niiden hyvää toteutusta tukevia toimia on kuvattu suunnitelman lopussa. Ohjauksen toimintamalleja tarkennetaan lukioden omissa opiskeluhuoltosuunnitelmissa, uuden opettajan perehdyttämismateriaaleissa ja ryhmäohjausmateriaaleissa.

Ohjauksen vaihe	Vastuuhenkilöt	Toimenpiteet
Lukio-opintoihin siirtyminen		
Toisen asteen infotilaisuudet	Eri koulutusasteiden opinto-ohjaajat	Peruskoulunsa päättävillä oppilaille ja heidän huoltajilleen voidaan järjestää opinto-ohjaajien yhteistyönä infotilaisuuksia.
Esittelymateriaalit	Rehtori, rehtorin nimeämät henkilöt	Materiaalin tuottamisessa tehdään seudullista yhteistyötä. Lisäksi jokainen lukio voi suunnitella ja toteuttaa oman esittelymateriaalinsa.
Vierailut	Opinto-ohjaajat, rehtori, opettajat, tutorit	Peruskouluryhmienvierailut. Lukiot vastaanottavat peruskoululaisia tutustumiskäynneille.
Lukioiden tutustumistapahtumat	Rehtori, opinto-ohjaajat, opettajat, tutorit	Lukiot suunnittelevat ja järjestävät peruskoulun päättävillä oppilaille ja heidän huoltajilleen mahdollisuuksia tutustua lukioon.
Opintoihin hakeminen	Rehtori, opinto-ohjaajat, opettajat	Lukio-opintoihin haetaan Opintopolku.fi-järjestelmän kautta. Opiskelijavalinnoissa voidaan käyttää päättöarvosanojen lisäksi muita valintakriteerejä (esim. valintakokeet, ennakkotehtävät, harrastuslausunnot, arvosanojen painotukset).
Yhteishaun tulokset	Rehtori, koulusihteeri	Yhteishaun tulokset tulevat kouluille kesäkuussa. Rehtori vastaa opiskelijavalinnasta.
Opiskelupaikan vastaanottaminen	Rehtori, opinto-ohjaajat	Opiskelija vastaanottaa opiskelupaikan Opintopolussa ja/tai ilmoittautumalla koululle. Opiskelija varmistaa

		ainevalintansa lukion ilmoittamalla tavalla.
Lukio-opintojen alkuvaiheen ohjaus		
Tutustuminen lukioon opiskeluyhteisönä	Rehtori, lukion koko henkilökunta, tutorit	Opintojen alkuvaiheessa opiskelijoita ryhmytetään kunkin lukion käytännön mukaan.
Lukio-opintojen käytänteet	Opinto-ohjaajat, ryhmänohjaajat, tutorit	Opintojen alkuvaiheessa ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja ja tutorit perehdyttävät uudet opiskelijat lukio-opintojen käytänteisiin.
Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	Opiskelija, opinto-ohjaajat	Opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman. Opinto-ohjaaja auttaa ja neuvoo opiskelijaa henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisessa. Opiskelija voi hyödyntää myös aineenopettajan ja ryhmänohjaajan asiantuntemusta.
Opiskelutaidot	Aineenopettajat, erityisopettaja, opinto-ohjaajat, tutorit	Opiskelijoita ohjataan eri oppiaineissa tarvittavissa opiskelutaidoissa.
Lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamisen ohjaus		
Lukio-opintojen aikainen ohjaus	Opinto-ohjaajat, ryhmänohjaajat, aineenopettajat	Opinto-ohjaaja antaa henkilökohtaista ohjausta ja pitää luokkaohjaustunteja. Lisäksi opiskelijoilla on mahdollisuus saada pienryhmäohjausta. Ryhmänohjaaja toimii ryhmänsä opiskelijoiden lähiohjaajana. Ryhmänohjaaja tapaa opiskelijan säännöllisesti ja keskustelee opiskelijan kanssa henkilökohtaisesti. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa omaan oppiaineeseensa liittyvissä kysymyksissä.
Opintojen eteneminen	Opiskelija, ryhmänohjaaja, aineenopettaja, opinto-ohjaaja	Opiskelijalla on vastuu opintojensa etenemisestä. Ryhmänohjaaja seuraa opiskelijan opintojen etenemistä, poissaoloja ja opiskelijan kokonaistilannetta sekä ohjaa opiskelijan tarvittaessa eteenpäin. Ryhmänohjaaja, opinto-ohjaajat ja aineenopettajat tekevät säännöllistä yhteistyötä opiskelijan opintojen etenemisen seuraamisessa. Aineenopettaja seuraa opintojen etenemistä oman oppiaineensa osalta. Huoltajilla on mahdollisuus seurata

		opintojen etenemistä sähköisen viestintäjärjestelmän kautta
Yhteistyö huoltajien kanssa	Ryhmänohjaaja, opinto-ohjaajat, erityisopettaja, opiskeluhuollon henkilökunta, rehtori	Ryhmänohjaaja on ensisijainen yhteyshenkilö kodin ja koulun välillä. Rehtori vastaa yhteistyössä opinto-ohjaajien ja opettajien kanssa vanhempainiltojen järjestämisestä ja muusta tiedottamisesta.
Yhteistyö opiskeluhuollon kanssa	Opiskelija, ryhmänohjaaja, aineenopettaja, opinto-ohjaaja, erityisopettaja, opiskeluhuollon henkilökunta	Tarvittaessa järjestetään monialaisen asiantuntijaryhmän tapaamisia tai pedagogisia konsultaatioita opiskelijahuollon henkilöstön kanssa.
Lukion erityisopetus ja erityisjärjestelyt	Opiskelija, erityisopettaja, opettajat, rehtori	Tuen tarpeen arviointi, suunnittelu ja ohjaus. Erityisopettaja laatii tarvittavat lausunnot ja ohjaa ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyissä yhteistyössä opettajien kanssa. Ylioppilaskirjoitusten erityisjärjestelyistä vastaa rehtori.
Ylioppilaskirjoitussuunnitelma	Opiskelija, opinto-ohjaajat	Opiskelija suunnittelee ylioppilastutkinnon suorittamisen aikataulun käyttäen tarvittaessa apuna opinto-ohjaajan, aineenopettajan ja ryhmänohjaajan asiantuntemusta.
Ylioppilastutkinnon suorittaminen	Opiskelija, rehtori, aineenopettaja, opinto-ohjaaja	Rehtori ja opinto-ohjaajat vastaavat ylioppilastutkintoon liittyvästä tiedottamisesta. Opinto-ohjaajat huolehtivat oppilaitoksen ylioppilaskirjoitusten ilmoittautumisprosessista. Opiskelijan vastuulla on ilmoittautua ylioppilaskirjoituksiin lukiossa sovitulla tavalla määräaikaan mennessä.

Jatko-opintoihin ja työelämään liittyvä ohjaus		
Työelämäntuntemus	Opinto-ohjaaja, aineenopettaja	Oppiaineissa/opintojaksoissa aineenopettajat tuovat esille myös työelämän ja jatko-opintojen näkökulman. Tehdään yhteistyötä työelämän ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.
Jatko-opintomahdollisuudet ja lukion jälkeinen toimeentulo	Opinto-ohjaaja, aineenopettaja	Opiskelijoille esitellään jatko-opintomahdollisuuksia. Heille järjestetään tilaisuuksia tutustua erilaisten oppilaitosten koulutustarjontaan. Opinto-ohjaaja välittää opiskelijalle työvoimaviranomaisten antamaa infoa työnhakijaksi ilmoittautumisesta ja työmarkkinatuesta sekä jatko-opintoihin liittyvistä tuista.
Jatko-opinto- ja urasuunnitelma	Opiskelija, opinto-ohjaaja	Opiskelija laatii henkilökohtaisen jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Opinto-ohjaaja ohjaa ja auttaa suunnitelman laatimisessa.
Jatko-opintokeskustelut	Opinto-ohjaajat, erityisopettaja	Opiskelijat käyvät henkilökohtaisen jatko-opintokeskustelun opinto-ohjaajan kanssa. Erityisopettajaa voidaan konsultoida jatko-opintojen pääsykokeiden erityisjärjestelyjä koskevien lausuntojen hankkimisessa.
Jatko-ohjaus		
Lukion jälkeinen ohjaus	Opinto-ohjaajat	Jatko-ohjaus järjestetään koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.
Ohjauksen arviointi		
Opiskelijapalaute	Rehtori, opettajat, opiskelijat	Opiskelijoilta kerätään koulutuksen järjestäjän toimesta palautetta. Palautetta käytetään ohjauksen kehittämisessä. Opiskelijat ovat mukana koko prosessin aikana.
Ohjauksen vaikuttavuuden arviointi	Opinto-ohjaaja, rehtori	Koulukohtaista sijoittumista jatko-opintoihin saadaan Tilastokeskukselta. Seurantatietoa käytetään ohjausprosessien kehittämisessä.

Ryhmänohjauksen organisointi

Opiskelijat jaetaan ohjausryhmiin, jotka kooltaan mahdollistavat myös yksilöllisen ohjauksen toteuttamisen. Ohjausryhmien muodostamisen ennakosuunnittelulla voidaan tukea ryhmäytymistä. Osasta opiskelijoita voidaan muodostaa ohjauksellisesta tarpeesta lukio-opintojen aikana oma ohjauksen pienryhmä. Ryhmäytymistä tukee, jos ryhmänohjaaja opettaa omaa ryhmäänsä opintojen alkuvaiheessa tai ohjausryhmän opiskelijoille on yhteisiä opintojaksoja

Jokaisessa lukiossa on kunkin vuositason ryhmänohjaajista koostuva ryhmänohjaustiimi, joka yhteistyössä suunnittelee ja toteuttaa oman vuositasonsa ryhmänohjausta. Ryhmänohjaustiimi laatii/päivittää ryhmänohjauksen vuosisuunnitelman (tapahtumat, opintojen etenemisen

seuraaminen, ryhmänohjaustuokioiden teemat). Suunnittelu- ja/tai toteutustyötä tehdään yhteistyössä opinto-ohjaajien, koulun opiskeluhuollon henkilökunnan, tutoreiden ja muiden opiskelijoiden kanssa. Tiimit kehittävät ryhmänohjausta opiskelijoita osallistavaksi. Tiimit kokoontuvat tiiminvetäjien kutsumina säännöllisesti lukuvuoden aikana. Tiiminvetäjät huolehtivat ryhmänohjaajien yhteisten tehtävien tasaisesta jakautumisesta, toimivat yhteyshenkilöinä rehtoreihin päin koko vuositason koskevissa asioissa ja voivat olla yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän jäseniä. Tiiminvetäjät vastaavat tiedon siirtämisestä seuraavalle vuositason tasolle. Ohjaus on oleellinen osa opettajan työtä ja siihen tarjotaan tarkoituksenmukaista tukea ja koulutusta.

Ryhmänohjaustuokioiden tavoitteet ja sisällöt

Ryhmänohjaustuokiot mahdollistavat opiskelijoiden ja ryhmänohjaajan tapaamisen. Tapaamisten tulee olla säännöllisiä ja kestoaltaan mahdollistaa ryhmänohjauksen tavoitteiden toteutuminen. Tapaamisia voidaan toteuttaa eri kokoonpanoissa ja eri mittaisina tuokioina. Niihin voidaan kutsua myös vierailijoita. Lukion alkuvaiheessa ryhmänohjausta pitää olla uusille lukiolaisille riittävästi. Ryhmänohjaustuokioiden tärkeys korostuu, kun ryhmänohjaustuokiot laitetaan näkyviin lukujärjestykseen. Ryhmänohjauksessa läsnäoloja seurataan, sillä ryhmänohjaukseen osallistuminen on yksi merkittävä opiskelijan lukio-opintojen kokonaisuutta tukeva tekijä.

Ryhmänohjaustuokioiden sisältöjä voivat muun muassa olla:

- tiedottaminen ja ajankohtaiset asiat
- lukion käytänteet
- lukio-opintojen rakenne
- koulun yhteisöllisyyden kehittäminen
- ajanhallinta- ja opiskelutaidot
- opiskelumotivaatio
- opiskeluhyvinvointi
- vuorovaikutustaidot

Liite 7 Tampereen lukioden kielivalikoima lukuvuonna 2020-21

Kielitarjonta

Tampereen kaupungin lukiot	A-kielet	B1-kielet	B2-kielet	B3-kielet
Hatanpään lukio	en, sa	ru	ea, ra, sa	ea, ra, sa
Sammon keskuslukio	ea, en, ra, ru, sa	ru	ra, sa	ea, ra, sa, ve
Tammerkosken lukio	ea ⁽⁴⁾ , en, ki, pe ⁽³⁾ , ra ⁽⁵⁾ , sa, ve ⁽¹⁾ , ve ⁽²⁾	ru	ra, sa	ea, ki, ra, sa, ve
Tampereen klassillinen lukio	en, sa	ru	ra, sa, la	ea, la, ra, sa, ve
Tampereen lyseon lukio	en, ra, sa	ru	ea, ra, sa, ve	ea, ra, sa, ve
Tampereen teknillinen lukio	en	ru	sa	sa
Tampereen aikuislukio	en	ru		ea, la, ra, sa, ve
Tampereen yksityiset lukiot	A-kielet	B1-kielet	B2-kielet	B3-kielet
Kalevan lukio	en, sa	ru	ea, ra, sa	ea, ia, ra, sa
Tampereen Rudolf Steiner -koulu	en	ru	sa	ea
Tampereen yhteiskoulun lukio	ea, ra, ru, sa, ve	ru	ea, ra, sa, ve	ea, ra, sa, ve
Tampereen yliopiston normaalikoulun lukio	ea, ra, ru, sa, ve	ru	ra, sa, ve	ra, sa, ve
Svenska Samskolan	su, en		sa, ea, ra	ea, sa, ra

1) A-venäjä esim. äidinkielenään venäjää puhuville ohjattuna itsenäisenä opiskeluna, opetuksesta vastaa Tammerkosken lukio

2) Venäjä kotokielenä opetetaan Tammerkosken lukiossa

3) Persia kotokielenä, opetusajoista ja -paikasta ilmoitetaan lukuvuoden alussa

4) Yhteistyössä Sammon keskuslukion kanssa

5) Yhteistyössä Sammon keskuslukion ja Tampereen lyseon lukion kanssa

Taloudellisista syistä opetusryhmiä saatetaan yhdistää eri lukioden kesken riittävän ryhmäkoon aikaansaamiseksi. Kieltä pyritään tarjoamaan yhteisesti kaikkien lukioden opiskelijoille. **Kielissä opetusryhmä perustetaan, mikäli opintojaksolle ilmoittautuneita on 12.**

Liite 8 Korkea-asteen opintojaksoja

Opintopisteet ovat korkeakouluopintopisteitä.

<i>1. Digitalisaatio - digitaalinen evoluutio ja tulevaisuustutkimus / TAMK</i>	<i>1 op</i>
<i>2. Digitalisoituva yhteiskunta ja turvallisuus / TAMK</i>	<i>1 op</i>
<i>3. Johdanto IoT-projekteihin / TAMK</i>	<i>1 op</i>
<i>4. Johdatus analyyttisen kemian ja laiteanalytiikan laboratoriotöihin / TAMK</i>	<i>2 op</i>
<i>5. Johdatus orgaanisen kemian ja mikrobiologian laboratoriotöihin / TAMK</i>	<i>2 op</i>
<i>6. Kuoron- ja yhtyeenjohton opintojakso / TAMK</i>	<i>1 op</i>
<i>7. Kyberturvallisuuden perusteet / TAMK</i>	<i>1 op</i>
<i>8. Lasten ja nuorten fysioterapia / TAMK</i>	<i>1 op</i>
<i>9. Mediahistoria / TAMK</i>	<i>3 op</i>
<i>10. Mittaamisen ja raportoinnin perusteet / TAMK</i>	<i>3 op</i>
<i>11. Näyttelijätyön ja tanssin perusteet / TAMK</i>	<i>3 op</i>
<i>12. Terapeuttisen harjoittelun perusteet / TAMK</i>	<i>1 op</i>

Liite 9 Opintojen etenemisen seuraaminen ja poissaoloihin puuttuminen Tampereen kaupungin lukiokoulutuksessa

Opintojen etenemisen seuraaminen ja poissaoloihin puuttuminen Tampereen kaupungin lukiokoulutuksessa 2021

			Eroaminen, eronneeksi katsominen
			Jatkotyöskentely
			Pedagoginen huolineuvottelu Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontuminen
			Tilanne puheeksi
Ennaltaehkäisevä yhteisöllinen opiskeluhoito	Opinnot eivät etene opiskelijan	Mikäli tilanne ei muutu, pidetään koululla pedagoginen neuvottelu (opiskelija, huoltajat, ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja ja/tai erityisopettaja) opintojen sujumisesta ja mahdollisista tukitoimien tarpeesta.	Mikäli tukitoimet eivät auta, opiskelija ei ole halukas siirtymään toiseen oppilaitokseen, eikä opiskelijan opinnot edelleenkään etene opintosuunnitelman mukaan, <u>rehtori</u> katsoo opiskelijan eronneeksi. Opiskelija on katsottava eronneeksi viimeistään kuukauden kuluttua siitä, kun opiskelija on ollut viimeksi koulussa. Jos opiskelija joudutaan katsomaan eronneeksi, <u>opinto-ohjaaja</u> tekee oppivelvollisesta ilmoituksen hänen asuinkuntaansa ja muista Etsivään nuorisotyöhön.
Opiskelijoiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen.	opintosuunnitelman mukaisesti tai opiskelijalla esim. on K-, T- tai 4suorituksia.	Tehdään tapaamisesta merkintä Wilman tukitoimet lomakkeelle.	
<u>Huoltajat</u> kuittaavat poissaolot Wilmaan viikon kuluessa. <u>Ryhmänohjaaja</u> on yhteydessä huoltajiin selvittämättömistä poissaoloista.	Opiskelijan poissaoloista herää huoli (luvattomat ja selvittämättömät poissaolot, satunnaisia poissaoloja esim. 15 oppituntia /periodi).	Tarvittaessa kootaan monialainen asiantuntijaryhmä, jossa kartoitetaan poissaolon juurisyitä ja taustatekijöitä sekä sovitaan jatkotyöskentelystä. Asiat kirjataan Wilman	
<u>Aineenopettaja</u> merkitsee opiskelijoiden poissaolot ajantasaisesti. Jos opiskelijalle tulee saman periodin aikana opintojakson	<u>Ryhmänohjaaja</u> keskustelee asiasta opiskelijan kanssa ja on yhteydessä huoltajiin sekä ohjaa tarvittaessa opiskelijan opinto-ohjaajan,		Mikäli opiskelija siirtyy toiseen oppilaitokseen, <u>opinto-ohjaaja</u> seuraa VALPAS-järjestelmän kautta, että hän aloittaa opinnot uudessa oppilaitoksessa. Jos

<i>neljäs poissaolo, jota ei ole asianmukaisesti selvitetty tai josta huoli on herännyt, aineenopettaja ilmoittaa asian ryhmänohjaajalle ja tekee merkinnän poissaolojen suuresta määrästä Wilmaan opiskelijan poissaolojen lisätietoihin.</i>	<i>erityisopettajan tai opiskelijahuollon työntekijän luokse. Opintosuunnitelma päivitetään tarvittaessa.</i> <i><u>Ryhmänohjaaja</u> tekee keskustelusta merkinnän opiskelijan Wilman tukitoimet lomakkeelle.</i>	<i>monialaisen asiantuntijaryhmän muistioon.</i> <i>Tarvittaessa voidaan konsultoida opiskeluhoollon henkilökuntaa ja/tai koulun ulkopuolisia tahoja.</i>	<i>opiskelija on suorittanut oppivelvollisuutensa, eikä itse erotessaan siirry toiseen oppilaitokseen, opinto-ohjaaja tekee ilmoituksen Etsivään nuorisotyöhön.</i>
---	--	---	--

LASTENSUOJELUILMOITUS TARVITTAESSA KOKO PROSESSIN AIKANA